

Obsah

1. Úvod	9
2. Kritika pramenů a literatury	13
2.1 Kritika pramenů	13
2.2 Kritika literatury	16
3. Politické procesy padesátých let	18
4. Perzekuce skautů	26
5. Politické procesy s „agenty chodci“	35
5.1 Ostraha státních hranic	37
6. Politický proces „Hošek a spol.“	47
6.1 Obvinění a zatčení	50
6.2 Proces a rozsudek	54
6.3 Politický proces „Vlášek a spol.“	56
6.3.1 Zatčení	57
6.3.2 Obžaloba a proces	58
6.3.3 Rozsudek	58
7. Politický proces Hrabal Otto a spol.	60
7.1 Vznik odbojové skupiny	62
7.2 Zatčení a žaloba	63
7.3 Obžaloba	66
7.3.1 Jednotlivá obvinění dle obžaloby	68
7.4 Proces	72
7.5 Rozsudek	75
8. Politický vězeň Karel Plocek	78
8.1 Život před únorem	78
8.2 Únor 1948	82
8.3 Zatčení	84
8.4 Proces	86
8.5 Vězení	87
8.6 Život po propuštění	92
8.7 Život po roce 1989	96

8.8	Rodina Karla Plocka.....	97
8.8.1	Marie Plocková, rozená Švadlenková.....	97
8.8.2	Aleš Postr, rozený Kučera.....	100
8.8.3	Miloslava Netymachová, rozená Kučerová	101
9.	Závěr.....	103
10.	Seznam použitých pramenů a literatury	106
10.1	Prameny	106
10.1.1	Archivní prameny	106
10.1.2	Orální historie	106
10.1.3	Publikované prameny a dokumenty	106
10.1.4	Online dokumenty	106
10.1.5	Tisk.....	107
10.1.6	Tištěné prameny	107
10.2	Literatura.....	108
11.	Seznam zkratk.....	112
12.	Seznam příloh	114

1. Úvod

Únor 1948 se stal určujícím momentem pro následujících čtyřicet let v dějinách Československa. 25. únor 1948 představuje vyvrcholení státního převratu, kdy komunistická vláda upevnila mocenskou stabilitu a nastolila totalitní režim neomezené vlády „jedné strany“. Charakteristickým rysem komunistické vlády byla likvidace parlamentního demokratického systému a připojení Československa do sovětského mocenského bloku.

První následky převratu se projeví záhy po únoru 1948. Podle Karla Kaplana proběhla nejtvrdší vlna politických procesů v letech 1948-1953,¹ kdy byli ve vykonstruovaných monstrprocesech mezi jinými odsouzeni i Milada Horáková a Rudolf Slánský.² Komunistický režim se snažil zbavit potencionálních i skutečných odpůrců, u nichž převládaly ideály, které se neslučovaly s komunistickou ideologií.

Politické procesy se staly součástí komunistického režimu a patřily k jeho charakteristickým znakům. Procesy byly nástrojem společenské mobilizace proti tzv. nepřítelům, tak jako ve všech ostatních sovětských satelitech. Účelem perzekuce bylo potrestat a vyřadit ze hry politické oponenty, preventivně zastrašit i dosud pasivní či neodhalené nepřátele a celou veřejnost. Politické perzekuce měly vyvolat atmosféru strachu, pocit nejistoty a přesvědčit tak veřejnost ke kolektivnímu souhlasu s procesy. Pokud bylo však na politické procesy poukazováno, tak jen očima ideologicky zaměřené komunistické propagandy.

Komunistická perzekuce se nevyhla všem složkám společnosti. Represe byly zaměřeny z počátku především proti členům nekomunistických stran a jejím příznivcům. Později se komunistická perzekuce zaměřila i na

¹ Karel Kaplan-Pavel Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2001, s. 67.

² Podrobněji k tématu např. Karel Kaplan, *Největší politický proces: „M. Horáková a spol.“*, Brno 1995; Karel Kaplan, *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*, Praha 1992; Jiří Pernes – Jan Foitzik, *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, ÚSD Brno 2005.

ostatní tzv. „třídní nepřátele“, mezi které patřili mimo jiné také skauti a převaděči, jejichž činnosti je tato práce především věnována.³

Hlavním cílem této práce je na základě analýzy a komparace archivního materiálu, pramenů a odborné literatury charakterizovat jeden z politických procesů padesátých let 20. století, a tím přispět k pochopení mechanismu fungování komunistického Československa. Metody komunistické justice, její postupy a principy představím na jednom konkrétním případě politického procesu „Hrabal a spol.“, jež se pokusím blíže charakterizovat z pohledu odsouzeného Karla Plocka i státně bezpečnostních složek. V následujících krocích jsem nastínila proces „Hošek a spol.“, jenž byl rozsáhlejšího a závažnějšího významu.

V práci se pokusím čtenáři přiblížit případ v co nejširších souvislostech a vysvětlím jeho návaznost na politický proces „Hošek a spol.“ Následně se pokusím porovnat skutečnou činnost skupiny s obžalobou a rozsudkem Státního soudu. Mimo jiné se v předložené práci pokusím poukázat na vyšetřovací metody a vězeňské praktiky komunistického režimu.

Hlavní pozornost předložené práce je věnována jednomu z odsouzených, politickému vězni Karlu Plockovi a jeho rodině. Za pomoci komparace metody orální historie a dalších pramenů se pokusím přiblížit život Karla před zatčením, během vězení a po propuštění na svobodu. Karel Plocek se jako jedenáctiletý chlapec účastnil II. odboje. Za svou činnost ve III. odboji získal třetí nejvyšší trest v celém procesu. K jeho odsouzení přispělo, že se zabýval převaděčskou činností, spolupracoval se zahraniční zpravodajskou službou a aktivně se účastnil skautského hnutí.

³ Více k tématu např. Karel Kahoun, *Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautíka*. Praha 2006; Oldřich Rottenborn – František Bobek, *Skauti za ostnatými dráty*. Praha 2001; Jiří Zachariáš, *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.*, ÚDV Praha 2005; Karel Lešánovský, *Se štítem na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha 2000; Radek Slabotinský, *Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“)*, *Prameny a studie k dějinám Československého exilu 1948-1989*, svazek 3, Brno 2000; Martin Pulec, *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek: Seznamy osob usmrcených na státních hranicích 1945–1989*, Praha ÚDV 2006; Pavel Vaněk, *Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951-1955*, Praha 2008.

Diplomová práce je rozčleněna do osmi kapitol, jež jsou většinou rozšířeny o doplňující podkapitoly. V úvodních pěti kapitolách se pokouším čtenáře seznámit s teoretickými východisky, jež přispějí k pochopení problematiky obou politických procesů. V těchto kapitolách jsem se zaměřila na kritiku užitých historických pramenů a literatury, charakterizovala období politických procesů padesátých let 20. století, popsala fungování skautského hnutí a nastínila problematiku agentů chodců.

Hlavním těžištěm práce jsou pak tři kapitoly, které na sebe navazují. V kapitole nazvané *Politický proces „Hošek a spol.“* jsem se zaměřila na činnost agentů chodců a na proces s touto skupinou. Poté jsem se soustředila na tzv. okrajové procesy, které na proces „Hošek a spol.“ bezprostředně navazovaly. Nastínila jsem proces se skupinou „Vlášek a spol.“ a podrobněji se zaměřila na proces „Hrabal a spol.“, v němž byl Karel Plocek odsouzen. Pokusila jsem se shrnout vznik a odbojovou činnost pražské skupiny a následně popsat zatčení, obžalobu a rozsudek této skupiny i jednotlivých členů.

V kapitole *Politický vězeň Karel Plocek* charakterizuji život Karla Plocka před únorem 1948, jeho zatčení, život během výkonu trestu i po propuštění na svobodu. Zaměřila jsem se zejména na jeho odbojovou činnost během druhé světové války a po únoru 1948, přičemž jsem zmínila i jeho aktivity po roce 1989. Důležitou součástí práce tvoří nastínění manželství Karla Plocka s Marií Plockovou.

V závěru práce jsem zpracované téma shrnula a ve vlastní sebereflexi popsala úskalí, která mě při tvorbě provázela. Dále jsem nastínila další možnosti rozvoje a rozšíření zvoleného tématu.

Stěžejní kapitoly, které jsou věnované trestnímu řízení se skupinou „Hošek a spol.“ a zejména „Hrabal a spol.“ vychází především z pramenných materiálů vyšetřovacích spisů, které se staly pro zpracování tohoto tématu zásadním a téměř jediným zdrojem informací. Kauzu Karel Plocek se mi podařilo zmapovat také zejména díky výpovědím pamětníků, které byly získány metodou orální historie. Dotazováni byli odsouzený v procesu „Hrabal a spol.“ Karel Plocek, manželka Karla Plocka Marie Plocková, učitelka Arcibiskupského gymnázia v Praze Hana

Almerová a pracovnice Národního archivu v Praze a zároveň spolupracovnice Karla Plocka Alena Šimánková.

Není samozřejmě možné, aby tato práce vylíčila všechny události, zachytila všechna jména a veškeré odbojové aktivity, které se v rámci tohoto případu odehrály. Avšak co možné je a co je také hlavním cílem této diplomové práce, je alespoň částečně rozšířit poznatky o protikomunistickém odboji a přispět k pochopení celkového mechanismu politických procesů.

2. Kritika pramenů a literatury

2.1 Kritika pramenů

Diplomová práce je převážně založena na studiu a analýze pramenů. Stěžejními zdroji informací byly archivní materiály z procesu „Hrabal a spol.“, a to především vyšetřovací spisy z Archivu bezpečnostních složek v Praze⁴ a Národního archivu v Praze.⁵ K prozkoumání procesu „Hošek a spol.“ mi pomohly archivní materiály z Národního archivu (zejména žaloba⁶ a zápis z hlavního líčení spolu s rozsudkem⁷). Ke všem těmto pramenům bylo nutno přistupovat nanejvýše kriticky, neboť dokumenty většinou odrážejí dobu, v níž vznikly, a hlavně účel, ke kterému měly sloužit, tj. dobovou terminologií prokázat vinu obžalovaných. Nicméně díky informacím obsaženým v těchto spisech, jejich komparací a kritickým posouzením jsem mohla proces „Hrabal a spol.“ částečně rekonstruovat. K pochopení problematiky studia spisů bezpečnostních složek mi pomohla studie od Prokopa Tomka *Svazek StB jako historický pramen*.⁸

Dalším pramenným zdrojem se stala svědectví Karla Plocka,⁹ Marie Plockové,¹⁰ Hany Almerové¹¹ a Aleny Šimánkové.¹² Karel Plocek byl obžalován a odsouzen v procesu „Hrabal a spol.“ ke třinácti letům trestu odnětí svobody. Na základě rozhovorů s nimi vedenými za pomoci metody orální historie se částečně podařilo dokreslit a porozumět mnohým skutečnostem. Ochotně mi věnovali svůj čas, byli velmi vstřícní a poskytli mi mnoho nedocenitelných informací. Vzpomínky pamětníků jsem v textu citovala doslovně, abych dosáhla co možná největší autentičnosti.

⁴ ABS, Fond vyšetřovacích spisů: Vyšetřovací spis Hrabal Otto a spol., a. č. V-370, Praha; T-2009, Praha.

⁵ NA, Fond Státní soud, Proces Otto Hrabal a spol. č. j. 6 Ts I. 12/52, Praha; NA, Fond Státní prokuratura, č. j. 4 SPt I. 17/52, Praha.

⁶ NA, Fond Státní prokuratura, č. j. SPt I. 1/52, Praha.

⁷ NA, Fond Státní soud, Proces Jan Hošek a spol., č. j. 2 Ts I. 2/52, Praha.

⁸ Prokop Tomek, *Svazek StB jako historický pramen*. In: *Časopis Soudobé dějiny* 2005, 1, s. 208-214.

⁹ Rozhovory s Karlem Plockem byly uskutečněny 12. 6. 2008 a 10. 11. 2008 v Praze.

¹⁰ Rozhovory s Marií Plockovou byly uskutečněny 4. 1. 2009 a 14. 3. 2010 v Praze.

¹¹ Rozhovor s Hanou Almerovou byl uskutečněn 22. 2. 2010 v Praze.

¹² Rozhovor s Alenou Šimánkovou byl uskutečněn 20. 1. 2009 v Praze.

Metoda orální historie je založena na vyprávění a vzpomínkách lidí na určité události. Je využívána především při zkoumání událostí soudobých dějin, zejména pak těch, které se staly během totalitních režimů. K pochopení metody orální historie mi byla nápomocna především studie Miroslava Vaňka.¹³ Orální historie nám umožňuje porovnat cenné výpovědi pamětníků s materiály Státní bezpečnosti, jež jsou velmi často poznamenány ideologií doby. Nutno poznamenat, že svědectví, které mi pamětníci poskytli, mohou mít subjektivní charakter a časový úsek, který je dělí od dané události, může způsobit jisté zkreslení. S přibývajícími léty se totiž pohledy aktérů na prožité události mění, může je zklamat paměť a na některé věci si již nevzpomínají nebo vzpomínat nechťejí. Přesto by práce bez jejich svědectví nebyla úplná.

Metoda orální historie je v případě výzkumů politických perzekucí padesátých let hojně využívána např. v řadě diplomových prací a studií. S metodou orální historie v souvislosti s perzekucí padesátých let pracoval například Karel Bartošek, jenž zaznamenal vzpomínky několika politických vězňů v publikaci *Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých*¹⁴ nebo Tomáš Bursík v knize *Ztratili jsme mnoho času... Ale ne sebe!*¹⁵

Politické procesy byly velmi často doprovázeny mediální propagandou a to zejména v zakladatelském období komunistického režimu. Při bádání se mi podařilo nalézt informace týkající se skupiny „Hošek a spol.“ v tehdejšímu tisku Rudého práva.¹⁶

Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) vydal významné práce, které jsou kombinací odborné studie a edice dokumentů, mezi něž patří ediční řada Sešity a sborníky Securitas Imperii. Stěžejními mezi vydanými Sešity jsou práce, které se uceleně zabývají justicí v počáteční fázi

¹³ Miroslav Vaněk a kol., Orální historie. Metodické a „technické“ postupy. Olomouc 2003.

¹⁴ Karel Bartošek, Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých. Praha-Litomyšl 2001.

¹⁵ Tomáš Bursík, Ztratili jsme mnoho času... Ale ne sebe!, Praha ÚDV 2006.

¹⁶ „Američtí teroristi a špióni před státním soudem v Praze“, Rudé právo z 11. 1. 1952; „Druhý den procesu s americkými teroristy a špióny“, Rudé právo z 12. 1. 1952; „Spravedlivý rozsudek nad bandou amerických teroristů a špiónů“, Rudé právo z 13. 1. 1952; „Tak srazíme každou zákeřnou ruku“, Rudé právo z 16. 1. 1952; „Postižení se ozvali“, Rudé právo z 22. 1. 1952.

politických procesů, a to třídlílná řada *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*.¹⁷

Odbojová činnost skautů v komunistickém režimu není bohužel zatím odbornou literaturou dostatečně popsána, proto mi studium vydaných pramenů pomohlo i při tvorbě teoretické části týkající se charakteristiky skautského hnutí. Nepostradatelným sborníkem skautských dokumentů, který poukazuje na cíl podřítit Junáka ideologii KSČ je práce Miroslava Kopta *Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948*.¹⁸ Historii československého skautingu až do roku 1990 detailně popsal a zachytil v *Kronice československého hnutí do roku 1990* Bruno Břečka.¹⁹ Při zkoumání podstaty skautského hnutí mi také pomohly autentické vzpomínky politických vězňů padesátých let Karla Kahouna,²⁰ Oldřicha Rottenborna a Františka Bobka.²¹ Je nutné však poukázat na skutečnost, že tyto vzpomínky skautů jsou z velké míry psány samotnými skauty, kteří měli tendenci skauting oslavovat a mytizovat. Proto je nutné s těmito prameny nakládat opatrně, neboť jim mnohdy chybí objektivní hledisko.

Dalším důležitým pramenným zdrojem jsou mnohé filmové dokumenty, které vypovídají o období komunistické diktatury. Jmenovitě např. film z roku 1961 *Kohout plaší smrt*²² od režiséra V. Čecha nebo 6. díl Majora Zemana *Bestie* od režiséra J. Sequense²³ Cílem tohoto propagandistického seriálu bylo obhajovat činnost bezpečnostního aparátu socialistického Československa a očernit odpůrce komunistického režimu. Přínosem pro pochopení komunistické propagandy pro mě byla i kniha Aloise Poledňáka *Skauting ve službách podněcovatelů války* nebo.²⁴

¹⁷ Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl I., ÚDV Praha 2003.

Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl II., ÚDV Praha 2004.

Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, díl III., ÚDV Praha 2004.

¹⁸ Miroslav Kopt a kol., *Český skauting v dokumentech KSČ 1945–1948*, Praha 2004.

¹⁹ Bruno Břečka, *Kronika československého skautského hnutí do roku 1990: 1900–1990*, Brno 1999.

²⁰ Karel Kahoun, *Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautíka*. Praha 2006.

²¹ Oldřich Rottenborn – František Bobek, *Skauti za ostatními dráty*. Praha 2001.

²² *Kohout plaší smrt*, režie V. Čech, 1961.

²³ *Bestie. Třicet případů majora Zemana*, režie J. Sequens, 1949.

²⁴ Alois Poledňák, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953.

Zdrojem neméně podstatných a doplňujících informací se staly nejrůznější online dokumenty.

2.2 Kritika literatury

Při seznamování se s problematikou politických procesů padesátých let jsem vycházela zejména z publikací od Karla Kaplana, které poskytují základní přehled týkající se fungování politické perzekuce v komunistickém režimu.²⁵ O mocenském systému v průběhu konání procesů na základě mnoha příkladů nezákonnosti se dozvídáme z knihy *Zpráva o organizovaném násilí*, ve které Vilém Hejl také analyzoval roli komunistické strany od konce války do únorového převratu a její následnou destruktivní činnost.²⁶ Informace o způsobu "výroby" politických procesů a jejich příčinách podává kniha Karla Kaplana *Nebezpečná bezpečnost*,²⁷ jež zároveň poukazuje na důsledky role, kterou Státní bezpečnost sehrála v dějinách naší země. Neméně důležité pro pochopení mechanismu politických procesů bylo i další dílo Karla Kaplana *Největší politický proces. M. Horáková a spol.*²⁸ Proces se stal symbolem komunistické zločiny a dodnes je považován za jeden z největších politických procesů padesátých let svou propracovaností a mohutnou kampaní, které v knize demonstrují přidané přílohy.

Důležitým východiskem k chápání problematiky politických procesů byla studie od Karla Lešanovského *Se štítem na štítě. Nezradili skautský slib*²⁹ vycházející z velké části z vypracovaných dotazníků. Tato kniha se pokouší zdokumentovat skautský protikomunistický odboj na základě svědectví uvězněných skautů. Při charakteristice činnosti převaděčů mi byla nápomocná charakteristika politického procesu „Stanislav Pokorný a spol.“ od Radka Slabotinského.³⁰

²⁵ Karel Kaplan, *Československo v letech 1948 – 1953, Zakladatelské období komunistického režimu*, Praha 1991; Karel Kaplan, *K politickým procesům v Československu 1948 – 1954*, Praha 1994; Karel Kaplan – Pavel Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2001.

²⁶ Vilém Hejl, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990.

²⁷ Karel Kaplan, *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948-1956*, Brno 1999.

²⁸ Karel Kaplan, *Největší politický proces. M. Horáková a spol.* Brno 1995.

²⁹ Karel Lešanovský, *Se štítem na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha 2000.

³⁰ Radek Slabotinský, *Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“)*, *Prameny a studie k dějinám Československého exilu 1948-1989, svazek 3*, Brno 2000.

Politické procesy jsou stále tématem ne zcela probádaným, proto k odhalování nových skutečností významně přispívají práce studentů, např. diplomové práce Lenky Jirákové *Politická perzekuce a politické procesy na Jihlavsku v letech 1949 – 1953*,³¹ Kateřiny Joklové *Politické procesy 50. let - Kauza Emil Weiland a spol.*³² nebo Terezy Střelečkové *Politické procesy padesátých let – kauza František Zahrádka*.³³ Protistátní skupině „Hošek a spol.“ a na něj navazujícímu procesu „Vlášek a spol.“ se ve svých článcích podrobně věnuje Libor Svoboda³⁴

V této kapitole jsem zmínila pouze některé tituly prostudovaných pramenů a literatury, které jsem v diplomové práci použila. Kompletní seznam je uveden v závěru práce v kapitole 10.

³¹ Lenka Jiráková, *Politická perzekuce a politické procesy na Jihlavsku v letech 1949 – 1953*. Diplomová práce. Liberec 2008.

³² Kateřina Joklová, *Politické procesy 50. let - Kauza Emil Weiland a spol.*, Diplomová práce. Liberec 2008.

³³ Tereza Střelečková, *Politické procesy padesátých let – kauza František Zahrádka*, Diplomová práce. Liberec 2009.

³⁴ Libor Svoboda, „Nebylo mi povoleno se hájit“ aneb k osudu bývalého poručíka SNB a agenta-chodce Jana Hoška, *Almanach příspěvků II. konference policejních historiků*, Praha 2007; Libor Svoboda, „Příznivci starého řádu“, *Proces s údajnou protistátní skupinou na Chlumecku*, s. 99-124. In: Jaroslav Píkal, *Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska*. Jindřichův Hradec 2004.

3. Politické procesy padesátých let

Politické procesy padesátých let se staly nedílnou součástí komunistického režimu. Rokem 1948 nastává čtyřicetileté období komunistické diktatury, ale už doba poválečná je dobou „nástupu jedné strany“. Komunistická strana ovládla ministerstvo vnitra, zpravodajské a politické složky už během roku 1945 s cílem co nejdříve zlikvidovat opozici a ujmout se vlády.

K tomu sloužily tzv. provokace, prostřednictvím nichž chtěli komunističtí představitelé přimět ostatní strany Národní fronty k činu, vyvolat rozruch, strach a upoutat jejich pozornost na něco jiného než politické záležitosti, aby se komunistická strana mohla věnovat svým záměrům. Po státním převratu získali komunisté absolutní moc v zemi a pro organizátory politických provokací znamenal státní převrat v únoru 1948 záchranu, protože by soudní řízení týkající se prokazatelných a zákeřných provokací zřejmě prohráli. Ačkoli se nepodařilo dovést komunistická obvinění k soudnímu závěru, tak vytvářela půdu pro nadcházející nezákonnosti. Proto lze konstatovat, že už před únorem bylo jasné, že komunistická strana nebude váhat řešit politické záležitosti pomocí perzekučních metod. Přípravované procesy se staly útokem proti základům československé demokracie a byly předehrou masové perzekuce.³⁵

³⁵ Politickým procesům předcházely poválečné procesy s představiteli kolaborantských režimů a s jejich spolupracovníky na základě dekretů prezidenta republiky z 19. 6. 1945 o potrestání Němců, kolaborantů a zrádců. Platnost se protáhla z původního jednoho roku na dva. Podle malého retribučního dekretu z 27. 10. 1945 byli potrestáni menší viníci. Průběh retribucí provázely spory mezi politickými stranami kvůli rozdílným názorům na zradu a kolaboraci. Komunisté působnost dekretů po únoru 1948 obnovili a soudili podle nich až do 31. 12. 1948. Vypjaté poválečné období poskytlo možnost zneužívání práva, o což se snažili především komunisté. A tak vedle uplatňování oprávněného a spravedlivého principu potrestat kolaboranty a zrádce nastaly případy spochybní o oprávněnosti rozsudků, například v procesu s vedoucími funkcionáři předválečných politických stran Rudolfem Beranem nebo Jiřím Stříbrným. Před květnovými volbami se komunisté pokusili o politický proces s Vladimírem Krajínou, jehož vinili ze spolupráce s nacistickou policií, nakonec však od svého záměru museli odstoupit. Druhý stejně neúspěšný pokus učinili v případě exilového ministra národní obrany generála Sergeje Ingra. Před „vítězným únorem“ komunistická strana připravovala velké procesy zaměřené proti vedoucím činitelům vládních stran, hlavně proti Československé národně socialistické straně, známá je aféra krčmaňská, jež se rozrostla o aféru olomouckou, také tzv. spiknutí na Slovensku a Mostecká špionážní aféra. Více k tématu např. Zora Dvořáková, *Smrt pro tři ministry. Třebíč 2000*; Karel Kaplan-Pavel Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. Brno 2001, s. 44-69.

Výrazný podíl na vzniku politických procesů měl Sovětský svaz, jehož hlavním cílem bylo upevnit jednotu sovětského bloku. SSSR importoval svůj ideologický vliv za přispění sovětských poradců, kteří se spolu s vedením komunistické strany a Státní bezpečnosti stali hlavními výrobci politických procesů.³⁶ Československo se tak stalo kontrolovaným územím, kde SSSR mohl vyvíjet vládní a společenské formy podobné svým. Komunistická strana vytvořila monopol moci podřízený komunistické straně SSSR, podle níž se v Československu řídilo vše. Charakteristickým znakem komunistické ideologie, byť se v různých zemích projevovala pokaždé jinak, byla potřeba získat legitimitu prostřednictvím boje s nepřítelem, kterého potřebovala odstranit. Tyto „třídní nepřátele“ nacházela ve vlastní zemi. Oddanost společnosti byla povýšena nad rozum i zákon. Komunistický režim se pokusil vlastní občany přetavit v nesvobodnou, nemyslicí a nehodnotící lidskou masu. I v Československu se komunistická strana systematicky připravovala na to, že odstraní všechny, kteří jí mohli stát v cestě získání absolutní moci.³⁷

Československo začíná po únoru 1948 procházet zásadními změnami, je budován nový společensko-ekonomický řád, jehož nedílnou součástí se stává vláda jedné strany a jejího aparátu. Došlo k rozsáhlým přeměnám v oblastech společenského dění, které zasáhly do života všech občanů. Komunistická moc začala razit novou stupnici hodnot a staré zatracovat, chtěla ovlivňovat a určovat směr myšlení. Marxismus-leninismus se stal oficiální ideologií, ostatní ideologie jako náboženství, demokracie nebo záležitosti spojené s první republikou byly nežádoucí. Jako vzor fungoval Sovětský svaz a to ve všem. Nový režim, jako každá diktatura, rychle zlikvidoval nezávislé soudnictví a porušování zákonů se stalo běžným jevem každodenního života. Tradiční občanská a politická práva představitelé režimu přetvořili pro svou potřebu a politická rozhodnutí a záměry, pojištěná „novými lidmi“ vyhovujícími režimu, byly nadřazeny právu.³⁸

³⁶ První poradci přišli ze Sovětského svazu v říjnu 1949. Jejich rady a názory byly chápány jako závazná rozhodnutí a příkazy. Do „výroby“ procesů vnesli mnoho nových prvků, např. uplatňování psychického nátlaku, dlouhodobé nepřetržité výslechy, systém otázkových protokolů, organizovanou konfrontaci a konstrukci monstrprocesů. Více in: Karel Kaplan, *Sovětsští poradci v Československu 1949–1956*, Praha 1993.

³⁷ Bedřich Utitz, *Neuzavřená kapitola*, Praha 1990.

³⁸ V režimu bylo na významných pozicích vyměněno kolem čtvrt milionu nových lidí. Kaplan - Paleček, c. d., s. 107.

Hlavním motivem politické perzekuce bylo prosazení politických, ekonomických a kulturních cílů československého komunistického vedení a SSSR. Procesy napomáhaly k uskutečňování záměrů politiky režimu, neboť odstranily a izolovaly ty, kteří byli překážkou a tím vytvářely atmosféru strachu jako důležitý stabilizační faktor neustále přítomný ve společnosti a bránící jakémukoli vzdoru.³⁹

Před perzekucí nebylo úniku⁴⁰ a nastala bezprostředně po státním převratu, neboť bylo nutné si výsledek státního převratu pojistit a zajistit si poslušnost států sovětského bloku. Měla rozličné motivy, podobu, stupně, rozsah a metody, které komunistický režim neustále udržoval, zdokonaloval a vytvářel nové.

Už v průběhu vládní krize v únoru 1948 probíhaly politické čistky prostřednictvím akčních výborů Národní fronty. Přesný počet obětí se pravděpodobně nepodaří zjistit, avšak jednoznačně šlo o desetitisíce lidí. Mnoho lidí režim existenčně postihl, šlo například o vyřazení z veřejného života, vystěhování, zákazu cesty do zahraničí, studia, výkonu povolání, sledování bezpečností, ekonomické perzekuce jako například výkup zemědělských strojů, nucená výměna půdy, likvidace živností zavedením dvojího trhu v roce 1949, vyvlastňování majetku, či měnová reforma v roce 1953. Početně nejsilnější skupinou odsouzených byli dělníci, avšak ve velké míře postihla perzekuce také inteligenci, které se dotýkala i perzekuce v oblasti kultury. Nejzávažnější formou perzekuce byly politické procesy, které končily mnohaletým vězněním a v některých případech i smrtí.⁴¹

V Československu proběhly podle Karla Kaplana dvě hlavní vlny politických procesů, první v letech 1948 až 1954 a druhá na počátku sedmdesátých let. Obě vlny se lišily ve stupni a formě perzekuce, přičemž zakladatelské období⁴² je charakteristické pro svou větší krutost, zjevné

³⁹ Vilém Hejl, Zpráva o organizovaném násilí, Praha 1990, s. 147-9.

⁴⁰ Pod dohledem Stb byli ministři, kteří podali 20. 2. 1948 demisi. Cílem bylo politiky izolovat a zabránit jejich odchodu do emigrace, útěk se přesto podařil mnoha z nich, například Petru Zenklovi, Jozefu Lettrichovi, Jaroslavu Stránskému, Václavu Majerovi, Bohumilu Laušmanovi, Štefanu Kočvarovi, Hubertu Ripkovi, Krajínovi, Vilímovi, Adolfu Klimkovi, atd. Kaplan - Paleček, c. d., s. 32.

⁴¹ Kaplan - Paleček, c. d., s. 23.

⁴² Karel Kaplan rozlišuje tři období v historii politických procesů, zakladatelské v letech 1948 až 1954, pomalé a mírné liberalizace v letech 1957 až 1969 a období normalizace v letech 1970 až 1989. V zakladatelském období lze ještě vyčlenit fázi do příchodu sovětských poradců v letech

provokativní nezákonnosti a fyzickým a psychickým násilím používaným při vyšetřování. To však neznamená, že mezi těmito hlavními vlnami nedocházelo k politickým procesům, i po roce 1954 dochází k vynášení mnohaletých trestů a trestů smrti, avšak v nižší míře.⁴³ Většina odsouzených se dostala na svobodu v roce 1960 na základě tzv. Velké amnestie prezidenta Novotného. Ukázalo se, že po propuštění v šedesátých letech následovala perzekuce propuštěných politických vězňů, kteří nemohli vykonávat kvalifikovaná povolání, byli materiálně znevýhodňováni, nebo na ně byli nasazováni agenti a jejich činnost na svobodě byla monitorována. Celá řada amnestovaných politických vězňů byla znovu postavena před soud a opět odsouzena. Se samozřejmostí jim byl k odsouzení započítán i nezanedbatelný tzv. zbytkový trest, který jim byl na základě amnestie prezidenta republiky prominut.⁴⁴

Důvody a příčiny, proč politické procesy vznikly, byly různé. Hlavním motivem bylo prosazení politických, ekonomických a kulturních cílů komunistického vedení a SSSR, a to hlavně odstranit a izolovat ty, kteří byli či mohli jednou být překážkou. Díky velkému počtu perzekucí a obětí mezi lidmi vládla neustále přítomná atmosféra strachu jako důležitý stabilizační faktor bránící jakémukoli vzdoru. Za vzdor byly považovány jiné politické názory, členství v nekomunistických stranách, náboženská víra, příslušnost k národnostní menšině, svazky s osobami nepohodlnými režimu, příslušnost k bývalé buržoazii, odpor ke vstupu do zemědělských družstev nebo činnost v ideologicky odlišných organizacích jako byl například Sokol či Junák. Smyslem procesů také bylo udržet nové společenské proměny a chod režimu a tím vychovávat masy. Aby tento úkol splnily, museli být procesy přístupné nejširší veřejnosti a médiím, zvláštní místo zaujímají tzv. monstrprocesy, jejichž cílem bylo šokovat a mít mezinárodní ohlas. Tomu odpovídalo politické zaměření monstrprocesů, výběr obětí, příprava i průběh líčení, vykonstruovaná míra zločinů a krutost trestů. Politické procesy se

1949 až 1950, mezníkem byl první jimi vyrobený monstrproces s Miladou Horákovou a spol., po kterém následovala fáze velkých procesů zakončených procesem Slánský a spol., třetí fáze je charakteristická přechodem k menším a neveřejným procesům. Kaplan - Paleček, c. d., s. 67. Více k procesu s Miladou Horákovou a Rudolfem Slánským in: Karel Kaplan, Největší politický proces. M. Horáková a spol. Brno 1995; Karel Kaplan, Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992.

⁴³ Např. proces s Josefem Veverkou. Více in: Emilie Veverková, Znovu bych mu ruku podala, Středoluky 2004.

⁴⁴ Kaplan - Paleček, c. d., s. 209-211.

měnily v divadlo podle vypracovaného scénáře a za přítomnosti obecního. Výjimkou nebyly ani rozsudky za trestnou činnost vyprovokovanou Státní bezpečností, kdy Státní bezpečnost pronikala prostřednictvím svých agentů do skupin, jejich činnost ovlivňovala, kontrolovala či přímo řídila a podávala informace vedení. Po čase došlo k zatčení a odsouzení skupiny.⁴⁵

Část lidí přijímala režim v naději a víře na lepší budoucnost, někteří se podíleli i na jeho výstavbě. Mnoho však bylo i těch, kteří se bránili přijímat vnucované hodnoty, a tak se stávalo, že počátečních idealistů, kteří věřili ve správnost režimu, podstatně ubývalo. Proti odpůrcům režimu si komunistický režim vytvořil zákony, které měly za úkol nově budovaný systém ochránit. Nejvíce trestných činů projednal Státní soud, který působil od října 1948 do konce roku 1952. Mimo toto období projednávaly „protistátní“ činy zpravidla krajské soudy. U soudů velmi často působili lidé, kteří záhy po únoru 1948 byli součástí tzv. očisty justice, kdy byla přibližně čtvrtina zaměstnanců justice vyloučena. Znalosti z oblasti práva, smysl pro spravedlnost a etiku nahradil „třídní instinkt“, jenž noví zaměstnanci justice získávali jako absolventi Právnické školy pracujících, jejíž náplní byla spíše než právnická výchova, výchova politická.⁴⁶

„Protistátní činy“ byly nejdříve souzeny podle zákona na ochranu republiky č. 50 z roku 1923. Od října 1948 začal platit zákon na ochranu lidové demokratické republiky č. 231. Od 1. srpna 1950 do 1. ledna 1962 se soudilo podle zákona č. 86. Každý ze zákonů se od předešlého lišil rozšiřujícím počtem trestných činů a vyššími trestními sazbami. Lidé odsouzení podle výše zmíněných zákonů se do věznic a táborů nucených prací dostali z nejrůznějších důvodů. Někteří se skutečně rozhodli proti komunismu bojovat, celá řada obviněných však byla pouze potencionálními odpůrci komunistického režimu, kteří se nějakým

⁴⁵ Éra veřejných procesů a monstrprocesů skončila v roce 1953 posledním z nich „Slánský a spol.“ v závěru roku 1952, komunistické vedení přestalo mít o veřejné procesy zájem. Příčinou byly politické změny v SSSR, kde začínala revize procesů směřující k rehabilitacím jeho obětí, v Československu přesto ještě dva roky veřejné procesy dobíhaly. Další příčinou byl strach, oběti se totiž hledaly ve „vlastních řadách“. Karel Kaplan, Největší politický proces. M. Horáková a spol. Brno 1995, s. 34.

⁴⁶ Příkladem může být soudce Zdeněk Číhal, původem dělník narozený v roce 1921, jenž patřil mezi nejaktivnější představitele Krajského soudu v Liberci, byl absolventem Právnické školy pracujících. V 60. letech působil na ministerstvu spravedlnosti. V roce 1968 byl v souvislosti s Pražským jarem ze své funkce odvolán. Mezi další liberecké soudce patřil také Václav Nepomucký, jenž se se živil jako řezník v době, kdy studoval Právnickou školu pracujících. Barbora Mládková, Politické procesy 50. let – Krajský soud v Liberci 1953 – 1954, Liberec 2005.

způsobem nehodili do „nové společnosti“ z nejrůznějších důvodů. Nástrojem široké politické perzekuce se podle Karla Kaplana stává masová nezákonnost, která spočívá v samotné podstatě mocenského monopolu komunistů a jejich politických záměrů, přičemž samotné zákony odporovaly právnímu cítění. Komunistický režim nevyužíval pouze zákony, které si vytvořil na svou obranu, ve své mocenské ambici ovládnout společnost využíval metod, které si v mnohém nezahlady i s některými praktikami nacistického režimu v období druhé světové války.⁴⁷

Kauzy řešené soudy, dokumenty, případně svědectví lidí dokazují jasně nezákonné praktiky komunistického režimu. Československá justice odsoudila podle zákona č. 50/23 5 187 osob, podle zákona 231/48 Sb. celkem 26 079 osob a podle zákona 86/50 dalších 106 049 osob. S přesností již nelze určit, kolik osob bylo postiženo soudní i mimosoudní perzekucí. Karel Kaplan odhaduje, že mimosoudními nařízeními v letech 1948 až 1989 mohlo být odhadem poškozeno až dva miliony osob. Za spodní hranici počtu soudně perzekuovaných osob statisticky prokazatelnou uvádí Karel Kaplan celkové číslo 257 864 obětí. Jedná se o osoby rehabilitované podle zákona č. 119 z roku 1990 o soudních rehabilitacích. Tento počet nezahrnuje 3 873 osob, které byly odsouzeny vojenskými soudy a 1 192 osob, kdy příslušné instance podaly stížnost pro porušení zákona. Karel Kaplan rovněž uvádí, že v letech 1948 až 1960 bylo popraveno 248 osob, odhaduje se, že v letech 1948 až 1961 prošlo trestaneckými pracovními tábory při uranových dolech přibližně 70 000 vězňů. Administrativním rozhodnutím bylo v letech 1948 až 1953 zařazeno do táborů nucených prací 21 500 lidí. Ve vězeňských zařízeních zahynulo v letech 1948 až 1989 okolo 4400 osob. Na hranicích podle dostupných údajů dokumentace vyšetřování zločinu komunismu nalezlo svou smrt nejméně 282 lidí, kteří se pokusili dostat do svobodného světa.⁴⁸

⁴⁷ Například docházelo k masovému zatýkání, mučení při výsleších, násilnému vystěhovávání jedinců i celých rodin, nápravně pracovní tábory při uranovém dole, kam byli lidé posíláni na základě názorových rozdílů, měli raný budiček, hromadný nástup, přísné pracovní normy, atd. Bedřich Utitz, *Neuzavřená kapitola Politické procesy padesátých let*, Praha 1990, s. 11.

⁴⁸ Kaplan - Paleček, c. d., s. 39-44.

Mechanismus politických procesů byl k zatčeným osobám nemilosrdný. Spravedlnost, právo a zákony byly až na posledním místě. Vyšetřovatelé měli dopředu vypracované otázky a odpovědi, jež se vyslýchaní museli do soudního přelíčení naučit.⁴⁹ Je běžné, že během výslechů je proti těmto osobám používáno fyzické i psychické násilí. Jasným důkazem nefungování justičního systému, což vyplývá často z rehabilitací i výpovědí pamětníků je, že většina nedostala nikdy do ruky obžalobu ani rozsudek, s nímž jsou často konfrontováni poprvé až v devadesátých letech. Obhajoba přestává zcela fungovat, neboť obžalovaní velmi často spatřili obhájce krátce před hlavním přelíčením či až během něj, přičemž se mnohdy řeč obhájce ztotožňovala s řečí žalobce. Obvinění nebyli u soudu často odsouzeni za skutečné činy, které spáchaly, ale za činy vykonstruované s lidmi, s nimiž se poprvé mnohdy setkávají až před soudem.⁵⁰ Pro politického vězně rozsudek znamenal na jednu stranu úlevu z ukončení mnohdy i několikaletého období výslechů vazby, ale zároveň počátek odpykání trestu. Věznění se vyznačovalo fyzicky velmi náročnou a životu nebezpečnou manuální prací doprovázenou hladověním, zimou a neustálým ponižováním.⁵¹

Oběti politických procesů byly poznamenány dlouhodobě, často doživotně, zůstávali poznamenáni jako politicky nespolehliví nepřátelé režimu, což neulehčovalo jejich návrat do společenského života, jenž byl obtížný a mnohdy až nemožný zejména proto, že jako bývalí politici vězni nepřestali být předmětem zájmu Státní bezpečnosti ani po opuštění věznic. Politické procesy postihly a dlouhodobě poznamenaly celou československou společnost. Oběti politických procesů nepocházeli jen z jedné společenské vrstvy, režim postihl všechny, ať už se jednalo o dělníky, rolníky, živnostníky, úředníky nebo vojáky. Perzekuce se zdaleka neomezovala pouze na přímé oběti, ale zasáhla i jejich

⁴⁹ Srov.: Zpráva o činnosti justičních orgánů v období politických procesů. In: Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., Praha 2003, s. 177-179.

⁵⁰ Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., Praha 2003, s. 19.

⁵¹ Více in: Vilém Hejl, Zpráva o organizovaném násilí, Praha 1990.

rodiny a přátele, postihla celou společnost, politiku, kulturu i právo, citelně ovlivnila mezilidské vztahy a celkový morální stav společnosti.⁵²

Do života na svobodě si političtí vězni odnesli následky mnoha zranění a fyzického týrání. Nikdy nezapomenou na to, jak s nimi bylo jednáno. Mnoho z nich svá utrpení prožívá opakovaně ve svých snech. Z četných svědectví vyplývá, že vězně v dlouholetém odloučení posilovalo vědomí, že měli zázemí a svou rodinu, jež při nich stála a nezahladila je, ale s traumaty z mnohaletého odnětí svobody se nevyrovnávali jen samotní političtí vězni, nýbrž i samotné rodiny. Šťastné chvíle v manželství se vystřídaly s mračnou ztrátou rodinného života. Vyčkávat na návrat milovaného a zároveň vychovávat rodinu bez nepostradatelného partnera, jeho finančních prostředků a pod „dohledem“ režimu bylo v tomto dlouhodobém odloučení velmi těžké.⁵³ Psychologické vlivy působily zejména na děti, jež byly nejen perzekuovány, ale také se musely potýkat s nenahraditelnou výchovnou ztrátou jednoho z rodičů. Vězněním se rodinné vztahy nenávratně narušily a mnohdy rozbily, poněvadž rodiče s dětmi k sobě nacházeli obtížně cestu a provázal je strach a obavy z možné opětovné ztráty. Děti vězněných pociťují následky nepřítomnosti rodičů dodnes a velmi často jsou tímto odloučením poznamenány i jejich rodinné vztahy.⁵⁴

⁵² Kaplan - Paleček, c. d., s. 46-49.

⁵³ Emilie Veverková, Znovu bych mu ruku podala, Středoluky 2004, s. 144 - 146.

⁵⁴ V roce 1999 vznikla skupina dcer politických vězňů pronásledovaných komunistických režimem, jež se v roce 2008 rozrostla na šedesát členek. Dcery spojují příběhy psychologického vlivu ztráty rodičů vězněním. Registrace Občanského sdružení Dcery 50. let byla provedena Ministerstvem vnitra ČR 25. 4. 2008. Z dcery.cz [online]. 2010 [cit. 2010-21-04]. Dostupný z WWW: < <http://www.dcery.cz/?pid=2&lang=cz> >.

4. Perzekuce skautů

Skauting se stal neodmyslitelnou součástí života naší společnosti a skauti byli údajně dokonce nazýváni „národním vojskem“ v kritických dobách našich dějin. Humanistickým zaměřením, vlasteneckým a demokratickým působením byl pro všechny totalitní režimy nepřijatelný. Byl zakázán za druhé světové války, kdy skauti neušli kruté perzekuci za odbojovou činnost, a dokonale zmizel po roce 1948 na celých čtyřicet dva let. Byl zrušen celkem třikrát, ale vždy znovu obnoven v letech 1945, 1968 a 1990, což svědčí o síle jeho myšlenek a tradic.⁵⁵

Sotva se stačil po válce zotavit z ran, jež mu zasadila nacistická okupace, stal se český skauting obětí rozsáhlého tažení proti všem složkám občanské společnosti, započatého záhy po únoru 1948. Zásady skautského hnutí pocíťoval komunistický režim jako bytostně nepřátelské, byly protichůdné komunistické ideologii a nároku, který si lidově demokratická republika činila na každého občana. Šíření skautských myšlenek muselo být zastaveno, a proto také museli být zneškodněni protivníci, kteří nebyli ochotni se podrobit nebo by se mohli zapojit do komunistického odboje.⁵⁶

Komunistická propaganda si dala velmi záležet na likvidaci skautské myšlenky. Vycházel bezpočet článků v periodickém tisku a objevily se i publikace napadající skauting jako nepřítele, kterého je třeba odstranit. Příkladem může být propagandistická kniha Aloise Poledňáka *„Skauting ve službách podněcovatelů války“* z roku 1953, ve které se mimo jiné uvádělo: *„Vyhlásit nemilosrdný boj všem nositelům skautské ideologie, odhalovat je před veškerou mládeží – to je součást boje za ideovou čistotu v našem Svazu mládeže a jeho Pionýrské organizaci.“*⁵⁷

Způsob, jak se skautským hnutím zacházely totalitní režimy, je důkazem toho, že skauti a skautky uměli chápat hrozící nebezpečí a dovedli mu čelit, jak nejlépe uměli. Nemůžeme tvrdit, že všichni skauti se stali aktivními odpůrci režimu. Celá řada skautů s režimem souhlasila. Někteří přešli do mládežnických

⁵⁵ Skauting založil v roce 1907 Angličan Robert Baden Powell, dívčí skauting založila jeho sestra Agnes v roce 1910. K nám se skauting dostal v roce 1912, kdy profesor tělocviku Svojsík poznal skauting z vlastních zkušeností a napsal knihu *Základy junáctví*, Junák byl založen v roce 1914. Zlata Kozáková, *Sokolské slety 1882-1948*, Praha 1994, s. 44-46.

⁵⁶ Karel Lešanovský, *Se štítem a na štítě*, Praha 2000, s. 5.

⁵⁷ Alois Poledňák, *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha 1953, s. 34.

organizací řízených komunisty ještě před sloučením Junáka v roce 1950, jiní tak učinili až po sjednocení organizace, aby mohli pokračovat ve skautské činnosti. Je nesporné, že mnoho z nich se v letech 1948 až 1989 postavilo proti komunistickému režimu a plnilo svůj slib, jenž je vychovával k samostatnosti, pravdomluvnosti, zdvořilosti, pokoře, cti, lásce k přírodě a dobrodružství.⁵⁸ Slibem se zavázali sloužit své vlasti v každé době: „*Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, milovati vlast svou Republiku Československou a sloužiti ji věrně v každé době. Plniti povinnosti vlastní a zachovávatí zákony skautské. Duši i tělem býti hotov pomáhati bližnímu.*“⁵⁹ Skauti svůj slib plnili svědomitě, neboť hnutí se nepodařilo zničit, avšak cena, kterou za to v tomto boji zaplatili, byla vysoká. Mnozí si museli sáhnout až na dno svých sil.⁶⁰

Při prvním poválečném setkání skautů a skautek z celého světa⁶¹ se všichni těšili na nový život ve svobodě. Brzy nato byli čeští skauti znovu rozháněni, tentokrát do komunistických kriminálů, které byly mnohdy stejné jako za druhé světové války.⁶²

Než byl skauting v roce 1970 znovu zakázán, stačil se nadechnout svobody na pouhé dva roky. Skauting byl obnoven 15. března 1968 v pražské kavárně SIA, kde za jeho „přivedení k životu“ stáli také političtí vězni z padesátých let. Po opětovném zákazu skautingu docházelo k obnovování politických procesů s politickými vězni, kteří byli amnestováni a hlavně s těmi, kteří měli podíl na obnově skautingu v roce 1968.⁶³

Československá justice se po únoru 1948 zaměřila na každého, kdo byl nepřítelem komunistického režimu a nešel tzv. s davem, takže skautům a skautkám byla při politické perzekuci věnována mimořádná pozornost.⁶⁴

K trestání skautů a skautek byly použity právní předpisy vydané na území v rozpětí 121 let. Komunistická vláda neměla těsně po únoru 1948 zákonnou formu připravenou, a tak byly skauti a skautky odsuzováni použitím císařských patentů, což neodpovídalo tehdejší vědeckým požadavkům a bylo do určité míry

⁵⁸ Rottenborn-Bobek, c. d., s. 8.

⁵⁹ Lešanovský, c. d., s. 249.

⁶⁰ Zachariáš, c. d., s. 8-9.

⁶¹ Skautské jamboree se konalo ve Francii v roce 1947, Lešanovský, c. d., s. 7.

⁶² Lešanovský, c. d., s. 8.

⁶³ Lešanovský, c. d., s. 9.

⁶⁴ Lešanovský, c. d., s. 33.

kuriózní.⁶⁵ Zákon číslo 231/48 Sb. ze dne 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky dal odsuzování skautů a skautek přesnější zákonnější formu a byl doplněn trestním zákonem číslo 86/1950 Sb. ze dne 12. července 1950. Nejvíce skautů a skautek bylo odsouzeno za trestné činy velezrady, sdružování proti státu, vyzvědačství, aj.⁶⁶ Mimo případy trestního stíhání bylo mnoho skautů zařazováno do vojenských pracovních táborů PTP, kde obvykle sloužili déle, než byla běžná délka základní vojenské služby.⁶⁷

Politické procesy padesátých let tvrdě zasáhly český skauting. Perzekuce skautů a skautek následovala po postizích důstojníků armády, bezpečnosti a vlivných členů nekomunistických stran. Československá justice byla nekompromisní k vybraným skupinám, hnutím, organizacím a jednotlivcům, jako byli například skauti, katolíci, sokolové aj., neboť komunistický režim je potřeboval nekompromisní politickou perzekucí izolovat a umlčet, aby nadále neovlivňovali obyvatelstvo svými demokratickými odbojnými snahami a myšlenkami.⁶⁸

U naprosté většiny skautských procesů šlo v podstatě o záležitosti názorové. Vůdci i členové skautských oddílů byli odsouzeni k mnohaletým trestům odnětí svobody za tzv. podzemní činnost, přípravu kapitalistické revoluce, velezradu, špionáže atd., ve skutečnosti se však odsuzovala ideologie a skauting jako takový.⁶⁹

Počet politických procesů stejně jako počet odsouzených skautů a skautek nebude už pravděpodobně nikdy dohledán, ale je zřejmé, že komunistický režim si na likvidaci skautingu dal velmi záležet využitím různých druhů provokací. Do hnutí státní moc nasazovala „agenty provokatéry“ s cílem rozbourat organizaci zevnitř. Do politických procesů byli často začleňováni lidé, kteří spolu nikdy nemluvili, a tudíž spousta obžalob byla vykonstruovaných. Pronásledování sloužilo k preventivnímu teroru proti potencionálním odpůrcům režimu. Komunisté se však obávali skautů a skautek oprávněně, neboť k třetímu odboji

⁶⁵ Skauti byli odsuzováni podle 117. císařského patentu z 27. května 1852 a podle 223. císařského patentu ze dne 24. října 1852. Lešanovský, c. d., s. 23.

⁶⁶ Lešanovský, c. d., s. 25.

⁶⁷ Lešanovský, c. d., s. 26.

⁶⁸ Lešanovský, c. d., s. 33.

⁶⁹ Lešanovský, c. d., s. 131-132.

neodmyslitelně patřili, a tak si dali velmi záležet na několika rozsáhlejších monstrprocesech.⁷⁰

Mezi tyto politické procesy patří například proces s Jaroslavem Borkovcem a spol. V květnu 1945 byl Jaroslav Borkovec spolu s Karlem Skálou, Dagmar Skálovou, Jiřím Navráilem a dalšími skauty obviněn z protistátní činnosti směřující k provedení státního převratu. Naštěstí se skupině podařilo utajit většinu členů, kterých bylo přes dvě stě. Komunističtí vyšetřovatelé Jaroslavu Borkovcovi přisoudili roli „vrchního ideologa plánovaného puče“ a obvinění byli odsouzeni na dlouholetá vězení 20, 30 let a v rozsudcích nechybělo ani doživotí a šest trestů smrti.⁷¹

V květnu 1952 se odehrál soudní proces s Karlem Průchou a spol., neboli s tzv. ilegálním ústředím Junáka, který byl oproti předchozím soudním procesům výjimečný svým cílem, neboť vedle mnohaletých trestů měl být odsouzen také skauting samotný. Státní soud v Praze konaný 13. až 14. května 1952 vynesl rozsudky v rozmezí 6 měsíců až 15 let.⁷²

Československý skauting byl tímto procesem postaven mimo zákon. Režimu šlo o zlomení vlivu a obliby skautingu, který se těšil zejména u mladé generace veliké popularitě. Výsledky monstrprocesu byly nepochybně adresovány i desítkám dosud neodhalených skautů, kteří pokračovali nebo mohli začít ilegální činnost. Propagandistickou kampaní se komunistická vláda pokoušela vyvolat strach, přičemž výsledkem toho mělo být ukončení tajných skautských aktivit. Tento záměr většinou vyvolal pravý opak a aktivizoval další odpor. Nebylo výjimkou, že se odsouzení skauti sešli u soudu za rozvracení lidově demokratického zřízení znovu. Příkladem může být politický proces s mladou skupinou skautů z března a dubna 1953 s Oldřichem Rottenbornem a spol. Skupina byla odsouzena s tresty relativně nízkými, avšak většina spolu s dalšími byli znovu odsouzeni za trestný čin velezrady v roce 1955 s tresty v rozmezí od 6 do 10 let.⁷³

⁷⁰ Lešanovský, c. d., s. 39.

⁷¹ Lešanovský, c. d., s. 36.

⁷² Jiří Zachariáš, Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. (1952), Praha 2005, s. 18-20.

⁷³ Opakovaně trestaných nebylo málo, například Adolf Karlovarský byl v květnu 1961 pro účast na tajných schůzkách vodních skautů zatčen znovu. Lešanovský, c. d., s. 47. Skupina Rottenborn a

Politické procesy odsuzovaly ideály skautingu, které komunistickému režimu vadily, neboť bránily jeho záměru ovládnout myšlení mladé generace. Komunistická strana měla o osudu skautského hnutí jasno, chtěla skauting postupně zlikvidovat, ale nebylo jednoduché likvidovat tak mohutnou organizaci,⁷⁴ a proto sledovala činnost skautů a jejich příznivců bezprostředně po skončení druhé světové války od roku 1945, kdy speciální oddíl StB vytvořil tajný objektový svazek „JUNÁK“. Součástí tohoto svazku je i směrnice Zemského odboru bezpečnosti, kterou byli příslušníci SNB pověřeni sledovat nepřátelské společenské organizace, kterou byl i Junák.⁷⁵ Úkolem StB bylo nejen získat seznam skautů a skautek, ale také proniknout do skautského protikomunistického odboje, získat si u organizací důvěru a rozložit je zevnitř. Skautské hnutí bylo proti agentům provokatérům poměrně imunní, avšak příslušníci StB ve skautských organizacích působili a mnohá trestní stíhání skautů a skautek byla prokazatelně vyprovokována Státní bezpečností.⁷⁶

Státní bezpečnost měla své pomocníky také v řadách skautů. Už mezi roky 1945 a 1948 a po roce 1968 se našli takoví, kteří ze strachu, existenčních obav, zisknosti, nebo jiných důvodů dali přednost komunistické myšlence a propůjčili se k rozeznání české skautské organizace.⁷⁷ Pouze malá část skautů zapojených do protinacistického odboje se stala po roce 1945 spolupracovníky československých bezpečnostních či zpravodajských služeb. Příkladem může být skaut Čestmír Podzemný, příslušník skautské odbojové skupiny ze Vsetínska, která na konci války spolupracovala s partyzánskou „Brigádou Jana Žižky“ vedenou majorem sovětské tajné služby NKVD Murzinem. Podzemný pravděpodobně pracoval pro sovětskou rozvědku i po roce 1945 a přičítá se mu také likvidace ilegální skautské skupiny, která pod vedením Miroslava Stodůlky organizovala počátkem padesátých let sabotáže na severu Moravy.⁷⁸

spol. byli obžalováni z toho, že založili ilegální junáckou organizaci, obžalovaní byli ve věku od šestnácti do dvaadvaceti let, Oldřich Rottenborn-František Bobek, Skauti za ostnatými dráty, Praha 1993, s. 32-34, 137.

⁷⁴ V roce 1948 měl skauting přibližně 250 000 členů, Rottenborn-Bobek, c. d., s. 69.

⁷⁵ Zachariáš, c. d., s. 8-12.

⁷⁶ Svazek JUNÁK byl vytvořen 11. září 1945, Lešanovský, c. d., s. 40.

⁷⁷ Např. skaut Jiří Haškovec byl jedním ze spolupracovníků StB. Lešanovský, c. d., s. 21.

⁷⁸ Zachariáš, c. d., s. 78.

Komunisté měli od konce roku 1945 snahu Junáka integrovat, založit jednotnou tělovýchovnou mládežnickou organizaci a začlenit Junáka do Československého svazu mládeže (dále jen ČSM), který vznikl již po květnu 1945. Do roku 1948 se státně-bezpečnostním složkám účinně infiltrovat Junáka nepodařilo, poněvadž pro Junáka byly požadavky ČSM zcela nepřijatelné. Skauti se nechtěli vzdát vlastní autonomie, být pod dohledem, dopustit konec samostatné výchovy mládeže a zrušení křesťanských skautských oddílů, nebo rezignovat na členství v mezinárodních skautských orgánech. Junák se však již v březnu 1948 součástí ČSM opravdu stal. Název Junák přetrval, ale sloužil k oklamání veřejnosti a měl jen přechodné trvání do jeho zrušení v roce 1950.⁷⁹

O definitivním osudu skautů a skautek bylo rozhodnuto vytvořením Akčního výboru Junáka 23. prosince 1948.⁸⁰ Jeho úkolem bylo, aby pokračoval v přesvědčování, výměnou vedoucích působil na skautské organizace a přetvářel je v rámci komunistické ideologie.

Státní bezpečnost činnost skautů nepodceňovala a brala na ni zřetel, neboť zachytila pokusy o pronikání skautů do organizací řízených KSČ, a proto vydala 21. února 1951 tajný rozkaz nazvaný Průzkum aparátu ČSM a Pionýra se zaměřením na skauty.⁸¹

Komunistická moc se nemýlila, skauti a skautky se s programem lidově demokratického zřízení opravdu neztotožňovali a vyrovnávali se s tím různě. Skauti se hned po únoru 1948 snažili získat kontakty na zahraniční zpravodajské centrály a organizovat odboj s jejich pomocí.⁸² V rámci ještě legálně existujících oddílů vznikalo po celé republice mnoho ilegálních skupin vedených převážně mladšími vůdci, které se v rámci spolupráce propojovaly. Příkladem může být ilegální skautská skupina Obrana Republiky,⁸³ Plameny nebo pražská skupina včele s Dagmar Skálovou, Karlem Skálou a Jiřím Navrátillem kolem střediska

⁷⁹ Československý svaz mládeže byl pro mládež nad patnáct let, pro mládež do patnácti let sloužily pionýrské oddíly, Rottenborn-Bobek, c. d., s. 7.

⁸⁰ Lešanovský, c. d., s. 40-41.

⁸¹ Lešanovský, c. d., s. 44-45.

⁸² Příkladem může být osud Veleny Fanderlika, jenž v říjnu 1948 emigroval do Německa, kde začal spolupracovat se CIC. Lešanovský, c. d., s. 86.

⁸³ Skupina byla založena v roce 1947 Ctíradem Váňou, skupinu tvořili převážně vodní skauti a národní socialisté a spolupracovali se skupinami v západních Čechách a na jižní Moravě. Skupinu prozradil agent provokatér Miroslav Langr v srpnu 1948, a tak došlo k její likvidaci. Zachariáš, c. d., s. 15.

Šipka, která údajně připravovala protikomunistický státní převrat, byla však tajnou policií sledována a 17. května 1949 pozatýkána.⁸⁴

Skauti si uvědomovali snahu komunistů ovládnout Československo už před únorem 1948, proto nebylo výjimkou, že se skautské odbojové skupiny sdružovaly v organizaci se skupinami různého zaměření, které spojoval jeden cíl – zachovat demokracii v Československu. Jednou takovou organizací bylo SIO (spojené ilegální organizace), kde se sdružovali především pracovníci sokolských jednot, příslušníci národně socialistické a lidové strany a také skauti.⁸⁵ Velkou nadějí se pro SIO a všechny skauty stal XI. Všesokolský slet v Praze roku 1948. Ze sletu se stala protikomunistická demonstrace, kde se rozdávali praporky západních spojenců a vzdával hold masarykovské demokracii a Edvardu Benešovi.⁸⁶

Skauti měli se sokoly hodně společného, byli zastánci parlamentní demokracie, a proto odmítali jak fašismus, tak komunismus, což je sblížilo s tzv. hradní skupinou, tedy s prezidenty T. G. Masarykem a Edvardem Benešem a dalšími politiky, kteří usilovali o zachování rovnováhy vlivu politických stran.⁸⁷ Spolu se Sokolem bojovali za vznik samostatného státu a za rozvoj demokratického Československa, podporovali Masaryka a Beneše při vzniku ČSR a jeho budování.⁸⁸ K jejich odkazu se vždy vraceli a v dobách útlu pro ně T. G. Masaryk a Edvard Beneš představovaly symboly demokracie. Svou oddanost českému národu dokázali za nacistické okupace v domácím odboji i v boji na světových bojištích, zejména při Slovenském národním povstání a za Pražské květnové revoluce v roce 1945.⁸⁹

⁸⁴ Byli odsouzeni v procesu Jaroslav Borkovec a spol., Lešanovský, c. d., s. 105.

⁸⁵ Členem SIO byl například Oldřich Rottenborn a František Bobek, Rottenborn – Bobek, c. d., s. 5.

⁸⁶ Provolávali hesla jako např. „Byli jsme a budem, za Benešem půjdeme“, „Bez Beneše, bez Hany, nemohou být Hradčany“, „At' si kdo chce, co chce říká, my jsme národ Masaryka“, „Chcem Beneše na Hradě, nechcem ho mít v zahradě“, atd. Slet se stal lekcí, kterou komunisté hlavně sokolům ale i dalším účastníkům odporu nezapomněli. Brzy po sletu skončila činnost Československé obce sokolské a na podzim 1948 vyloučili akční výbory ze sokolských jednot na 11 000 členů. Mnozí sokolové byli pozatýkáni přímo na všesokolském sletu, a nebo neušli věznění či další perzekuce později. Sjednocením tělovýchovy byla tradice sletů přerušena a nahrazena spartakiádami. Zlata Kozáková, c. d., s. 44-46. Podrobněji k tématu např. Karel Kaplan, Poslední rok prezidenta: Edvard Beneš v roce 1948, Praha 1993.

⁸⁷ Sokol, jeho vznik, vývoj a význam, c. d., s. 17.

⁸⁸ Sokol, jeho vznik, vývoj a význam, c. d., s. 21.

⁸⁹ Sokol, jeho vznik, vývoj a význam, c. d., s. 20.

Po únoru 1948 začaly skautské odbojové skupiny pomáhat s emigrací do zahraničí,⁹⁰ převaděčskou činností, sbíráním informací a zbraní, rozšiřováním ilegálních letáků a časopisů,⁹¹ nebo organizováním skautských oddílů, které fungovaly po zastavování jejich činnosti tajně i nadále.

Skauti představovali organizaci, která díky své výchově a pevné morálce byla velmi odolná proti pokusům o ovlivnění nebo zastrášení, o tom svědčí i skutečnost, že i ve věznicích skauti stáli v popředí odporu, jak dokazuje například svědectví skautky Dagmar Skálové: „*Vypěstovaná sebekázeň mi umožnila udržovat si po všechna léta dobrou náladu a vždycky zdravý rozum. Denně jsem cvičila, denně jsem se celá myla studenou vodou. Na přednáškách, které jsme v celách pořádaly, jsem vysvětlovala zásady skautingu a vyprávěla o naší činnosti. Pravidelnými setkáními jsme riskovali a připravovali nováčky na složení skautského slibu.*“⁹²

V roce 1968 a 1969 docházelo k rehabilitacím skautů a skautek podle zákona o soudní rehabilitaci číslo 82/1968. Tento zákon byl novelami anulován, a tak byla rehabilitační řízení prakticky zastavena.⁹³ K rehabilitacím docházelo zejména po roce 1989. Zkrácení pobytu v žalářích se někteří dočkali i amnestiemi prezidenta republiky z let 1953, 1960 a 1962, většiny se ale amnestie netýkaly.⁹⁴

Přesný počet odsouzených skautů a skautek se už pravděpodobně nepodaří zjistit. Karel Lešanovský v roce 2000 uvedl, že ze zatím zdokumentovaných 263 případů trestního stíhání skautů a skautek bylo devět skautů popraveno. V jednom případě došlo ke změně rozsudku smrti na doživotní vězení. Sedm lidí bylo odsouzeno na doživotí, z toho u tří případů došlo ke změně na žalář v délce 25 let. Celkem byli skauti a skautky podle vyřčených 263 rozsudků odsouzeni na 2162 roky a 4 měsíce vězení. To znamená, že průměrný vyslovený trest byl delší než 8 ¼ roku. Řada trestů byla však velmi vysokých, na 16 až 25 roků. U 208 dosud dobře zdokumentovaných případů skutečného času prožitého ve věznicích strávili

⁹⁰ Např. v březnu 1948 odešel vedoucí člen Junáka, Velen Fanderlik, Lešanovský, c. d., s. 42.

⁹¹ Jedním z politických procesů s rozšiřovateli protistátních tiskovin je i proces s ilegální organizací „Za pravdu“, která nesla název ilegálního skautského časopisu „Za pravdu“. Tereza Střelečková, Politické procesy padesátých let – kauza František Zahradka, Liberec 2009, s. 38.

⁹² Lešanovský, c. d., s. 153.

⁹³ Novelý zákona 82/1968 Sb. byly zákony číslo 58/1969 Sb. a číslo 70/1970 Sb. Před rokem 1990 bylo tedy skutečně rehabilitováno 14 vězněných skautů a skautek z padesátých let. Lešanovský, c. d., s. 28.

⁹⁴ Lešanovský, c. d., s. 20.

skauti a skautky v těchto zařízeních 1017 roku, 5 měsíců a 6 dní. To je průměrný vykonaný trest odnětí svobody více než 4 $\frac{3}{4}$ roku. Řada jednotlivců byla ovšem vězněna 10 až 16 let. Průměrné stáří v době zatčení skautů a skautek u dobře zjištěných 218 případů bylo 25,89 roku.⁹⁵

Po roce 1989 se skauting vrací ke své činnosti, přestože čtyřicetiletá přestávka odebrala dvěma generacím možnost poznat přínos skautingu.⁹⁶

Skauti, kteří byli perzekuováni komunistickým režimem, se stali členy Skautského oddílu Věna Fanderlika založeného 14. června 1994. Podle stanov se členem může stát skaut, který byl za své postoje v minulosti perzekuován totalitními režimy v bývalém Československu nebo je členem v některé skautské organizaci a je vázán skautským slibem.⁹⁷

Přestože hnutí bylo ohrožováno po celou dobu jeho existence, tak všechny pokusy o jeho zničení – za německé okupace, po únoru 1948 a znovu po roce 1970 – byly marné, neboť jeho ilegální struktura zůstala zachována až do listopadu 1989, kdy byl skauting znovu obnoven.⁹⁸

⁹⁵ Lešanovský, c. d., s. 29.

⁹⁶ Kozáková, c. d., s. 6.

⁹⁷ Oddíl nese jméno Věna Fanderlika, významné osobnosti československého a světového skautingu, bývalého starosty Junáka. Oddíl má v současnosti 190 členů, z nichž mnozí žijí v zahraničí. Posláním oddílu je podpora činností přispívající k rozvoji skautského hnutí v České republice. Zachariáš, c. d., s. 264-268.

⁹⁸ Lešanovský, c. d., s. 6.

5. Politické procesy s „agenty chodci“

Kurýři, neboli agenti chodci, se na třetím odboji významně podíleli. Státní bezpečnost podchytila kolem čtyř tisíc osob, které se podílely na zpravodajských operacích jako kurýři, zahraniční organizátoři a pomocníci v Československu. K dlouholetým trestům bylo odsouzeno přibližně 250 kurýrů, devatenáct bylo popraveno, sedm zahynulo na hranicích a jedenáct zemřelo ve věznicích.⁹⁹

Počátky agentů chodců nebyly jednoduché. Lidé, kteří nebyli schopni žít v nedemokratických poměrech po únoru 1948, se zapojovali do odboje po vzoru doby minulé. Vznikaly skupiny vyrábějící a rozšiřující letáky, shromažďující zbraně a získávající informace. Někteří z nich odešli do zahraničí, aby se tam z bezpečnější vzdálenosti mohli zapojit do organizovaného protikomunistického odboje. Zahraniční odboj začali organizovat exulanti po únoru 1948. Kurýry nejdříve posílali jednotlivci nebo skupinky exulantů s hlavním úkolem získávat cenné informace nebo převést uprchlíky, kurýry, informace, vzkazy, letáky, vysílačky či dalších významné skutečnosti přes hranice. Kurýři získávali ke spolupráci občany jako zdroje informací či sběrače, které cvičili jako radisty, přechovávatele nebo spojky. Zároveň budovali mrtvé schránky k přechovávání zpráv.¹⁰⁰

Kurýři byli podstatnou součástí zahraničního odboje, který nevznikal jednoduše, provázely ho finanční potíže, nepřipravenost i obtížné podmínky, proto přivítal podporu spojenců, zejména vlády USA. Podpory ustanovení československého exilu započaly již na jaře 1948 a Rada svobodného Československa byla ustanovena v únoru 1949 ve Washingtonu s pobočkami v Londýně a Paříži. V čele americké zpravodajské organizace stanul generál František Moravec - „Arnold“, britské podplukovník Karel Jindřich Procházka - „Proud“ a francouzské generál Čeněk Kudláček - „Hutník“. Všechny organizace působily v Německu či Rakousku.¹⁰¹

⁹⁹ Prokop Tomek, Na frontě studené války, Československo 1948-1956. Výstava k 60. Výročí zahájení zahraničního protikomunistického odboje, Praha 2009, s. 7.

¹⁰⁰ Tomek, c.d., s. 51.

¹⁰¹ Podrobněji k tématu např. Eduard Stehlík, MEASURE. Příspěvek k historii Czechoslovak Intelligence Organization – CIO. Praha, Studentské listy 25/1991, s 16; Karel Pacner, Československo ve zvláštních službách díl III. a IV., Praha 2002.

Pro proces Hošek a spol. je třeba objasnit organizování československých zpravodajských skupin pod patronací amerických zpravodajských služeb, jež bylo zahájeno na území americké okupační zóny Německa už v létě roku 1948. Zakladatelem byl Charles Katek,¹⁰² jenž z Frankfurtu nad Mohanem řídil jednotlivé zpravodajské skupiny spolu se svým zástupcem Kurtem Taubem - „Taylorem“.¹⁰³ Jednotliví vůdci měli některé rysy společné. Všichni byli důstojníky československé armády, účastnili se druhého a někdy i prvního odboje. Po únoru 1948 byli z československé armády vyloučeni a nuceni odejít do exilu, kde založili zpravodajské skupiny. Kurýři v jednotlivých skupinách měli mezi sebou rozdělené funkce vedoucího, dvou asistentů „helperů“, písaře a překladatele. Na tyto skupiny byly napojené další menší skupiny, a tak se vytvořila poměrně dobře organizovaná síť kurýrů. Kurýři se skrývali a z počátku neabsolvovali žádný výcvik, neboť náplň jejich činnosti byla zejména zpravodajská. Školy pro školení kurýrů byly zakládány později. Kurýři byli školeni v radiotelegrafii a technickému výcviku jako například výstavbě a používání mrtvých schránek, střelbě, fotografování, radiovýcviku, tajnopise, nebo vizuální rozvědce. Kurýři byli cvičeni i individuálně, a to zejména v parašutistickém nebo balonovém výcviku. Existovaly i speciální přechody státní hranice. Kromě pěší cestou se lidé dopravovali dopravními prostředky po zemi či vzduchem. Koncem roku 1954 svou činnost čs. zpravodajské skupiny ukončily.¹⁰⁴

„Agenti chodci“ byli komunistickým režimem označováni za diverzanty, vrahy a teroristy.¹⁰⁵ Byli do Československa vysíláni s různými cíly a získávání převážně v uprchlických táborech. Po získání kurýra pro spolupráci, podstupovali

¹⁰² Čechoameričan, jenž byl po únoru odvolán z funkce velvyslance USA v Praze, načež organizoval exilový odboj ve Frankfurtu nad Mohanem, od 1954 působil v USA.

¹⁰³ Pod vedením gen. Františka Moravce – „Arnolda“ a jeho zástupce Miloše Knorra fungovaly, nejdříve samostatně a od roku 1954 společně se štábem v německém Bensheimu, skupiny Plk. Jaroslava Kašpara - „Pátého“ (vedl výkonnou skupinu), Rudolfa Drbohlava - „Ralpha“, Mjr. Františka Bogataje - „Franka“ (vedl balonovou základnu), Pplk. Aloise Šedy – „Šubrtu“ (vybíral a školil kurýry, měl nestarosti řídicí orgán). Více např. in: Karel Pacner, Československo ve zvláštních službách díl III. a IV., Praha 2002.

¹⁰⁴ Prokop Tomek, Vysílání kurýrů do ČSR pomocí balonů v době studené války. Historie a Vojenství, 2/2007, s. 76-84.

¹⁰⁵ Agenti chodci byli tímto způsobem komunistickou propagandou označováni například v novinách nebo ve filmu. Za všechny jmenujme film z roku 1961 Kohout plaší smrt od režiséra Vladimíra Čecha nebo 6. díl seriálu Třicet případů Majora Zemana z roku 1949 Bestie, v němž je převaděč zobrazen jako vrah a zloděj. Kohout plaší smrt, režie V. Čech, 1961; Bestie. Třicet případů Majora Zemana, režie J. Sequens, 1949.

kurýři zdokonalující kurzy pro rozšíření znalostí a dovedností pro překonávání hranic, používání pomůcek, zbraní a falešných dokladů.

Kurýři používali zbraně velmi výjimečně, většinou jen v bezprostředním nebezpečí a v sebeobraně a byli pověřováni zahraničím, nikoli organizací ozbrojeného domácího odboje.¹⁰⁶ Odehráli se i akce s výjimečným politickým dopadem. Nejrozsáhlejší dopad měla akce po zachycení pověstného dopisu „Velkému metaři“, na jehož základě byl zatčen Rudolf Slánský a byla zahájena rozsáhlá čistka v KSČ, jež vyvrcholila procesem proti tzv. protistátnímu spikleneckému centru.¹⁰⁷

Zadržení kurýři byli předáváni do rukou StB a zacházení s nimi bylo koordinováno dle tajného rozkazu ministra národní bezpečnosti č. 90/1952, jenž ukládal pohraniční stráž, aby „všechny osoby, které ilegálně překročili hranice ČSR, Rakouska, Západního Německa a NDR, byly během 24 hod. eskortovány do věznic StB. Zde probíhalo předběžné intenzivní vyšetřování zatčených osob s cílem zjistit cenné informace o metodách, organizaci a zaměření zpravodajských služeb a hlavně s pokusem je využít a vyslat do zahraničí jako agenty StB. Infiltrace zpravodajských skupin byla v mnoha případech úspěšná. Po předběžném vyšetření agentů docházelo k soudním procesům, přičemž postih za účast v zahraničním odboji patřil mezi nejtvrďší a tresty v těchto procesech byly zvláště vysoké. Příležitostně byly případy agentů-chodců využity k veřejným propagandistickým kampaním proti Západu a k zastrašení potencionálních odpůrců režimu.“¹⁰⁸

5.1 Ostraha státních hranic

Jednou z hlavních činností kurýrů bylo pomáhat s přechody státních hranic

¹⁰⁶ Akce Babice byla svévolnou akcí kurýra Ladislava Malého s krycím jménem Rudolf Laco, jenž byl kurýrem Moravcovy skupiny a jenž do Československa odešel bez vědomí svých nadřízených. Šlo pravděpodobně o spolupracovníka StB – agenta provokatéra. Podrobněji k tématu např. Radovan Zajda, *Babice 1951*, Třebíč 2001.

¹⁰⁷ Tento dopis údajně doručil 9. listopadu 1951 kurýr Rudolf Nevečeřal, předal jej ale Státní bezpečnosti, neboť byl současně agentem StB. Dopis nabízel zajištění odchodu za hranice, poněvadž skupina Františka Moravce předpokládala, že Slánský má v KSČ problémy. Spojka Daniela Kaňkovská se nepokusila dopis doručit a zničila jej, tudíž Slánský neměl o nabídce ani tušení. I přesto byl tento dopis hlavním důkazem při procesu Slánský a spol. Podrobněji k tématu např. Karel Kaplan, *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha 1992; Jiří Pernes – Jan Foitzik, *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*, Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, Brno 2005.

¹⁰⁸ Tomek, c.d., s. 57-61.

s Rakouskem a Německou spolkovou republikou. Emigrace, neboli odchod značné části obyvatelstva za hranice, je pokládána za jev spojený s existencí komunistického režimu. Emigrace v Československu probíhala ve dvou hlavních vlnách, po únoru 1948 a po srpnu 1968. Obě vlny jsou charakteristické odchodem významných osobností z oblasti politiky a kultury, ale také tisíců obyčejných lidí.¹⁰⁹ Ovládnutím orgánů moci, hospodářského řízení a společenských organizací se automaticky vzedmula vlna pokusů o emigraci,¹¹⁰ z počátku zejména z politických důvodů, přičemž závěrem léta 1948 byli pryč čelní představitelé nekomunistických stran.¹¹¹

Hlavním předpokladem odchodu do exilu bylo utajit přípravy k opuštění republiky před četnými informátory StB a zejména překonání ostrahy státních hranic, jež fungovala od roku 1949 a kterou tvořilo přibližně 20 000 vojáků. Přejít státní hranice sehrál v životě exulantů klíčovou roli, ať už citovou, neboť někteří nevěděli, zda se do své země ještě někdy vrátí, nebo nebezpečnou spojenou s technickými obtížemi, poněvadž překročení státní hranice znamenal pro člověka neznalého místních poměrů velký risk. Na druhou stranu tento risk mohl znamenat začátek nového života v demokratické společnosti a možnost, jak si zachránit život nebo bojovat v cizině pro obnovu svobody nedemokratického Československa.¹¹² Přejít byl však jen prvním obtížným krokem, mezi další patřilo překonání nouze v uprchlických táborech, kam směřovali první kroky exulantů, nebo profesní a sociální zakotvení v zahraničí.¹¹³

V plnění těchto cílů sehráli nemalou roli převaděčské skupiny, které využívaly znalostí pohraničí a pomáhaly v odchodu přes hranice. Motivy činnosti

¹⁰⁹ Radek Slabotinský, Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“), Prameny a studie k dějinám Československého exilu 1948-1989, svazek 3, Brno 2000, s. 8.

¹¹⁰ Karel Kaplan, Nekrvavá revoluce, Mladá Fronta, Praha 1993, s. 188.

¹¹¹ Bohužel se nepodařilo uniknout všem politickým představitelům, jako například Prokopu Drtinovi odsouzeném v roce 1953, nebo Miladě Horákové odsouzené v roce 1950. Více k Miladě Horákové např. Karel Kaplan, Největší politický proces: M. Horáková a spol., Praha 1995. Mnohým se však uprchnout do zahraničí podařilo. Z národních socialistů to byli Hubert Ripka, předseda strany Petr Zenkl, Vladimír Krajina, Ladislav Feierabend. Slovenskou Demokratickou stranu reprezentoval předseda Jozef Lettrich. Z řad lidovců odešli do exilu Adolf Procházka a Ivo Ducháček, ale vůdci lidové strany Jan Šrámek a František Hála byli při pokusu o odchod zadrženi. Ze sociálních demokratů byl v zahraničí Václav Majer. Tomek, c.d., s. 13.

¹¹² Slabotinský, c.d., s. 5.

¹¹³ Pavel Vaněk, Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951-1955, Praha 2008, s. 118.

převaděčů se různily od nezištných snah pouze pomoci osobám v nouzi až po snahu zlepšit si svou materiální situaci.¹¹⁴ Ať už byl jejich motiv jakýkoli, riskovali převaděči svou svobodu a mnohdy i život, neboť většina převaděčů byla mocenskými orgány odhalena, pozatýkána a odsouzena.¹¹⁵

Se změnou politické situace od února 1948 dochází k restrikcím v souvislosti s aplikací sovětského modelu socialistické společnosti. Pohraniční stráž byl dán tzv. státně bezpečnostní charakter služby, což znamenalo, že na každou zadrženou osobu bylo nahlíženo jako na skutečného nebo potencionálního agenta zahraniční odbojové služby. Komunistický režim měl největší zájem na střežení západní hranice, přes kterou kurýři nejčastěji přecházeli.¹¹⁶

Z přechodů státních hranic se víceméně přes noc stávají trestné činy. Pokud byl uprchlík zadržen, hrozil mu poměrně vysoký trest, přičemž nejčastěji definovanými dlouholetými trestnými činy v žalobách je trestní čin špionáže a vlastizrady.¹¹⁷

Nemálo významnou bezpečnostní složkou byla Pohraniční stráž (dále jen PS), jež byla páteří ochrany státních hranic a jejich hlavním prvkem. Sehrála významnou roli už po druhé světové válce,¹¹⁸ ale hlavně při převzetí moci v únoru 1948.¹¹⁹ V roce 1949 byla vydána Dočasná služební instrukce, jež shrnovala činnost jednotek PS. Vyzdvihovala, že hlavním úkolem je „*chránit určený úsek hranic, nedovolit jeho narušení a zadržet všechny narušitele státních hranic, kteří se pokoušejí uprchnout do zahraničí nebo kteří pronikly na naše území.*“¹²⁰

Překonávání státní hranice můžeme rozdělit na dvě období před a po roce 1951. Do tohoto roku byl přechod při znalosti terénu a sledování ostrahy

¹¹⁴ Slabotinský, c.d., s. 5.

¹¹⁵ Patří sem například politický proces se skupinou převaděčů „Stanislav Pokorný a spol.“, Radek Slabotinský, *Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“)*, Prameny a studie k dějinám Československého exilu 1948-1989, svazek 3, Brno 2000, s. 8.

¹¹⁶ Martin Pulec, *Nástin organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek v letech 1948-1951*, In: *Securitas imperii*, č. 7. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2001, s. 12.

¹¹⁷ Karel Kaplan – Pavel Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2001, s. 118. Pulec, c.d., s. 73.

¹¹⁸ Ostraha hranic byla po druhé světové válce svěřena do rukou Finanční strážě a útvarům NB. Jejich úkolem byla pacifikace neklidného česko-německého pohraničí, kde probíhal odsun německého obyvatelstva. Pluky NB se později transformovaly do pohraničních útvarů SNB a staly se základem pro nově formovanou pohraniční stráž. Pulec, c.d., s. 45.

¹¹⁹ Pohraniční stráž představovala se svými 6000 členy významnou část Sboru národní bezpečnosti v únoru 1948 a tudíž představovala i nezbytný předpoklad k převzetí moci, Vaněk, c.d., s. 18.

¹²⁰ Pulec, c.d., s. 51.

proveditelný bez speciálního vybavení a relativně snadný. Emigranti se také mohli spolehnout na pomoc obyvatel v pohraničí, kteří dobře znali terén. Rovněž jednotlivci z řad Finanční stráže, SNB či pohraničních útvarů SNB se podíleli na převaděčství. Mnoho uprchlíků se pokusilo překročit hranice i bez kontaktu a pomoci osob v pohraničí a jejich úspěšnost byla skutečně větší než v letech následujících.¹²¹

Nicméně, tvrdý postoj vůči osobám, které chtěli překročit státní hranice, se rýsoval již po únorovém převzetí moci. Těžiště ochrany státních hranic spočívalo v pochůzkovém hlídkování, přičemž většinou dvoučlenná pohraniční stráž byla vybavena zbraní, služebním psem a později i ručními granáty.¹²² Pohraniční stráž používala zbraň z důvodu „likvidace nepřátel“,¹²³ ačkoli legálně bylo používání zbraně kodifikováno až zákonem č. 286/1948 Sb. z 21. prosince 1948 o národní bezpečnosti: „*Příslušník SNB smí užit zbraně v celním pohraničním pásmu, jestliže osoba po opětovné výzvě se nezastaví, snaží se uniknout a nemůže být jinak zadržena.*“¹²⁴ Použití zbraně dále upravoval zákon č. 69/1951 Sb. o ochraně státních hranic, který stanovil, že PS může použít zbraň i bez vyzvání, tzv. „*při napadení pohraniční hlídky*“.¹²⁵ Řada životů však byla zmařena na prchajících neozbrojených osobách, které hlídku nijak neohrožovaly nebo i tím, že vystrašená PS střílela proti siluetám a bez vyzvání.¹²⁶

V době únorového uchopení moci platil poválečný stav. Pohraniční služby se účastnily Pohraniční útvary SNB, Finanční stráž a vojenské jednotky přičemž jejich činnost se velmi často prolínala. Finanční stráž se zaměřovala na odhalování hospodářské trestné činnosti a podléhala převážně ministerstvu financí. Pohraniční útvary SNB podléhaly VI. oddělení ministerstva vnitra v Praze, jednotky nesly také krycí označení SNB-úvar 9600. Velitelství podléhaly tři pohraniční pluky SNB, jež sídlily v Liberci, Plzni a Brně.¹²⁷

K hlavní změně v ostraze státních hranic došlo zákonem č. 275/1948 Sb.

¹²¹ Vaněk, c.d., s. 21.

¹²² Pulec, c.d., s. 48.

¹²³ Mezi hlavní druhy zbraní pohraniční stráže patřily: pušky (do roku 1950), samopaly, pistole, lehký kulomet, signální prostředky, Pulec, c.d., s. 52.

¹²⁴ § 10, odst. 1, bod f zákona č. 286/1948 Sb.

¹²⁵ Pulec, c.d., s. 59.

¹²⁶ Pulec, c.d., s. 110.

¹²⁷ Pulec, c.d., s. 56.

z 2. prosince 1948, kdy byla s platností k 1. lednu 1949 zrušena Finanční stráž a její působnost v pohraničním pásmu přenesena na SNB, čímž se vytvořil jednotný sbor Pohraniční stráže, který spadl opět pod ministerstvo vnitra.¹²⁸ Poslední zásadní změnou, která předcházela přelomovému roku 1951, byl vznik Velitelství Pohraniční stráže podřízený náměstkovi ministra vnitra pro bezpečnost v listopadu 1949.¹²⁹ Od roku 1950 činnost Pohraniční stráže spadala pod Ministerstvo národní bezpečnosti, které vzniklo nařízením č. 48 z 23. května 1950.¹³⁰

Po roce 1951 byl přechod státní hranice obtížnější, neboť začala platit tzv. nová sestava Pohraniční stráže, která znamenala větší míru represí v systému dosud praktikované ochrany státních hranic, neboť komunistický režim se snažil hranice uzavřít před „narušiteli“ a informátory. V rámci vytváření „nedotknutelných hranic“¹³¹ se od roku 1950 začaly početní stavy pohraniční stráže posilovat vojáky základní služby.¹³² Stejný důraz byl kladen na formování zpravodajských útvarů, které plnily kontrarozvědné úkoly.¹³³

Zároveň tato změna znamenala vytvoření systému, jehož představy o znepropustňování státních hranic byly naplněny v roce 1955 a který s menšími obměnami přetrval až do roku 1989. V zásadě se postupnou reorganizací dosavadní bezpečnostní pohraniční složky přeměnily na vojenský útvar.¹³⁴

Rozhodující pro pohraniční režim v padesátých letech se nakonec stalo Ustanovení o pohraničním území vydané 28. dubna 1951 ministrem národní bezpečnosti Ladislavem Kopřivou. Tato směrnice se stala konečnou fází při řešení otázky nedovolených přechodů hranic ve vztahu k obyvatelstvu usedlému při

¹²⁸ Po prověrkách nastoupilo k PS z původních 5500 příslušníků pouze 2150, což mělo za následek, že na Československých hranicích nebyla zastoupena PS v dostatečném počtu, aby je mohla uhlídat. Pulec, c.d., s. 17.

¹²⁹ Vaněk, c.d., s. 27.

¹³⁰ Ministrem národní bezpečnosti byl Ladislav Kopřiva, od roku 1952 Karol Bacílek, ministr měl oprávnění zřizovat bezpečnostní sbory a orgány různého druhu. Vaněk, c.d., s. 28. Pod kompetence ministerstva vnitra přešla pohraniční stráž opět v roce 1972. Pulec, c.d., s. 88.

¹³¹ Pulec, c.d., s. 46.

¹³² Celkový počet příslušníků pohraniční stráže činil 18 000 osob. Pulec, c.d., s. 19. Komunistická moc měla tendenci posilovat pohraniční stráž v dobách, které byly pro zahraničí nestabilní, např. během povstání v Maďarsku v roce 1956 byla ostraha hranice s Maďarskem značně posílena. Také v době tzv. berlínské krize v roce 1961 byly jednotky střežící česko-slovensko-bavorské hranice posíleny. Pulec, c.d., s. 21.

¹³³ Hlavní správa vojenské kontrarozvědky byla zřízena v roce 1952, mezi její hlavní úkol patřilo eliminovat „vyzvědačství“ cizích zpravodajských služeb a hlídat čistotu ideologie u československých příslušníků pohraniční stráže. Úkoly pohraničních zpravodajců se tak velmi podobaly úkolům StB. Pulec, c.d., s. 24.

¹³⁴ Vaněk, c.d., s. 8.

státní hranici, neboť v očích totalitní moci byli tito občané nejen skupinou možných uprchlíků, ale i poskytovateli přístřeší a převaděči nebo informátory protivníka. Především z těchto důvodů bylo mnoho obyvatel pohraničí vystěhováno do vnitrozemí. Tato směrnice také s platností k 1. červnu 1951 zaváděla dvě území zakázaného a hraničního pásma.¹³⁵ Hranice zakázaného pásma zacházela až do vzdálenosti 2km od státní hranice a v tomto pásmu se nesměl nikdo vyskytovat ani bydlet, pokud nedostal propustku, přičemž i na propustku byl vstup povolen pouze v doprovodu PS a jen od svítání do setmění. Zakázané pásmo se tak proměnilo v liduprázdnou krajinu. Martin Pulec uvádí, že vysídlení ze zakázaného pásma postihlo přibližně 800 rodin, což je zhruba 2500 osob.¹³⁶ Hraniční pásmo navazovalo na zakázané pásmo a sahalo 2-6km od státní hranice, ve výjimečných případech i do 12km. Občané v hraničním pásmu museli být Ministerstvem národní bezpečnosti prověřeni, pokud bylo prověření kladné, tak mohli v hraničním pásmu trvale bydlet. K přesídlení bylo určeno asi 600 rodin, což představuje zhruba 1600 osob.¹³⁷ Za tzv. prověřené bylo považováno také obyvatelstvo pohraničních oblastí, které bylo verbováno do řad informátorů a agentů pro kontrarozvědnou činnost. Je nutné podotknout, že by činnost pohraniční stráže nebyla zdaleka tak efektivní bez pomoci místního obyvatelstva, které upozorňovalo na neznámé osoby vyskytující se v hraničním pásmu.¹³⁸ Ustanovení také řešila případy krátkodobého vstupu do hraničního pásma v případě práce nebo návštěvy blízkých. Za nedovolený vstup do hraničního pásma platily tvrdé tresty. Realizace obou pásem mohla být uplatňována až od května 1952, neboť vysídlení obyvatelstva bylo dokončeno právě s tímto datem.¹³⁹

Národní shromáždění zastřešilo směrnici zákonem a tím také rozšířilo možnost obchůzky státní hranice definované zákonem č. 245/1921 Sb. novým předpisem. 11. července 1951 byl schválen zákon č. 69/1951 Sb. o ochraně státních hranic s účinností k 31. červenci 1951. Tento zákon svěřil ochranu

¹³⁵ V roce 1964 bylo zakázané pásmo zrušeno a hraniční pásmo zúženo, poněvadž se obě pásma hospodářsky nevyužívaly, Pulec, c.d., s. 62.

¹³⁶ Pulec, c.d., s. 104.

¹³⁷ Pulec, c.d., s. 104.

¹³⁸ Pulec, c.d., s. 78.

¹³⁹ Vaněk, c.d., s. 62.

státních hranic do působnosti PS a vybavil ji pravomocemi vojska.¹⁴⁰

Dalším z projevů tzv. nové sestavy roku 1951 bylo budování nástrah tvořící „železnou oponu“, tzv. ženijně technické zabezpečení hranic (dále jen ŽTZ), které se postupně vyvíjelo a do roku 1989 ustálilo ve formě, jež byla schopná fungovat. ŽTZ jsou opatření, která měla osobám pokoušejícím se uprchnout za hranice ztížit toto počínání. Měla uprchlíky zdržet či v lepším případě zastavit do zásahu pohraniční stráže.¹⁴¹ ŽTZ byly podstatnými ale pouze pomocnými prostředky, které usnadňovaly zásahy hlídek, bez kterých by překonání hranic i s ženijně technickými prostředky bylo přeci jen snazší.¹⁴²

Jednou z prvních nástrah byla nástražná osvěcovadla před hraničními zátarasy, které se odstřelovaly pouhým dotykem. Zátaras byl umístěn uprostřed deseti-osmnáctimetrovým průsekem v lese, přičemž k němu přiléhál šestimetrový orný pás ke zjišťování stop. Nejnebezpečnějším prvkem však byl jednostěnný nebo trojstěnný drátěný ostnatý zátaras posílený vysokým napětím. Elektrický proud nebyl zejména z ekonomických a podnebních důvodů zapojen neustále, avšak způsoboval smrtelné úrazy a zároveň upozorňoval stráž na pokusy jej překonat.¹⁴³ Do roku 1957 byly mezi stěnami zátarasu umístěny miny, jež musely být odstraněny kvůli velké poruchovosti spojené s četnými samovolnými výbuchy, které představovaly nebezpečí i pro samotnou stráž.¹⁴⁴

„Železná opona“ fungovala, neboť si vyžádala přibližně 280 obětí a jen elektrický zátaras si vyžádal smrt téměř sta lidí a mnohdy zranění s doživotními následky.¹⁴⁵

Přechod státní hranice byl od roku 1951 mnohem těžší, neboť tento rok znamená pro komunistický režim „kvalitativní“ změnu ve smyslu střežení státních hranic, zároveň mezi uprchlíky nepronikaly informace o způsobu jejich střežení, čímž byl pro „narušitele“ státních hranic přechod mnohem obtížnější. Proto není

¹⁴⁰ Vaněk, c.d., s. 59.

¹⁴¹ Vaněk, c.d., s. 68. Pulec, c.d., s. 93.

¹⁴² Pulec, c.d., s. 107.

¹⁴³ V padesátých letech byl většinou stavěn zátaras se třemi ploty, od poloviny šedesátých let byl nahrazen dvoustěnnými zátarasy. Ve střední stěně bylo nataženo 5-7 nástražných vodičů, které byly napojeny na transformátor. Transformátor zvyšoval hodnotu napětí na 2000-6000 V. Problémem byl skalnatý, bažinatý či nerovný povrch, kde se upouštělo od elektrifikace, neboť kůly nemohly být zapuštěny do země. Elektrifikace zátarasu byla zrušena v prosinci 1965. Pulec, c.d., s. 94.

¹⁴⁴ Pulec, c.d., s. 95.

¹⁴⁵ Pulec, c.d., s. 110.

divu, že se počet pokusů od roku 1951 snižoval.¹⁴⁶

Někteří z uprchlíků také využili možnost návratu do Československa. Amnestie prezidenta republiky z 9. května 1955 byla první ze tří amnestií, které byly vyhlašovány s odstupem pěti let a umožňovaly návrat osobám, které opustili území Československa.¹⁴⁷

V první fázi emigrace v letech 1948-1950 odcházeli osobnosti z oblasti politiky. Po roce 1950 ve struktuře zadržených pokoušejících se přejít hranice dominovali lidé do 25 let. Nejvíce uprchlíků bylo nekvalifikovaných pracovníků a mládeže navštěvující vzdělávací zařízení. Pro tyto sociální skupiny nebyly spouštěcí motivací politické názory, jako tomu bylo v letech přecházejících, nýbrž touha po dobrodružství, rodinné problémy, nespokojenost se zaměstnáním, školou nebo obava z potrestání. Nesouhlas se státním zřízením byl silněji zastoupen především u zadržených z roku 1951.¹⁴⁸

Samozřejmostí byly i útoky vyprovokované samotnou StB. Tyto akce se děly většinou mimo území, kde probíhala činnost PS ve snaze získat kompromitující materiál u jednotlivých osob a informace o jejich spolupráci se zahraničními zpravodajskými službami, zejména s CIC.¹⁴⁹ Za jednu z nejznámějších akcí je považována „akce Kameny“, kde do role převaděčů byly postaveni příslušníci StB, kteří dovedli uprchlíky na fiktivní státní hranici, jež byla v dostatečné vzdálenosti od skutečné hranice. Uprchlíci byli za smyšlenou hranicí zastaveni hlídkou německé pohraniční policie a dovedeni do falešné úřadovny CIC, kde byli podrobeni výslechu, v němž někteří prozradili své spolupracovníky i činnost proti komunistickému režimu.¹⁵⁰

Poslední zjištěné případy přecházení kurýrů přes hranici jsou zaznamenány ve druhé polovině padesátých let. Hranice byla neprostupná a legální cesty mezi Východem a Západem byly čtenější. Můžeme tedy konstatovat, že od konce padesátých let přes hranice agenti chodci převážně nechodili. Lidé, kteří se pro

¹⁴⁶ V letech 1948-1950 z republiky uteklo přes 23 000 občanů, v letech 1948-1952 StB zaregistrovala 43 612 uprchlíků, z nichž 10 719 bylo zadrženo při útěku, 759 při návratu a dobrovolně se vrátilo 170 osob. Z uvedeného vidíme, že ¼ pokusů byla neúspěšná. Vaněk, c.d., s. 118.

¹⁴⁷ Amnestií celkem využilo 1 936 osob, Vaněk, c.d. 158.

¹⁴⁸ Vaněk, c.d., s. 203.

¹⁴⁹ Americká vojenská zpravodajská služba.

¹⁵⁰ Karel Kaplan – Pavel Paleček, Komunistický režim a politické procesy v Československu, Brno 2001, s. 120.

emigraci rozhodli, raději volili možnost legální cesty, proto se činnost bezpečnostních složek na konci padesátých let zaměřila více na získávání zpráv z pohraničních složek sousedních států, kontrolu platných cestovních dokladů na hraničních přechodech a na kontrolu vnitrozemí.¹⁵¹

Nicméně pohraniční stráž zůstala až do roku 1989 podstatnou represivní složkou komunistického režimu, neboť lidem v Československu byla upřena jedna ze základních lidských svobod a z Československa se stal „koncentrační tábor“ pln atmosféry strachu.¹⁵² Komunistická propaganda zároveň vytvářela lživý mýtus o „boji pohraničníků s teroristy“. Do roku 1989 zahynulo během své služby 650 příslušníků pohraniční stráže, avšak kurýři usmrtili pouze 11 z nich.¹⁵³

Celkem na hranicích s Rakouskem, NDR, SRN v období od února 1948 do konce roku 1989 zemřelo 280 osob,¹⁵⁴ přesto nebezpečné cesty kurýrů měly velký význam. Nepochybně zvláště v prvních letech po únoru 1948 bylo zapojení do odboje přínosem pro osvobození Československa. Lze se jen domýšlet, jak velký význam měly získávané informace v nejasném soupeření studené války. V případě válečného konfliktu mezi Východem a Západem by se operace pravděpodobně zhodnotily jako dobrá příprava, neboť by existovala síť vysílaček a informátorů na území nepřítele. Avšak z rozborů případů agentů chodců je zřejmé, že zprávy pro americkou špionáž nemohly výrazně narušit budování socialismu v Československu. Agenti chodci nebyli hlavní agenturou americké špionáže a sloužili převážně k tomu, aby pozornost československé bezpečnosti odvedli od hlavní americké agentury. Odpovídá tomu fakt, že agenti byli vysíláni často bez jakéhokoli školení, bez konkrétních úkolů a jen na zkoušku, zda se jim přechod hranic a úkoly z vlastní iniciativy podaří splnit. Je zapotřebí brát v úvahu také jejich věk, schopnosti, společenské postavení, možnosti navazování nových styků s osobami, které by mohly poškodit zájmy našeho hospodářství.¹⁵⁵

Dnešní situace vyrovnávání se s minulostí Pohraniční stráže je značně neuspokojivá, neboť existuje minimum odsouzených pohraničníků. Dokonce i dnes se můžeme setkat s komunistickou propagandou, jež oslavuje a obhájí činy

¹⁵¹ Pulec, c.d., s. 84.

¹⁵² Pulec, c.d., s. 76-78.

¹⁵³ Pulec, c.d., s. 109.

¹⁵⁴ Pulec, c. d., s. 172-173.

¹⁵⁵ Tomek, c.d., s. 93.

Pohraniční stráž. Za všechny jmenujme noviny „*Hraničář*“¹⁵⁶ nebo publikaci „*Stalo se na hranicích*“ z roku 2005, ve které se mimo jiné také uvádí: „*V činnosti Pohraniční stráže bylo tolik světlých a hrdinných okamžiků, jakož i důkazů opravdového lidského vlastenectví, že ani současné změny v životě národů je nemohou přecházet a z dějin vymazat.*“¹⁵⁷

¹⁵⁶ Noviny *Hraničář* vycházejí od roku 1991. *Hraničář*, Zpravodaj klubů pohraničí Čech, Moravy a Slezska, ročník XVI., č. 6, Ústí nad Labem 2007.

¹⁵⁷ Klub českého pohraničí, *Stalo se na hranicích*, Příběhy ochránců státních hranic v období studené války 1945 – 1990, Praha 2005.

6. Politický proces „Hošek a spol.“¹⁵⁸

Součástí protikomunistického odboje byla i činnost tzv. agentů-chodců. Mnozí z nich věřili, že v nejbližší době dojde k novému válečnému konfliktu mezi západními státy v čele s USA a Sovětským svazem s jeho satelity. V této naději se snažili vytvořit protikomunistický odboj. Libor Svoboda označil za agenty chodce osoby pounorové emigrace, které v letech 1948 až 1956 přecházely ve službách amerických, britských a francouzských tajných služeb hranice a na území Československé republiky plnily špionážní úkoly různého charakteru jako například zjišťování počtů a rozmístění vojenských a policejních posádek, stav komunikací, průmysl atd. Za tímto účelem zakládaly a organizovaly špionážní sítě nebo mrtvé schránky. Vedle toho také měly za úkol připravovat „sabotážní“ skupiny, které měly začít fungovat v okamžiku vypuknutí třetí světové války. Přes hranice chodili lidé různého původu. Významné místo v řadách agentů-chodců i v řadách těch, kteří jim v jejich činnosti napomáhali, zaujali příslušníci SNB. Mnoho z nich bylo dopadeno a za svou odvahu zaplatili vysokými tresty odnětí svobody a v některých případech i svým životem.¹⁵⁹

Aktéři procesu „Hošek a spol.“ byli dopadeni v době, kdy velký počet agentů chodců přecházejících hranice nutil československou komunistickou moc k zásahu. Především zesílila ostraha státních hranic a dopadené agenty i osoby obviněné z napomáhání čekaly tvrdé tresty. Velitelství StB se rozhodlo uspořádat exemplární veřejný proces se skupinou vybraných agentů chodců. Z jakého motivu toto rozhodnutí padlo, není doposud přesně známo, ale již 27. prosince 1951 obdrželo velitelství sektoru VI b návrh na přípravu veřejného procesu s kurýry.¹⁶⁰

¹⁵⁸ V této části práce vycházím především z archivních materiálů Národního archivu č. j. 2 Ts I 2/52; č. j. 4 SPT I. 1/52, ABS, a. č. V-2269, dále z novinových článků. Uvedené materiály mi poskytl Libor Svoboda. Za poskytnutí materiálů k procesu „Hošek a spol.“ bych mu tímto chtěla poděkovat.

¹⁵⁹ Libor Svoboda, „Nebylo mi povoleno se hájit“ aneb k osudu bývalého poručíka SNB a agenta-chodce Jana Hoška, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 2007, s. 56.

¹⁶⁰ Svoboda, c.d., s. 58.

Hlavní postavou a vedoucím celé protistátní skupiny byl určen bývalý poručík SNB Jan Hošek,¹⁶¹ po němž byl také celý proces pojmenován. Jan Hošek byl v říjnu 1945 jmenován velitelem SNB v Chlumu u Třeboně a od března 1947 se stal velitelem SNB v Tachově. Stejně jako řada dalších, i Jan Hošek vstoupil po skončení druhé světové války v roce 1945 do KSČ. Dnes se již skutečné důvody Hoškova vstupu do KSČ nedozvíme, avšak je zřejmé, že před rokem 1948 mohl být motivován zcela jinými důvody než ti, kteří se stali členy KSČ po roce 1948. Stimulem mohla být například tradice rodinného prostředí, sociální důvody aj., v případě Jana Hoška se však domnívám, že jako voják a účastník druhého odboje byl přesvědčen o správnosti socialismu a komunistické myšlenky. Po roce 1948 mohli být lidé motivováni například strachem, tlakem okolí, kariérami, materiálními či existenčními důvody nebo přesvědčením, že je možné komunistický systém reformovat, zlidštit, eventuálně proti němu přímo bojovat.¹⁶² Můžeme se zamyslet i nad tím, proč z komunistické strany Jan Hošek po „vítězném únoru“ 1948 nevystoupil. I přestože se Hoškovi režim zřejmě nezamlouval, tak možná jako mnoho dalších věřil, že nebude mít dlouhého trvání. Na konci roku 1948 zadržel v Tachově tři agenty-chodce, ze své pozice velitele SNB se zachoval velmi „nedbale“ a umožnil jim zničit důkazy. Jeho podřízený Havránek vše nahlásil na velitelství v Plzni, které nařídilo Hoška sledovat. Když se to Hošek dozvěděl, tak 11. ledna 1949 uprchl z Tachova do západního Německa, kam později převedl i svoji těhotnou manželku. V dubnu 1949 zde začal pracovat pro americkou CIC jako agent-chodec a v letech 1949 až 1950 se několikrát vrátil do Československa.¹⁶³

Postupně údajně pracoval pro řídicí orgány Aloise Bublíka, Jana Žemlu, Aloise Šedu a Bohumila Valtra. Hranice přecházel až do podzimu 1949, kdy lidé, s nimiž udržoval kontakt, pozatýkala Státní bezpečnost. V roce 1950 začal Jan

¹⁶¹ Rekonstrukce činnosti a zatčení Jana Hoška vychází pouze z materiálů Libora Svobody a MV. Jan Hošek se narodil 18. května 1904 ve Stráži nad Nežárkou, od svých jedenácti let však žil v Chlumu u Třeboně, kde měl jeho otec pekařskou živnost. V letech 1928 až 1945 sloužil u pražské uniformované policie, hudby zemského četnického velitelství v Hořovicích a ředitelství Národní bezpečnosti v Karlových Varech. Za odbojovou činnost během druhé světové války obdržel 5. 12. 1947 československý válečný kříž a 28. 6. 1947 čestný odznak divize partyzánů Václavík. Svoboda, c. d., s. 56-80.

¹⁶² Institut pro výzkum tabuizovaných témat [online]. 2010 [cit. 2010-4-3]. Dostupný z WWW: <[http://www. http://www.ivtt.net/ukazky/Intelektualove-v-KSC.pdf](http://www.ivtt.net/ukazky/Intelektualove-v-KSC.pdf).

¹⁶³ Svoboda, c. d., s. 59.

Hošek spolupracovat s francouzskou zpravodajskou službou prostřednictvím stavitele z Vimperka, Aloise Bublíka. Jeho vedoucím činitelem se stal jistý René. Hranice několikrát přešel i v roce 1950. Na jaře 1950 měl tuto činnost kvůli zvýšenému nebezpečí ukončit. Prostřednictvím emigrantů z Tachovska a okolí, kteří se dostali do uprchlických táborů, se mu donesly zprávy, že lidé, s kterými se znal a byl v kontaktu, byli zadrženi Státní bezpečností, vyslýcháni a někteří i odsouzeni.¹⁶⁴

Jan Hošek se pokoušel získat pro sebe a svou rodinu vystěhovalecký pas. Jeho snahy byly neúspěšné, neboť se díky několika emigrantům z Tachovska obecně rozšířilo v povědomí jeho členství v komunistické straně. Po nezdařených pokusech o emigraci se v červnu 1951 rozhodl opět přejít hranice do Československa. Začal spolupracovat s francouzskou zpravodajskou službou, která mu prostřednictvím řídícího Reného slíbila vystěhovalecký pas v případě, že bude jako agent chodec úspěšný.¹⁶⁵

Jako místo svého působení si tentokrát vybral jižní Čechy, konkrétně okolí Chlumu u Třeboně. Zřejmě znalost prostředí byl rozhodující důvod, proč se rozhodl pro tuto variantu, neboť zde strávil dětství a po válce se sem na čas vrátil jako velitel stanice SNB. Ve druhé polovině června 1951 překročil Jan Hošek ve společnosti svého bývalého spolužáka a hajného Jaroslava Tomáška státní hranice mezi Rakouskem a Československem. Jaroslav Tomášek chtěl převést svou snoubenku a měl tedy pro svůj přechod osobní důvody. Jan Hošek měl plnit špionážní a výzvědné úkoly, mezi které patřilo vytvořit špionážní síť a jejím prostřednictvím získávat jakékoliv informace týkající se Československa, přivést vojenskou příručku ČSA, dozvědět se, zda lze na Třeboňsku umístit vysílačku, jež by byla uvedena do provozu až v případě vypuknutí války a snažit se napojit na nějakou vlivnou osobu, která by chtěla odejít do zahraničí. Přímou na hranici měl Hošek vytvořit tzv. mrtvou schránku. Pro plnění špionážních úkolů si Jan Hošek vybral hajného Karla Vláška z Lutové, jenž je ubytoval v lovecké chatě zvané Machova Bouda nedaleko Chlumu u Třeboně.

První cesta do Československa trvala týden a během ní se Hošek tajně sešel s několika osobami z Chlumu a okolí a se svojí nejstarší dcerou, která za ním

¹⁶⁴ Svoboda, c. d., s. 61.

¹⁶⁵ Svoboda, c. d., s. 63.

potají přijela do Lutové. Z hlediska zpravodajského však jeho cesta nebyla žádným velkým úspěchem. Téměř všichni, s nimiž přišel do kontaktu a pokoušel se je získat ke spolupráci, se jej údajně snažili odbýt, aniž by mu něco důležitého sdělili.¹⁶⁶ Na druhou, poslední cestu do ČSR se již Hošek vydal sám. Byl vybaven pistolí, dalekohledem, falešným československým občanským průkazem na jméno Jan Hromádko, rakouským dokladem na jméno Franz Hübel a s finanční částkou v hodnotě 20 000 Kč a 200 šilinků údajně překročil hranici 30. července 1951. Podle instrukcí měl za úkol opatřit telefonní seznam Čech, sehnat jakýkoliv platný potravinový lístek, potvrzení o mírovém prohlášení, odznak KSČ, zeptat se, jestli je již vyhlédnuto místo k umístění vysílačky, a zjistit, zda již bylo navázáno spojení s bývalým poslancem Janů.¹⁶⁷

Opět přenocoval u Vlášků a druhý den měl hajný Vlášek kontaktovat další osoby pro spolupráci, což bohužel sehrálo rozhodující roli v jeho zatčení. Bývalý poručík SNB a hostinský ze Stříbce František Šimák, jenž byl švagrem poslance Janů, nechtěl mít s Hoškem nic společného a celou situaci nahlásil. Druhý den ráno 31. července 1951 obklíčila Státní bezpečnost hájovnu a obsadila celé okolí.¹⁶⁸ Jan Hošek se vzdal do rukou Státní bezpečnosti poté, co zjistil, že není žádná jiná možnost. Spolu s ním byli zatčeni v hájovně i Vláškoví a v příštích měsících i lidé, kteří s ním během jeho pobytu přišli do kontaktu.¹⁶⁹

6.1 Obvinění a zatčení

Dne 3. ledna 1952 předložilo velitelství StB konkrétní návrh se jmény obžalovaných a s datem konání procesu. Že se jednalo o důležitý proces, dokládá i to, že technická předporada, na níž byl dohodnut plán procesu, se konala 3. ledna 1952 na Státní prokuratuře v Praze, načež trestní oznámení bylo podáno 4. ledna 1952.¹⁷⁰

Do čela skupiny byl postaven bývalý vysoký policejní funkcionář a důstojník Jan Hošek, jenž byl určen jako „vedoucí“ skupiny. Jeho dopadení bylo

¹⁶⁶ Svoboda, c. d., s. 64.

¹⁶⁷ O poslanci Janů jsem bohužel nenašla žádné informace, a to ani webových stránkách Společné česko-slovenské digitální parlamentní knihovny. Svoboda, c. d., s. 66-70.

¹⁶⁸ Svoboda, c. d., s. 71-85.

¹⁶⁹ Celkem se jednalo o 10 lidí, kteří byli souzeni v navazujícím procesu nazvaném Vlášek a spol. Státním soudem v Praze ve dnech 12. až 13. 2. 1952. Svoboda, c. d., s. 71-85.

¹⁷⁰ Svoboda, c. d., s. 81.

chápano jako velký úspěch, který přímo vybízel k jeho exemplárnímu potrestání. Z hlediska účelu, jaký měl veřejný proces plnit, nebylo vůbec důležité, že jako agent nebyl nijak zvlášť úspěšný.

Jako jeho společníci byli vybráni Emanuel Rendl, Jaroslav Dvořák, Josef Liška, Petr Čížek, František Kroc, Robert Sünderhauf, František Dolínek. Obžalováno tedy bylo celkem 7 osob, které jsou tehdejší terminologií Rudého práva¹⁷¹ a prokurátorem Karlem Čížkem v žalobě označeny za špiony a teroristy: „*je to skupina nebezpečných zločinných individuí, Američany vycvičených k vraždění, teroru a špionáži. Všechny spojuje zvilá nenávist k lidově demokratickému zřízení v Československu a Sovětském svazu. Byli vysláni americkými imperialisty na území ČSR, aby sem zanesli americký způsob života z divokého západu, metody Ku-Klux-Klamu a gangsterství*“.¹⁷²

Státní bezpečnost zadržela všechny obžalované při pokusu o překročení československých státních hranic se SRN v rozmezí října 1950 až listopadu 1951. Emanuel Rendl byl se svou družkou Marií Bobkovou zatčen při pokusu o překročení československých státních hranic směrem do SRN v prostoru Železné Rudy 25. června 1951. Jana Hoška zatkli 31. července 1951 poblíž státních hranic v lovecké chatě zvané Machova Bouda nedaleko Chlumu u Třeboně. Františka Dolínka zadrželi 25. října 1951, Jaroslava Dvořáka, Josefa Lišku a Petra Čížka zatkli v listopadu 1951, Robert Sünderhauf byl vzat do vazby 13. listopadu 1951 a František Kroc 20. listopadu 1951.¹⁷³

Skupina byla uměle vytvořena a obžalována z toho, že v letech 1947 až 1951 ilegálně emigrovala do západního Německa a Rakouska s cílem spolupráce se zahraničními výzvědnými službami a rozvrácení lidově demokratického zřízení v Československu. Všichni obvinění se údajně dostali do tábora Walka¹⁷⁴ v Norimberku v západním Německu, kde vstoupili do služeb CIC a údajně se stali placenými agenty zahraničních služeb. Dále byli obvinění z příprav ilegálních útěků řady osob z Československa do Německa, z organizování informační sítě na území Československa, která měla získávat podklady týkající se bezpečnosti a

¹⁷¹ Rudé právo, 11. Ledna 1952 – „Američtí teroristi a špioni před státním soudem v Praze“, s. 3.

¹⁷² NA, Žaloba, č. j. 4 SPt I. 1/52.

¹⁷³ NA, Žaloba, č. j. 4 SPt I. 1/52.

¹⁷⁴ Občas je tábor uváděn jako Valka.

hospodářství státu. Tyto zprávy měly být dále použity pro sabotáže a teroristické akce americkou výzvědnou službou. Dále byli viněni z držení střelných zbraní a granátů, kterými se údajně bránili při zatýkání. Skupina byla obviněna z trestného činu velezrady a vyzvědačství.¹⁷⁵

Jan Hošek byl dále obžalován z pomoci při převodech dalších osob za hranice a ze zřízení a obsluhování mrtvé schránky v Tachově. Emanuel Rendl byl obviněn, že už za druhé světové války spolupracoval se západními mocnostmi v Jugoslávii. Dále měl po okupaci zpronevěřit 180 000 Kčs, za což měl být odsouzen na 2,5 roku těžkého žaláře. Ihned po propuštění 20. září 1949 prý uprchl do Norimberku, kde údajně začal spolupracovat s agentem CIC Františkem Bogatajem.¹⁷⁶ Po dvouměsíčním školení se měl údajně 6. června 1951 vyzbrojen samopalem, granátem a pistolí a vybaven falešnými doklady na jméno Jiří Hron a částkou 20 000 Kčs vydat do Československa, kde měl vybudovat systém mrtvých schránek. V činnosti mu údajně pomáhali Alois Hütter, Aloisie Brantová, Otto Hrabal a Karel Plocek.¹⁷⁷

Jaroslav Dvořák měl údajně uprchnout z vazby okresního soudu ve Zbraslavi 2. srpna 1950 a 8. srpna 1950 měl překročit hranice do západního Německa, kde údajně začal pro americkou výzvědnou službu shromažďovat plány měst a městských čtvrtí se zakreslením budov průmyslových podniků. Měl také vybudovat mrtvou schránku poblíž hranic. Josef Liška a Petr Čížek prý byli v Československu odsouzeni za zpronevěru, před trestem se jim podařilo uprchnout do západního Německa, kde v rámci spolupráce s americkou výzvědnou službou prý sbírali na území Československa fotografie a plány

¹⁷⁵ podle § 78 a §86 zákona č. 86/1950 Sb.

¹⁷⁶ František Bogataj – „Robert“, „Frank“ (1913 až 1999) byl od roku 1934 důstojníkem československé armády. Po roce 1939 působil ve vojenské odbojové organizaci Obrana národa, v prosinci 1939 před zatčením unikl do zahraničního odboje. Po bojích ve Francii absolvoval výcvik ve Velké Británii a na jaře 1944 se stal příslušníkem paravýsadku CARBON na území protektorátu. Po válce studoval Vysokou školu válečnou. Po únoru 1948 byl vyhozen z armády a v prosinci 1948 odešel podruhé do zahraničního odboje. V Německu řídil vlastní zpravodajskou skupinu. Po ukončení činnosti zpravodajských skupin v Německu roku 1954 odjel do USA, kde pracoval jako bankovní úředník v Chicagu. Roku 1992 mu byl udělen Řád M. R. Štefánika, v devadesátých letech byl povýšen do hodnosti generála. Státní bezpečnost získala ke spolupráci některé z jeho kurýrů. Jedním z nich byl Bedřich Hrdlička, který zorganizoval na hranicích zatčení kurýra Bogatajovy skupiny Andreje Škvarka Státní bezpečností, jenž byl odsouzen na 22 let. Prokop Tomek, Na frontě Studené války, Československo 1948-1956, Výstava k 60. Výročí zahájení zahraničního protikomunistického odboje, Praha 2009, s. 18.

¹⁷⁷ Jmenovaní byli spolu s Marií Bobkovou, Jaroslavem Novotným a Karlem Brantem odsouzeni v navazujícím politickém procesu „Hrabal a spol.“ 16. až 17. 4. 1952.

vojenských objektů a fotografie se jmény vedoucích funkcionářů, jež měly sloužit k přípravě atentátů na ně. Dále měli v ČSR získat potravinové lístky, které by byly v Německu zfalšovány a pašovány zpět do ČSR, aby údajně došlo ke zhroucení československé ekonomiky. František Kroc byl dle vyšetřovatelů viněn z toho, že za druhé světové války byl vojákem Wehrmachtu. V březnu 1951 údajně ilegálně uprchl do západního Německa, byl CIC celkem čtyřikrát vyslán na území Československa a prý převedl několik osob přes hranice. Robert Sünderhauf byl údajně odchovancem Hitlerjugend. V říjnu 1948 měl uprchnout ilegálně do Salzburku, kde měl CIC vyzradit důležité údaje o jistém průmyslovém podniku a v listopadu 1949 se měl dostat do tábora Walka v Norimberku, kde pro CIC získával špionážní zprávy týkající se průmyslových státních tajemství. Kromě Jana Hoška, jenž byl členem KSČ, se u jediného Františka Dolínka objevila politická příslušnost, prý byl členem Československé strany národně socialistické. Údajně byl do Československa CIC vyslán celkem osmkrát, aby za doprovodu jiných kurýrů získával špionážní zprávy týkající se průmyslových podniků.¹⁷⁸

U obviněných Františka Kroce a Roberta Sünderhaufa jsou nám předložena typická obvinění padesátých let spolupráce s nacistickým Německem. Tato obvinění byla do obžaloby v politických procesech často začleňována, neboť KSČ nutně potřebovala získat veřejnost při monstrprocesech typu „Hošek a spol.“ na svou stranu. Po druhé světové válce bylo obyvatelstvo Československa značně citlivé na jakoukoli spolupráci s nacistickým Německem a spojitost s ním byla pro veřejnost známkou kolaborace hodnou k odsouzení. Obvinění tohoto typu jsou vykonstruovaná, avšak i kdyby byla pravdivá, tak se můžeme zamyslet nad tím, zda by o svém osudu mohli Kroc a Sünderhauf během druhé světové války v Německu sami dobrovolně rozhodnout. V případě Františka Kroce, odmítnutí služby ve Wehrmachtu by mohlo znamenat trestanou dezerci.¹⁷⁹ V případě Roberta Sünderhaufa, Hitlerjugend byl velice podobný komunistickým mládežnickým organizacím. Jejich společným cílem bylo vychovat mládež zcela oddané nacistické/komunistické myšlence a členství v těchto organizacích bylo masové

¹⁷⁸ NA, Žaloba, č. j. 4 SPt I. 1/52.

¹⁷⁹ Wehrmacht označuje ozbrojené síly Německa v letech 1935 až 1945 a byl tvořen třemi hlavními složkami (armádou, letectvem a námořnictvem). Adolf Hitler zavedl zákonem ze 16. 3. 1935 všeobecnou brannou povinnost. Podrobněji k tématu např. Philippe Masson, *Historie německé armády 1939-1945*, Praha 2006.

rozšířené a v podstatě povinné. Ani v jednom z případů vyšetřovatele nezajímalo jakou skutečnou činnost jmenovaní v těchto organizacích vykonávali.¹⁸⁰

6.2 Proces a rozsudek

Proces „Hošek a spol.“ lze označit za veřejný monstrproces s osmi kurýry.¹⁸¹ Podstatný byl přesně a důkladně naplánovaný proces přístupný veřejnosti a vysílaný v rozhlase. V průběhu líčení se konala tisková konference, na které byl přítomným novinářům vysvětlen politický smysl procesu. Příprava procesu se odehrála velmi rychle během čtrnácti dnů a samotný soud se skupinou Jana Hoška se konal ve dnech 10. až 12. ledna 1952 před Státním soudem v Praze. Samotné vyšetření případu stálo až na posledním místě, což dokazuje i plno chyb v rozsudku i žalobě.¹⁸²

Skupinu účelově sestavil a průběh procesu připravil náčelník vyšetřovacího sektoru VI.b Milan Moučka, který vedl dříve i proces s Miladou Horákovou. Moučka navrhl i propagaci procesu.¹⁸³

Předsedou senátu státního soudu v Praze byl vybrán Vojtěch Rudý.¹⁸⁴ Za státní prokurátory byli určeni Karel Čížek¹⁸⁵ a Miroslav Kolaja.¹⁸⁶

¹⁸⁰ Hitlerjugend byla polovojenská mládežnická organizace NSDAP, jež vznikla v roce 1922 a existovala až do roku 1945. Organizace byla určena chlapcům ve věku 14 až 18 let, dívkám ve stejném věku byla určena organizace Bund Deutscher Mädel (Liga německých dívek). Jako základní cíl, ke kterému měl mladý člověk směřovat, byl představován vstup do německé armády a NSDAP, tomuto cíli byla podřízena výchova v této organizaci, přičemž důraz byl kladen na fyzickou zdatnost. Podrobněji k tématu např. Brenda Ralphová-Lewisová, *Hitlerova mládež: Hitlerjugend ve válce a míru 1933-1945*, Praha 2001.

¹⁸¹ NA, č. j. 2 Ts I 2/52; č. j. 4 SPt I. 1/52.

¹⁸² NA, č. j. 4 SPt I. 1/52.

¹⁸³ Jaroslav Vorel – Alena Šimánková – Lukáš Babka, *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*, Praha 2004, s. 79. Milan Moučka byl i vrchním vyšetřovatelem v tzv. Čihošťském zázraku na přelomu let 1949 a 1950. Podrobněji k tématu např. Jan Kalous, *Instrukční skupina StB v lednu a únoru 1950: zákulisí případu Čihošť*, Praha 2001.

¹⁸⁴ Vojtěch Rudý, původním jménem Benjamin Roth, pracoval u Státního soudu od roku 1950 až do jeho zrušení do 31. 12. 1952 jako soudce. Jaroslav Vorel – Alena Šimánková – Lukáš Babka, *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*, Praha 2004, s. 55.

¹⁸⁵ Karel Čížek byl zaměstnán do roku 1951 jako náměstek státního prokurátora a byl znám jako „odborník“ na církevní procesy, do kterých byl jako prokurátor přednostně vybírán. Jaroslav Vorel – Alena Šimánková – Lukáš Babka, *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*, Praha 2004, s. 48.

¹⁸⁶ Miroslav Kolaja byl ve funkci prokurátora Státní prokuratury v Praze pro mimořádné soudy od 7. 3. 1952. Kolaja se například podílel na výsleších obžalovaných Šlinka, Švába a Reicina v procesu s Rudolfem Slánským a spol. Kolaja byl tzv. dělnický prokurátor, absolvoval právnickou školu pracujících (1. 12. 1948 až 30. 11. 1949). V květnu 1963 mu bylo doporučeno, aby byl převeden z Generální prokuratury na nižší článek, tedy do funkce vojenského obvodového prokurátora. Jaroslav Vorel – Alena Šimánková – Lukáš Babka, *Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech*, Praha 2004, s. 42, 59, 78, 62, 122, 135, 141. Za soudce z povinnosti

Za trestné činy velezrady¹⁸⁷ a vyzvědačství¹⁸⁸ podle zákona č. 86/1950 Sb. byl Jan Hošek dne 11. ledna 1952 odsouzen k trestu smrti¹⁸⁹ a doživotnímu vyloučení z vojska.¹⁹⁰ K trestu smrti byli odsouzeni i jeho čtyři „společníci“ Emanuel Rendl, Josef Liška, Petr Čížek a Jaroslav Dvořák. Všichni obžalovaní byli odsouzeni k propadnutí celého jmění a ztrátě čestných občanských práv navždy.¹⁹¹ František Kroc, František Dolínek a Robert Sünderhauf byli odsouzeni k trestu odnětí svobody na doživotí.¹⁹² Obviněným se do trestu odnětí svobody započítala vyšetřovací vazba.¹⁹³ V rozsudku Státního soudu byli odsouzení označeni za zločince, kteří se „*jednak navzájem a jednak s dalšími pachateli spolčili k tomu, aby za pomoci západních imperialistických mocností, pomocí války a krveprolití zničili lidově demokratický řád, hospodářskou a společenskou soustavu republiky a přivodili návrat kapitalistického řádu a jednak se stali placenými agenty, kteří se projeví jako třídní nepřátelé pracujícího lidu v takové míře, že nedávají v žádném směru sebemenší naději, že by jakýkoliv trest a jakékoliv opatření mohly vésti i v daleké budoucnosti k jejich nápravě*“. Vysoké tresty odůvodnil Rudý tím, že „*jednání těchto obviněných je nesmírně závažné a vrcholně společensky nebezpečné. Svědčí o tom, že bylo prováděno s nejzralejší odvahou, ze záměrnosti, neštítící se žádného zločinného prostředku, z krajní zášti a nenávisti k lidově demokratickému zřízení republiky a pracujícímu lidu přímo vylučuje jakoukoli polehčující okolnost.*“¹⁹⁴

Odvolání k Nejvyššímu soudu i žádost o prezidentovu milost byly zamítnuty. Skupina byla popravena necelé tři týdny po procesu, 6. února 1952.

byli dále určeni Karel Bautz, Jaroslav Palát a František Dušek. Za soudce z lidu byl určen Cyril Churý. Zapisovatelem byl Josef Kočí. Každý obžalovaný měl svého obhájce ex offio. Jana Hoška a Františka Dolínka zastupoval Vladimír Bartoš, Emanuela Rendla a Petra Čížka zastupoval Jiří Vízek, Jaroslava Dvořáka a Josefa Lišku zastupoval Richard Neumann, Františka Kroce a Roberta Sünderhaufa zastupoval František Vorel.

ABS, a. č. V-2269.

¹⁸⁷ Všichni obžalovaní podle § 78 odst. 1c, 2a /b/, Jan Hošek též podle odst. 3f a Jaroslav Dvořák podle odst. 3e c tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁸⁸ Všichni obžalovaní podle § 86 odst. 1, 2b, 3c,d, Jan Hošek, Josef Liška a Petr Čížek též podle odst. 3b tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁸⁹ Podle § 86 odst. 3 a 4 se zřetelem k ustanovení § 22 tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁹⁰ Podle § 45 tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁹¹ Podle § 43 tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁹² Podle § 86 odst. 3 a 4 se zřetelem k ustanovení § 22 a za použití ustanovení § 29 odst. 2 tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁹³ Podle § 23 tr. z. č. 86/1950 Sb.

¹⁹⁴ NA, Rozsudek. Jménem Republiky, 2 Ts I 2/52, s. 26.

Jan Hošek šel na popravu jako poslední. Jeho poslední slova údajně zněla: „*Nebylo mi povoleno se hájit.*“¹⁹⁵

Tabulka č. 1 – Odsouzení v procesu Hošek a spol.

<i>Jméno</i>	<i>Datum narození</i>	<i>Trest</i>	<i>Rozsudek</i>
Jan Hošek	18. května 1904	smrti	Velezrada, vyzvědačství
Emanuel Rendl	20. ledna 1923	Smrti	Velezrada, vyzvědačství
Jaroslav Dvořák	22. června 1930	Smrti	Velezrada, vyzvědačství
Josef Liška	28. října 1922	Smrti	Velezrada, vyzvědačství
Petr Čížek	2. března 1914	Smrti	Velezrada, vyzvědačství
František Kroc	19. září 1924	Doživotí	Velezrada, vyzvědačství
Robert Sünderhauf	23. února 1928	Doživotí	Velezrada, vyzvědačství
František Dolínek	29. září 1915	Doživotí	Velezrada, vyzvědačství

6.3 Politický proces „Vlášek a spol.“¹⁹⁶

Proces s „protistátní“ skupinou Vlášek a spol. lze dobovou terminologií označit za tzv. okrajový proces politického procesu „Hošek a spol.“. Perzekuce byla vedena s občany z jižních Čech, konkrétně z Chlumu u Třeboně a Lutové,

¹⁹⁵ NA, č. j. 2 Ts I 2/52. K tomu také Lidové noviny [online]. 2009 [cit. 2009-23-12]. Dostupný z WWW: < www.lidovky.cz/jan-hosek-popraven-za-velezradu-dna-/In-bezpraví.asp?c=A071107150055 >, staženo 8. prosince 2010.

¹⁹⁶ V této části jsem čerpala hlavně z: Libor Svoboda „Příznivci starého řádu“, Proces s údajnou protistátní skupinou na Chlumecku, s. 99-124. In: Jaroslav Píkal, Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, s. 294.

přičemž se jednalo o standardní vykonstruovaný politický proces s agenty chodci, jakých v té době proběhlo mnoho. V jižních Čechách byla v letech 1948 až 1954 odsouzena řada osob za sabotáž, vyzvědačství, napomáhání vyzvědačství a velezradu, styky s agenty-chodci a členství v protistátních skupinách. Skupina Vlášek a spol. neexistovala a byla uměle vytvořena Státní bezpečností na podkladě několika domněnek, s procesem „Hošek a spol.“ skupinu také spojuje společné zatčení Jana Hoška a manželů Vláškových v lovecké chatě zvané Machova Bouda nedaleko Chlumu u Třeboně. V jednom procesu spolu byli za vyzvědačství, sabotáž a velezradu souzeni lidé, kteří spolu neudržovali žádné osobní či pracovní kontakty, nebo se vůbec neznali.¹⁹⁷

6.3.1 Zatčení

V ranních hodinách 31. července 1951 obklíčila Státní bezpečnost loveckou chatu zvanou Machova Bouda nedaleko Chlumu u Třeboně.¹⁹⁸ Případu se ujal vyšetřovací oddělení StB v Českých Budějovicích. Spolu s Janem Hoškem odsouzeným v monstrprocesu „Hošek a spol.“ byli zatčeni i manželé Vláškoví. V následujících dnech a měsících došlo k zadržení několika dalších osob, které s Hoškem během jeho pobytu přišly do kontaktu.¹⁹⁹ Zadržení byli také ti, kteří se s Hoškem během obou jeho pobytů osobně vůbec neselekali, nebo jej na okamžik zahlédli pouze na dálku, aniž by tušili, že se jedná o agenta CIC. Všichni zainteresovaní, kromě Vláška, veškeré kontakty s Hoškem záhy ukončili nebo s ním přímo odmítli spolupracovat. Nikdo z celé „skupiny“ Hoška nebo Vláška neudal a neudali jej ani ti, kteří o něm prokazatelně věděli a zatčení později nebyli. Žádná takováto protistátní skupina v jižních Čechách nikdy nevznikla, do politického procesu byli zařazeni lidé, kteří se znali pravděpodobně jen od vidění, nebo vůbec. Karel Vlášek byl postaven do čela skupiny kvůli zřejmé spojitosti s Janem Hoškem a byl jediným pojítkem, se kterým přišla většina obviněných nějakým způsobem do styku, i když někteří jen hodně letmo.²⁰⁰

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 110.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 112.

¹⁹⁹ Nebyli zatčeni všichni, kteří s Hoškem přišli do kontaktu. Zatčena nebyla manželka a dcera skláře Jelínka Růžena, jež se s ním setkaly osobně, dále tajemník Pergl, který se o jeho pobytu údajně dozvěděl. Tamtéž, s. 115.

²⁰⁰ Zatčen byl například strážmistr Mareš, úřednice Plešáková a hostinská Veselá. Tamtéž, s. 120.

Všichni zatčení byli po podání trestního oznámení převezeni 2. listopadu 1951 do vazby státního prokurátora v Praze na Pankráci, kam byli Jelínek a Plešáková, jež byli zatčeni až 30. prosince 1951, převezeni 2. ledna 1952. Hromadná žaloba byla podána 19. listopadu 1951.²⁰¹

Skupinu „Vlášek a spol.“ spojuje ve velké míře osoba Jana Hoška. Řadu zatčených Jan Hošek znal, kontaktoval nebo přímo žádal o spolupráci. Většina spolupráci s ním odmítla, avšak StB nenahlásila přítomnost a činnost Jana Hoška v ČSR. Proto důvodem k zatčení u těchto osob bylo neoznámení nebo nepřekážení trestného činu.

6.3.2 Obžaloba a proces

Trestní oznámení bylo podáno již 20. září 1951, kde obžalovaní byli obviněni z protistátních trestních činů vyzvědačství, pomoci vyzvědačství, sabotáže, neoznámení trestného činu apod. podle zákona č. 231/48 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky.²⁰²

Na konci ledna 1952 byl stanoven termín konání hlavního líčení, jež se uskutečnilo před Státním soudem v Praze ve dnech 12. až 13. února 1952. Politickému procesu předsedal Kaláb.²⁰³ Veřejného přelíčení se na přípis Místního národního výboru účastnila i organizovaná skupina přibližně 30 vybraných osob z Chlumu u Třeboně a okolí.²⁰⁴

6.3.3 Rozsudek

Obžaloba byla uznána, až na malé výjimky, v plné míře a o vině i trestu obžalovaných bylo jednomyslně rozhodnuto. Rozsudek byl vynesena 13. února 1952. Za trestné činy vyzvědačství, sabotáže, pomoci k vyzvědačství a neoznámení trestného činu byli obvinění odsouzeni k celkovému trestu 84 let: Karel Vlášek a Karel Tlášek na 14 let, Václav Kučera na 13 let, František

²⁰¹ NA, č. j. 6 Ts I 65/51.

²⁰² NA, Žaloba, č. j. 6 Ts I 65/51.

²⁰³ Zřejmě se jedná o stejného Zdeňka Kalába, jenž působil i v procesu Hrabal a spol. Oba politické procesy jsou navazujícími procesy na Hošek a spol a státní prokuratura měla ve zvyku obsazovat související procesy stejnými lidmi. Zdeněk Kaláb působil jako soudce Státního soudu na oddělení v Praze. Je uvedeno, že zde působil pouze v roce 1950, avšak politický proces probíhal v roce 1951, proto se domnívám, že je uvedený údaj mylný. Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c.d., s. 54..

²⁰⁴ Svoboda, c. d., s. 122.

Rychlík na 11 let, Jaroslav Mareš na 10 let, Rudolf Veselý na 10 let, Jan Jelínek na 6 let, Marie Veselá na 4 roky, Františka Vlášková a Jindřiška Plešáková na 1 rok odnětí svobody. Současně jim byly uloženy i tzv. vedlejší tresty, všichni kromě Jelínka a Plešákové byli odsouzeni k propadnutí celého jmění, Jelínek k propadnutí jedné poloviny jmění, Rychlík, Vlášek, Tlášek, Mareš, Kučera a Veselý ztratě občanských práv na dobu 10 let, Vlášková a Veselá na 5 let, Plešáková a Jelínek na 3 roky od odpykání trestu, všem kromě Plešákové byl vysloven zákaz pobytu v pohraničí na 10 let, Plešákové na 5 let. Veselý mimo to dostal ještě peněžitý trest 20 000 Kčs, který měl být v případě nedobytnosti změněn na další odnětí svobody v trvání 6 měsíců. Odsouzení také museli uhradit soudní výlohy: společně měli vyrovnat částku 880 Kčs, Rychlík pak za své odvolání ještě navíc částku 993 Kčs a 60 haléřů. Každý zvlášť pak musel zaplatit veškeré náklady trestního řízení a obhájce. Kupříkladu Vlášek měl z rozhodnutí soudu uhradit částku ve výši 9 117 Kčs, jeho žena 10 872 Kčs. Všichni odsouzení trest přijali, jako jediný se s výrokem soudu nesmířil František Rychlík, který také jako jediný z celé skupiny odsouzených podal odvolání k Nejvyššímu soudu, které dopadlo neúspěšně.²⁰⁵

Týden před vynesením rozsudku se skupinou Vlášek a spol. byl na dvoře pankrácké věznice popraven Jan Hošek a jeho čtyři „společníci“ Emanuel Rendl, Josef Liška, Petr Čížek a Jaroslav Dvořák.²⁰⁶

²⁰⁵ NA, Rozsudek Státního soudu č. j. 6 Ts I 65/51.

²⁰⁶ NA, č. j. 2 Ts I 2/52.

7. Politický proces Hrabal Otto a spol.

Skauting se již od svého vzniku setkával v českých zemích s ohlasem široké veřejnosti. Možným důvodem bylo jasné formulování cílů tohoto hnutí v podobě rozvoje osobnosti každého člena, ideálů svobody, demokracie, života v souladu s přírodou a to v rámci jednoho organizovaného celku. V pounorovém uspořádání poměrů československé společnosti se myšlenky skautského hnutí dostaly do rozporu s nastupujícím totalitním režimem. V padesátých letech se uskutečnila řada politických procesů, kdy se na straně obžalovaných ocitli členové skautských oddílů.²⁰⁷ Jedním z těchto politických procesů se skauty je také proces s protistátní skupinou z Prahy a okolí z poloviny roku 1952.

V průběhu roku 1948 byla z pražských skautů vytvořena odbojová skupina, jejíž působnost zasahovala převážně do pražského a středočeského regionu a svou činností se snažila situaci v Československu změnit. Samotná činnost této skupiny měla vzhledem k propracovanému bezpečnostnímu aparátu státních složek poměrně dlouhého trvání. Svou činnost započala v polovině roku 1948 a k zatýkání prvních členů skupiny došlo až koncem roku 1951 a počátkem roku 1952. Soudní přelíčení se členy této skupiny se konalo před Státním soudem v Praze ve dnech 16. a 17. dubna 1952. Tento proces byl označen jako „Hrabal a spol.“ Členové této odbojové skupiny měli původně stanout před soudem společně se skupinou „Hošek a spol.“ v rámci jednoho soudního procesu, neboť činnosti skupin byly v jasné návaznosti. Nakonec byl však proces se skupinou zahraničních agentů „Hošek a spol.“ z důvodu zadržení dalších členů skupiny a získání důkazů veden samostatně. Proces s ilegální organizací „Hošek a spol.“ se uskutečnil 10. až 12. ledna 1952. Jan Hošek, Emanuel Rendl, Jaroslav Dvořák, Josef Liška a Petr Čížek byli odsouzeni k trestu smrti, dále k propadnutí celého jmění a doživotní ztrátě čestných občanských práv. František Kroc, Robert Sünderhauf a František Dolínek byli v procesu odsouzeni k trestu odnětí svobody na doživotí.²⁰⁸

²⁰⁷ Tereza Střelečková, Politické procesy 50. let – kauza František Zahrádka, Liberec 2009, s. 48.

²⁰⁸ NA, č. j. 2 Ts I 2/52.

Proces „Hrabal a spol.“ je jedním z tzv. navazujících okrajových procesů po monstrprocesu Hošek a spol. Proces s pražskou skupinou se uskutečnil 16. a 17. dubna 1952 a svou činností se skupinou „Hošek a spol.“ úzce souvisel. V procesu bylo obžalováno sedm osob. Všechny osoby byly shledány vinnými z některého z trestných činů a nikdo nebyl obžaloby zproštěn. Všichni obžalovaní pocházeli z Prahy nebo jejího okolí. Jednalo se o osoby pocházející z rozličného prostředí a různých sociálních vrstev, vykonávaly různé profese.²⁰⁹

Politický proces „Hrabal a spol.“ je příkladem procesu, kdy obvinění nebyli u soudu odsouzeni za skutečné činy, které spáchaly, ale za trestné činy vykonstruované. Je typické, že se obžalovaní neznali a setkali se poprvé až před soudem. Stejně tomu bylo i v případě odsouzeného Oty Hrabala. Mnohdy neznalost členů odbojové skupiny byla přímo plánem odbojové skupiny, aby nedošlo k zatýkání a prozrazení struktury odbojové organizace. V tomto případě se všichni znali a přátelili až na Ottu Hrabala, jenž byl zřejmě do procesu uměle přidán. Přesto Otto Hrabal získal nejvyšší trest. Na ilegální činnosti spolu spolupracovali pouze dva obžalovaní, Karel Plocek a Alois Hütter, Státní bezpečnosti se však nepodařilo úplně odhalit jejich skutečnou odbojovou činnost. Odsouzená Marie Bobková byla do procesu přidána jako milanka Emanuela Rendla, která se s ním pokusila v roce 1951 utéct za hranice. Kromě příznivců Československé strany sociálně demokratické najdeme mezi odsouzenými také členy stejného pražského skautského oddílu. Skautem byl Karel Plocek, jeho skautská sestra Luigi - Aloisie Brantová, jeho přítel Alois Hütter, bratranec Karel Brant i kamarád Jaroslav Novotný. Vysvětlení, že členové tohoto oddílu vystupovali proti komunistickému režimu, nalezneme i v podstatě skautského hnutí.²¹⁰

Z dnešního pohledu jsou tresty, které Státní soud vynesl, nepochopitelně přísné. Prokurátorem navrhovaný nejvyšší absolutní trest pro Karla Plocka byl nakonec změněn na 13 let odnětí svobody. K snížení původního návrhu prokurátora došlo údajně pro nedostatek důkazů. V rozsudku padly tresty, jež se pohybovaly v rozmezí od pěti do osmnácti let. Obvinění byli odsouzeni k celkovému trestu odnětí svobody na 76 let. Trest těžkého žaláře nebyl jediným,

²⁰⁹ ABS, V-370 MV.

²¹⁰ Rozhovor s Karlem Plockem 10. 11. 2008.

který obžalované postihl. Mimo to byli zbaveni čestných občanských práv celkem na 50 let. Ottu Hrabala, Aloise Hůttera a Karla Plocka postihla konfiskace celého majetku, zbylé obviněné propadnutí poloviny jmění. Odsouzení byli převážně mladí lidé, třem z nich bylo pouhých 22 let.²¹¹

7.1 Vznik odbojové skupiny

Po vítězství komunistické strany ve volbách v roce 1946, se Karel Plocek v roce 1947 setkal s Aloisem Hůtterem, jenž byl kamarádem jeho bratrance Karla Branta a údajně pozdějším zbrojířem celé skupiny. Alois Hůtter podle svědectví Karla Plocka prý předvídal, co se v únoru 1948 stane a Karlu Plockovi poradil, aby se „začal připravovat na boj proti komunistům“.²¹² V témže roce se setkal i s Emanuelem Rendlem, jenž se vrátil z Německa, kam odešel již v roce 1947. Rendl byl bratrem Aloisie Brantové, což byla jedna z Plockových skautských sester v Junáku a manželka Karla Branta. Emanuel Rendl byl příslušníkem CIC²¹³ a pověřil Karla Plocka rozšířením jeho odbojové skupiny. Z jeho pověření sestavil před únorem 1948 patnáctičlennou skautskou ilegální skupinu, která sháněla zbraně a pomáhala ohroženým osobám s útekem do emigrace. S pomocí Aloise Hůttera vytipovával pozdější vhodné členy z jiné části Prahy a z dalších skautských oddílů, aby nedošlo k podezření a nebyl s nimi oficiálně spojen. Před únorem 1948 tvorbu skupiny dokončil, nebyla však zatím v relativně demokratických podmínkách aktivní. V roce 1948 přišel z jejich pohledu očekávaný komunistický převrat a dochází k prvnímu odporu skautů.²¹⁴

Odbojová skupina shromažďovala po únoru 1948 zbraně, krátkovlnné vysílačky a pomáhala převádět osoby přes hranice. Na skupinu byla napojena cesta přes Sušice do Prahy, kde emigranty předávali. V říjnu 1950 činnost skupiny přerušila Plockova vojenská služba. V té době Plocka a Hůttera opět zkontaktoval Emanuel Rendl, jenž přicestoval z Regensburgu spolu s dalšími čtyřmi agenty. Od Rendla dostal Plocek a Hůtter konkrétní úkoly s šifrovacími klíči, termíny, dobou vysílání a příjmu. Karel Plocek tedy opět zaktivizoval svou skupinu. Pro spolupráci se CIC získali také Aloisii Brantovou a Karla Branta. Jejich úkolem

²¹¹ ABS, T-2009 MV.

²¹² Rozhovor s Karlem Plockem 12. 6. 2008.

²¹³ Counter Intelligence Corps (zpravodajská služba armády USA).

²¹⁴ První odpor viz Rottenborn-Bobek, Skauti za ostatními dráty, Praha 1993, s. 5-8.

bylo především zjistit, jaké jsou nálady obyvatelstva, navrhnout vhodné kandidáty pro spolupráci s Američany a konečně podle možností proniknout do KSČ a poskytnout o tom americké výzvědné službě zprávy.²¹⁵

7.2 Zatčení a žaloba

Vzhledem k výše uvedenému není překvapující, že členové skupiny se staly „zájmovými“ osobami StB, které byly sledovány již v průběhu roku 1951. K zatýkání členů skupiny došlo od června 1951 do února 1952. Zatýkání obžalovaných tudíž neproběhlo najednou, ale v několika fázích, jež se odvíjely pravděpodobně od výsledků jednotlivých zatčených. Díky brutálním výslechovým metodám StB se nakonec podezření z protistátní činnosti dočkal i Jaroslav Novotný, který paradoxně o existenci nějaké ilegální skupiny neměl ponětí a jediné, co ho s touto skupinou spojovalo, byla známost s některými podezřelými. Toto zatýkání pravděpodobně úzce souviselo s vyšetřováním skupiny „Hošek a spol.“ v Praze. Dle rozhovoru s Karlem Plockem měl informace o Plockovi a ostatních skautech z Prahy ve výsledku uvést Emanuel Rendl, jenž se skupinou spolupracoval a znal většinu jejích členů.

Do vazby Státního soudu bylo v souvislosti s ilegální skupinou „Hrabal a spol.“ vzato sedm lidí. Všichni obžalovaní byli vyšetřováni ve vyšetřovací vazbě. Na skupinu bylo podáno 31. ledna 1952 společné trestní oznámení za trestný čin vyzvědačství jako na skupinu osob napomáhající agentu CIC Emanuelu Rendlovi. V té době se už čtyři obvinění vyskytovali ve vězení Státního soudu v Praze a tři stále na svobodě. Návrh na zatčení obžalovaných podal strážmistr SNB Ladislav Ondruška 16. listopadu 1951 spolu s návrhem na důkladnou domovní prohlídku. Po zatčení byli obžalovaní předáni do cely KV-StB v Praze na Pankráci.²¹⁶

U zatčených byla provedena domovní prohlídka, hledaly se zbraně, ilegální letáky, vysílačky, šifrovací klíče a jiný důkazní materiál o protistátní činnosti. Pro StB bylo příznačné hromadné zatýkání podezřelých. Tyto hromadné akce byly většinou dopředu plánovány a důkladně připravovány. O naplánovaném zatčení zřejmě můžeme hovořit i v případě Hrabalovy skupiny. Zatčení zde probíhalo nadvakrát. Dne 19. listopadu 1951 byl zatčen Alois Hütter v 11.00 a Otto Hrabal

²¹⁵ Rozhovor s Karlem Plockem 10. 11. 2008.

²¹⁶ ABS, V-370 MV.

ve 12.00. Dne 28. února 1952 byli zatčeni Aloisie Brantová v 11.00, Karel Brant v 11.00 a Jaroslav Novotný ve 12.00 hodin. Během několikadenní pauzy mezi oběma zatčeními mohli příslušníci SNB a StB, především díky výsledkům zadržených, zjistit, či si potvrdit jména dalších členů odbojové organizace.²¹⁷

U druhého zatčeného Aloise Hůttera došlo k provedení domovní prohlídky 19. listopadu 1951 a byly mu zabaveny dvě pistole značky „Walther“ ráže 7.65 mm a značky „Mauser“ ráže 9 mm,²¹⁸ střelivo a vysílačka určená pro spojení se zahraničím. I u třetího zatčeného Otty Hrabala byla 19. listopadu 1951 provedena domovní prohlídka. V jeho bytě byla nalezena šifrovací abeceda a šifrovací klíč, fotokopie mrtvých schránek vybudovaných Rendlem a Hrabalem v Šárce, které měli podle protokolu o domovní prohlídce, ukázat také Plockovi.²¹⁹ Dále byly při domovní prohlídce nalezeny vlastnoruční poznámky, jež si údajně Hrabal učinil, aby nezapomněl, jak si má dále počínat a jak vkládat dopisy do mrtvé schránky: *„Informátor vkládá zprávy do hlavní schránky č. 1 1x za měsíc a to ve dnech od 28. do 31. dne v měsíci. Ve dnech od 18. do 20. dne v měsíci opět z této schránky vybírá instrukce respektive pomůcky a peníze. Ve dnech 14. a 15. jste povinni poslouchat radio na vlně 417.2 ve Vašem vlastním zájmu. Bude-li schránka č. ohrožena, bude vysílání v těchto dnech pozastaveno hlášením „Jarmila zdraví hraničáře“. To znamená, že od této chvíle nesmíte již nikdy jíti ke schránce č. 1, ale používejte automaticky schránku č. 2. Okamžitě si zřídíte náhradní schránku č. 1 a její přesnou polohu ve své nejbližší příští zprávě zašifrujete. Ve své první zprávě bude nejlepší, když podáte zprávu o sobě, kde pracujete, jaké máte styky a možnosti, aby dle toho Vám mohli být udělovány dispozice. Od dnešního dne se budete podepisovat značkou „Senohrady“, pod kterou bude provedena Vaše registrace. Při prvé výměně pošty Vám budou sděleny velitelským různě pokyny pro případ přímého nebezpečí. V tomto případě by Vám byly 100% k dispozici veškeré prostředky, jak finanční, tak i vojenské.“*²²⁰

U Karla Plocka a Marie Bobkové probíhalo zatčení jinak vzhledem k událostem, které jejich osud provázely. Karel Plocek byl zatčen vzhledem k

²¹⁷ ABS, V-370 MV.

²¹⁸ Jednalo se o pistoli s výrobním číslem 140262, dále o pistoli s výrobním číslem 2875, ráže 9 mm. ABS, Rozhodnutí o předložení věcných důkazů soudu ze dne 1. února 1952, V-370 MV.

²¹⁹ ABS, Protokol o domovní prohlídce ze dne 19. 11. 1951, a. č. V-370 MV.

²²⁰ ABS, Rozhodnutí o předložení věcných důkazů soudu ze dne 1. února 1952, V-370 MV.

svému útěku z Vinohradské nemocnice v Praze až 24. listopadu 1951 ve 13.00 a Marie Bobková naopak podstatně dříve 26. června 1951 v 18.00, kdy byla zadržena s Emanuelem Rendlem při pokusu o útěk za hranice.²²¹

Dne 24. listopadu 1951 ve 13.00 byl jako čtvrtý v pořadí zatčen Karel Plocek, který v rozhovoru o této události uvedl: „Přišli si pro mě v sobotu ráno. Měl jsem to jako nevěsta, dvě auta přede mnou a dvě za mnou. Chodil jsem v předklonu s desetkrát zvětšenou slezinou po úraze. Bylo to sranda, když mně zatýkali, jak v Kocourkově, ale mrzí mne jedna věc. Já jsem všechny věci, které mohli sloužit jako důkaz proti mně, zničil, možná i proto jsem byl poslední ze skupiny, kterého zatkli. Říkal jsem otci, ať si uklidí z nočního stolku pistoli, on si myslel, že fantazíruju, tak tu tam samozřejmě našli. Tátův šuplík v nočním stolku byl pro celou rodinu tabu, nikdo do něj nesměl, a tak jsem StBákovi do něj zavřel prsty a řekl, ať si zavolají otce. Pravděpodobně si pro něj dojeli, a proto jsem měl taky velký honosný doprovod aut.“²²²

Po zatčení všech obviněných nabraly události rychlý spád. Vyšetřovatelé začali s výslechy. K vyšetřovacím metodám, které používali příslušníci StB u výslechů, Karel Plocek uvedl: „Vyřadili se na bráchovi. Studoval a měl seznam publikací, ten mu sebrali a mě pak vyslyšeli, kdo ty lidi na seznamu jsou. Se mě třeba ptali, kdo to je Hemingway a co s ním mám. Když jsem byl vyšetřovanej, tak mi došlo, co to bylo. Sedí se na židli, tři kroky od sebe jsem měl stůl a za ním seděl referent, který psal protokol. Někdo přišel dovnitř a pronesl: „Čest práci“, já na to jen: „Čest“. V papírech měli napsáno, že mám komando výcvik, to je tichý zabíjení rukama, proto jsem v té době asi nedostal jedinou ránu, nemůžu si proto stěžovat, ale vím, že kluci byli byti. Nikdo na mne nevztáhl ruku.“²²³

Z trestního oznámení²²⁴ se dovídáme, že ve věci „Hrabal a spol.“ bylo sděleno podezření z trestné činnosti dle zákona č. 231/1949 Sb. celkem sedmi osobám. K obžalobě k Státní prokuratuře v Praze, kam byla věc postoupena, byl předán spis nesoucí sedm jmen (v tom pět mužů a dvě ženy). Součástí trestního oznámení je i charakteristika obžalovaných, jež měla objasnit jejich celkovou trestnou

²²¹ Emanuel Rendl, jak již bylo uvedeno výše, byl odsouzen v předchozím procesu k trestu smrti. Více viz Rozhovor s Karlem Plockem, 13. prosince 2009, ABS, a. č. V-370 MV, Praha.

²²² Rozhovor s Karlem Plockem 10. 11. 2008.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ ABS, Trestní oznámení, č. j. 154/51, V-370 MV.

činnost. Na závěr trestního oznámení byla uvedena celková charakteristika obžalovaných: „*Skupina lidí, která je předmětem tohoto trestního oznámení, zpronevěřila se pracující třídě a postavila se se svou protistátní činností na stranu anglo-amerických imperialistů, na stranu nepřátel, kteří chtějí válku.*“²²⁵

7.3 Obžaloba

Na základě trestního oznámení KV StB v Praze byla pražskou Státní prokuraturou sestavena obžaloba na sedm členů ilegální odbojové skupiny. Na všechny zatčené, šest mužů a dvě ženy ve věku od 22 do 48 let, byla 20. února 1952 podána žaloba, že v měsíci červnu a červenci 1951 páchali trestnou činnost. Před Státním soudem v Praze na Pankráci byli obviněni z toho, že umožňovali jiným osobám útěk za hranice a získávali informace pro orgány cizí moci. Mimo to byli obviněni z opatřování zbraní, střeliva a vysílacích stanic. Obžaloba spočívala v tom, že osoby svým jednáním naplnily skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených v zákoně 231/1948 Sb.

Obžalovaní byli souzeni podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb. Otto Hrabal, Alois Hütter, Karel Plocek, Marie Bobková a Aloisie Brantová byli obžalováni z trestného činu velezrady a vyzvědačství, a to zejména kvůli aktivní spolupráci a poskytování prostředků Emanuelovi Rendlovi, přičemž Alois Hütter byl navíc obviněn ze snahy rozvrátit lidově demokratické státní zřízení shromažďováním zbraní a střeliva. Karel Brant s Jaroslavem Novotným byli obviněni z trestného činu pomoc k velezradě poskytováním úkrytu Emanuelovi Rendlovi.²²⁶

²²⁵ ABS, Trestní oznámení, č. j. 154/51.

²²⁶ Obvinění podle zákona 231/48 Sb na základě těchto ustanovení: Zločin velezrady podle §1 odst. 2 (odst. 1 lit. c) zákona č. 231/48 Sb. ... Potrestán má být ten, kdo se pokusí zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky zaručené ústavou ... a odst. 3 lit. zákona č. 231/48 Sb.: Zločin špionáže (též vyzvědačství): podle §5 odst. 1 zákona č. 231/48 Sb.: Ze zločinu špionáže měl být obviněn člověk, který vyzvídá státní tajemství a chce jej prozradit někomu jinému, nebo kdo jej přímo nebo nepřímo vyzradí či se k takovému činu spolčí. Viník měl pak být potrestán těžkým žalářem od deseti do pětadvaceti let nebo na doživotí. Konfiskace majetku: podle §48 zákona č. 231/48 Sb. ... Odsoudí-li soud viníka pro některý zločin uvedený v §1, 5, 7, 10, 37, 39, je odsouzenému zkonfiskována část nebo celé jmění. Podle §50 téhož zákona propadly zabavené věci státu. Ztráta občanských práv podle §52 zákona č. 231/48 Sb.: Tato ztráta znamená ztrátu vyznamenání, řádů, čestných odznaků, hodností a povolání. Odsouzený také ztratil právo volit a hlasovat ve veřejných věcech. Více o zákonu č. 231/48 Sb. Ze dne 6.10.1948 na ochranu lidově demokratické republiky např. in: Jaroslav Vorel, Alena Šimánková, Lukáš Babka, Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech, díl II., Praha 2004, s. 258 – 273.

Výše uvedená obvinění jednotlivých obžalovaných v procesu Hrabal a spol. vycházela ze snahy prokuratury dokázat, že v době od června do října 1951 se v Praze zapojilo sedm osob do činnosti protistátní organizace vytvořené Ottou Hrabalem. Jedním z dalších provinění, jehož se členové této organizace měli dopustit, byla spolupráce se zahraničím a shromažďování zbraní určených k podvracení komunistického režimu.

Konkrétně byla skupina obžalována z toho, že se její členové stali důvěrnými spolupracovníky Emanuela Rendla, kterého vyslala v červnu 1951 do Československa CIC, aby zde prováděl výzvědnou činnost. Po ilegálním přechodu hranic se Rendl údajně od 7. června 1951 ukrýval u své sestry Aloisie a jejího manžela Karla Branta. Ti tedy zprostředkovali úkryt, stejně jako později i Jaroslav Novotný. Podle obžaloby začal Rendl pro svou práci získávat další spolupracovníky. Prvním z nich měl být Otta Hrabal, jemuž Rendl předal identifikační dopis psaný Augustinem Zemanem, jenž ho v dopise žádal o spolupráci. Dále měl jít za Janou Tilleovou, která jeho spolupráci odmítla, ale událost nehlásila. Její svědectví bylo proti skupině použito. Údajně Tilleová vypověděla, že mezi 10. až 18. červnem 1951 přišel do jejího bytu agent CIC Emanuel Rendl a chtěl ji předat dopis od její sestry Marie, jež žila v Curychu. Dopis údajně odmítla a spolupráci s ním rovněž.²²⁷ Aloisie Brantová zprostředkovala Rendlovi schůzku s Aloisem Hütterem a Karlem Plockem v bytě Hüttera v Praze na Letné. Hütter byl údajně pověřen sestavením vysílací stanice a Karel Plocek funkcí soustřeďovače zpráv, které měl odvážet do hlavní schránky, jenž na příkaz Rendla vybudoval v blízkosti západních státních hranic. Po vyřízení uvedených skutečností se Rendl se svou družkou Marií Bobkovou pokusil o útěk za hranice, ale byl zadržen a okamžitě předán do vazby.²²⁸

V tomto procesu bylo obžalováno sedm osob. Jana Tilleová obžalována nebyla, neboť podle trestního oznámení byla tělesně nemocná a neschopná jakéhokoli pohybu.²²⁹ Většina odsouzených pocházela z Prahy, až na Jaroslava

²²⁷ Narodena 15. března 1931, dcera Jana Tilla a Marie Šuldové, povoláním korespondentka. V deseti letech ochrnula a od té doby byla doma. Od října roku 1949 pracovala údajně jako korespondentka. ABS, V-370 MV.

²²⁸ ABS, V-370 MV.

²²⁹ ABS, Trestní oznámení, č. j. 154/51.

Novotného z Tábora a na Aloisii Brantovou z Příbrami. V době před zatčením všichni bydleli v Praze.

7.3.1 Jednotlivá obvinění dle obžaloby²³⁰

Jednotlivé informace vycházejí z velké míry z archivních materiálů k politickému procesu Hrabal a spol. Všichni odsouzení v procesu již nežijí, a proto jsem neměla k dispozici jejich svědectví. Posledním žijícím svědkem je Aloisie Brantová, jež nyní žije ve Švédsku. Pokusila jsem se ji zkontaktovat v roce 2008 i 2009, avšak na mé dopisy nereagovala. Na objektivitu materiálů Státní bezpečnosti se nelze stoprocentně spoléhat, a proto je dnes již poměrně těžké dopátrat se skutečné pravdy.

Otto Hrabal se narodil 30. dubna 1904 v Praze. Podle obžaloby vystudoval v roce 1935 strojní obor na ČVUT a v témže roce se oženil s Věrou Kučerovou, s níž měl 4 děti. Podle vyšetřování ho měl 15. června 1951 navštívit Emanuel Rendl, informoval ho o účelu své návštěvy a předal mu dopis od jeho známého Augustina Zemana, jenž uprchl do zahraničí v roce 1949 a v dopise ho žádal o pomoc. Druhý den se měli setkat znovu, Hrabal přislíbil Rendlovi spolupráci, převzal šifrovací klíč, abecedu a seznámil se s fungováním mrtvých schránek. Společně údajně vytvořili dvě mrtvé schránky ve Veleslavíně a v oblasti města Prahy – Šárka a od té doby se údajně neviděli. Pod krycím jménem „Senohrady“ údajně odnesl mezi 28. a 30. červnem 1951 do schránky č. 1 zprávu týkající se jeho zaměstnání a stavu výroby průmyslových odvětví v Československu.

Alois Hütter se narodil 20. listopadu 1903 v Praze. V červnu 1951 ho měl navštívit v jeho bytě Rendl, kterému se podle vyšetřování zavázal ke spolupráci, jeho úkolem bylo obsluhovat vysílačku, kterou měl sám sestavit, posílat přes ní šifrované zprávy a také je přes ní přijímat, údajně přislíbil obstarat pro spolupráci dalších sedm až osm lidí. Na jejich schůzce měl být přítomný i Karel Plocek. Od Rendla dostal špionážní klíč s abecedou a tuto noc u něj Rendl přespál. Při domovní prohlídce u něj byla nalezena vysílačka, zbraně a mezi nimi i letecký kulomet a náboje.

²³⁰ Pokud není uvedeno jinak, pocházejí následující informace z ABS, V-370 MV; ABS, T-2009 MV; NA, 4SpT I 17/52; NA 6Ts I 12/52.

Karel Plocek se narodil 16. srpna 1930. Byl obžalován z toho, že se v bytě Aloise Hüttera setkal s agentem CIC Emanuelem Rendlem, kterému přislíbil, že bude fungovat jako soustřeďovač zpráv údajně za pravidelnou měsíční výplatu 5 000 Kčs. Zprávy měl vybírat z mrtvé schránky v oblasti Prahy - Šárka a dovážet je do jiné mrtvé schránky na západní hranici Československa. Provinil se také tím, že s Rendlem odjel do Trmic, kde se údajně zúčastnil projednávání společného útěku Rendla a Bobkové do zahraničí. Za špionážní činnost ho měla údajně čekat odměna 100 000 Kčs. Svou poslední zprávu měl vytvořit a odvézt do mrtvé schránky v pohraničí 6. července 1951.²³¹

Marie Bobková se narodila 18. listopadu 1923 v Praze, byla vychována v sirotčinci v Jenčovicích, poté u manželů Filipovských v Kladně a od 18 let pracovala jako pomocnice v domácnosti. Rendla poznala údajně ve vězení na Pankráci, kde se podle obžaloby ocitla ve dvoudenní vazbě 13. prosince 1946 kvůli svému výsledku z podezření, že ukradla 2 000 Kčs. Údajně věděla o útěku Rendla za hranice od roku 1949 a byla kvůli tomu i vyslýchána. Měla utéct s ním, ale rozmyslela se kvůli jejich dceři Zdeně a údajně i svému zdravotnímu stavu. Marie Bobková byla obviněna z toho, že se podílela na trestné činnosti Emanuela Rendla, s nímž se pokusila 26. června o útěk za hranice, pohraniční hlídkou byla s Rendlem na cestě do západního Německa zadržena. V protistátní činnosti v ČSR mu údajně podle vyšetřování pomáhala tím, že předávala dopisy a byla přítomna jeho schůzkám. Obžaloba upozorňovala na její rozvrácenou rodinu a špatně prožité dětství. Marie Plocková v rozhovoru v roce 2009 o Marii Bobkové a její dceři Zdeně uvedla: *„Emanuel Rendl se zúčastnil druhého odboje jako partyzán. Se svou družkou Marií spolu po válce nedokázali žít a před rokem 1947, kdy zároveň Rendl emigroval, se rozešli. Byli zvyklí spolu žít se strachem v lesích a nedokázali spolu žít normálně. Měli spolu dceru Zdenu, která se narodila v roce 1947, vychovávali ji rodiče Marie Bobkové, ale umřeli a od Zdeniných dvanácti let byla vychovávána v komunistické rodině, neboť tu nebyl už nikdo, kdo by se jí ujal. Dělal jim tam jenom služku, nenechali ji ani vystudovat, dali*

²³¹ Za špionážní činnost byli českoslovenští kurýři skutečně placeni. Z důvodu úmrtí pamětníka se již nedozvíme, zda skutečným důvodem Plockovy činnosti byly materiální či ideové důvody.

ji jen vyučit šít kravaty, a přitom na ni brali peníze. Byla u nich do osmnácti let, a pak utekla tím, že se vdala za Ladislava Klíže. Hrozně si přála dítě, chtěla mít něco svého, ale on nechtěl, a tak se rozvedli. V době, když se rozváděli, k nám začala chodit, Karel nás seznámil, bylo jí tehdy kolem dvacetišesti let. Od té doby měla ještě mnoho mužských, ale byla poznamenaná svým životem, neměla a nezažila nikdy rodinný vzor a nevěděla tudíž, jak to vypadá. Její druhý manžel pocházel z Olomouce a brali se někdy kolem roku 1977. Mají spolu dceru, které je dneska třicet tři let. Její druhý manžel byl taky prevít, byla deset let rozvedená, ale pořád spolu žili, pak se rozešli definitivně. Dneska se jmenuje Zdena Zbořilová a pořád se stýkáme.“²³²

Aloisie Brantová, rozená Rendlová, se narodila 21. února 1930 v Příbrami. Pocházela ze čtyř dětí, jejím bratrem byl Emanuel Rendl. V roce 1949 se provdala za Karla Branta, s nímž měla jedno dítě. Obžaloba uvádí, že byla do roku 1950 členkou KSČ. S tímto tvrzením je v rozporu svědectví Karla Plocka, jenž v rozhovoru v roce 2008 k tomu členství uvedl: „*Luigi se vždycky hlásila k ideálním skautingu, byla to odjakživa skautka, kterou jsem jako ženu svého bratrance dobře znal a byl s ní často v kontaktu. To, že ji nařkli jako komunistku, je sprachsprstá lež.*“ Podle obžaloby viděla bratra naposledy na své svatbě, poté až na počátku června 1951. Brantová byla obviněna z toho, že poskytla svému bratrovi Emanuelu Rendlovi na začátku června 1951 ve svém bytě úkryt, zprostředkovala mu nocleh na další tři noci u Jaroslava Novotného a schůzku s Aloisem Hutterem a Karlem Plockem, ačkoli věděla, že spolupracuje s americkou výzvědnou službou. Od Rendla dostala údajně dopis pro Karla Plocka a bratr ji také seznámil s heslem „Jirka zdraví Prahu“ (Jiří Hron bylo krycí jméno Rendla), které mělo vyjadřovat, zda úspěšně přešel hranice či nikoliv. Následně se s ním rozloučila a údajně ho už nikdy neviděla. S Karlem Brantem se rozvedli v roce 1977 a dnes žije Aloisie Brantová ve Švédsku.

Karel Brant a Jaroslav Novotný byli obviněni z toho, že poskytli Emanuelu Rendlovi úkryt ve svých příbytcích.²³³ Karel Brant se narodil 3. května 1923 v Praze. Pracoval jako účetní v národním podniku Kniha lidu. V letech 1949 až 1977 byl manželem Aloisie Rendlové. O konkrétním účelu návštěvy Rendla si

²³² Rozhovor s Marií Plockovou 4. 2. 2009, Praha.

²³³ NA, Obžalovací spis, 4 SPT I 17/52-5.

údajně nebyl vědom. Jaroslav Novotný se narodil 8. ledna 1906 v Táboře. Pracoval v Praze u české filharmonie. Do února 1948 byl členem strany národních socialistů. Rendla poznal na svatbě svého příbuzného Karla Branta v září 1949. Podruhé Rendla uviděl v červnu 1951, kdy u něj jmenovaný údajně přespál tři noci na žádost manželů Brantových.²³⁴

Podstatou obvinění byla u Otty Hrabala, Aloise Hůttera a Karla Plocka napojení a přímý styk s agentem americké zpravodajské služby. Ostatním se kladlo za vinu napomáhání hlavním obviněným (Hrabal, Hůtter a Plocek) v ilegální činnosti, poskytování přístřeší, zprostředkovávání schůzek a vyzrazení důležitých informací zahraničním nepřátelům československého státu. Za účelem rozvracení lidově demokratického státního zřízení nashromáždil údajně Alois Hůtter větší množství zbraní a střeliva a spolu s ostatními vyzrazoval špiónážními zprávami státní tajemství americké výzvědné službě. Aloisie Brantová, Karel Brant, Jaroslav Novotný a Marie Bobková byli obviněni také z toho, že se v době od června do července 1951 zúčastnili všech nebo většiny schůzek mezi Hůtterem, Plockem a Rendlem a byli jimi vyzváni, aby se do činnosti ilegální organizace zapojili. Jaroslav Novotný tak sice neučinil, ale nepostaral se o to, aby činnost organizace byla odhalena a „zneškodněna“.²³⁵

V pražském procesu figurovalo sedm obžalovaných. Ani jeden nebyl zproštěn viny. Během dlouhých měsíců ve vazební věznici nesměli být obžalovaní nikým navštěvováni. Až na Jaroslava Novotného, jenž se názorově hlásil k československé národně socialistické straně, byly souzené osoby před únorem 1948 organizovány v Československé straně sociálně demokratické.²³⁶ Za povšimnutí stojí Karel Plocek, jenž byl podle svých slov přesvědčením sociální demokrat, zároveň měl komunistickou legitimaci. V rozhovoru v roce 2009 k tomu uvedl: „*Vyrůstal jsem v rodině, kde jsme všichni byli demokraty. V roce 1947 mi bylo sedmnáct a přišla mi domů komunistická legitimace, aniž bych o ni žádal. Byl jsem mladej a nechal jsem si ji pro případ, že se třeba bude někdy*

²³⁴ Další informace o jejich životě nejsou bohužel zatím známy.

²³⁵ NA, Obžalovací spis, 4 SPt I 17/52-5.

²³⁶ Podrobněji k Československé straně sociálně demokratické např. Jiří Kocian, Československá strana národně socialistická v letech 1945 – 1948. Organizace, program, politika. Brno 2002.

hodit, ale členský příspěvek jsem nikdy nezaplatil, vždycky jsem byl sociální demokrat.“²³⁷

Snahou Státní prokuratury v Praze bylo prokázat činnost členů skupiny „Hrabal a spol.“ proti lidově demokratickému státnímu zřízení v Československu a uznat obžalované vinnými z pomáhání osobám při útěku za hranice, opatrování zbraní, střeliva a vysílacích stanic. Mimo to měla být organizace ve spojení s orgány cizí moci, pro něž získávala informace na území Československa.²³⁸ Do jaké míry bylo obvinění pouhým výmyslem StB a pod jakým tlakem byly jednotlivé výpovědi učiněny, svědčí i výpověď Karla Plocka: *„Byl jsem vyslýchán asi sedmkrát, vždy něco napsali, pak to zase roztrhali. Nakonec mě vyslýchalo několik referentů, kteří se stále střídali. Byl jsem vyslýchán rovněž od půlnoci do ranních hodin. Při výsleších mě stále říkali, že všechno vědí a předhazovali mi nějaký lejstra. Protokoly mi samozřejmě nedali před soudem ani přečíst, a tak jsem je musel podepsat, aniž bych znal jejich obsah.*“²³⁹

7.4 Proces

Skupina působila převážně ve středočeském kraji a hlavní přelíčení proti ní se konalo od 16. do 17. dubna 1952 v porotní síni Státního soudu v Praze na Pankráci. Ve spolupráci mezi hlavními složkami vyšetřování, tj. Státní bezpečností, Státní prokuraturou a Státním soudem, došlo k dohodě o sestavě senátu. Soudu v Praze předsedal Vladislav Siegl,²⁴⁰ soudci se stali Zdeněk Kaláb, Jan Chvojka,²⁴¹ Anna Součková a Josef Řezníček.²⁴² Obžalobu zastupovala státní

²³⁷ Rozhovor s Karlem Plockem 12. 6. 2008, Praha.

²³⁸ NA, Obžalovací spis, 4 SPT I 17/52-5.

²³⁹ Rozhovor s Karlem Plockem 10. 11. 2008.

²⁴⁰ Vladislav Siegl působil ve funkci státního soudce v letech 1950 až 1952 v Praze. Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., Praha 2004, s. 56.

²⁴¹ Zdeněk Kaláb i Jan Chvojka působili jako soudci Státního soudu na oddělení v Praze. Je uvedeno, že Zdeněk Kaláb zde působil pouze v roce 1950 a Jan Chvojka v letech 1950 až 1951, avšak politický proces probíhal v dubnu 1952, proto se domnívám, že je uvedený údaj mylný. Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c.d., s. 54.

²⁴² V organizačním plánu Generální prokuratury v Praze je Josef Řezníček uveden jako zaměstnanec III. úseku, 1. V civilním oddělení při evidenci a kontrole soudního rozhodování. V kádrovém hodnocení zaměstnanců se o něm uvádí: „Odborně dobrý, politicky velmi slabý, snaží se však horlivě projevovat. Pro práci na generální prokuratuře nevhodný.“ Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c.d., s. 200, 203.

prokurátorka Anna Příbylová.²⁴³ V procesu figurovali tři obhájci ex offio, kteří pocházeli z Prahy: Bohumil Poslušný, jenž obhajoval Ottu Hrabala, Marii Bobkovou a Jaroslava Novotného, Zdeněk Koudela,²⁴⁴ jenž obhajoval Aloise Hüttera a Aloisii Brantovou a Jaroslav Růžička,²⁴⁵ jenž obhajoval Karla Plocka a Karla Branta.²⁴⁶ Obhájci navštívili obžalované až den před samotným procesem.

Soudní líčení probíhalo za vyloučení veřejnosti, údajně kvůli předcítání tajných spisů a výpovědí znalců. Přítomni nemohli být ani rodinní příslušníci, což je typické pro řadu procesů v této době.²⁴⁷

Jelikož se proces odehrál v polovině roku 1952, byla již použita často praktikovaná metoda Otázkového protokolu. Obvinění v nich odpovídali podle předem určených otázek. Hlavní povinnost protokolů spočívala v usvědčení obviněných z nepřátelské činnosti. Obžalovaní se tudíž nemohli volně vyjádřit, ale museli na otázky odpovídat naučenými odpověďmi bez možnosti hájit se. Cílem celého vyšetřování bylo vytvořit velkou skupinu obviněných v čele s hlavním „viníkem“, podle kterého pak byla celá skupina nazvána. Nezáleželo ani na tom, jestli se obvinění navzájem znali, mnozí obvinění se poprvé viděli až ve vazbě nebo přímo před soudem.²⁴⁸ Tak tomu bylo i v případě skupiny „Hrabal a spol.“, kde byl do čela skupiny postaven Otto Hrabal bez ohledu na to, že podle trestního oznámení patřili mezi hlavní pachatele Alois Hütter a Karel Plocek. Jak Karel Plocek v rozhovoru uvedl: „*Všichni jsme se znali až na Ottu Hrabala, s tímto*

²⁴³ Anna Příbylová je uvedena jako prokurátorka Generální prokuratury pro věci Státní prokuratury a Státního soudu V. oddělení Státní prokuratury v Praze, které mělo na starost sabotáže v zemědělství a v oblasti distribuce a výživy obyvatelstva. Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c.d., s. 47, 60.

²⁴⁴ Zdeněk Koudela se narodil v roce 1927 ve Zlíně, původním povoláním byl obuvník. Absolvoval II. běh Právnické školy pracujících (1. 3. 1949 až 28. 2. 1950) a byl přemístěn na Okresní prokuraturu Slaný (Pražský kraj). Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c.d., s. 116, 124, 161.

²⁴⁵ Jaromír Růžička se narodil v roce 1920 v Uhřetěvsi. Původním povoláním byl strojní zámečník. Absolvoval jednoroční Právnickou školu pracujících (1. 12. 1948 až 30. 11. 1949). Je uveden jako pracovník advokacie, jenž byl určen zastupovat obhajobu obviněných. Jaroslav Vorel-Alena Šimánková-Lukáš Babka, c. d., s. 157, 49, 50, 122.

²⁴⁶ Zapisovatelkou procesu byla Zdeňka Mráčková, vyšetřovatelem byl Ladislav Vondruška. NA, č. j. 6 Ts I 12/52 ; NA, č. j. 4 SPt I 17/52.

²⁴⁷ Pokud byl proces oficiálně veřejnosti přístupný, tak byla tato „veřejnost“ vybírána na základě přísných kritérií. Do jednací místnosti nesměli být vpuštěni ti, od kterých se očekávalo, že by mohli vystoupit ve prospěch obžalovaných. Na jednotlivé části procesu nebyli do jednací místnosti vpuštěni rodinní příslušníci, ani veřejnost. Tereza Střelečková, Politické procesy 50. let – Kauza František Zahradka, Liberec 2010, s. 88.

²⁴⁸ Radek Slabotinský, Do exilu s převaděči, Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“, Prameny a studie k dějinám československého exilu, Brno 2000, s. 20-22.

člověkem jsme se setkali až před soudem a dodnes nevím, proč byl do procesu přidán.“²⁴⁹

Všichni obžalovaní se museli zúčastnit soudního líčení. Karel Plocek v rozhovoru v roce 2008 uvedl, že jeho fyzický stav byl natolik špatný, že musel být k procesu donesen na nosítkách, poněvadž nemohl stát: „*Také jsem neměl lavici obžalovaných, ale křeslo, to bylo kvůli té slezině, už jsem ji neměl, ale skoro jsem nechodil, z jedné strany mne podpíral Hütter a z druhé Bobková.*“²⁵⁰

Proces začal 16. dubna 1952 v 8,00 hodin, kdy přednesla státní prokurátorka Anna Příbylová závěrečnou řeč, v níž navrhovala odsouzení podle žaloby, to znamená jeden trest smrti obžalovanému Karlu Plockovi a dlouholeté vězení ostatním obžalovaným. Obhájci obviněných žádali, aby byl obviněným uložen mírnější trest. Nakonec byl absolutní trest údajně pro nedostatek důkazů a mladistvý věk obžalovaného změněn na 13 let odnětí svobody.²⁵¹ V rozhovoru Karel Plocek uvedl: „*Doufal jsem, že trest smrti nepadne, byl jsem důvěřivej mladej kluk, ale taky jsem věděl, že nemají důkazy, protože jsem je všechny před zatčením zničil. Prokurátorka chtěla v procesu skončit větou: „Jak hovoří doličné předměty ...“ Ale desky byly prázdné, takže si utrhla pěknou ostudu, neboť neměla nic.*“²⁵²

Výslech obžalovaných probíhal odděleně. Všichni se přiznali k vině dle obžaloby, až na Karla Plocka, jenž prohlásil, že se necítí být vinen z prozrazení státního tajemství, neboť více než snaha o vyzvědačství ho k činnosti motivovala touha po cestování. Po výsleších mluvili obhájci. Ve čtyři hodiny odpoledne bylo jednání přerušeno a pokračovalo se druhý den opět od osmi hodin ráno. Vyslechnut byl poslední obviněný Jaroslav Novotný, připomenut rozsudek proti Janu Hoškovi a spol. a po přečtení charakteristik jednotlivých obviněných se soud odebral poradit o rozsudku.²⁵³

²⁴⁹ Rozhovor s Karlem Plockem 12. 6. 2008, Praha.

²⁵⁰ Rozhovor s Karlem Plockem 12. 6. 2008, Praha.

²⁵¹ NA, Rozsudek. Jménem republiky, 6 Ts I 12/52, s. 34.

²⁵² Rozhovor s Karlem Plockem 12. 6. 2008, Praha.

²⁵³ NA, Protokol o hlavním líčení, č. j. 6 Ts I 12/52.

7.5 Rozsudek

Dne 17. dubna 1952 v půl čtvrté odpoledne byl Státním soudem v Praze nad skupinou Hrabal a spol. vynesena rozsudek, který všichni odsouzení přijali.²⁵⁴ V procesu bylo odsouzeno sedm osob celkově na 76 let odnětí svobody, s průměrnou délkou trestu na osobu 10 let a necelých 11 měsíců. Nepadl navrhovaný trest smrti pro Karla Plocka, a to s odvoláním na ustanovení o zlidovění soudnictví, jež umožňuje soudu uložit trest doživotního těžkého žaláře nebo dočasného žaláře od 15 do 30 let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný.²⁵⁵

Nejnižší trest činil 5 let, nejvyšší 18 let. Trest Karla Plocka byl třetím nejvyšším. Nejstarším odsouzeným byl Alois Hütter. Obvinění byli různého věku v rozmezí od 22 do 48 let, pocházeli z různých sociálních vrstev a vykonávali různá povolání: *Otto Hrabal*, technický úředník, trest: 18 let odnětí svobody, *Alois Hütter*, účetní, trest: 17 let odnětí svobody, *Karel Plocek*, účetní, trest: 13 let odnětí svobody, *Marie Bobková*, pomocnice v domácnosti, trest: 7 let odnětí svobody, *Aloisie Brantová*, v domácnosti, trest: 10 let odnětí svobody, *Karel Brant*, účetní v národním podniku Kniha lidu, trest: 6 let odnětí svobody, *Jaroslav Novotný*, manipulanta státního orchestru, trest: 5 let odnětí svobody.²⁵⁶

Dle rozsudku Otto Hrabal, Alois Hütter a Karel Plocek spáchali podle soudu trestný čin vyzvědačství.²⁵⁷ Alois Hütter a Marie Bobková trestný čin velezrady.²⁵⁸ Aloisie Brantová, Karel Brant a Jaroslav Novotný zločin pomoci k vyzvědačství.²⁵⁹

Vedle uhrazení nákladů na trestní řízení postihla konfiskace celého majetku Ottu Hrabala, Aloise Hüttera a Karla Plocka. Zbytku odsouzených propadla polovina jmění.²⁶⁰ Obžalovaní byli také odsouzeni ke ztrátě čestných

²⁵⁴ NA, Rozsudek. Jménem republiky, 6 Ts I 12/52.

²⁵⁵ §113 tr. z. 319/48Sb.

²⁵⁶ NA, č. j. 6 Ts I 12/52 ; NA, č. j. 4 SPt I 17/52.

²⁵⁷ Podle § 86 odst. 1, odst. 2a tr.z. 231/48 Sb., Otto Hrabal též podle §86 odst. 3b,d, tr.z. 231/48 Sb.

²⁵⁸ Podle §78 odst. 1c, odst. 2a, tr.z. 231/48 Sb., Alois Hutter též podle paragrafu 78 odst. 3d tr.z. 231/48 Sb.

²⁵⁹ Podle §7,86 odst. 1, odst. 2a tr.z. 231/48 Sb.

²⁶⁰ Dle §47 a paragrafu 86 odst. 4, případně 78 odst. 4 tr.z. 231/48 Sb.

občanských práv ve výši 10 nebo 5 let.²⁶¹ Trest byl u všech obžalovaných nepodmíněný a započítávala se do něj i zajišťovací a vyšetřovací vazba.²⁶²

V úvodu rozsudku byla prokazována souvislost s procesem Hošek a spol. Za pozornost stojí i zvolený jazyk, jež je typickým pro prokuraturu padesátých let: „*Agenty typu Rendla vysílá k nám imperialistická klika vládnoucích kruhů v USA s úkoly co nejvíce poškodit naše lidově demokratické zřízení. Podpora USA nebyla by jim co platna, kdyby tito agenti nenacházeli v ČSR občas ochotné pomocníky a pomahače, kteří jsou ochotni z různých důvodů vykonávat jejich příkazy. Kdyby nebylo těchto pomocníků a přechováváčů, nemohly by tyto osoby na našem území provozovat své špionážní a velezradné rejdy ani týden. Byli by zneškodnění daleko dříve, než se to bezpečnostní službě může podařit, je-li jim poskytována pomoc, jako to učinili souzení obvinění. Je sice pravdou, že díky bdělosti našich bezpečnostních orgánů, je po čase kratším nebo delším zneškodníme, ale přeci jen v mezidobí se jim podaří napáchat dosti zla.*“²⁶³

Karel Plocek se k jazyku rozsudku v roce 1997 vyjádřil následovně: „*V soudním procesu, jak již bylo zvykem, skutkovou podstatu náležitě populistickou bombastikou formou nafoukli.*“²⁶⁴

Obžalovaní trest přijali, čímž se jim neprodlužovala lhůta k podání eventuálního odvolání, na které měli pouze tři dny. Ani jednomu z odsouzených nebyl doručen rozsudek a do doby před rehabilitací v roce 1990 většina z nich nevěděla, za co konkrétně byla odsouzena. Karel Plocek tvrdil, že všichni odsouzení v procesu podepisovali dokumenty pod neustálým dohledem a často bez jakéhokoli čtení.²⁶⁵

Většina odsouzených podala proti rozsudku odvolání. Nikdo z nich nebyl vyslyšen. Odvolání byla v plném rozsudku zamítnuta s tím, že jim byla uložena povinnost uhradit společně odvolací řízení. Pozdější žádost na obnovení celého případu podána nebyla.

²⁶¹ Dle §43 tr.z. 231/48 Sb.

²⁶² Dle §55 tr.z. 231/48 Sb.

²⁶³ NA, Rozsudek jménem republiky 6 Ts I 12/52.

²⁶⁴ Viz Osobní archiv Karla Plocka, Osobní korespondence s Ing. Karlem Lešanovským, Praha 1997.

²⁶⁵ NA, Rozsudek jménem republiky 6 Ts I 12/52.

Předchozí rozsudky byly označeny za plně podložené důkazy a oprávněné. Podle soudu bylo uznáno, že po zásluze hodnotí vysokou společenskou nebezpečnost počínání odsouzených. Dne 9. května 1960 byli propuštěni na amnestii prezidenta republiky pod podmínkou deseti let, jež pominula 9. května 1965. Teprve konec komunistického režimu po listopadu 1989 otevřel cestu k úplné rehabilitaci všech odsouzených podle zákona 119/1990 Sb.²⁶⁶

Tabulka č. 1 – Odsouzení v procesu Hrabal a spol.

Jméno	Datum narození	Délka trestu	Rozsudek
Otto Hrabal	30. dubna 1904	18 let	Vyzvědačství
Alois Hůtter	20. listopadu 1903	17 let	Vyzvědačství, velezrada
Karel Plocek	16. srpna 1930	13 let	Vyzvědačství
Marie Bobková	18. listopadu 1923	7 let	Velezrada
Aloisie Brantová	21. února 1930	10 let	Pomoc k vyzvědačství
Karel Brant	3. května 1923	6 let	Pomoc k vyzvědačství
Jaroslav Novotný	8. ledna 1906	5 let	Pomoc k vyzvědačství

Proces s Ottou Hrabalem a spol. byl pouze jedním ze stovek politických procesů v letech 1948 až 1954. Nezanedbatelně poznamenal odsouzené na celý zbytek života. Proces se svým zpracováním velice podobal ostatním vykonstruovaným procesům, jejichž výrobci často používali psychického násilí, vynucených výpovědí, doznání a vymyšlených konstrukcí, neboť v jejich silách mnohdy nebylo odhalit skutečnou činnost skupiny a pozatýkat všechny její členy. Stejně jako u mnoha jiných politických procesů bylo hlavním cílem procesu „Hrabal a spol.“ snaha státní moci dokázat pracujícím masám nebezpečnost a nepřátelský postoj souzených lidí vůči československému státu, pracujícímu lidu a vůči KSČ, a tak v nich udržovat bdělost a ostražitost.

²⁶⁶ podle zákona 119/1990 Sb.

8. Politický vězeň Karel Plocek²⁶⁷

8.1 Život před únorem

Je mnoho těch, jejichž život byl více či méně poznamenán čtyřicetiletou vládou komunistické strany. Nemálo z nich bylo trestáno za své politické názory a činnost mnohaletým vězněním. Jedním z nich byl i Karel Plocek, bývalý redaktor časopisu Věrní zůstaneme, aktivní člen Konfederace politických vězňů²⁶⁸ a skautského oddílu Velená Fanderlika.²⁶⁹

Karel Plocek se narodil 16. srpna 1930 jako mladší ze dvou synů vyučeného lahůdkáře Jaroslava Plocka a Boženy Plockové. Otec pracoval jako úředník a matka zůstala v domácnosti. V dětství žil v Praze na Žižkově a povinnou školní docházku absolvoval v Praze Na Pražačce. Otec byl stoupenec T. G. Masaryka, příznivec Československé strany sociálně demokratické a zejména z tohoto důvodu byly děti vychovávány v demokratickém duchu. Od mládí získával Karel Plocek spolu se svým o tři a půl roku starším bratrem Jaromírem vojenský výcvik od otce: „*Otec mě a bratra učil například, jak se chovat v případě náletu, jak poznat vzdálenost slyšeného zvuku, jak rozeznat, jaký zvuk to uslyšíme, nebo třeba v jaké vzdálenosti probíhá střelba*“. Jaroslav Plocek byl štábní šikovatel 1. pluku Stráže svobody na Slovensku v boji proti Bělovi Kunovi, jenž chtěl ze Slovenska udělat republiku rad po vzoru SSSR.²⁷⁰ Ten se rozhodl

²⁶⁷ Pokud není uvedeno jinak, pochází následující informace z rozhovorů vedených s Karlem Plockem. Rozhovor s Karlem Plockem, 12. 6. 2008, 10. 11. 2009, Praha.

²⁶⁸ Časopis je měsíčníkem Konfederace politických vězňů (dále jen KPV), KPV České republiky, je dobrovolnou organizací, která sdružuje politické vězně komunistického režimu. Rovněž sdružuje osoby, které se zapojily do třetího odboje proti komunistickému režimu, byly vězněny a podle zákona 119/1990 Sb. rehabilitovány. KPV ČR je nástupcem "Klubu bývalých politických vězňů — K 231", který vznikl a byl donucen k zániku vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Z historie odboje a osudu politických vězňů [online]. 2009 [cit. 2009-1-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.kpv-cr.cz/?pid=116>>.

²⁶⁹ Tento oddíl vznikl v roce 1994 a je čestným uskupením skautů, kteří byli v době totality vězněni nebo jinak perzekuováni a nikdy se nezpronevěřili skautským ideálům, zásadám a slibu. Z historie odboje a osudu politických vězňů [online]. 2009 [cit. 2009-1-16]. Dostupný z WWW: <http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_SOVF.htm>.

²⁷⁰ Béla Kun (20. 2. 1886 - 29. 8. 1938), maďarský komunistický politik, jenž v roce 1919 stál v čele Maďarské republiky RAD, republiky sovětského typu u tvořené na části území bývalého Uherska, v letech 1920 - 1936 v řídicích orgánech komunistické internacionály v Moskvě. Byl popraven při stalinských čistkách. Maďarská republika rad byla dočasným státním útvarem existujícím od 21. 3. 1919 do 1. 8. 1919. Jednalo se o komunistický stát s diktaturou proletariátu,

výcvik svým dětem poskytnout v momentě, kdy tušil válku, Karel Plocek uvedl: „*Otec byl militantní typ, vždyť byl od sedmnácti let vojákem a už v mládí mu byl vojenský dril vštěpován ve vojenské jezdecké škole*“ a výcvik byl, jak Karel Plocek sám tvrdil, za války velice prospěšný.

Jaroslav Plocek se aktivně účastnil druhého odboje a byl členem partyzánské skupiny Mstitelé, což byla podle svědectví Karla Plocka odnož skupiny Věrný pes, ve které údajně působil například generál Alois Eliáš.²⁷¹ Do druhého odboje zapojil i devítiletého Karla, domníval se, že u malého chlapce by zbraně nikdo nehledal, a tak mu pomáhal jako spojka, zpravodaj, případně i přenášel různé materiály, dokonce i zbraně.

Skaut byl v povědomí Karla Plocka již od dětských let a jejich akce byly pro něj lákavé tak, že nevynechal snad ani jedinou jejich veřejnou akci, ať již to byly besídky nebo různé soutěže.²⁷² Když se začaly zakládat akce Mladého hlasatele,²⁷³ soustředil jeho bratr Jaromír kolem sebe skupinu chlapců stejného zaměření a založili Klub Mladého hlasatele č. 4149 „Bílý lev“. Dohromady bylo chlapců šest a od založení se v době nacistické okupace účastnili soutěží pořádaných ilegálně skautskými funkcionáři již jako družina.

Dne 24. června 1941 vstoupil Karel Plocek na doporučení přátel do ilegální skautské skupiny, kterou v Praze na Žižkově organizoval místní katecheta Otakar Hotárek, se kterým se Plocek setkal na základní škole Na Pražačce. Od katechety získal Karel Plocek se sedmi dalšími poprvé odznak vlčete. Během

který vznikl z Maďarské demokratické republiky. Gyorgy Borsanyi, „The life of a Communist revolutionary, Béla Kun“, New York, 1993, s. 197-198.

²⁷¹ Alois Eliáš, .29. 9. 1890 až 19. 6. 1942, hrdina domácího odboje za druhé světové války a předseda protektorátní vlády mezi léty 1939 a 1941. Za svou odbojovou činnost byl nacisty popraven. Za okupace se ihned zapojil do podzemní vojenské organizace Obrana národa. Od jara 1939 byl napojen na zahraniční odboj vedený prezidentem republiky Benešem a měl kontakty i s ostatními odbojovými skupinami jako například Politickým ústředím nebo Petičním výborem Věrní zůstaneme. Eliáš byl popraven po atentátu na Heydricha, den po dopadení parašutistů v kryptě chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Více např. in: Robert Kvaček, Generál Alois Eliáš: jeden český osud, Praha 1996.

²⁷² Jediné, co bránilo v bližším kontaktu bylo, že získat kroj a výzbroj pro Karla Plocka a jeho bratra Jaromíra bylo nad finanční možnosti jejich rodičů.

²⁷³ Mladý hlasatel byl týdeník pro mládež vydávaný nakladatelstvím Melantrich, který týdně přinášel informace z různých oborů. O jeho založení se zasloužil spisovatel a skaut Jaroslav Foglar. Vycházel od 24. 6. 1935 do 17. 5. 1941, kdy bylo jeho vydávání nacisty zastaveno. V této době byl časopis poměrně populární, neboť náklad činil již 200 000 výtisků týdně. Původní název časopisu zněl Malý hlasatel, následovně byl název změněn na Mladý hlasatel. Spolu s názvem se změnil i obsah, neboť začal být vhodný pro děti od 10 do 15 let. S časopisem dále spolupracovali například Josef Lada nebo Otakar Batlička. Karel Kahoun, Lámání lilií, Vzpomínky jednoho skautíka, Praha 2006, s. 27.

heydrichiády byl katecheta zatčen a Karel Plocek o něm již nikdy neslyšel.²⁷⁴ V rámci ilegálního Junáka se spolu s ostatními „bratry“ nadále setkávali z vlastní iniciativy, chybělo jim však vedení. Ve škole se setkal i s jinými učiteli, kteří ho ovlivnili, například s češtinářkou Hlavovou nebo třídní učitelkou Šanerovou, jež žákům údajně vyprávěla dějiny poutavým a odlišným způsobem, než na to byli zvyklí v době nacistické okupace. Karel Plocek o ní uvedl: *„Učila nás normální dějiny tak, jak byly, přestože s náma chodil třeba žák Rudolf, jehož bratr byl v SA. Za Rudolfem jsme šli a řekli, mu, že jestli něco řekne, tak ho zmydlíme, že ho nepozná vlastní máma. Nikdy nic neřekl, tvrdil, že je čestný kluk a to, co se učí ve škole, ani bráchovi nepoví.“*

V létě roku 1943 se setkal se skautským činovníkem Otakarem Jiřincem, jenž si na prázdninové osadě vybral i jeho kamaráda Jardu – Šerifa a zasvětil je do tajů vodního junáctví. Jelikož však byli oba z jiného konce Prahy, tak se jejich schůzky odbyvaly pouze dvakrát do měsíce. Odtud také pochází Karlova přezdívka Šocínek.²⁷⁵ Po heydrichiádě fungoval hlavně jako doručovatel tajných zpráv, zjišťoval mechanismus služeb u kulometů a podobně, působil tedy i jako vyzvědač. Kvůli nemoci Jiřincovi maminky se jejich trojka záhy rozpadla.

V květnu 1945 se Karel Plocek s otcem a bratrem účastnil Pražského povstání,²⁷⁶ konkrétně stavby první barikády nad žižkovskou sokolovnou, na křižovatce ulic Koněvovy a Lukášovy. Karel Plocek o květnových událostech uvedl: *„Zajímavý to bylo v tom, že jsem měl pistoli 635 Valtera a bratr 765 Valtera. Otec měl zlomený úderník, takže jsem jen já s bráchou měli funkční zbraně. V sokolovně byla lazaretní noclehárna, když jsme sokolovnu obsazovali, tak tam bylo asi třicet zajatců, nahnali jsme je do sklepa. Zajatcům se musí zajišťovat jídlo a voda, i kdyby my jsme neměli, co jíst, tohle učení od otce se mi zdá humánní a správný. Od shora jeli tanky a hnaly před sebou lidi, aby jim*

²⁷⁴ Atentát na Reynarda Heydricha byl proveden 27. 5. 1942 v Praze-Libni Československými výsadkáři Jozefem Gabčíkem a Janem Kubišem. Více např. Michal Burian, *Atentát: operace Anthropoid: 1941-1942*, Praha 2002, Miroslav Ivanov, *Atentát na Reinharda Heydricha*, Praha 2003.

²⁷⁵ Když pozorovali mladou rodinu veverek, tak si sdělovaly vzájemné poznatky. Jarda – Šerif při vymýšlení jmen pro veverčí drobtinu označil nejmenší, ale nejčilejší veverku jako Kousínek. Karel Plocek ji přeslechl a nazval ji Šocínek, od té doby mu přezdívka zůstala. Ve vězení se v roce 1955 nechal Jindřichem Šindelářem překřtít na Camel, neboť příslušníci StB přišli na jeho přezdívku, což pro Karla Plocka bylo nepřijatelné, neboť tak ho mohli nazývat jen přátelé a skauti.

²⁷⁶ Více o Pražském povstání např. Stanislav Kokoška, *Praha v květnu 1945, historie jednoho povstání*, Praha 2005.

rozebrali barikády, to nás zaskočilo, neboť ubližovali svým lidem. Přidaly se k nám i ostatní baráky, což považuji za velký hrdinství, házely uhláky, mísy s vařící vodou na auta a lidi, co měli rozebírat barikády, z velký části utekli. Největší hrůza byla, že dole jsme měli třicet zajatců, my jsme byli nahoře, rozhlas volal o pomoc, a tak spousta lidí odešlo, přestože otec volal, že máme post tam. Tak nás tam zůstalo na obranu šest a z toho dva kluci. Když jsme stáli na schodišti a projížděl kolem tank, tak jsem sundal kšandy, přivázal je k madlům, aby nepustily tank, otec ale kšandy schodil, neboť by okamžitě věděli, že tam někdo je, takhle jen prolitli a nic nezjistili. Tanky projeli dolů, zajatce jsme předali a šli domů Želivského ulicí. V Biskupcově ulici byl odstřelovač a pevnost z písku, otec tam něco hodil, on vystřelil a běželi jsme celou Mladoňovičovou ulicí, pak už to bylo snadný a dostali jsme se domů.“

Je třeba zdůraznit, že Karel Plocek se účastnil druhého odboje jako neplnoleté dítě. Už v tomto mladém věku projevil velikou odvahu a mnohdy si neuvědomoval, že se účastní tak nebezpečných a historicky významných událostí. Účast v nich byla pro něj a jeho bratra samozřejmostí. Snad sehrála určitou roli i jakási touha po dobrodružství a vzor otce, jenž chlapce od mládí vychovával k lásce k Československu a demokracii. Na druhou stranu se můžeme zamyslet nad tím, zda rozhodnutí otce vystavit své syny tak velkému nebezpečí, jako byly nástrahy druhé světové války, bylo zodpovědné a zda zároveň tímto rozhodnutím a celkovou výchovou neovlivnil i budoucí činnost Karla Plocka ve třetím odboji. Karel Plocek si v žádném z rozhovorů na výchovu otce nikdy nestěžoval, ba naopak si jí vážil a při vzpomínkách na účast ve druhém odboji uvedl: „*Jako spojka jsem přenášel i lehký zbraně z důvodu, že kluka si nikdo nevšimne, v tom byla výhoda. Líbilo se mi to, byli jsme vychovávaný k pocitu zodpovědnosti a vtažený do děje války, získávali jsme pocit, že nejsme přehlížení a počítá se s námi. Už u dítěte nám to přineslo pocit důležitosti a bylo to vysoce výchovný, člověk dospíval ke správným rozhodnutím.*“

V letech 1936 až 1944 začal navštěvovat obecnou měšťanskou školu v Praze 3,²⁷⁷ po ní absolvoval v letech 1944 až 1947 odbornou obchodní školu koloniální, s vyučením mu pomáhal jeho strýc Sešín. Po skončení druhé světové

²⁷⁷ Ve vyšetřovacím spise T-2009 MV je uvedeno, že studoval od roku 1937. ABS, T-2009 MV.

války se stal 17. května členem obnoveného Junáka, konkrétně oddílu 229, 66. střediska Praha XI. – Žižkov. Klubovnu i zkušenosti získali od 36. oddílu, jenž fungoval i v první republice. Společně s osmnáctiletým vedoucím Oldřichem Charvátem organizovali třicetidenní letní tábor v junácké rezervaci Nižbor a také na Šumavě, přičemž na sebe vzali odpovědnost za přibližně třicet dětí. Svůj čas trávili pořádáním výletů, díky nimž mohl dokonale poznat Šumavu a prostor poblíž hranic. Poznání Šumavy se stalo klíčovým zejména pro jeho činnost po únoru 1948, kdy těchto znalostí uměl využít.

8.2 Únor 1948

Po vyučení vystřídal několik povolání. Pracoval jako obchodní příručí v prodejně „Bratrství“ v Praze. V roce 1949 odešel do národního podniku Hefa, kde pracoval ve skladu. Téhož roku toto zaměstnání opustil a odešel do Benešova nad Ploučnicí, kde působil jako vychovatel v chlapeckém internátě, po dvou měsících z místa odešel a pracoval ve Varnsdorfu v závodní jídelně podniku Elite jako skladník, toto místo rovněž opustil a roku 1950 odešel na místo pomocné kancelářské síly ve Varnsdorfu u firmy Velveta.

Po vítězství komunistické strany ve volbách v roce 1946, se Karel Plocek v roce 1947 setkal s Aloisem Hütterem, jenž byl kamarádem jeho bratrance Karla Branta a pozdějším zbrojířem celé skupiny. Alois Hütter víceméně předvídal, co se v únoru 1948 stane a Karlu Plockovi poradil, aby se „*začal připravovat na boj proti komunistům*“. V témže roce se setkal i s Emanuelem Rendlem, jenž se vrátil z Německa, kam odešel již v roce 1947. Rendl byl bratrem Aloisie Brantové, což byla jedna z Plockových skautských sester v Junáku a manželka Karla Branta. Emanuel Rendl byl příslušníkem CIC²⁷⁸ a pověřil Karla Plocka rozšířením jeho odbojové skupiny.

Z jeho pověření sestavil před únorem 1948 patnáctičlennou skautskou ilegální skupinu, která sháněla zbraně a pomáhala ohroženým osobám s útekem do emigrace. S pomocí Aloise Hüttera vytipovával pozdější členy z jiné části Prahy a z jiných skautských oddílů, aby nedošlo k podezření a nebyl s nimi oficiálně spojen. Zapojoval do činností skauty, kteří nebyli z jeho okolí, systémem buněk.

²⁷⁸ Counter Intelligence Corps (výzvědná služba armády USA)

Každý znal a spolupracoval pouze s člověkem, od kterého emigranta přebíral a s tím, komu ho předával. Před únorem 1948 tvorbu skupiny dokončil, nebyla však zatím v relativně demokratických podmínkách aktivní.

V roce 1948²⁷⁹ přišel komunistický převrat a došlo k prvnímu odporu skautů,²⁸⁰ poté odpor přerůstá v odboj, místy již ozbrojený. Sám Karel Plocek sháněl zbraně a působil po únoru 1948 jako kurýr na hranicích, přičemž na něj byla napojena cesta přes Sušice do Prahy, kde emigranty předával. V roce 1950 tuto činnost přerušila vojenská služba. Vojenskou službu nastoupil 1. října 1950 a vykonával ji do léta roku 1951. Protože se již v roce 1948 přihlásil na brannou parakomisi při krajském výboru Sokola pražského pro absolvování padákové školy v Kumeru Hradčany,²⁸¹ tak byl zařazen do důstojnické školy, shodou okolností také do Kumeru Hradčany, kde byl dokončen jeho commandos výcvik. Při jednom ze cvičných seskoků parašutistů utrpěl vážný úraz, praskla mu portální žíla v tlustém střevu a byl odvezen s vnitřním krvácením do Vinohradské nemocnice v Praze, kde mu byla odoperována slezina.²⁸² Nebylo možné, aby pokračoval nadále ve vojenském výcviku, a tak mu byla přidělena tzv. trvalá dovolená na 12 měsíců, což činilo téměř celý zbytek jeho povinné vojenské služby. V té době ho opět zkontaktoval Emanuel Rendl, jenž přicestoval z Regensburgu spolu s dalšími čtyřmi agenty. Od Rendla dostal Plocek konkrétní úkoly s šifrovacími klíči, konspiračními termíny, dobou vysílání a příjmu. Karel Plocek tedy zaktivizoval svou skupinu.

Emanuel Rendl byl později odsouzen spolu s dalšími agenty chodci v procesu „Hošek a spol.“, Karel Plocek o tom nevěděl, neboť se právě po těžkém zranění z vojny vyskytoval v nemocnici, kde mu operovali slezinu. Už tam měl být zatčen, byli na něj nasazeni tři agenti StB. Pomohli mu ale zaměstnanci nemocnice, když mu umožnili uprchnout v sanitce: *„Doktor mě tehdy nechal přivést na operaci, kterou jsem již absolvoval, a při běžném vyšetření mi vysvětlil*

²⁷⁹ Více k únoru 1948 např. Karel Kaplan, Pět kapitol o únoru, Brno 1997.

²⁸⁰ Více k prvnímu odporu skautů viz Rottenborn-Bobek, Skauti za ostnatými dráty, Praha 1993, s. 5-8.

²⁸¹ V Kumeru Hradčany, pojmenovaném podle blízkého Kumerského jezera, získal Karel Plocek v roce 1950 instruktorský dekret.

²⁸² Ve vyšetřovacím spise V-370 MV je uvedeno, že byl pro svůj zdravotní stav propuštěn a že díky zdravotnímu stavu mu byl zmařen záměr zůstat důstojníkem z povolání, což není pravda. ABS, V-370 MV.

situaci. Měl jsem být naoko převezen k operaci a při tom transportován domů. K tomuto činu mi dopomohl právě doktor, sestra a sanitář. Důležité také je, že to byli všichni skauti.“ Karel Plocek měl po útěku z nemocnice dva dny, během nichž varoval své spolupracovníky, aby už v ničem nepokračovali. Během tohoto času zničil pomocí kyseliny solné materiál, jako například falešná razítka a zbraně, který by mohl jemu i celé skupině uškodit. Jediné, co nezničil, byl obsah otcova šuplíku v pracovním stole, jenž byl pro celou rodinu nedotknutelným tajemstvím. Do šuplíku nedovolil nahlédnout ani příslušníkům StB, proto k němu musel být zavolán přímo Jaroslav Plocek, jenž se v tu dobu vyskytoval mimo byt. Karel Plocek byl zatčen 24. listopadu 1951, tedy tři dny po útěku z nemocnice, v bytě rodičů na Žižkově.²⁸³

8.3 Zatčení

V době zatčení byl Karel Plocek svobodný, pracoval jako účetní v n.p. Kniha lidu. Zatčen byl o tři dny později než většina souzených z jeho procesu, a to 24. listopadu 1951 při domovní prohlídce. Domovní prohlídku prováděla skupina pracovníků StB (Hanzal, Haniger, Oliverius), při které byly v jeho bytě nalezeny zbraně,²⁸⁴ písemný materiál, fotografie a komunistická legitimace KSČ. V materiálech KSČ je uvedena falešná informace, že byl Karel Plocek od roku 1948 politicky organizován v KSČ, ale v důsledku neplacení příspěvků zanedbal členství. Karel Plocek v rozhovoru uvedl, že na svou adresu dostal v roce 1947 komunistickou legitimaci. Proč, to už se dnes asi pravděpodobně nedozvíme. Průkazka KSČ se jménem Karla Plocka pravděpodobně nemohla být pravá, jelikož je na ní rok vystavení 1947, tedy rok, kdy Karlu Plockovi nebylo ještě 18 let a nemohl se tak stát plnohodnotným členem komunistické strany. Karel Plocek tvrdil, že nikdy členem komunistické strany nebyl. Svým politickým přesvědčením se hlásil k Československé sociálně demokratické straně až do roku 1990, kdy se podle něj sociální demokracie začala ubírat jiným směrem.

²⁸³ Ve vyšetřovacím spise V-370 MV je uvedeno, že byl z nemocničního ošetření propuštěn 21. 11. 1951, avšak kvůli nebezpečí k útěku bylo přikročeno k domovní prohlídce. ABS, V-370 MV, Praha.

²⁸⁴ Nože, dýky, pistole značky Walter a 140 nábojů v šuplíku otce, přičemž Karel Plocek uvedl, že jsou to jeho věci.

Legitimaci si údajně ponechal s odůvodněním, že „*by se mohla kdykoli hodit*“, ale nezaplatil ani jeden členský příspěvek.²⁸⁵

Po domovní prohlídce byl předán na vyšetřující oddělení KV-StB v Praze, kde s ním byla sepsána zatýkácí listina a kde byl předán do věznice č. 33.²⁸⁶ O přístupu příslušníku Státní bezpečnosti ve vyšetřovací vazbě Karel Plocek vypověděl: „*Brácha studoval a měl seznam publikací, ten mu sebrali a mě pak vyslyšali, kdo ty lidi na seznamu jsou. Ptali se mě například, kdo to je Hemingway a co s ním mám. Když jsem byl vyšetřovaný, tak mi došlo, co to bylo. Sedí se na židli, tři kroky od sebe jsem měl stůl a za ním seděl referent, který psal protokol. Někdo přišel dovnitř a pronesl: „Čest práci“, já na to jen: „Čest“. V papírech měli napsáno, že mám commandos výcvik, to je tichý zabíjení rukama, proto jsem v té době asi nedostal jedinou ránu, nemůžu si proto stěžovat, ale vím, že kluci byli byti.*“ Ve vyšetřovací vazbě se pooperační bolesti opět ozvaly, ale Karlu Plockovi byla nejprve odmítnuta lékařská péče. Nakonec se mu přeci jen dostalo vyšetření u vazebního doktora Petrova. Ten měl Karla Plocka za simulanta, když ho však prohlédl, zděsil se nad jeho stavem, zajistil mu urychleně transport do Střešovické nemocnice, kde Plocka léčil MUDr. Tuhý. Ve Střešovicích byl po jedenácti dnech, 19. prosince 1951, úspěšně operován. Následně mu bylo umožněno ilegální setkání s rodiči a vůbec s ním bylo, jak sám uvádí, dobře zacházeno: „*Personál a pacienti ke mně byli výjimeční, zvláště uklízečka, paní Rajtová, která mi dokonce umožnila ilegální setkání s rodiči.*“

Karel Plocek byl převezen z nemocnice zpět do vazby 4. ledna 1952. Ještě předtím odmítl již údajně připravenou otcovu nabídku emigrovat do Rakouska. Plocek údajně možnost odchodu za hranice nepřijal kvůli pravděpodobné následné perzekuci rodiny. Tehdy se také dozvěděl o osudu svého spolupracovníka, Emanuela Rendla, který byl popraven.²⁸⁷ Tato informace měla prý paradoxně pro Karla Plocka kladný význam, neboť byla jistota, že Rendl již nemůže nic vyzradit. Den před soudem ho navštívil přidělený advokát Růžička, na

²⁸⁵ Číslo legitimace: F-081537. ABS, V-370 MV.

²⁸⁶ Ve svazku V-370 MV je uvedeno, že se během domovní prohlídky drze usmíval a tvrdil, že nemá nic trestného na vědomí. StB mimojiné uvedla, že nedošlo k použití hrubého násilí, avšak Karel Plocek uvedl, že při jeho odvádění v poutech StB hrubě odstrčila mladou dívku ze sousedství, která běžela za ním, aby se ho zeptala, zda se ještě vrátí.

²⁸⁷ Více o Rendlovi viz politický proces Hošek a spol.

něž Plocek působil jako ignorant, mimo jiné také pro svůj lhostejný postoj k faktu, že mu byl navržený absolutní trest: „*Netušil jsem, co to je, myslel jsem, že to znamená, že absolutně nějaký trest dostanu, tak jsem řekl, co má být, že jsem s tím počítal.*“ Pojem obhajoba byl v komunistickém soudnictví odlišný, než jak ho chápeme dnes. Obhájce se účastnil procesu víceméně formálně. Celkově vyznívala obhajoba v podstatě stejně jako řeč prokurátora, s tím, že na konci obhájce připojil maximálně žádost o přihlídnutí k polehčujícím okolnostem. Své obhájce obžalovaní předem neznali. Ve většině případů se s nimi setkali buď těsně před soudním jednáním, nebo až v soudní síni během přelíčení.

Předseda senátu chování Plocka ohodnotil: „...*ač blíže věku mladistvému je velice nebezpečný špión, pohrdající i vlastním životem, ignorant a ne správně chlap, jak říká jeho otec.*“ Ve vyšetřovací vazbě strávil Karel Plocek 144 dnů, jenž se mu po vynesení rozsudku započítaly do trestu.

8.4 Proces

Hlavní líčení proběhlo pro Plocka bez důkazních materiálů, přestože mezi běžné vyšetřovací praktiky Státní bezpečnosti patřilo, že si vytvářela důkazy k procesům sama. Zřejmě hlavně z tohoto důvodu byl Plockovi absolutní trest změněn na 13 let odnětí svobody. Soud proběhl 17. dubna 1952 pod pojmenováním Hrabal Otto a spol. Karel Plocek v něm byl odsouzen na třináct let odnětí svobody, deset let ztráty občanských práv a propadnutí veškerého majetku za trestný čin vyzvědačství, velezrady a sdružování osob státu nepřátelských podle zákona číslo 86 Sb.²⁸⁸ Během procesu bylo Karlu Plockovi místo lavice obžalovaných přiděleno křeslo, neboť jak sám uvedl: „*Bylo to kvůli té slezině, už jsem ji neměl, ale skoro jsem nechodil, z jedné strany mne podpíral Hütter a z druhé Bobková.*“²⁸⁹

Bylo mu prokázáno, že se stýkal s agentem CIC Emanuele Rendlem, s nímž mu kontakt pomohl navázat Alois Hütter.²⁹⁰ Karel Plocek měl funkci soustředěvače zpráv a plnil s nimi mrtvou schránku poblíž československé státní

²⁸⁸ Podle § 78, § 79 a § 86. V protokolu o hlavním líčení je uvedeno, že K. Plocek uvedl, že snad touha po cestování a ne po vyzvědačství ho vedla k daným činům a že se necítí vinen prozrazením státního tajemství.

²⁸⁹ Alois Hütter a Marie Bobková patřili mezi spoluobviněné v procesu „Hrabal a spol.“

²⁹⁰ Ve svazku T-2009 MV ze 17. února 1979 je uvedený jako Karel Hütter.

hranice u Chebu. O své činnosti uvedl: „*Emanuel Rendl byl příslušník CIC už od druhé světové války, kde působil jako důstojník v Jugoslávii u Tita u partyzánů, byl to chytrej a zdatnej chlapík. Alois Hütter byl jeho pobočník, ale svým způsobem podléhal mě. Já jsem byl ten, kdo šifroval a dešifroval jejich zprávy a odnášel je do schránky. Zprávy se týkaly například pohybu milic, výrobě v ČKD, vojsk a vztahů československých a ruských jednotek. Měli jsme mapovat věci, zprávy jsme měli ze všech možných oddílů a byly to informace po stránce vojenské a na to navazovala naše činnost.*“

Ještě předtím, 19. ledna 1952, skončil v Praze proces s Janem Hoškem a spol., s nimiž byl Karel Plocek spojen. V tomto procesu padlo pět rozsudků smrti, což Karel Plocek v době svého soudního přelíčení již věděl.²⁹¹

8.5 Vězení

Karel Plocek poznal řadu vězení, cementárny v Králově Dvoře, důl Fierlinger, Valdice, Tmavý důl ve Rtyni, Bytíz a Jáchymov, trestný lágr L, Vykmanov II. Po první amnestii prezidenta republiky pro politické vězně byl 9. května 1960 po devíti letech věznění propuštěn.

Několik dní po vynesení rozsudku byl transportován do cementáren v Králově Dvoře, kde prožil první dva a půl měsíce svého trestu, jelikož ho ale neopouštěly zdravotní problémy, byl brzo transportován na Pankrác, kde strávil celkem šest neděl. Před odjezdem z cementáren měl incident s místním velitelem Brabcem, jenž chtěl jeho upomínkový předmět. Energický Karel Plocek jej raději zničil před jeho očima, než aby mu ho přenechal. Plockovo svědectví poukazuje na jeho odvahu i v místech nesvobody: „*Pracovali tu retribuční Němci,*²⁹² *jeden z nich byl řezbář a udělal mi cigaretovou špičku ve tvaru lva, kterou jsem nepoužíval, měl jsem ji jen na ozdobu. Brabec od něj pořád chtěl něco vyřezat, ale vždy dostal odpověď: „Až budete mít uniformu jako my, ale teď jste na druhém břehu.“ Brabec mu to nemohl přikázat, chtěl mi ji proto několikrát sebrat a když mě stěhovali na Pankrác, tak mi prohlížel věci, já jsem přehmátnul čepici a*

²⁹¹ Jan Hošek, Emanuel Rendl, Jaroslav Dvořák, Josef Liška a Petr Čížek, popraveni byli 6. února 1952 na Pankráci.

²⁹² Podrobněji k tématu např v: Tomáš Staněk, *Retribuční vězni v českých zemích 1945 – 1955*, Opava 2002.

vypadla mi cigaretová špička, obyčejná višňovka. Na dvě špičky jsme neměli právo, a tak Brabec už už sahal po lvu, ale já na něj dupnul. Brabce to rozčílilo, napřáhoval se, ale já seknul a zlomil mu ruku, sbalil se, nastoupil do Antona a odjeli jsme.“ Za tuto „vzpouru“ měl jít ihned po příjezdu na Pankrác do korekce. Zde mu pomohli doktoři, rovněž političtí vězni a skauti, Hovorka a Průša, kteří rozhodli, že ve svém aktuálním zdravotním stavu musí být umístěn do izolace na šest týdnů. Na ošetřovně o něj bylo údajně velmi dobře postaráno po léčebné i stravovací stránce.

Poté byl v roce 1960 odvelen na osm měsíců na důl Fierlinger, kde chodil převážně na noční směny: *„Hlídali tam bachaři Svazu vězeňské stráže, to byli takoví tatíci, ne jako bachaři s červenýma výložkami, ti přišli až po útěku syna špeditéra Kverky, který jim poslal ze Sydney na Fierlinger pohled. Protože jsem nechtěl makat v neděli a tudíž plnit jejich socialistický závazky z lásky pro republiku, tak mě ostríhali dohola, načež jsem prohlásil, že nebudu fárat, poněvadž nemám vlasy, které jsou přirozená ochrana.“* Odtud byl v roce 1961 převezen do Rtně v Podkrkonoší, kde strávil v uhelném dole více než rok.

Důl ve Rtni měl jedno z nej kvalitnějších uhlí, avšak v dolech vězni pracovali v leže, a o to měli práci obtížnější a více vyčerpávající. Tábory při uranových dolech měly zajišťovat levnou pracovní sílu při těžbě uranu, který se stal pro Sovětský svaz velmi žádaným artiklem v druhé polovině 20. století. Vězni pracující s radioaktivním uranem neměli žádné nebo minimální ochranné pomůcky. Odsouzení byli nasazováni na důlní práci bez jakéhokoli zaškolení. Pracovalo se celý týden na tři směny bez ohledu na to, zda byl víkend či nikoli. Při každém nástupu na směnu nebo návratu následoval sčítací nástup, který mnohdy trval i několik hodin, bez ohledu na vyčerpání vězňů. Stravu dostávali pouze základní, aby byli schopni pracovat. Nepřímým požadavkem ohledně pracovního nasazení byla tzv. norma na sto procent a více. Pokud vězeň tuto normu neplnil, byl mu přiděl stravy snížen. Na druhou stranu pokud pracoval na více jak sto procent, měl nárok na větší porci jídla. Strava bývala často nejen

nedostatečná ale i nekvalitní. Je vhodné podotknout, že úroveň stravy nebyla ve všech táborech stejná.²⁹³

Politici vězni se ve svých svědectvích shodují, že po převzetí trestaneckých pracovních táborů ministerstvem národní bezpečnosti počátkem června 1951 se režim v táborech stal podstatně přísnější. Projevilo se to i ve vězeňské stravě a její kvalitě.²⁹⁴ Přesto Karel Plocek považoval věznění ve Rtyni v Podkrkonoší za nejsnesitelnější: *„To byly lázně, na lágru byly okna s mříží rozbitelnou rukou, visely na nich salámy, koukali jsme jak blázni. Vyběhl jeden kluk a křičel: „Karle, to jsem rád, že ti můžu poděkovat. Pamatuješ, když nás vezli z Mořiny, měl jsi chleba a salám a dal jsi mi to.“ Vyndal čepici, dal mi tam hrst cigaret a od té doby se o mě staral. Ve Rtyni bylo pravidlo, že se muselo měsíc fátat, a pak byl nárok na půl litr mléka, on mi zařídil litr každý den, takže já i kluci měli co jíst. Na lágru se také vytočilo za sobotu a neděli víc piva než ve Rtyni za celých čtrnáct dní.“* Z uvedeného vyplývá, že mezi trestaneckými tábory byly často velké rozdíly, neboť se k vězňům dostal alkohol, což ve většině vězeňských zařízení bylo zcela nemyslitelné.

Ze Rtyně byl Karel Plocek převezen v roce 1962 na Bytíz na Příbramsku, kde zprvu pracoval jako lamač a později mu bylo dovoleno vykonávat práci na povrchu. Poté byl převelen na budování silnic. Zde byl s Karlem Plockem opět další „problém“, neboť ve vedru nechtěl pracovat v „mundúru“, byl tedy eskortován na Jáchymov na tábor L, Vykmanov II, pod známou Věž smrti,²⁹⁵ kde strávil více než čtyři roky. Na Jáchymovsku se nacházelo celkem devět táborů. Všechny tábory na Jáchymovsku byly od 15. června 1949 podřízeny stanici Sbor vězeňské stráže Ostrov.²⁹⁶ Trestný tábor L patřil mezi nejrizikovější z prostředí uranových dolů, odsouzení se zde snažili využít volné chvíle různými činnostmi a zpříjemnit si tak těžké věznění. V některých táborech byly volnočasové aktivity vězňů tolerovány, v jiných následovalo posílání do korekce či

²⁹³ Podrobněji k tématu např. Tomáš Bursík, *Přišli jsme na svět proti, aby nás pronásledovali*, Praha 2009.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ Více k tématu např. František Šedivý, *Pod věží smrti*, Praha 2000.

²⁹⁶ Ludmila Petrášová, *Vězeňské tábory v Jáchymovských dolech 1949-1961*, in: *Sborník archivních prací 2*, Praha 1994, s. 340.

jiné tresty.²⁹⁷ Na „Elku“ se Karel Plocek setkal s Jaroslavem Španihelem – Simbou a stal se členem skautského roverského kmene vězňů. Absolvoval tam v roce 1955 „Ilegální lesní školu v ostnatých drátech“ (ILŠ v OD), kde získal vůdcovský a instruktorský dekret.²⁹⁸ Ze zdravotních důvodů Plocek odmítal pracovat s radioaktivním uranem, byl za to umísťován do korekce, jež byla právě na trestném lágru L podle Karla Plocka nejhorší: *„Tam to nebylo veselý, stačilo jedno špatný slovíčko a hned korekce. Mě komandoval bachař jménem Salzman, který mi korekci vždy rád zařídil. Korekce byla hrozná, stravu jsme tam dostávali jednou za tři dny, a to ještě poloviční dávku. První den jsme dostali vodu z nádobí ve vršku od ešusu, které říkali čaj. Druhý den 12,5 dkg chleba a šálek vody a třetí den poloviční dávku stravy, což bylo dva knedlíky, poloviční lžíce zeli a někdy maso, které šlo těžko rozžvýkat. Čtvrtý den to šlo od znova. V korekci jsme měli buď jednu deku, nebo vůbec nic. V Jáchymově byl starej ústředňák, tam nás šoupli do baráku a tam v lágru byl barák obehnaný ostnatým drátem, kde měli bouchací komando, které chodilo rovnat mukly.“* Pravděpodobně díky intervenci matky u Mezinárodního Červeného kříže byl přemístěn na lágr C, kde pracoval na stavbě. Po roce stráveném na „Céčku“ byl transportován na Prokop na Nápravně pracovní tábor T, což bylo jeho poslední vězení ve výkonu trestu.

Karel Plocek byl internován v několika vězeních a v každém „přežíval“ jiným způsobem. Jeho pobyt v lágrech značně ovlivňovali příslušníci StB, kteří mu pobyt relativně ulehčili nebo naopak znepríjemnili. Během pobytu ve vězení nebo v pracovních táborech se odsouzení téměř neviděli s rodinou. Za devítiletou dobu odnětí svobody bylo Karlu Plockovi umožněno jen několik ne příliš dlouhých návštěv rodičů. Jak sám uvedl, tak maximálně dvě za rok, čemuž odpovídá i počet zápisů ve vězeňském spisu (17).²⁹⁹ Kontakty s rodinou závisely především na tom, jak vězni plnili normu. Dopisy, které vězni posílali nebo dostávali, byly cenzurovány. Přijímání a odesílání dopisů Karlu Plockovi zpočátku kvůli „špatnému chování“ nebylo umožněno vůbec, později zřídka kdy. Nejvíce nepříjemné pro něj byly svátky, které v nesvobodných podmínkách nemohl trávit s rodinou. Vzpomínal na Vánoce na Bytízu: *„Vyvrcholilo to na*

²⁹⁷ Tomáš Bursík, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, Praha 2009, s. 123.

²⁹⁸ NA Praha, Vězeňský spis Karla Plocka.

²⁹⁹ NA Praha, Vězeňský spis Karla Plocka, Rozpis návštěv.

Vánoce roku 1952. Nový kulturní referent se prořekl, že by horníci měli dostat přiděl vína. Velitel tábora o tom nechtěl slyšet, našli zastání v oberštaigerovi. Padlo dokonce slovo o víně. Den před Štědrým dnem každý dostal čtvrt litru červeného vína na osobu. K jídlu bylo lepší jídlo, bramborový salát a řízek. Jablko, pomeranč, burské ořechy.³⁰⁰ Vánoce na Bytízu se podle Karla Plocka nedaly srovnat s Vánoci na „Elku“: „Na tom elku to bylo ošklivé. To nám rozšlapali večeri. Žádná lepší večere. Na Bytíze jsme si přinesli větvičky a kvůli tomu byl hrozný malér. Přeshlapovali jsme venku ve fujavici, zatímco oni dělali filcunk. Nejhorší bylo, že nás to nenechali uklidit. Museli jsme okamžitě zhasnout a jít spát do toho bordehu, co nám udělali. Nevěděl jsem, kde mám své věci. To bylo ošklivé. Na Jáchymovsku si nepamatuji na hezké Vánoce. Udělali jsme si občas vánoční odpoledne se skautiky. Měli jsme tam kluka, který strádal suchý chleba, aby uschnul. Pak ho rozdrtil a dělal z toho perníčky, když někde sehnal cukr. To bylo docela dobré. Měli jsme trochu lepší jídlo, ale málokdy nás nechali v poklidu ho sníst.“³⁰¹

Vězňů v prvních letech komunistického režimu v trestaneckých táborech neustále přibývalo, mimo jiné protože rostla poptávka po levné pracovní síle. V táborech se proto potkávali nejen političtí vězni, ale i odsouzení na základě retribučních dekretů,³⁰² kriminální vězni, nebo komunisté. Vězni v uranových dolech také přicházeli do kontaktu s civilními zaměstnanci. Řada civilistů vězňům pomáhala a přítomnost v této společnosti mohla politické vězně značně ovlivnit. Karel Plocek se za dobu pobytu setkal s mnoha výbornými lidmi, kteří mu dávali morální sílu překonat věznění a věci, které jsou silně pod hranicí lidské důstojnosti: „*Léta mého věznění provázela řada kněží všech církví, profesorů, doktorů i prostých lidí ryzího charakteru, kteří dotvářeli mé vědění a životní postoj, ale že by to stálo za léta života bez rodiny, bez slušného zacházení a bez citu, to tvrdit nemohu.*“ Během rozhovorů vzpomínal i na retribučního vězně

³⁰⁰ Paměť národa [online]. 2009 [cit. 2009-1-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/582/clip/3443> >

³⁰¹ Paměť národa [online]. 2009 [cit. 2009-1-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/582/clip/3444> >.

³⁰² Více k tématu např. v: Tomáš Staněk, Retribuční vězni v českých zemích 1945-1955, Opava 2002.

„Fredyho“, kterému údajně zachránil život, „*Jednou ho eskortovali jinam a už jsem ho v životě neviděl.*“

Mnohaleté odnětí svobody, špatná strava a mizivé hygienické podmínky zhoršovaly nejen fyzický ale hlavně psychický stav vězňů. Důsledky nelidského zacházení se mnohdy projevily až na svobodě. Jinak tomu nebylo ani u Karla Plocka: „*Byl často nervózní, klepal se, byl vznětlivý, prudký. Jednou mi řekl: „Ty jsi jediná osoba, která mě dokáže jednou větou dát do klidu.“ Možná proto mě měl i tolik rád, protože já jsem ho dokázala zklidnit. Byl opravdu hodně vznětlivý, svůj vztek si vybíjel formou, kterou jsem já neměla ráda, jednou například tak prásknul dveřmi, že je vysklil. Nebo se někdy oblékl a šel na čtyři hodiny pryč. Já jsem doma brečela, mně to vadilo, že utekl, ale to bylo jen prvních deset let, než jsme se sžili. Špatně jedl, to už ze začátku, když jsem ho poznala, tak byl deset let po kriminále a nesnesl jídlo, musel brát prášky na žaludek, tohle všechno časem přešlo. Zklidnil se hodně. Často jsme se chodili koupat, vodu miloval, ale nemohl být ve vodě dlouho, neměl citlivost konečků nervů. Byl ve vodě, jeho tělo prochladlo, ale on to necítil, takže měl nějakým způsobem narušenou imunologii. Necítil vedro, mohl být klidně v kožichu, až když z něj tekl pot, tak si teprve uvědomil, že je potřeba sundat vrstvy oblečení. To jsem všechno hlídala, ale nepřišlo mi to jako zátěž, já jsem ho opečovávala a dělala to s láskou.*“³⁰³

8.6 Život po propuštění

Po propuštění z vězení prožil Karel Plocek šok, způsobený naprostou změnou „okolního světa“. Pomalu se vzpamatoval a mimo to, že se musel „pouze“ jedenkrát za měsíc, později dvakrát za rok, hlásit na StB, se snažil opět adaptovat na běžný život v komunistickém režimu.

Byl přikázán na práci u vodních staveb v Mělníku, později pracoval v Průmstavu v Kralupech nad Vltavou. V Mělníce se seznámil se svou první ženou Evou Langovou, s níž se v roce 1961 oženil. O rok později se jim narodil syn Jaroslav.

³⁰³ Rozhovor s Marií Plockovou 14. 3. 2010, Praha.

Když přišel rok 1968 a s ním i částečné uvolnění ve společnosti, rozhodl se vstoupit do Klubu angažovaných nestraníků.³⁰⁴ Stejně jako se angažoval v KAN, tak byl i členem K-231.³⁰⁵ Demokratické naděje však pro Karla Plocka, stejně jako pro ostatní členy, skončily srpnovou okupací 1968.

V letech 1965 až 1970 navštěvoval střední průmyslovou školu stavební pro pracující v Praze 5. Karel Plocek pracoval v roce 1970 na stavbě s Jaroslavem Malíkem, u kterého zároveň v Praze bydlel. Malíkovi bydleli ve stejném činžovním domě jako Marie Švadlenková, se kterou se Karel Plocek seznámil 4. června 1970: „*Kája stál u vchodu u Malíků. Syn Aleš měl ten den přijet ze školy v přírodě a já na něj s dcerou čekala na lavičce u zastávky. Dcera hrozně brečela, Kája k ní přišel, vzal ji za ruku a řekl: „Nebreč, přijede ti brácha.“ Podívala jsem se na něj, byl děsně hubený a přepadlý, ale přesto fešný chlap. Nejvíc mne překvapilo, že mi vzal kufry a odnesl mi je před byt. Bylo to úplně jiné chování, než na jaké jsem byla zvyklá. Večer mi zavolali Malíkovi, ať přijdu k nim. Byl tam i Kája a vyprávěl, že je bývalý politický vězeň a kde všude byl ve vězení, na hodně věci jsme se ho ptali, i když já ne, seděla jsem jak opařená a nic neřekla celý večer, protože jsem nevěřila vlastním uším. Takovýchle věci se k nám totiž vůbec nedostaly, netušili jsme ani trochu, co ty lidi prožívali, nikde se o tom nepsalo ani nemluvalo. Kája jenom naznačoval, ale většinou nic moc neprozradil, pořád opakoval, že o tom nesmí mluvit. Bylo na něm vidět, že toho hodně prožil. Po čase jsem zjistila, že se na mě i ptal. Když Kája přišel na konci června znova k Malíkovým, tak mě opět zavolali a v srpnu jsme začali jezdit na koupaliště na Spořilov, jezdil tam i Kája. Vykali jsme si. Byl úžasný svým chováním a začala jsem si ho moc vážit. Chodili jsme na procházky a v roce 1971 jsme spolu začali bydlet.“³⁰⁶ V té době byl Plocek ještě ženatý s Evou Langovou. Podle jeho slov*

³⁰⁴ KAN bylo politické hnutí, které vzniklo na jaře 1968 a sdružovalo všechny zájemce o politickou angažovanost, kteří nechtěli být členy KSČ. Po okupaci vojsk Varšavské smlouvy byla činnost KAN 7. 9. 1968 zakázána. Více ke KAN např. v: Jiří Hoppe, Jiří Suk, Dvojitá identita Klubu angažovaných nestraníků : před invazí 1968 a po pádu komunismu 1989, Praha 2008.

³⁰⁵ Klub 231 byl založen bývalými politickými vězni, kteří byli souzeni v 50. letech podle zákona 231/48 Sb. Klub byl založen 27. března 1968 na pouhých 159 dnů. Klub 231 nebyl nikdy uznán zákonnou cestou a mezi hlavní cíle organizace patřila především rehabilitace v nejširším slova smyslu a získání sociální podpory. Existence K-231 skončila intervencí vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Více např. Petr Blažek – Tomáš Bursík – Josef Halla – Jiří Hoppe, Aby se to už neopakovalo, Praha 2007. Almanach k 40. výročí založení K-231, Praha 2008. Jiří Hoppe, Opozice 68', Sociální demokracie, KAN a K 231 v období Pražského jara, Praha 2009.

³⁰⁶ Rozhovor s Marií Plockovou 14. 3. 2010, Praha.

první manželství již v té době dva roky nefungovalo.³⁰⁷ S Marií Plockovou se oženil v roce 1974.

Po maturitě chtěla škola Plocka doporučit na ČVUT, ale nebylo mu to díky jeho „kriminální minulosti“ umožněno, absolvoval tedy alespoň Institut rekonstrukce staveb v letech 1971 až 1973, obor pozemní rekonstrukce, díky němuž získal titul diplomovaný technik a pracoval jako vedoucí referent investiční výstavby. V této profesi na něj bylo ve všech ohledech nazíráno jako na vysokoškolsky vzdělaného a ve stavebnictví pracoval až do důchodu. Před i po absolvování střední školy prošel různými zaměstnáními ve stavebních podnicích v Praze, kde měl funkci zedníka, fasádníka, mistra a stavbyvedoucího. Pracoval v pražské stavební obnově – Fasádostav, u Železniční bytové výstavby, poté ve Výstavbě hlavního města Prahy a nakonec v Institutu obchodní výchovy, kde shodou okolností podal výpověď k 31. říjnu 1989.

Sám pocítil po svém propuštění diskriminaci mnohokrát. Například byl v práci falešně obviňován a postihován za svou poučnou činnost a následné věznění.³⁰⁸ Dále mu byl znemožňován normální život, jako například cestování do ciziny, mnoha rozhodnutími typu „*není žádoucí, aby Karel Plocek ...*“. Také na něj bylo stále pohlíženo jako na kriminálního, ačkoli po deseti letech měl mít čistý trestní rejstřík. Karel Plocek v korespondenci s Karlem Lešanovským uvedl: „*I přestože jsme byli po propuštění ubezpečováni, že máme možnosti jako každý jiný, tak nám byly přidělovány podřadnější práce. Až později, když vyšlo nařízení*

³⁰⁷ Pro Karla Plocka bylo téma prvního manželství velmi citlivé. V rozhovorech se nikdy o své první ženě a Jaroslavovi nezmínil. Podle svědectví Marie Plockové manželství ztroskotalo, neboť si manželé nerozuměli a rodina Evy Langové Karlovi údajně neustále vyčítala jeho minulost politického vězně. Vztahy po rozvodu byly natolik narušené, že se Karel Plocek se svým synem Jaroslavem nevidal, neboť si to údajně Eva Langová nepřála. Plockovy platili na Jaroslava Plocka výživné do konce jeho vysokoškolských studií, přesto ho syn Jaroslav v roce 1985 žaloval za neplacení výživného. Karel Plocek soudní přelíčení doložením splátek vyhrál, ale po této události natrvalo přerušil veškeré kontakty se svým synem. Rozhovor s Marií Plockovou 14. 3. 2010, Praha.

³⁰⁸ Ve svazku T-2009 ze 17. 2. 1979 je uvedeno vyřízení návrhu, kde správa SNB hlavního města Prahy nedoporučuje Karla Plocka do funkce vedoucího referenta investiční výstavby kvůli své trestné minulosti a možnému styku se státním tajemstvím. Je uvedeno, že jmenovaný se dopustil rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví v celkové škodě 400 000 Kčs. V odpovědi z 22. 2. 1979 ředitel Emil Zelinka odpověděl, že pracovní zařazení Karla Plocka bylo změněno tak, aby nepřicházel do styku se státním tajemstvím, ale jeho funkce se nezměnila. To dokazuje, že za ním stáli i lidé přímo podřízeni komunistickým funkcionářům. ABS, T-2009 MV.

*o odstranění záznamů o věznění z kádrových materiálů, tak se situace zlepšila.*³⁰⁹

Karel Plocek měl také mnohdy problémy s prací. I když byl uznávaným odborníkem ve stavitelství, tak byl často nezaměstnaný.³¹⁰

Život v komunistickém režimu se Plockovým snažil ulehčit jejich společný přítel a člen komunistické strany Josef Landa, jenž bydlel ve stejném činžovním domě jako Plockovi. Podle svědectví Marie Plockové „*Josef Landa přibral Karla Plocka do občanského výboru, čímž se mu zlepšil posudek a tím svou cestu v zaměstnání i ve studiu měl mnohdy ulehčenou*“.

Jeho minulost na sobě pocítila i rodina čítající dnes manželku Marii, dvě děti a čtyry vnuky. Protože byl Karel Plocek bývalý politický vězeň, bylo dětem znemožněno dosáhnout vyššího vzdělání. Starší syn Aleš, který nebyl vlastním synem Karla Plocka, se původně hlásil na Střední průmyslovou školu. Příjímací zkoušky dopadly výborně, přesto nebyl přijat.³¹¹ Snaha dostat se na strojní průmyslovou školu se minula účinkem. Nezbyvalo mu nic jiného, než nastoupit do učebního zednického oboru. Pro své výborné výsledky se po vyučení dostal do druhého ročníku na stavební průmyslovou školu s dopravním zaměřením v Matné ulici na Starém Městě. Po vystudování získal práci při dopravním podniku města Prahy, kde řídil metro. Mladší dcera Miloslava byla přijata na Střední ekonomickou školu a údajně se nesetkala se stejnými problémy jako její bratr. Jejím snem bylo vystudovat Střední zdravotnickou školu, ale podle svědectví Marie Plockové jí studium ze zdravotních důvodů „nebylo doporučeno“. Dnes se můžeme pouze domnívat, zda pravým důvodem byl skutečně stav dcery nebo minulost Karla Plocka.³¹²

³⁰⁹ NA, Osobní spis Karla Plocka, vyplněný dotazník 11. 4. 199 pro Karla Lešanovského, 4 SPt I 17/52.

³¹⁰ Karel Plocek pracoval v roce 1985 v jednom stavebním podniku, díky svým stavebním schopnostem se měl dostat na vysokou pozici vedoucího a vystřídat tím vysoce postaveného komunistu. Poté, co prosákl u vedení, že je Karel Plocek bývalý politický vězeň, tak ho vyhodili a dlouho nemohl sehnat práci. Marika Plocková nechtěla uvádět jména lidí ani podniku, protože její manžel si to nepřál a i v rozhovoru se mnou uvedl, že žádné potíže ve veřejném životě jako bývalý politický vězeň neměl. Je tudíž zřejmé, že o tom nechtěl mluvit. Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

³¹¹ Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

³¹² Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

8.7 Život po roce 1989

Po listopadu 1989 se Plocek stal jedním z prvních členů Konfederace politických vězňů a byl pozván tehdejším ministrem vnitra Jánem Langošem do Speciální prověřkové komise při ministerstvu vnitra. V rámci níž mimo jiné vyšetřoval zabítí téměř tři set osob, které skonaly násilnou smrtí při pokusu o nelegální přechod hranic. Pro tento účel mu byl umožněn přístup k mnoha tajným dokumentům, což jeho práci značně usnadnilo. Později se podobné činnosti věnoval jako pracovník velitelství Pohraničního policejního sboru.³¹³

Karel Plocek strávil neprávem odsouzen v komunistických táborech devět let, během nichž musel pracovat pro režim, jenž nenáviděl. Byl nucen pracovat holýma rukama se smolincem a uranem a v neposlední řadě mělo toto období ničivý vliv na jeho zdraví i psychiku. Ještě po propuštění byl postižen tzv. desetiletou ztrátou občanských práv. Dne 10. prosince 1990 byl rehabilitován na základě zákona 119/90 Sb. pod čj. Rt 816/90, ztracená léta mu však už nikdo nevrátí.

Karel Plocek se aktivně účastnil druhého i třetího odboje, za což byl potrestán devíti lety věznění. Zemřel na vážné onemocnění jater 16. ledna 2009.³¹⁴

Na osudu Karla Plocka je velice pozoruhodné, jak procházel životem jako bývalý vězeň. Překvapivě, vzhledem k jeho osudu politického vězně, režim nijak zásadně nepostihl osudy členů jeho rodiny ani osud jeho samotného. Bylo mu dovoleno nejen odmaturovat, ale dokonce i vystudovat školu, o které se mohlo řadě dalších bývalých vězňů v dané době jen snít. Dané skutečnosti mu byly umožněny jen díky ochotě lidí, kteří byli členy komunistické strany. Toto chování dokazuje, že i v období totality se na nejvyšších místech našli lidé, kteří byli ochotní pomáhat ostatním, o nichž věděli, že jsou možná nevinní, neoprávněně zasažení režimem a že mají jistý potenciál a nadání v daném oboru. Tento fakt nám také poukazuje na

³¹³ Dílčí výsledek práce Karla Plocka viz Redakce časopisu Věrní zůstali, Pieta, časopis Věrní zůstali, Praha 1993, s. 35-42.

³¹⁴ Konfederace politických vězňů [online]. 2009 [cit. 2009-1-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.kpv-cr.cz/?nid=422>>.

odvrácenou stranu doby, že ne všichni členové KSČ byli nekompromisní a že se možná na daných místech ocitli jen z nejrozumnějších existenčních důvodů.³¹⁵

8.8 Rodina Karla Plocka

8.8.1 Marie Plocková, rozená Švadlenková

Marie Plocková se narodila v roce 1935 v Dolní Lipové rodičům Josefu a Marii Švadlenkovým. Matka pracovala na drobném hospodářství svých rodičů a otec se z počátku živil jako úředník a následně se stal v roce 1937 výpravčím v rodném Přerově. Do Dluhonic u Přerova se rodina odstěhovala kvůli nebezpečí obsazování Sudet Němci. Konec války však Marii poznamenal šťastně: *„Po válce nastalo jedno z nejkrásnějších období mého života, pamatuji si tu krásu, vlastenectví, byla to nádhera a moc mě to poznamenalo. Oblékali jsme si hanácké kroje, stále byly nějaké slavnosti, tančilo se. Já byla zamilovaná do Josefa Špalka, naši byli u národních socialistů a ve mně to období zanechalo ohromnou radost, lidi byli šťastní, nezažila jsem krásnější éru. Na mě to tehdy zapůsobilo, jako když teď vidím krásnou různobarevnou kytici, tak vesele, šťastně a optimisticky.“*³¹⁶

V roce 1945 se Marii narodila sestra Marta. Marie vystudovala Střední zdravotnickou školu v Přerově v roce 1953, kdy během maturit podle svých slov pocítila poprvé komunistickou perzekuci: *„Chodila jsem do třídy se Zdenou Mašínovou.“*³¹⁷ *Stále jsme byli voláni do ředitelny, strašili nás, že neodmaturujeme, že jsme hrozná třída, ale my jsme nevěděli proč. Zdena perzekuovali, ale ona to nesměla říct. Ani jsme nevěděli, jak ji perzekuovali, ona s námi nemluví ani teď. Je postižená po obrně, tehdy v padesátých letech chodila o dvou berlich, byl to primus třídy, ale samozřejmě se na medicínu nedostala. Tehdy jsme se museli i na tablo vyfotit znovu a to ve svazáckém a museli jsme tak i maturovat. Ať jsme byli ve svazu mládeže nebo ne, tak jsme museli mít svazácké*

³¹⁵ Mezi „pomocníky“ je třeba uvést rodinného přítele Josefa Landu, předsedu celozávodní schůze KSČ, pana Lobečka, díky kterému byl přijat na střední průmyslovou školu a nakonec ředitele Antonína Růžičku, jenž navrhl Karla Plocka jako jednoho ze tří navrhovaných na ČVUT a po odmítnutí StB mu dal doporučení na diplomovaného technika.

³¹⁶ Rozhovor s Marií Plockovou, 4. 2. 2009, Praha.

³¹⁷ Zdena Mašínová se narodila 7. 3. 1933. V době útěku bratří Mašínů v roce 1953 byla mladá a od té doby celoživotně perzekuována režimem kvůli svým bratrům. V poslední době je činná v případě politického vězně Vladimíra Hučína. Více k tématu bratří Mašínů např. Barbara Masin, Odkaz : pravdivý příběh bratří Mašínů, Praha 2005.

košile, jinak bychom nebyli připuštěni k maturitě. To byla jediná forma perzekuce, kterou si pamatuji. Zdena odmaturovala, ale ta jediná byla hrdě v šatech, za to jsem si ji vážila, protože my jsme se všichni do těch košil oblékli a ta Zdena nikoli. Všechno to bylo takové tabu a byli jsme tak roztřesený, že si z maturity nepamatuji vůbec nic, nic z profesorů, průběhu ani otázek.“³¹⁸

Po tříleté známosti se 17. března 1955 provdala za Josefa Kučeru, se nímž se přestěhovala do Prahy, kde 1. dubna 1955 nastoupila na Interní kliniku fakultní nemocnice 2 na Karlově náměstí. V oboru hematologie zde Marie Plocková pracovala do roku 1966, kdy se jim narodila dcera Miloslava. V roce 1968 nastoupila na Nuselské poliklinice, kde pracovala do roku 1974.

Josef Kučera odešel od rodiny v roce 1966, ale k rozvodu došlo až v roce 1971. Krátce poté, co se Karel Plocek rozvedl s Evou Langovou, se za něj v roce 1974 provdala. V roce 1974 začala pracovat v Ústavu biofyziky a nukleární medicíny v Praze jako laborantka, kde se zabývali zejména výzkumem Hodgkinovy choroby³¹⁹ a kde si také rozšířila vzdělání atestací na hematologii a imunologii v roce 1977. V roce 1990 až 1993 práci přerušila, neboť se starala o nemocnou maminku a do zaměstnání se vrátila v letech 1993 až 1998. Jak sama uvádí, tak svou práci milovala a vykonávala ji s radostí: „*Pracovala jsem v tom celý život, tak jsem si asi zvykla na bolest a lítost, když někdo umřel, pamatuji si jména různých pacientů, kteří mě utkvěli v paměti. Někdy to bylo hodně smutný. Ale naučit se a dělat tu práci je hrozně poutavý. Za dvacet let se nám vrátilo 95 lidí do práce, uzdraveným holčkám se rodily děti, takže to začalo být radostný, neboť jsme viděli výsledky naší práce, že to k něčemu vedlo. Taky byly smutný momenty, zejména když mi lidé umírali pod rukama. Museli jsme to skousnout, i když jsem na to myslela, pamatovala si to dlouho a trápilo mne to. Pamatovala jsem si spoustu věcí, nejen jména, ale i např. celý chorobopis bych mohla někomu vyjmenovat. Takováto profese v člověku zůstane.“³²⁰*

³¹⁸ Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

³¹⁹ Hodgkinova nemoc je systémové nádorové onemocnění mízních uzlin, které je dnes díky moderní léčbě ve značném procentu případů vyléčitelné. Nádorové onemocnění může vzniknout v kterékoliv lymfatické tkáni, nejčastěji však v některé mízní uzlině. Více např. in: Šmardová Lenka, Kalvodová Libuše, Vorlíček Jiří, Král Zdeněk, Diagnóza Hodgkinova choroba, Masarykova univerzita, Brno, 2006.

³²⁰ Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

Marie Plocková sdílela se svým manželem i politické názory. Záporný pohled na komunistický režim získala již v mládí, poněvadž byla stejně jako Karel Plocek vychovávána v prodemokratické rodině národních socialistů.

O konkrétní činnosti svého manžela, kterou prováděl po únoru 1948, se podrobněji dozvěděla již v roce 1970, kdy se s Karlem Plockem seznámila. Od samého počátku tedy věděla o manželově minulosti. O důvodech jeho zatčení, činnosti a pobytu ve vězení se Plocek příliš nezmiňoval, neboť jak sám uvedl, nechtěl a ani nesměl o své vězněné minulosti mezi ostatními občany mluvit. Přesto ho ve všech směrech podporovala, pomáhala mu a účastnila se téměř všech jeho akcí (a to hlavně od roku 1999, kdy Karel Plocek prodělal operaci tlustého střeva a potřeboval více péče).

Mezi jejich hlavní záliby patřilo lyžování, turistika a hlavně cestování a vybudovaný hausboat na Živohošti, jenž v roce 1982 přestavěli na rodinnou chatu, kam jezdili každoročně od konce dubna na celé léto.

Marie Plocková stála po boku Karla Plocka 39 let a na jejich společnou cestu životem s láskou vzpomíná: *„Byli jsme spolu 38 let, ale byl to tak krátký krásný sen. Často jsme i slýchávali od ostatních, že by chtěli mít také tak pěkné manželství po mnoha letech jako my. Měli jsme láskový manželství. Byli jsme vůči sobě důvěřiví a ctili jsme sami sebe. Podporovala jsem ho ve všem, co dělal, protože jsem věděla, že je to jeho život. Považovala jsem ho za strašně charakterního člověka. Mě neuchvátil svým vzhledem, byl hubený, neurotický, ale cítila jsem v něm pevný charakter a lidskost, a to mě uchvátilo. A on se tak ke mně i choval, dával mi najevo výjimečným způsobem cit a oduševnělost. Měl určitý charisma a byl to člověk, který uměl ovlivnit, neboť měl většinou dobrý náhled na situaci i na lidi. Dokázal mi vždycky poradit, když jsem si s něčím nevěděla rady. Hodně jsme spolu doma mluvili, byli k sobě upřímní a všechno si řekli na rovinu. Kája byl vůdčí osobnost, celý život jsem k němu vzhlížela a hrozně jsem si ho vážila, a to hlavně láskově. Byl to mimořádný chlap, absolutně jsme si důvěřovali, mám ho tak hluboko v srdci, a i když nikoho jiného nechci, tak vím, že by mi ho nikdo nenahradil.“*³²¹

Podle slov Marie Plockové si děti blízký vztah k Josefu Kučerovi nikdy

³²¹ Rozhovor s Marií Plockovou, 4. 2. 2009, Praha.

nevybudovaly. Vlastní potomci nebyli manželům Plockovým bohužel přány. Karla Plocka však děti přijmuly jako nového člena rodiny velmi dobře, přestože první seznámení s dětmi neproběhlo v roce 1970 údajně nejlépe: *„Hned ze začátku po našem seznámení mě Aleš zlobil, tak jsem mu řekla, že půjde do polepšovny, Kája se nějak nachomýtl a nabídl se, že ho tam odvede. Děti ho ještě neznali, Aleš se musel sbalit a Karel ho vedl přes celý Spořilov k autobusové zastávce, všechno bylo jen na oko, ale to Aleš nechápal. To bylo seznámení Aleše s Kájou. Jak je člověk hloupý jsem si uvědomila až nedávno, když mi to řekl Aleš: „Víš, jakou jsi mi dala ránu, že jsi ho se mnou poslala, aby mne odvedl do polepšovny. Vždyť já jsem toho Karla nenáviděl. Teď si představ, že jak já jsem ho nenáviděl, tak já ho teď takhle strašně miluju.“ A on brečí, když o něm tímto způsobem mluví, padesátiletý chlap. Ale pro Karla je to neskutečné vyznamenání.“³²²* Podle svědectví Marie Plockové měli děti Karla Plocka v neuvěřitelné úctě. Přestože nebyl jejich skutečný otec, tak je vychovával s láskou a způsobem, jakoby jím právě byl. Společně s dětmi Marie Plocková často vzpomínala na příběhy, které výchově jejich dětí údajně hodně pomohly: *„Jednou jsme byli na hausboatu, Alešovy bylo 15 let, byl v pubertě, vzal trubku, s partou šli do lesa a začal na ni vytrubovat. A ta hasičská trubka troubila „hoří, hoří“, v údolí se to rozléhalo, Kája to uslyšel, běžel tam a řekl mu, že se to nedělá, že by mohli přijet hasiči. Karel mu dal trest, aby si to pamatoval, a tak celý víkend rovnal ohnuté hřebíky. Aleš dodnes vzpomíná: „Já na to nikdy nezapomenu, to byla pro mě tak úžasná škola, že já ji teď aplikuji na svoje dva chlapce.“³²³*

8.8.2 Aleš Postr, rozený Kučera

Aleš Postr se narodil 24. října 1960. Vystudoval zednické učiliště, po vyučení se dostal do druhého ročníku na Stavební a dopravní průmyslovou školu v Praze. Po studiu odešel na vojnu, po níž se oženil se svou první ženou Alicí a začal pracovat pro Dopravní podnik města Prahy. Po pěti letech se rozvedli, z prvního manželství s Alicí má syna Aleše, jenž se narodil v roce 1982, vystudoval Střední odborné učiliště, obor číšník. Nyní podniká a má v pronájmu restauraci na Halštatském náměstí v Praze.

³²² Rozhovor s Marií Plockovou, 14. 3. 2010, Praha.

³²³ Tamtéž.

Zanedlouho po rozvodu poznal svou druhou ženu Moniku Postrovou, jež žila v Německu, kam s rodiči emigrovali v roce 1968. Do Československa se poprvé vrátila až po revoluci v roce 1989 na Silvestra, kdy poznala Aleše. V roce 1991 se odstěhovali do Německa, kde se také vzali, dnes žijí nedaleko Norimberka. Monika Postrová se znalostí jedenácti jazyků pracuje jako letuška. Aleš Postr v Německu z počátku podnikal ve stavebnictví a nyní druhým rokem zařizuje v Trhanově u Domažlic rehabilitační dům pro lidi v důchodovém věku: „*Aleš chtěl mně a Karlovi k mým 75. narozeninám ten dům dát, že to dokázal a pro nás udělal. Byla jsem tam jen na otočku, ale byla jsem unešená, dům má asi dvacet místností s podlahovým topením, má to přepychové. On architekturu nestuduje, ale od dětství se o to zajímá. Každá místnost je originál. Jednu koupelnu má například udělanou ze střípků. Jinde je sauna s výřivkou, kde obložil a vytvořil takový zvláštní strom a z toho visí listy, které svítí. Jsou to všechno jeho nápady. Mám z něj radost a jsem na něj pyšná. Byl zničený, že Kája odejde, byl mu rádcem, často spolu diskutovali, měli k sobě velmi blízko. In memoriam mu dělá na této chatě trvalou výstavu, kde shromažďuje všechny jeho významné věci, jako vyznamenání, fotky, dokumenty a tak.*“ Společně mají syna Michaela, jenž se narodil v roce 1994. Michael studuje na gymnáziu, ovládá plynně čtyři cizí jazyky, jeho snem je být učitelem, studovat francouzštinu a odcestovat na rok do Ameriky.

8.8.3 Miloslava Netymachová, rozená Kučerová

Miloslava Netymachová se narodila 28. dubna 1966. Vystudovala Střední ekonomickou školu, na které odmaturovala 15. června 1986, načež se 20. června provdala za Josefa Netymacha. Miloslava začala pracovat ve státním podniku v kanceláři jako asistentka, dále v realitní kanceláři pracovala s nemovitostmi. Po roce 1989 podnikala s drogeristickým zbožím. Po mateřské dovolené se dostala na úřad privatizace bytů v Praze 1 ve Vodičkově ulici, kde pracuje dodnes. Společně s manželem vychovávají syna Davida a Ondřeje. David se narodil v únoru 1996, je velmi sportovně nadaný a momentálně se zabývá závodní střelbou, florbelem a hokejem. Ondřej se narodil v listopadu 1988. Vystudoval Střední ekonomickou školu zaměřenou na management v Sedmihradech. Pracoval v pizzerii v Celetné

ulici v Praze, dále ve Žlutých lázních jako barman. Dnes pracuje jako obchodní zástupce a prodává zařízení do hotelů.

9. Závěr

Soudobé dějiny tvoří nedílnou část naší historie a je nezbytné se jimi zabývat. Důvodů, které tuto skutečnost podporují, je mnoho. Období soudobých dějin má bezprostřední vliv na naši společnost a zasahuje do životů generace dnešní i budoucí. Soudobé dějiny mají vliv o to větší, poněvadž se nás historicky bezprostředně dotýkají. Lidé, kteří byli součástí těchto dějin, ať už oběti, agresori nebo lidé tzv. „proplouvající životem“, jichž se komunistický režim příliš nedotkl, se nacházejí stále mezi námi.

Po únoru 1948 se do vedení Československa dostala komunistická strana, jež do své praxe zahrnula krutou perzekuci nepohodlných osob, jež vrcholila politickými procesy s mnohaletými tresty či v horším případě tresty absolutními. Represe zasáhly všechny složky obyvatelstva jako například vojáky, sedláky, členy nekomunistických stran, církev nebo členy zájmových organizací jako skauty a sokoly. Politické procesy se staly neodmyslitelnou součástí fungování čtyřicetileté vlády komunistického režimu s cílem zastrašit aktivní i možné odpůrce, kteří by mohli vystoupit proti režimu. Je určitým paradoxem, že komunistická strana, jež se před nedávnem prezentovala jako totalitní, je nyní součástí našeho demokratického systému.

Hlavním cílem diplomové práce bylo charakterizovat mechanismus fungování politických procesů padesátých let na případu konkrétní kauzy Karla Plocka. Předložená práce měla zdokumentovat perzekuci padesátých let spojenou s politickými procesy. V práci jsem nastínila jeden z navazujících politických procesů po procesu „Hošek a spol.“ Šlo o proces „Hrabal a spol.“, jenž proběhl v padesátých letech 20. století v Praze. Pozornost jsem zaměřila na tzv. okrajový proces, ale jeho popis je také přínosem k pochopení perzekuce zakladatelského období komunistického režimu a systému politických procesů. Členové těchto skupin se aktivně zapojili do boje proti komunistické totalitě, přičemž jejich úsilí spočívalo především v převaděčské činnosti a spolupráci se zahraniční výzvědnou službou. Trestní řízení vedené proti členům skupin je typickým důkazem fungování a zároveň selhání tehdejší justice. V této práci jsem se pokusila na

základě analýzy dostupných pramenů a odborné literatury vystihnout základní principy tehdejších postupů.

V úvodu práce jsem se zaměřila na teoretická východiska, ze kterých jsem při tvorbě práce vycházela. Cílem teoretické části bylo vytvořit obecný rámec, jenž je nutný k pochopení politických procesů. Podrobila jsem kritice historické prameny a odbornou literaturu, z které jsem čerpala a stručně charakterizovala situaci v Československu po nástupu komunistů k moci. Dále jsem věnovala dvě kapitoly převaděčské činnosti a skautskému hnutí.

Stěžejní část práce jsem rozdělila do tří hlavních kapitol, které jsou doplněny o rozvíjející podkapitoly. V části *Politický proces Hrabal Otto a spol.* jsem se zaměřila na hlavního odsouzeného Jana Hoška, trestní řízení s touto skupinou a osudy jednotlivých členů skupiny.

Navazujícímu procesu „Hrabal a spol.“ jsem věnovala kapitolu *Politický proces Hrabal Otto a spol.* V jednotlivých podkapitolách jsem zmapovala vznik a činnost skupiny, kterou jsem konfrontovala s činností popsanou v žalobě. Dále jsem charakterizovala celý průběh procesu od zatčení, přes obžalobu, hlavní líčení až po samotný rozsudek. Tato kapitola se ve velké míře opírá o informace čerpané z materiálů Státní bezpečnosti a výpovědi pamětníka Karla Plocka.

Velkou část práce tvoří kapitola *Politický vězeň Karel Plocek*, která popisuje osud Karla Plocka před zatčením, během věznění, po propuštění na svobodu a po roce 1989. Dále jsem se pokusila nastínit vliv dlouhodobého věznění na Plockův zdravotní i psychický stav a perzekuci, která se dotkla i členů Plockovy rodiny. V této kapitole jsem se snažila zachytit důležité momenty Plockova života spojené s osudy jeho rodiny a zejména manželky Marie Plockové.

Zabývat se konkrétními osudy má pro soudobé dějiny velký význam, neboť můžeme na konkrétní kauze regionálního významu pochopit mechanismus perzekuce komunistického režimu na celostátní úrovni. Konkrétní kauza lépe přiblíží abstraktní míru perzekuce a utrpení. Odvaha účastníků třetího odboje dostává konkrétní tvář a je snáze uchopitelná. Příběhem konkrétního jedince se mnohdy těžko pochopitelná kauza zlidští a můžeme se tak zamyslet nad etickými

a morálními otázkami tehdejší společnosti, např. nad otázkou hrdinství pamětníků nebo nad našimi potencionálními činy, kdybychom se ocitli v podobné situaci.

Důležité pro tvorbu práce byly rozhovory vedené s odsouzeným v procesu „Hrabal a spol.“ Karlem Plockem a jeho ženou Marií Plockovou. Rozhovory jsem vedla metodou orální historie, jež je velmi přínosná při zkoumání soudobých dějin. Pomocí metody orální historie jsem získala cenné informace, s nimiž jsem musela zacházet velmi opatrně a brát v potaz zejména subjektivní pohled pamětníků, jenž mohl vést k jinému vnímání skutečností.

Původně měly být součástí práce rozhovory vedené s pamětníky z procesu. Tento cíl se mi bohužel nepodařilo úplně naplnit. Zajímavé by byly jistě vzpomínky Aloisie Brantové, jež je dnes poslední žijící z procesu „Hrabal a spol.“. Aloisie Brantová po roce 1989 emigrovala do Švédska, pokusila jsem se ji několikrát v průběhu roku 2008 a 2009 kontaktovat, avšak na mé dopisy nereagovala. Toto však nebyl jediný problém s pamětníky z Hrabalova procesu. Jelikož od události uběhlo více než padesát let, tak odsouzení bohužel postupem času umírali. To je případ i samotného Karla Plocka, o jehož osud se práce opírá. Spolupráce s ním byla velmi cenným přínosem pro tuto diplomovou práci, avšak v průběhu bádání v lednu 2009 nečekaně zemřel, a tím se mi nepodařilo dopátrat se všech podstatných informací souvisejících jeho osudem i procesem „Hrabal a spol.“. Tomu přisuzuji i případné nesrovnalosti, které se mohou v práci objevit, neboť jsem při charakteristice procesu „Hrabal a spol.“ musela vycházet převážně z materiálů Státní bezpečnosti.

V průběhu seznamování se s problematikou vytyčeného tématu, jsem si čím dál více uvědomovala, kolik možností dalšího rozvoje toto téma přináší. V závěru své badatelské činnosti jsem narazila na informaci, že na monstrproces „Hošek a spol.“ navazoval ještě třetí okrajový proces „Foul a spol.“, který se mi z časových důvodů již nepodařilo prozkoumat.

10. Seznam použitých pramenů a literatury

10.1 Prameny

10.1.1 Archivní prameny

- Archiv bezpečnostních složek, Praha, Fond vyšetřovacích spisů: vyšetřovací spis Hrabal Otto a spol., a. č. V-370 MV, T-2009 MV
- Národní archiv, Fond státní soud, Praha, Proces Otto Hrabal a spol. č. j. 6 Ts I. 12/52
- Národní archiv, Praha, Fond Státní prokuratura, č. j. 4 SPt I. 17/52
- Osobní archiv Karla a Mariky Plockových, Praha
- Archiv bezpečnostních složek, České Budějovice, a. č. V-2269
- Národní archiv, Praha, Fond Státní soud, Proces Jan Hošek a spol., č. j. 2 Ts I. 2/52
- Národní archiv, Fond Státní prokuratura, č. j. 4 SPt I. 1/52, Praha

10.1.2 Orální historie

- Rozhovor s Karlem Plockem, 12. června 2008, 10. listopadu 2008 v Praze
- Rozhovor s Marií Plockovou, 4. ledna 2009, 14. března 2010 v Praze
- Rozhovor s Alenou Šimánkovou, 20. ledna 2009 v Praze
- Rozhovor s Hanou Almerovou, 22. února 2010 v Praze

10.1.3 Publikované prameny a dokumenty

- Třicet případů majora Zemana, 1. - 30. díl, Režie J. Seguens
- Kohout plaší smrt, režie Vladimír Čech, Praha 1961

10.1.4 Online dokumenty

- http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_historie_pribehy13.htm
- <http://www.kpv-cr.cz/?nid=422>
- <http://www.kpv-cr.cz/?pid=116> >
- http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_SOVF.htm
- <http://hrdinove.cz/>
- <http://www.dcery.cz>
- <http://www.pametnaroda.cz/>

- <http://totalita.cz/>
- http://www.jedensvetnaskolach.cz/download/pdf/jsnspdfs_85.pdf
- http://dspace.upce.cz/bitstream/10195/34883/1/ProkesovaT_Konfederace%20politickych_VV_2009.pdf
- http://www.jedensvetnaskolach.cz/download/competition/pannels/35_1.pdf
- http://www.kpv-praha15.wz.cz/kpv_historie_pribehy13.htm
- <http://www.pametnaroda.cz/witness/addition/id/582>
- <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/582/recording/618-transcript.html>
- <http://www.ivtt.net/ukazky/Intelektualove-v-KSC.pdf>
- http://www.lidovky.cz/jan-hosek-popraven-za-velezradu-dna-/Inbezpravi.asp?c=A071107_150055

10.1.5 Tisk

10.1.5.1 Odborné časopisy

- Historie a vojenství, 2007
- Paměť a dějiny, 2007, 2008, 2009
- Securitas Imperii, 1994–2006

10.1.5.2 Soudobý tisk

- Rudé Právo, 1952
- Hraničář, Zpravodaj klubů pohraničí Čech, Moravy a Slezska, 2007

10.1.6 Tištěné prameny

- Karel Bartošek, Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých. Praha – Litomyšl 2001
- Bruno Břečka, Kronika československého skautského hnutí do roku 1990: 1900–1990, Brno 1999
- Karel Kahoun, Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautíka. Praha 2006
- Oldřich Klobas, Jak se chodí v laně. Svědectví politického vězně z padesátých let o jáchymovském táboře Nikolaj, Brno 1996
- Klub českého pohraničí, Stalo se na hranicích, Příběhy ochránců státních hranic v období studené války 1945 – 1990, Praha 2005
- Miroslav Kopt a kol., Český skauting v dokumentech KSČ 1945-1948, Praha 2004
- Anastáz Opasek, Dvanáct zastavení. Vzpomínky opata břevnovského kláštera, Praha 1992
- Alois Poledňák, Skauting ve službách podněcovatelů války, Praha 1953

- Otakar Rambousek, Paměti lichoběžníka. Paměti agenta-chodce. Praha 1999
- Otakar Rambousek, Krochnu s sebou. Toronto 1978
- Otakar Rambousek, S prstem na spoušti. Praha, 1999
- Oldřich Rottenborn – František Bobek, Skauti za ostatními dráty. Praha 2001
- Emilie Veverková, Znovu bych mu ruku podala, Středokluky 2004
- Jiří Zachariáš, Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol., ÚDV Praha 2005
- Proces s vedením protistátního centra v čele s Rudolfem Slánským, Praha 1953

10.2 Literatura

- Jiří Bílek – Karel Kaplan, Pomocné technické prapory 1950 – 1954. Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954. Vznik, vývoj, organizace a činnost. Praha 1992
- Petr Blažek, Tomáš Bursík, Josef Halla, Jiří Hoppe, Aby se to už neopakovalo, Praha 2007. Almanach k 40. výročí založení K-231, Praha 2008
- Ondřej Bratinka – Martin Boštík, Zkouška odvahy: příběhy nezletilých politických vězňů padesátých let, Praha 2008
- Michal Burian, Atentát: operace Anthropoid: 1941-1942, Praha 2002
- Tomáš Bursík, Ztratili jsme mnoho času... Ale ne sebe!, Praha ÚDV 2006
- Tomáš Bursík, Přišli jsme na svět proti, aby nás pronásledovali, Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948–1961, Praha 2009
- František Drašner, Čihošťský zázrak. Zpráva o P. Josefu Toufarovi. Praha 2002
- Zora Dvořáková, Smrt pro tři ministry. Třebíč 2000
- Zora Dvořáková: Z letopisů třetího odboje, Praha 1992
- Jiří Pernes – Jan Foitzik, Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, ÚSD Brno 2005
- Vilém Hejl, Zpráva o organizovaném násilí, Praha 1990
- Jiří Hoppe, Opozice 68', Sociální demokracie, KAN a K 231 v období Pražského jara, Praha 2009
- Jiří Hoppe, Jiří Suk, Dvojí identita *Klubu angažovaných nestraníků*: před invazí 1968 a po pádu komunismu 1989, Praha 2008
- Miroslav Ivanov, Atentát na Reinharda Heydricha, Praha 2003
- Tomáš Jílek – Alena Jílková, Železná opona. Československá státní hranice od Jáchymova po Bratislavu 1948–1989, Praha 2006
- Lenka Jiráková, Politická perzekuce a politické procesy na Jihlavsku v letech 1949 – 1953. Diplomová práce. Liberec 2008

- Kateřina Joklová, Politické procesy 50. let - Kauza Emil Weiland a spol., Diplomová práce. Liberec 2008
- Karel Kaplan, Československo v letech 1948 – 1953, Zakladatelské období komunistického režimu, Praha 1991
- Karel Kaplan, K politickým procesům v Československu 1948 – 1954. Praha 1994
- Karel Kaplan, Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956. Brno 1999
- Karel Kaplan, Největší politický proces. M. Horáková a spol. Brno 1995.
- Karel Kaplan, Nekrvavá revoluce. Praha 1993
- Karel Kaplan, Pět kapitol o únoru, Brno 1997
- Karel Kaplan, Poslední rok prezidenta: Edvard Beneš v roce 1948, Praha 1993
- Karel Kaplan, Sovětští poradci v Československu 1949–1956, Praha 1993
- Karel Kaplan, Stát a církev v Československu 1948 – 1953. Brno 1993
- Karel Kaplan, Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992
- Karel Kaplan – Pacl Vladimír, Tajný prostor Jáchymov, České Budějovice 1993
- Karel Kaplan – Pavel Paleček, Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2001
- Jiří Kocian, Československá strana národně socialistická v letech 1945 – 1948. Organizace, program, politika. Brno 2002
- Stanislav Kokoška, Praha v květnu 1945, historie jednoho povstání, Praha 2005
- Zlata Kozáková, Sokolské slety 1882-1948, Praha 1994
- Robert Kvaček, Generál Alois Eliáš: jeden český osud, Praha 1996
- Jaroslav Krejčí, České křižovatky. Osm pohledů na naše proplouvání peřejemi soudobých dějin. Praha 2001
- Karel Lešanovský, Se štítem na štítě. Nezradili skautský slib, Praha 2000
- Ivan Mánek, Dějiny světového a českého skautingu, Diplomová práce, České Budějovice 2000
- Philippe Masson, Historie německé armády 1939-1945, Praha 2006
- Barbara Masin, Odkaz : pravdivý příběh bratří Mašinů, Praha 2005
- Barbora Mládková, Politické procesy 50. let - Krajský soud v Liberci 1953–1954, Diplomová práce. Liberec 2005
- Věra Olivová, Zápas o Československo 1938, Praha 1996
- Karel Pacner, Československo ve zvláštních službách díl III. A IV., Praha 2002

- Pavel Paleček, Likvidace ostatků obětí nacismu a komunismu na území Československa, Neevidované kremace 1941-1945, Zemřelí ve věznicích 1948 – 1956. Brno 2002
- Jiří Pernes – Jan Foitzik, Politické procesy v Československu pro roce 1945 a „případ Slánský“, Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádáné 14. – 16. dubna 2003 v Praze, Brno 2005
- Ludmila Petrášová, Vězeňské tábory v Jáchymovských dolech 1949-1961, in: Sborník archivních prací 2, Praha 1994
- Martin Pulec, Organizace a činnost ozbrojených pohraničních slotek : Seznamy osob usmrčených na státních hranicích 1945–1989, Praha ÚDV 2006
- Brenda Ralphová-Lewisová, Hitlerova mládež: Hitlerjugend ve válce a míru 1933-1945, Praha 2001
- Radek Slabotinský, Do exilu s převaděči (Proces s protistátní skupinou „Stanislav Pokorný a spol.“), Prameny a studie k dějinám Československého exilu 1948-1989, svazek 3, Brno 2000
- Tomáš Staněk, Retribuční vězni v českých zemích 1945 – 1955, Opava 2002
- Eduard Stehlík, MEASURE. Příspěvek k historii Czechoslovak Intelligence Organization – CIO. Praha, Studentské listy 25/1991
- Tereza Střelečková, Politické procesy padesátých let – kauza František Zahradka, Liberec 2009
- Libor Svoboda, „Nebylo mi povoleno se hájit“ aneb k osudu bývalého poručíka SNB a agenta-chodce Jana Hoška, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 2007
- Libor Svoboda, „Příznivci starého řádu“, Proces s údajnou protistátní skupinou na Chlumecku, s. 99-124. In: Jaroslav Píkal, *Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska*. Jindřichův Hradec 2004
- František Šedivý, Pod větí smrti, Praha 2000
- Zdeněk Šedivý, Uranový gulag: Jáchymovské peklo, Brno 2003
- Jiří Šolc, Smrt přála statečným. Osudy doc. Vladimíra Krajiny a jeho spolupracovníků v českém domácím odboji za druhé světové války, Praha 1995
- Prokop Tomek, Na frontě studené války – Československo 1948-1956. Praha 2009
- Bedřich Utitz, Neuzavřená kapitola, Politické procesy padesátých let, Praha 1990
- Miroslav Vaněk, Orální historie. Metodické a technické postupy, Olomouc 2003
- Pavel Vaněk, Pohraniční stráž a pokusy o přechod státní hranice v letech 1951-1955, Praha 2008
- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., ÚDV Praha 2003
- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka, Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., ÚDV Praha 2004

- Jaroslav Vorel, Alena Šimánková a Lukáš Babka, Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl III., ÚDV Praha 2004
- Radovan Zajda, Babice 1951, Třebíč 2001

11. Seznam zkratk

ABS	Archiv bezpečnostních složek
BIS	Bezpečnostní informační služba
CIC	Counter Intelligence Corps - Protišpionážní sbory, americká zpravodajská služba, předchůdce CIA
č.	číslo
ČSA	Československá armáda
ČSR	Československá republika
FS	Finanční stráž
HP	Hraniční pásma
K 231	Klub bývalých politických vězňů
kpt.	kapitán
KPV ČR	Konfederace politických vězňů České republiky
KV StB	Krajské velitelství Státní bezpečnosti
KSČ	Komunistická strana Československa
NA	Národní archiv
NDR	Německá demokratická republika
NS	Národní shromáždění
PTP	Pomocné technické prapory
PS	Pohraniční stráž
Sb.	Sbírka zákonů
SČM	Svaz československé mládeže
SNB	Sbor národní bezpečnosti

SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
TNP	tábor nucené práce
ÚDV	Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
USA	Spojené státy americké
ÚV KSČ	Ústřední výbor komunistické strany Československa
ZP	Zakázaný pás
ZPÚ	Zajištění pohraničního území
z.č.	zákon číslo

12. Seznam příloh

Příloha č. 1: Kopie žaloby v případě „Hrabal a spol.“ z roku 1952, Hrabal a spol., 4 SPt I. 17/52, NA.

Příloha č. 2: Kopie rozsudku v případě „Hrabal a spol.“ z roku 1952, Rozsudek. Jménem republiky Or 6 Ts I. 12/52, Hrabal a spol., V-370, ABS.

Příloha č. 3: Fotografie Karla Plocka, Osobní archiv manželů Karla a Marie Plockových, Praha.

Příloha č. 4: Kopie nařízení Státního soudu v Praze ze dne 19. května 1952, Nařízení, aby trest byl vykonán, 6 Ts I. 12/52, NA.

Příloha č. 5: Kopie rozsudku v procesu „Hošek a spol.“ v Praze 1952, Rozsudek. Jménem republiky Or 6 Ts I 12/52, V-370 MV, ABS.

Příloha č. 6: Rudé právo: „*Druhý den procesu s americkými teroristy a špiony*“ z 12. ledna 1952; „*Spravedlivý rozsudek nad bandou amerických teroristů a špiónů*“ z 13. ledna 1952; „*Tak srazíme každou zákeřnou ruku*“ z 16. ledna 1952; „*Postižení se ozvali*“ z 22. ledna 1952

Příloha č. 7: Šifrovací klíč a abeceda používaná údajně Ottou Hrabalem a Karlem Plockem, Osobní spis Karla Plocka, Obálka č. 1 s listinným doličným materiálem, V-370 MV, ABS.

Příloha č. 8: Fotokopie zbraní, střeliva a radiosoučástek nalezených u Aloise Hüttera při domovní prohlídce, Osobní spis Aloise Hüttera, V-370 MV, ABS.

Příloha č. 9: Ukázka otázkového protokolu Karla Plocka, Osobní spis Karla Plocka, Protokol o výpovědi, V-370 MV, ABS.

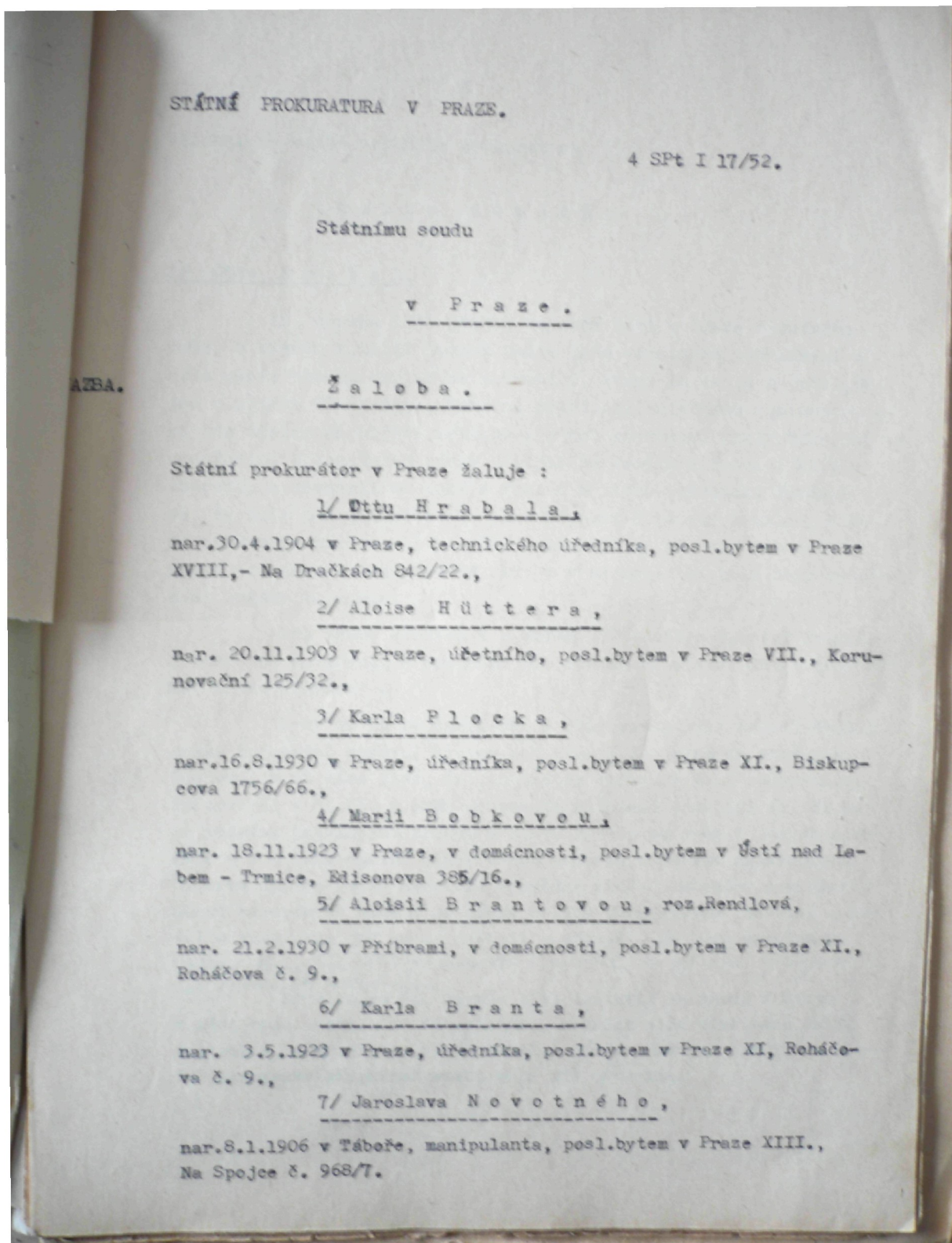
Příloha č. 10: Rozhovor s Karlem Plockem konaný 10. listopadu 2008 v Praze.

Příloha č. 11: Rozhovor s Marií Plockovou konaný 14. března 2010 v Praze.

Příloha č. 12: Vůdcovský a instruktorský dekret Karla Plocka z 3. června 1955 z vězeňské Lesní školy z lágru „L“, 4 SPt I. 17/52, NA.

Přílohy

Příloha č. 1 Kopie žaloby v případě „Hrabal a spol.“ z roku 1952, s. 1.

Příloha č. 1 Kopie žaloby Karla Plocka v případě „Hrabal a spol.“ z roku 1952, s. 4.

- 4 -

3. / Karel P l o c e k .

v Praze

15. června 1951 v bytě Aloise Hüttera sešel se s agentem CIC Rendlem, kterému se nabídl, že bude pracovat pro americkou výzvědnou službu jako soustřeďovač špionážních zpráv za pravidelnou měsíční úplatu Kčs 5.000.-. Tento jeho úkol spočíval v tom, že vybíral zprávy z mrtvých schránek v okolí Prahy a odvážel je do jiné mrtvé schránky v jistém pohraničním okrese na západních hranicích Československa, odkud pak jiný agent tyto dopravoval přímo do špionážního střediska v americkém pásmu Německa. Seznámil se se šifrovacím klíčem a abecedou a přijal heslo, pod kterým měl zprávy odesílat.

Při schůzce s Hrabalem zajišťoval Rendla s pistolí v ruce před eventuelním zákrokem bezpečnostních orgánů. Téhož dne odejel s Rendlem do Trmic, kde se zúčastnil projednávání společného útěku Bobkové a Rendla do zahraničí.

Po návratu do Prahy nakoupil pro Rendla některé věci potřebné pro jeho špionážní práci jako různé cizojazyčné slovníky, plán Prahy, knížky a jiné. K telegrafické výzvě sešel se pak znovu s Rendlem, který mu ukázal všechna místa v nichž jsou ukryty mrtvé schránky a za stejným účelem společně pak odejeli do jistého pohraničního okresu, kde Plocek vybudoval mrtvou schránku a nakreslil plán místa, v němž byla ukryta. Přislíbil také Rendlovi, že získá pro špionáž pomocníky z řad příslušníků armády a SNB a že bude přesně dodržovat termíny, ve kterých má odesílat špionážní zprávy. Po té přijal od něho 700.- Kčs jako zálohu na slibovanou odměnu v celkové částce Kčs 100.000 --.

Začátkem července 1951 převzal od Hüttera šifrovanou špionážní zprávu, vyzvedl pak z mrtvých schránek další zprávy, jejichž obsah týkající se mimo jiné i stavu lidových milic si přečetl. Sám pak nakoncipoval zprávu, v níž navrhl nové termíny k výběru schránek a všechny společně je 6. čer-

- 6 -

ných hesel v západním rozhlasem.

6/ Karel Brant 7/ Jaroslav Novotný.

Přesto, že oba věděli, že Rendl přišel se zbraní v ruce z amerického pásma Německa, aby zde pracoval proti lidově demokratickému zřízení v našem státě, sjednal mu Karel Brant u Jaroslava Novotného úkryt, který mu pak tento po několik dní ochotně ve svém bytě v Praze poskytoval, ačkoliv z rozhovoru Rendla s matkou na vlastní uši slyšel její prosbu, aby se do západního Německa nevracel a ohlásil se ihned orgánům SNB.

Všichni obvinění trestnou činnost doznávají a nebo se vzájemně usvědčují.

Jsou proto právem žalováni, že

v měsíci červnu a červenci 1951 v Praze^a na jiných místech

I/ Otto Hrabal, Alois Hütter, Karel Plocek, Marie Bobková a Aloisie Brantová aktivní spoluprací a poskytováním prostředků agentu CIC Rendlovi usilovali o obnovení kapitalismu v ČSR, při čemž obv. Alois Hütter nashromáždil k tomu účelu většinu množství hromadné účinných zbraní tedy se ^{hromadil a s nimiž byl v úmyslu} spolčil k pokusu o zničení, nebo rozvrácení lidově demokratického státního zřízení, nebo společenského řádu republiky, které jsou zaručeny ústavou, při čemž obv. Alois Hütter k takovému činu hromadil zbraně a střelivo.

II/ Otto Hrabal, Alois Hütter, Karel Plocek, Marie Bobková a Aloisie Brantová vyrazovali špiónážní zprávy a poskytovali také jiné prostředky řídicímu orgánu americké výzvědné služby CIC Rendlovi, při čemž obv. Hrabal a Plocek sdělovali mu zprávy zvláště významné a obv. Hrabal kromě toho tak činil, ačkoliv se výslovně zavázal k příslibnému zachování státního tajemství, tím tedy se spolčil k vyzvědnímu státního tajemství v úmyslu vyrazit je cizí moci, při čemž obv. Hrabal a Plocek vyzvědní státní tajemství zvláště

- 7/-

důležité a obv. Hrabalovi kromě toho byla povinnost uchovávat státní tajemství výslovně uložena.

III/

Karel Brant a Jaroslav Novotný sjednáváním úkrytu pomáhali agentu CIC Rendlovi v jeho snaze o obnovení kapitalismu v ČSR, tedy mu poskytli pomoc k pokusu o zničení, nebo rozvrácení lidové demokratického státního zřízení nebo společenského řádu republiky, které jsou zaručeny ústavou.

T í m s p á c h a l i :

- 1/ Otto Hrabal, Alois Hütter, Karel Plocek, Marie Bobková a Alois Brantová trestný čin velezrady dle § 78 odst.1 pís.c, odst.2 pís.a tr.z. a obv. Alois Hütter též dle odst. 3 pís.b d tr.z.
- 2/ Otto Hrabal, Alois Hütter, Karel Plocek, Marie Bobková a Alois Brantová trestný čin vyzvědačství dle § 86 odst.1, odst.2 pís.a/ tr.z.,obv. Hrabal též dle odst. 3, pís.b/a d/, obv. Plocek též dle odst. 3 pís.d/ tr.z.
- 3/ Karel Brant a Jaroslav Novotný trestný čin pomoci k tr.činu velezrady dle § 7, 78 odst.1 pís.c/ tr.z.

Navrhují : čísti trestní oznámení a osobní výkazy obviněných.

V Praze dne 20. února 1952.

Náměstek státního prokurátora :

Příloha č. 2 Kopie rozsudku v případě „Hrabal a spol.“ z roku 1952, s. 1.

R o z s u d e k .
J m é n e m r e p u b l i k y !

Státní soud v Praze, odd. VI., uznal po hlavním líčení
konaném dne 16., -17. dubna 1952 takto právem :

Obvinění :

- 1) ing. Otto H r a b a l , nar. 30. dubna 1904 v Praze, technický
úředník, bytem v Praze XVIII., Na Dračkách
842/22,
- 2) Alois H ü t t e r , nar. 20. listopadu 1903 v Praze, účetní,
bytem v Praze VII., Korunovační 125/32,
- 3) Karel P l o c e k , nar. 16. srpna 1930 v Praze, úředník,
bytem v Praze XI., Biskupcova 1756/66,
- 4) Marie B o b k o v á , nar. 18. listopadu 1923 v Praze, v domácnosti
bytem v Ústí n. L., Trmice, Edisonova 385/16,
- 5) Aloise B r a n t o v á, roz. Rendlová, nar. 21. února 1930 v Příbrami,
v domácnosti, bytem v Praze XI.,
Roháčova 9,
- 6) Karel B r a n t , nar. 3. května 1923 v Praze, úředník, bytem
v Praze XI., Roháčova 9,
- 7) Jaroslav N o v o t n ý, nar. 8. ledna 1906 v Táboře, manipulantský,
bytem v Praze XIII., Na Spojece
čp. 968/7 ,

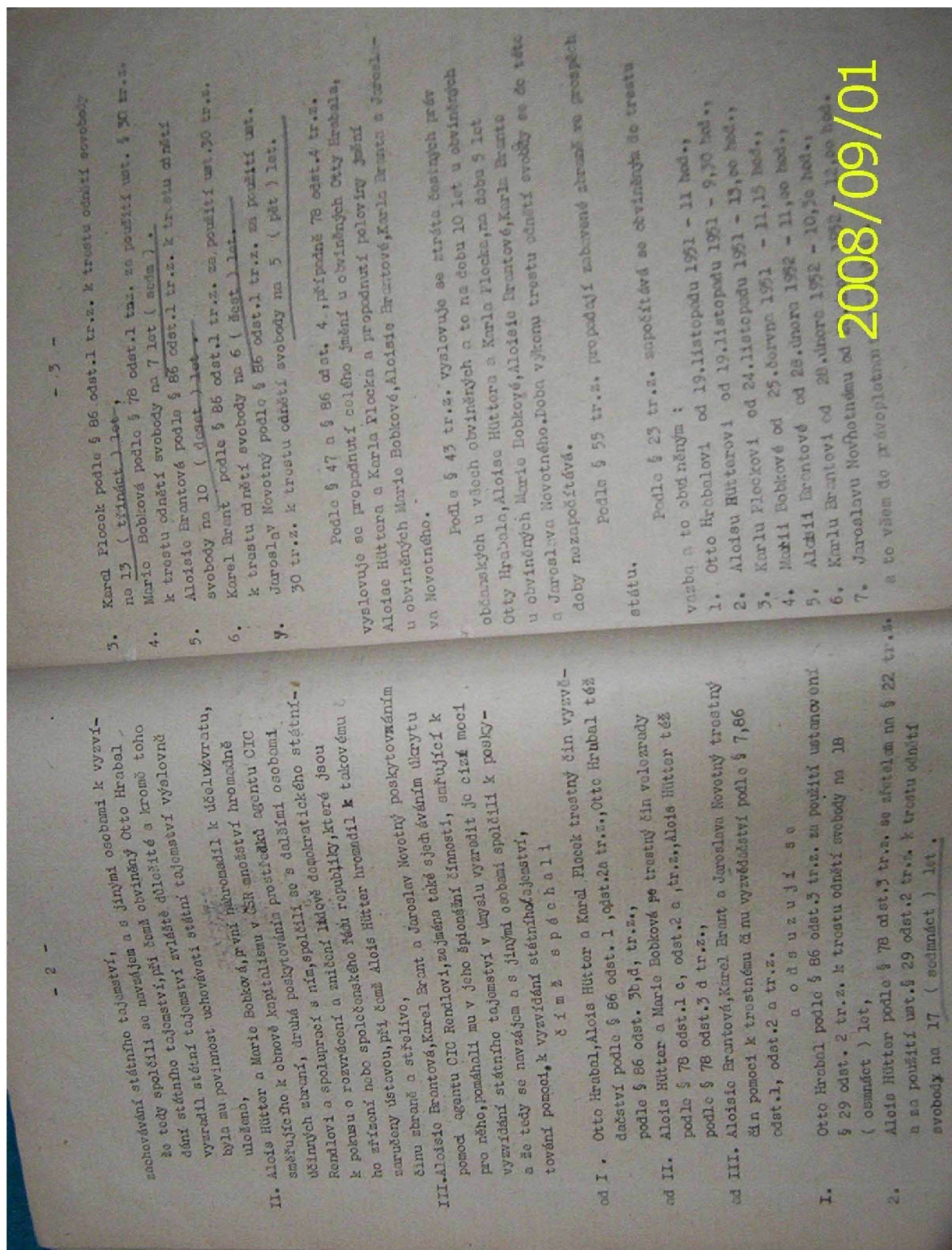
všichni ve věci státního prokurátora

j s o u v i n n í ,

že v červnu a červenci 1951 v Praze, v Pošumaví a jinde

1. Otto Hrabal, Alois Hutter a Karel Plocek, první a třetí vyrazo-
vali špiónážní zprávy a k této činnosti se spojili, druhý
se k této činnosti spojil a všichni poskytovali prostředky
příslušnému orgánu CIC Rendlovi k jeho špiónážní práci.
Ještě obviněný Otto Hrabal odléval mu zprávy zvláště
a kromě toho tak činil, ačkoliv se výslovně zavázal k příslušnému

2008/09/01

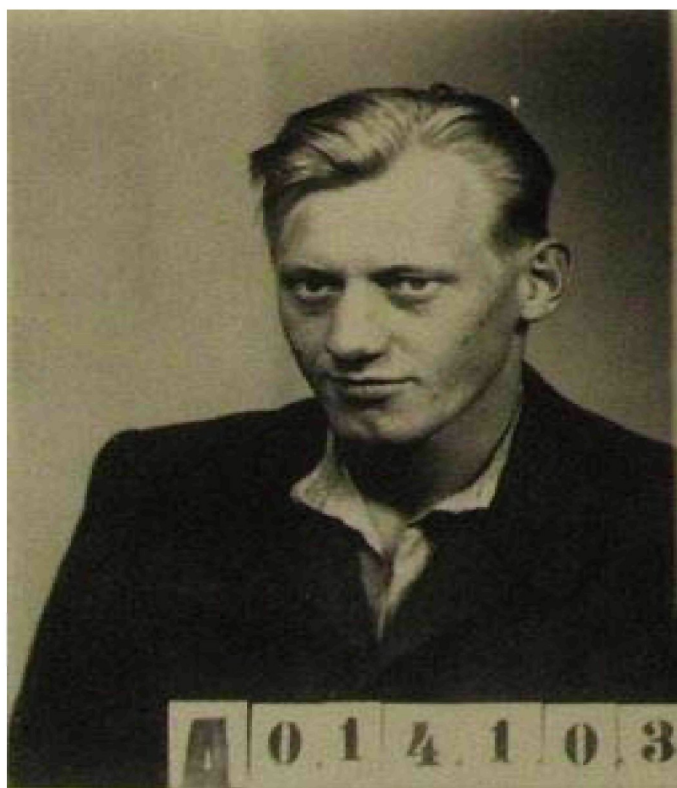

Příloha č. 3: Fotografie Karla Pločka.

Karel Plocek jako skaut v roce 1945

Karel Plocek v roce 1950

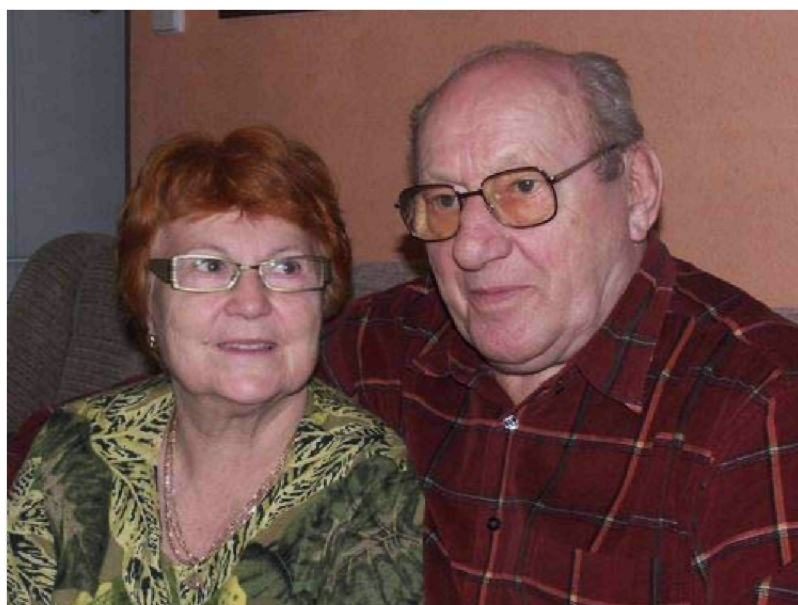

Karel Plocek jako vězeň

Příloha č. 3: Fotografie Karla Pločka.

Karel Plocek na Jáchymovském pekle v roce 2007

Karel Plocek s manželkou Marií

Příloha č. 4: Kopie nařízení aby trest byl vykonán ze dne 19. května 1952.

STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE

Došlo: 2. VI. 1952

4 S P t. I 17/52 - 13

212

příkaz, aby trest byl vykonán.

Zpráva o nastoupení trestu.

Karel Ploček,

Trest nastoupen dne 14. 4. 1952
21. 4. 1952

narozen 16. 8. 1930 v Praze

o 13 hod.

bytem v Praze II, Biskupcova 1765/66

O nastoupení trestu vyrozuměn

byl odsouzen rozsudkem státního

soudu v Praze ze dne 17. 4. 1952

k č. j.

č. j. 6 Ts I 12/52

potvrzeným - pozměněným rozhodnu-

tím nejvyššího soudu v Praze ze

dne // č. j. To //

pro § 86 odst. 1. odst. 2 písm. a/

tr. zák.

Velitelství oddílu SVS

Praha - Pankrác

13

V. 1952

(razítko věz. ústavu, datum a
podpis jeho velitele)

k trestu odnětí svobody na

13 roků

se započítám vazby

od 24. 11. 1951 - 13 hod.

co

Trest odnětí svobody má nastoupit

i h n e d - nejpozději dne

Trest budiž vykonán /ústátně/-

mimo ústav.

Po jeho odpykání budiž pro-

puštěn na svobodu - dodán

Odsouzený projevil trestným činem
nepřátelství k lidově demokratic-
kému řádu.

O nastoupení trestu budiž vyrozuměn

KV Stb Praha

č. j. B/4-V-154/52 z 5. 2. 1952

Státní prokuratura v Praze

dne 18. dubna 1952

Státní prokurátor:
v z. Dr. Faltis v. r.

Za správnost vyhotovení
ved. kanc. oddělení:

Věci/včetně peněz/, které odsouzenému
patřily v den právní moci rozsudku
t. j. dne 17. 4. 1952 a jsou v tamní ús-
chově, buďtež s výjimkou občanského
oděvu, i pár obuvi a nutné prádlo
zaslány ONV - fin. referát v
..... Praha II
č. j. jakožto součást
propadlého jmění odsouzeného.

STÁTNÍ PROKURATURA
V PRAZE
Došlo: 19. V. 1952
krát příloh

24. V. 1952

VELITELSTVÍ ODDÍLU SVS PRAHA
A SOUDNÍ VĚZNICE PRAHA
Vzor E. 7 k j. ř.
dne 3. V. 1952
přil.

2 Ts I 2/52.

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y !

Státní soud v Praze uznal dne 12. ledna 1952 po hlavním líčení, konaném v přítomnosti všech obviněných ve dnech 10. a 11. ledna 1952 takto právem:

Obvinění:

✓ 1/ Jan Hošek,

nar. dne 18.5.1904 ve Stráži nad Nežárkou, býv. poručík SNB, posledně bytem Feldboching, tábor IRO, západní Německo;

✓ 2/ Emanuel Rendl,

nar. dne 20.1.1923 v Čepicích, okr. Sušice, úředník, posledně bytem v Džčině, Červený Vrch č. 28;

✓ 3/ Jaroslav Dvořák,

nar. dne 22.6.1930 v Praze, bez stálého zaměstnání, posledně bytem v Bernried, v západním Německu;

✓ 4/ Josef Liška,

nar. dne 28. října 1922 v Příměticích, pojišťovací agent, uprchlý trestanec, posledně bytem v Mnichově, západní Německo;

✓ 5/ Petr Čížek,

nar. dne 2. března 1914 ve Vlasaticích, okr. Mikulov, vedoucí pískovny, uprchlý trestanec, posledně bytem v Mnichově, západní Německo;

6/ František Kroc,

nar. dne 19.9.1924 v Podborání, řidič aut, posledně bytem v Žalově čp.292,

7/ Robert Sünderrhauf,

nar. dne 23.2.1928 v Bohusech v Rumunsku, bez stálého zaměstnání, posledně bytem v táboře "Walka" u Norimberka, západní Německo a

8/ František Dolíněk,

nar. dne 29.9.1915 v Třebíči, bývalý tajemník, bývalé Čsl.strany národně socialistické v Sokolově, posledně bytem v Praze- Karlíně, Invalidovna čp.8,

všichni t.č. ve vazbě státního prokurátora v Praze

- 2 -

jsou vinni,

- I/ že v době od r. 1947 do 20. listopadu 1951 ilegálně opustili území republiky, uprchli do západního Německa a Rakouska, zde se spojili se zrádci emigranty, připravujícími ve spojení s americkými imperialisty zničení lidové demokratického státního zřízení v Československu- pomocí války- spojili se tudíž jednak navzájem / obvinění Petr Čížek s Josefem Liškou/, jednak s dalšími pachateli; dále s agenty americké výzvědné služby, tudíž s cizími činivci, k pokusu o zničení a rozvrácení lid. dem. státního zřízení a společenského řádu republiky, které jsou zaručeny ústavou, při čemž obviněný Jan Hošek dopustil se tohoto činu jako důstojník Sboru Národní Bezpečnosti, vázaný zvláštní přísahou, tedy za okolností zvláště přitěžujících a obviněný Jaroslav Dvořák při takovém činu kladl ozbrojenému sboru násilný odpor;
- II/ v t é ž e době jednak na území Československa, jednak na různých místech v Německu a Rakousku, se stali placenými agenty americké výzvědné služby, zavázali se, této špionážní službě soustavně dodávat zprávy, tvořící státní tajemství, byli vyškoleni v amerických výcvikových střediscích ve výzvědačství a diversích^{ch}, ilegálně se několikrát vrátili na území ČSR se špionážními úkoly a tyto jednak na území ČSR, jednak v cizině plnili, vyzvídali skutečnosti, tvořící státní tajemství vojenské, hospodářské a politické a tyto cizí moci vyzradili, při čemž obviněný Jan Hošek vyzvídal a vyzradil cizí moci skutečnosti, týkající se organizace bezpečnostní služby na státních hranicích, dále ke špionáži využíval svých znalostí s příslušníky SNB a místních poměrů, kteréžto znalosti a vědomosti nabyl během konání služby a ve své funkci v SNB a čin spáchal od r. 1948 do konce července 1951, tudíž vyzvídali státní tajemství v úmyslu vyzradit je cizí moci a státní tajemství cizí moci vyzradili, o
- v t í c h n í obvinění dopustili se takového činu jako členové organizace, jejímž účelem je vyzvídat státní tajemství a v y d ě l e č n ě ,

- 3 -

obvinění Jan H o š e k, Josef L i š k a a Petr Č í -
ž e k se dopustili tohoto činu, ač jim byla povinnost
uchovávat státní tajemství výslovně uložena, .

obviněný Jan Hošek spáchal čin způsobem zvláště nebezpečným
a po delší dobu

obviněný Robert S ü n d e r h a u f a František K r o c
spáchali čin po delší dobu/ od října 1948 do listopadu 1951/,
a u v š e c h o b v i n ě n ý v h se čin týkal
stát í h o tajemství zvláště důležitého;

č í m ž s p á c h a l i ,

v š i c h n i o b v i n ě n í

ad I/v e l e z r a d u podle §u 78 odst.1c/ , 2a/b/,tr.z.,
obviněný Jan Hošek též podle odst.3 f/ a Dvořák podle
odst.3 e/ cit.zák.;

ad II/v y z v ě d a č s t v í podle §u 86 odst.1, 2 b/, 3c/,
d/ ,2/ tr.z., obvinění Jan Hošek, Josef Liška a Petr
Čížek též podle odst.3 b/ cit.zák.

a o d s u z u j í s e z a t o :

obvinění Jan H o š e k , Emanuel Rendl, Jaroslav D v o -
ř á k, Josef L i š k a , a Petr Č í ž e k ,
podle §u 86 odst.3 a 4 tr.z. se zřetelem k ust. §u 22 tr.z.
k trestu s m r t í a k propadnutí jmění;

obviněný František K r o c , Robert S ü n d e r h a u f
a František D o l í n e k podle §u 86 odst.3 a 4 tr.z.
se zřetelem k ust. §u 22 tr.z. a za použití ust. §u 29 odst.
2 tr.z. k trestu odnětí svobody a to každý z nich na
d o ž í v o t í a k propadnutí jmění.

Podle §u 45 tr.z. vyslovuje se u obviněného Jana Hoška
vyloučení z vojska.

Podle §u 55 tr.z. se prohlašují věci došlech, zejména
zbraně, střelivo, písemnosti a jiné předměty, které byly zabeve-
ny obviněným za propadlé.

Podle §u 43 tr.z. vyslovuje se u všech obviněných ztráta
čestných práv občanských n a v ž á y .

Podle §u 23 tr.z. se obviněným započítává do trestu
odnětí svobody vazba a to:

Příloha č. 6 Rudé právo: „Druhý den procesu s americkými teroristy a špióny“

z 12. ledna 1952.

RP 12. 1. 52

Druhý den procesu s americkými teroristy a špióny

PRAHA 11. ledna (ČTK)

Již po dva dny — čtvrtek a pátek, probíhá ve velké jednací síni státního soudu v Praze za předsednictví dr. Vojtěcha Rudého přelíčení s osmi americkými teroristy a špióny. Výsledky obviněných a celý průběh jednání jsou sledovány s napjatou pozorností pracujícími velkými pražskými závody. V soudní síni jsou přítomni kromě českých a slovenských novinářů též zástupci tisku sovětského a tisku lidově demokratických zemí, i novináři ze západních kapitalistických států.

Na stolech poblíž sedadel soudního senátu je umístěn celý arzenál zbraní, jimiž byli vyslaní špióni vyzbrojeni, a ostatní početná výstroj, kterou byli ke své záškodnické činnosti vybaveni.

Po čtvrtém výsledku špiónů Hoška, Rendla, Dvořáka, Lišky a Čížka pokračovalo jednání v pátek výsledkem dalších obviněných. Před soudem se odpovídala ze svých četných zločinů další individua z řad podvodníků, zlodějů, defraudantů a zrádců, kteří se stali ochotnými nástroji americké špiónážní služby.

To jsou ony „vybrané osoby“, o kterých mluví zákon o tak zvané „vzájemné bezpečnosti“, přijatý 10. října 1951 americkým Kongresem. Pro záškodnickou činnost těchto zločinných individuí uvolnil americký Kongres zvláštní položku 100 milionů dolarů.

V odpovědích na otázky předsedy senátu, přísedících a prokurátorů dr. Karla Čížka a Miroslava Kolajů a pod tíhou usvědčujících důkazů dozrávají všichni obvinění svou hanebnou úlohu, kterou sehráli ve službách amerických osnovenatelů nové války.

Výslech obžalovaného J. Hoška

Obviněný Jan Hošek, býv. příslušník policie, na dotaz státního prokurátora, jaké měl tedy ve skutečnosti před svým zatčením povolání, odpověděl: »Byl jsem americkým špiónem.«

Na otázku předsedy, zda se cítí vinen, odpověděl Hošek: »Cítím se být vinen v celém rozsahu.«

Okamžitě po svém zběhnutí za hranice hledal Hošek z bezohledného prospěchářství cestu,

k válce, bezelstně přiznal: »Já jsem si představoval, že i moje rodina může být ve válce zničena.«

Obviněný Hošek potom podrobně líčil, jak s ním byl po příchodu do zahraničí sepsán na úřadovně CIC v anglickém jazyce protokol, ve kterém důstojník CIC Yorkovi ochotně vyžádal důležité údaje o ochraně našich státních hranic a vůbec vše, čím mohl uškodit našemu lidu.

Na otázku předsedy, zda je mu známo, že američtí teroristé organizují vraždy našich poctivých občanů, odpovídá: »Často jsem slyšel americké agenty, jak mezi sebou vyprávějí, že ten nebo onen čs. státní příslušník byl zlikvidován.«

Na otázku předsedy, zda si byl vědom při udávání jmen čs. státních příslušníků — oddaných stoupenců lidově demokratického zřízení — toho, že se jedná o získávání informací k teroristickým činům, ba i k vraždám, obviněný přiznává: »Byl jsem si toho vědom a souhlasil jsem s tím.«

V dalším výslechu obviněný dozrává, že byl vícekrát vyslán na různých služebnách americké výzvědné služby. Svou bezcharakterností kvalifikoval se obviněný pro službu CIC, do které byl přijat jako placený agent. Podrobně líčí obviněný svoje setkání s důstojníky CIC, americkými státními příslušníky. Tito svěřili obviněnému první úkoly, o kterých obviněný vypovídá: »Měl jsem získat spojení v Československu a opatřit špiónážní zprávy z oboru armády, SNB, jakož i zprávy hospodářského a politického charakteru.«

Americkou špiónážní centrou byl vyzbrojen na ilegální cestu do Československa pistolí, potravinami, větší peněžitou částkou a falešnými doklady. K hranicím byl dovezen vozidlem americké výzvědné špiónážní služby a doprovázen tidičnými orgány CIC.

Po příchodu do Československa navštívil některé ze svých známých, o kterých věděl, že jsou nepřátelé lidové demokratického zřízení. U těchto se ukrýval a snažil se je získat k spolupráci. Také v dopisech vyzýval některé z těchto svých známých k spolupráci s americkou špiónážní službou. V těchto dopisech uváděl, jakým způsobem

svou protistátní činnost, použil Hošek pohružky pistolí jako »přesvědčovacího prostředku«.

Diversantská činnost Hoškova byla pestrá. Zajišťoval instalování ilegálních vysílací stanice, měl obstarat vzory čs. potravinových lístků, podle kterých měly být v západním Německu natisknuty ve velkém množství padělky, aby tak bylo rozkládáno zásobování našich pracujících.

Obviněný Hošek, který byl v procesu odhalen jako zavilý nepřítel našeho lidu a zvláště nebezpečný, vypočítavý a chladnokrevný zločinec, byl přes všechnu svou protrelou rafinovanost dopáden bdělými orgány SNB.

Po dotazech obhajoby byl výslech obviněného Hoška zakončen.

Výslech obžalovaného E. Rendla

Ve čtvrtém přelíčení byl jako druhý vyslechnut obviněný Emanuel Rendl. Je to již starý profesionální zločinec a protřelý špión. Pro americkou špiónážní službu začal horečně pracovat již během druhé světové války, kdy z příkazu hlavního stanu Tlavy armády plnil špiónážní úkoly ve Vídni.

Rendl vědy toužil po bezpracném, snadném životě, chtěl žít na vysoké noze. Proto nenáviděl pracující lid a náš lidově demokratický řád. Když byl po válce zaměstnán u spedičské firmy Schenker v Děčíně, zpronevěřil, jako zapřisáhlý nepřítel znárodnění celý vagon mědi, aby tak poškodil náš znárodněný průmysl. Obnos 180.000 Kčs, který mu tato zpronevěra vynesla, Rendl prohrál. Za tento zločin si odpýkal dva a půl roku těžkého žaláře.

Tehdy se tento defraudant a špión ještě více zatvrdil a rozhodl se uprchnout za hranice, kde se chtěl spojit se svými starými známými, s americkou špiónáží.

A také hned v září 1949 po ilegálním přechodu hranice vstoupil ve spojení s orgány CIC v Tirschenreuthu. Americký špión Bagatai byl jeho instruktorem při odborném špiónážním výcviku. Při výslechu Rendl podrobně vyprávěl, jak vybaven falešnými doklady, obnosem 23.000 Kčs, samovalem, granátem a pistolí pře-

PRAHA 12. ledna (ČTK) Jaroslav Dvořák, Josef Liška a Petr Čížek k trestu smrti.

V sobotu ráno skončil před tábinním soudem v Praze třicetidenní proces s bandou osmi amerických teroristů a špiónů, které nám vyslala špiónážní agentura amerických imperialistů CIC.

Ostatní obvinění František Kroc, Robert Sünderhaua a František Dolínek k trestu odnětí svobody na doživotí.

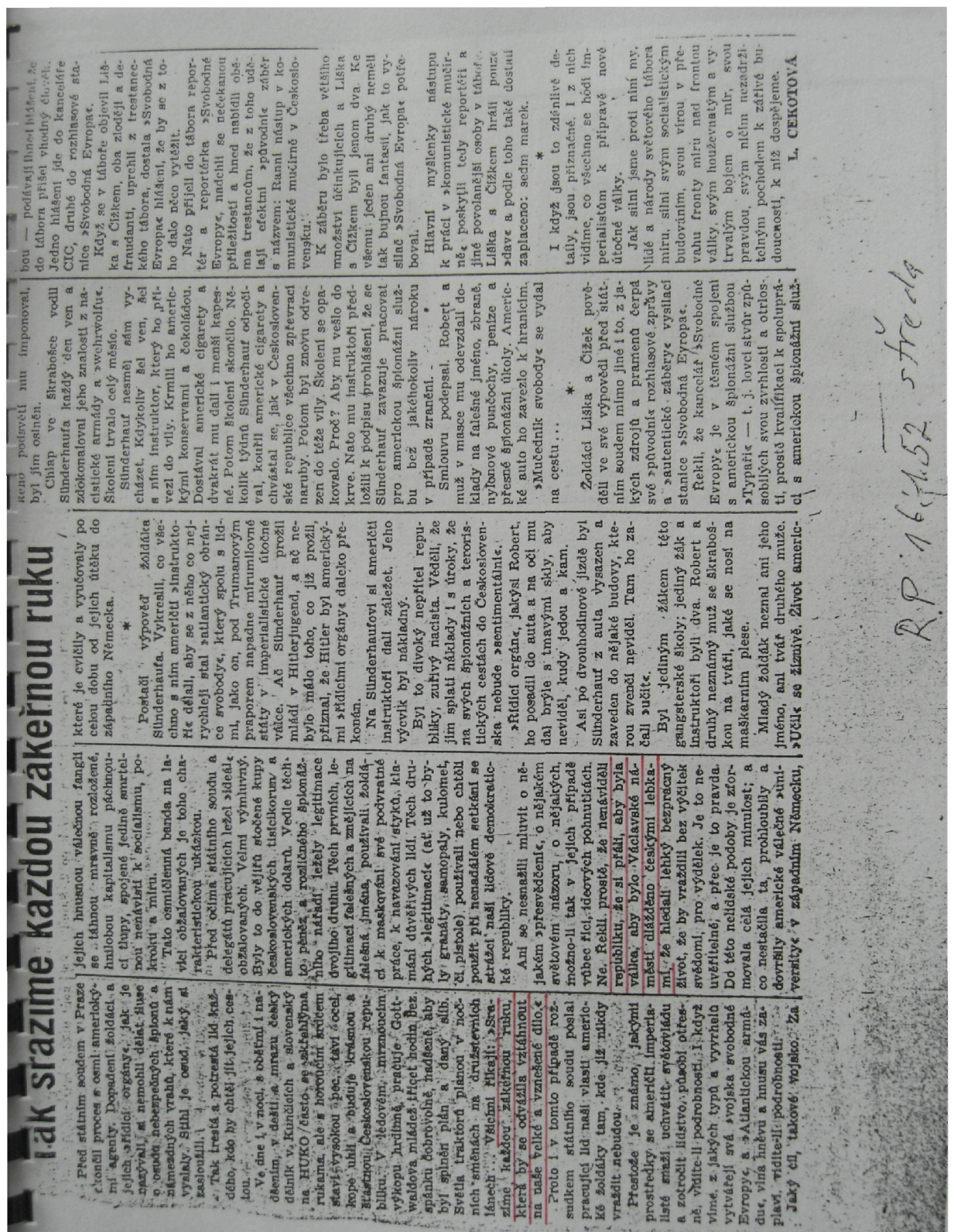
Předseda státního soudu vynesl rozsudek, jímž všichni obvinění byli uznáni vinnými trestnými činy velezrady a vyvědačství a odsouzeni.

U všech obviněných byla vyslovena ztráta čestných práv občanských a propadnutí veškerého jmění.

Předseda senátu pak podrobně odůvodnil vyнесенý rozsudek jak co do viny, tak i trestů u každého z obviněných.

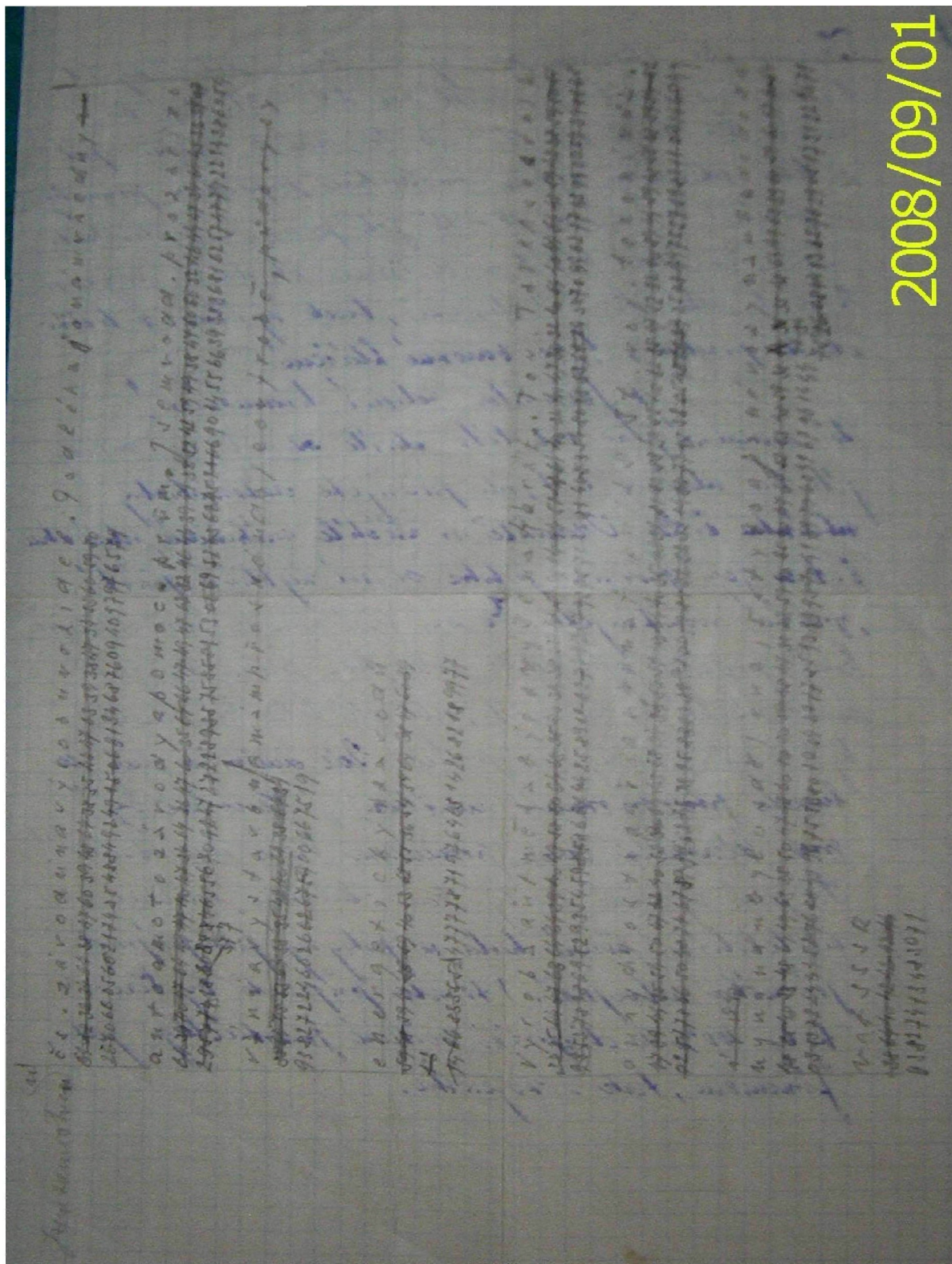
Jan Hošek, Emanuel Rendl.

R.P. 13,752

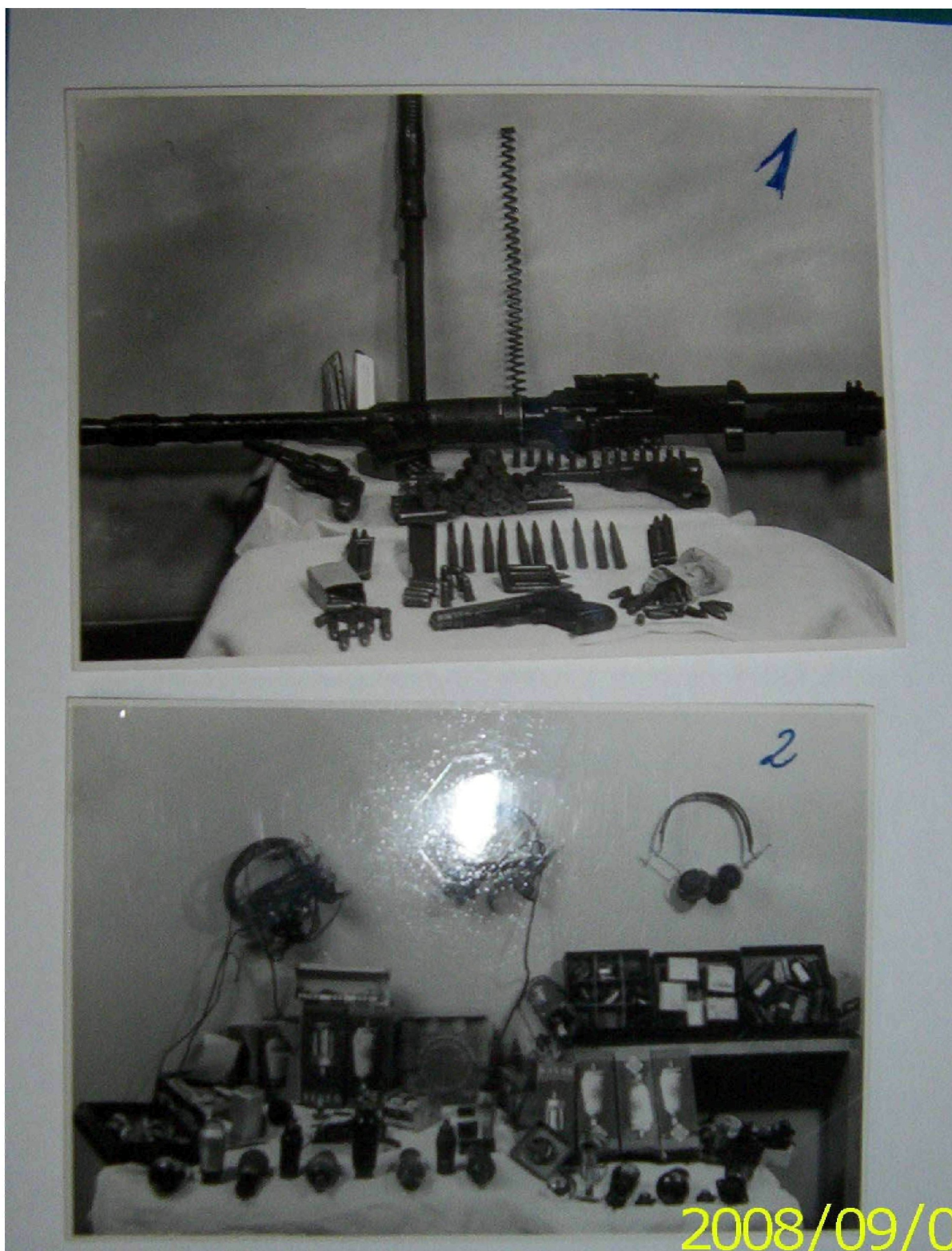

R.P. 16.1.52 středa

Příloha č. 7 Šifrovací klíč a abeceda používaná údajně Ottou Hrabalem a Karlem Plockem.

Příloha č. 8 Fotokopie zbraní, střeliva a radiosoučástek nalezených u Aloise Hüttera při domovní prohlídce.

Krajské velitelství státní bezpečnosti
Praha

82 9

Č. 7136/51.

Dne 29. ledna 1952.

PROTOKOL O VÝPOVĚDI

s obviněným

P l o c k Karel
Iměno a příjmení

Za svobodna - přezdivka

Narozený 16.8.1930 v Praze
povoláním účetní n.p. kde Praze
bytem Praha XI., Biskupcova 1756/66.
stav svobodný jméno manž. /
rozená / počet dětí /
národnost česká stát. přísl. čsl.
školní vzdělání 5 obec. 3 měšť. 3 základní odb.
voj. poměr vojín aspirant rodiče obchodní.
Jaroslav a Božena rozená Vavříková
majetkové poměry nemajetný
dřívejší tresty dosud netrestán
totožnost zjištěna v místě jeho dosavadního
bydliště.
politická příslušnost KSC po únoru.

Jmenovaný po napomenutí v udání
pravdy a po obeznámení s předmětem výsledku vypovídá:

K v ě t i :

Dle vašeho doznání, dopustil jste se trestných činů namířených
proti bezpečnosti naší lidově-demokratické republiky. Jste si
vědom, jako bývalý voják dosahu celé vaší trestné činnosti?

Jsem si plně vědom odpovědnosti za činy, kterých jsem se
dopustil. Jako vojákovi bylo mi několikrát objasněno, že vojenský
tříjsem republiky je vytvořit předpoklady k úspěšné obraně vlasti
čelit všemu, co by tuto obranu mohlo zeslabovat.

Podmínkou úspěšné ochrany republiky jest také nejdokonalejší
tajení všech údajů, týkajících se kteréhokoliv odvětví v našem
politickém i hospodářském životě, ale vy vaší podvratnou činností
ve spojitosti s jinými, jste tuto ochranu podkopával.

2008/09/01

Pokračování ve výpovědi Karla P l o c k a .

Ano byl jsem členem organizace, která z návodu a za podpory američanů, prováděla v Československu špionáž.

Vysvětlete, jak podpořili anglo-američtí imperialisté vaši špionážní organizaci ?

Byl to jednak agent CIC R e n d l, který byl k tomu účelu aby organizoval zde špionážní síť vzlášť vyškolen. Za tím účelem byl američany vyslán na zdejší území a současně donesl pro naši práci směrnice a pokyny a hlavně také finanční podporu.

Dne 13.června 1951 jste byl propuštěn z čsl. armády. Uveďte, kdy jste se seznámil s agentem "e n d l e m a kdy začala vaše protistátní činnost ?

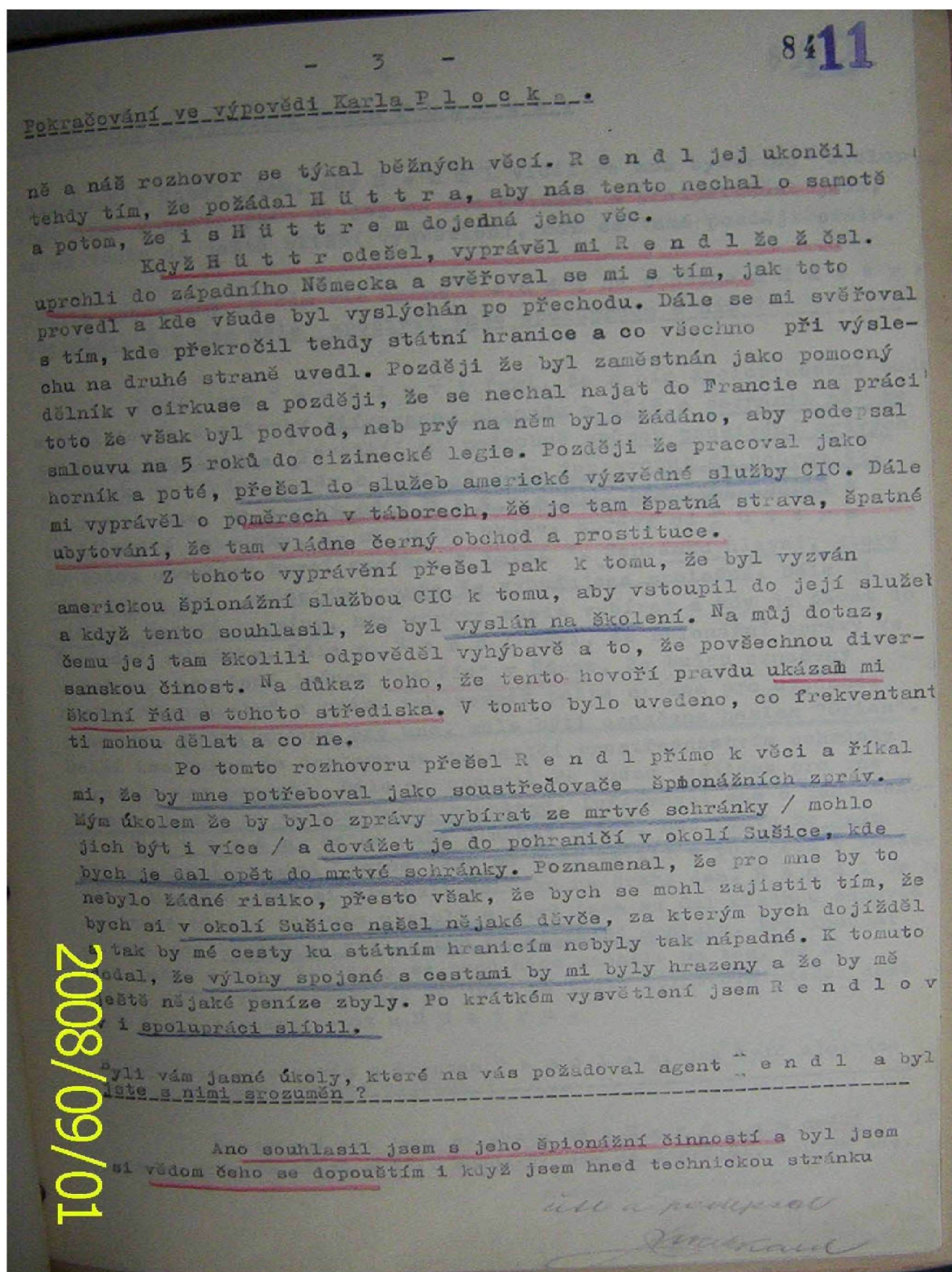
Agentu CIC R e n d l a jsem znal již z dřívějších dob. Před jeho ilegálním odchodem do zahraničí, jsem jej naposledy viděl v roce 1949. Po návratu z vojny jsem o něm po prvé slyšel od manželky mého bratrance Karla B r a n t a , která je sestrou jmenovaného. Tato mi sdělila, když jsem byl dne 15.června 1951, když jsem byl u ní na návštěvě v bytě, že se vrátil ilegálně z Německa její bratr E m a n u e l, který by se mnou rád hovořil. Dodala, že ve večerních hodinách bude Emanuel v bytě Aloise H ů t t r a, kde mu s tímto ujednala schůzku a budu-li mít proto čas, tak abych tam zašel. Tímto započala moje trestná činnost, neb jsem neměl ani nejmenšího úmyslu R e n d l a / Emanuela / oznámit bezpečnostním orgánům, přestože jsem o něm věděl, že se tento vrátil ze západního Německa.

Šel jste opravdu do bytu H ů t t r a a setkal jste se s R e n d l e m ? Popište tedy průběh celé schůzky .

Já jsem skutečně do uvedeného bytu šel, kde jsem se setkal kromě H ů t t r a a jeho manželky, též i s Emanuelem "e n d l e m H ů t t r a znám z doby, kdy jsem s tímto byl zaměstnán v továrně KBA n.p. v Praze Vysočanech. Potom jsem byl vyzván H ů t t r e m abych se odebral do pokoje, kam šel také i R e n d l a manželka H ů t t r a zůstala v té kuchyni. Zpočátku jsme se bavili společ-

čít a pokračoval

Karel Plock

Pokračování ve výpovědi Karla P l o c k a .

nepochopil. Chtěl jsem, aby R e n d l viděl ve mne bystrého spolupracovníka a proto jsem se jej na nic netázal a předpokládal jsem, že mi tento dá ještě bližší vysvětlení, což se také později stalo.

Uveďte konkrétně s čím vás agent " e n d l na schůzce u H ü t t r a obeznámil a v čem měla spočívat vaše spolupráce s ním ?

Když jsem " e n d l o v i řekl, že s ním spolupracovat budu, vyndal tento z aktovky šifrovanou abecedu a klíč a seznámil mě se způsobem používání. Vysvětlil mi podrobně způsob používání mrtvých schránek, vybírání zpráv a tyto že budu dopravovat do pohraničí. Upozornil mne, že zprávy od H ü t t r a budu přebírat osobně a další mrtvé schránky, že mi ještě ukáže. Zprávy od " ü t t r a že budou označeny krycí značkou " LETNÁ ". Schránku hlavní, která měla být u česl. státních hranic že vybudujeme společně. Dále mi sdělil, časové termíny, kdy zprávy musím vybírat a kdy je dávat do ústřední schránky. Dále mi R e n d l řekl, že špiónážní zprávy ve schránce označené jménem " Petřín " v Šárce, že budou označeny heslem " Senohraby " a právě tak rovněž pošta určena pro uvedenou schránku. Pošta určena pro mne, měla být označena heslem "Orion". Další instrukce že dostanu ze zahraničí prostřednictvím schránky a rovněž tak peníze. Dále mi oznámil že budou vysílána pro mne varovná hesla ze zahraničního rozhlasu. Informoval mne o jeho dohodu s H ü t t r e m, že se naše činnost změní, neb tento že bude mít vysílací stanici. Potom jsme se opět bavili o poměrech v Německu a konečně jsme si ujednali schůzku na druhý den. R e n d l se mne také tázal, zda mám pistoli a když jsem mu dal kladnou odpověď vyzval mne, abych si vzal sebou na zítřejší schůzku. Při loučení ještě dodal, že kdyby se snad něco změnilo na tom, co mi sdělil, že mě včas vyrozumí. Já jsem po tomto rozhovoru odešel domů a R e n d l zůstal spát u H ü t t r a .

2008/09/01

Uveďte, jste se opravdu s agentem " e n d l e m, jak bylo ujednáno a jaký byl účel vašeho setkání ?

V uvedený den jsme se skutečně s R e n d l e m sešli na předem určeném místě a účel schůzky jsem se dozvěděl, teprve zde.

Čest a pověst

Karel Plock

Příloha č. 10 Rozhovor s Karlem Plockem konaný 10. listopadu 2008
v Praze.¹

V jakém prostředí jste vyrůstal?

Otec byl úředník, matka v domácnosti a měl jsem o tři a půl roku staršího brácha. Vyrůstal jsem na Žižkově, v Biskupcově ulici. Otec byl od sedmnácti let voják, proto nás vychovával v militantním smyslu, k rozumným úvahám a zodpovědnému jednání, ale nejdůležitější byla kázeň, která nebyla drilem, cokoliv se stalo, tak se to řeklo tátovi, jak to bylo. Jednou brácha potloukl na kole druhého kluka a hned to řekl doma, nedělali jsme žádný utíkačky, se vším jsme přišli, rozumně to probrali a táta to pak posoudil. Nejtvrdší trest, který jsme dostávali, byly zaražený vycházky od tří dnů až do týdne, byly ale samozřejmě i fyzické tresty. Byli jsme vedený k čestnému jednání, úvahy byly nekompromisní, to je totiž považovaný za špatnou věc od nepřítele, neboť nejednáme s anděly, ale s lidmi a ti mají chyby. Od malička jsme byli vedeni k víře a bylo nám vštěpováno, že křesťanství vede k poctivosti, chodit do kostela byla povinnost, ale ne fanaticky. Na půlnoční jsem chodil od šesti let.

Navštěvoval jsem školu Na Pražačce, tam jsem se v roce 1941 setkal s Hotárkem,² který vedl oddíl Vlčat, a ten dospěl k názoru, že bych mohl být přijat, a tak jsem 28. června 1941 přišel mezi ně. Ve škole byli i jiní učitelé. Například češtinářka Hlavová a třídní učitelka Šanerová, která nás učila za války dějiny. Za války vycházely noviny, Mladý svět, s okénkem do historie, jinými slovy, jak si hitlerčící představovali historii: „*Vždycky jste byli Němci, jen jste náhodou začali mluvit jinak než německy.*“ Učila nás normální dějiny tak, jak byly, přestože s náma chodil třeba žák Rudolfer, jehož bratr byl v SA. Za Rudolferem jsme šli a řekli, mu, že jestli něco řekne, tak ho zmydlíme, že ho nepozná vlastní máma. Nikdy nic neřekl, tvrdil, že je čestný kluk a to, co se učí ve škole, ani bráchovi nepoví. No, ale Otakárek nás vedl v oddíle, jednou po prázdninách, buď koncem roku 1941 nebo počátkem roku 1942 se po něm

¹Pokud není uvedeno jinak, informace pocházejí z rozhovoru s Karlem Plockem.

²Otakar Haltuf – slovenský voják, zahrádkář

sháněli a zmizel, už jsem se s ním nesetkal. Oddíl ale přežíval. Na počátku roku 1944 jsem se setkal s Otakarem Jiřincem, vůdcem vodáckého oddílu, bydlel v Modřanech, měl těžce nemocnou maminku, o kterou se musel starat. V roce 1945 jsem nastoupil do jeho oddílu.

Tátova výchova byla dobrá. V roce 1941 jsem tedy vstoupil do Junáka a v roce 1942 jsem tátovi podle potřeb s bráchou dělali spojku. Otec byl zakladatelem partyzánské skupiny Mstitelé, což byla odnož skupiny Věrný pes, kde byl i generál Eliáš. Jako spojka jsem přenášel i lehký zbraně z důvodu, že kluka si nikdo nevšimne, v tom byla výhoda. Líbilo se mi to, byli jsme vychovávaní k pocitu zodpovědnosti a vtažení do děje války, získávali jsme pocit, že nejsme přehlíženi a počítá se s námi. Už u dítěte nám to přineslo pocit důležitosti a bylo to vysoce výchovný, člověk dospíval ke správným rozhodnutím.

Co se dělo s vámi a vaší rodinou po válce?

5. května 1945 jsem s otcem a bratrem byli nad žižkovským Sokolem, tam se vytvořila první pražská barikáda. Zajímavý to bylo v tom, že jsem měl pistoli 635 Valtera a bratr 765 Valtera. Otec měl zlomený úderník, takže jen já s bráchou jsme měli funkční zbraně. V sokolovně byla lazaretní noclehárna, když jsme sokolovnu obsazovali, tak tam bylo asi třicet zajatců, nahnali jsme je do sklepa. Zajatcům se musí zajišťovat jídlo a voda, i kdyby my jsme neměli, co jíst, tohle učení od otce se mi zdá humánní a správný. Od shora jeli tanky a hnaly před sebou lidi, aby jim rozebrali barikády, to nás zaskočilo, neboť ubližovali svým lidem. Přidaly se k nám i ostatní baráky, což považuji za velký hrdinství, házely uhláky, mísy s vařící vodou na auta a lidi, co měli rozebírat barikády, z velkých částí utekli. Největší hrůza byla, že dole jsme měli třicet zajatců, my jsme byli nahoře, rozhlas volal o pomoc, a tak spousta lidí odešla, přestože otec volal, že máme post tam. Tak nás tam zůstalo na obranu šest a z toho dva kluci. Když jsme stáli na schodišti a projížděl kolem tank, tak jsem sundal kšandy, přivázal je k madlům, aby nepustily tank, otec ale kšandy shodil, neboť by okamžitě věděli, že tam někdo je, takhle jen prolítli a nic nezjistili. Tanky projeli dolů, zajatce jsme předali a šli domů Želivského ulicí.

V Biskupcově ulici byl odstřelovač a pevnost z písku, otec tam něco hodil, on vystřelil a běželi jsme celou Mladoňovičovou ulicí, pak už to bylo snadný a dostali jsme se domů. 8. května jsme obsazovali Pražačku.

Jak šly dál školy?

Vyučil jsem se hokynářem. Jako mladý člověk jsem uvažoval o tom, že si jednou dodělám Obchodní akademii, to byly takový plány do budoucna. Bylo to úplně jinak. Výuční list jsem dostal v roce 1947, a to už jsem věděl, že je zle. Znal jsem kamaráda Aloise Hüttera, který byl i přítelem mého bratrance Karla Branta. Alois byl velice rozumný a měl přehled. Tvrdil už tehdy, že jsme v ruský zóně vlivu a že se musíme připravit na boj proti komunistům. V roce 1947 byla přehlídka výsadkových vojsk na Strahově, moc se mi to líbilo a Alois říkal, ať nasadím všechny síly a věnuji se tomu.

Moje komplicka Luigi, sestra mého velitele Rendla, mi zjistila vše dostupné. Přišel jsem na brannou parakomisi sokola pražského a přihlásil jsem se tam na sportovní parašutismus. Měl jsem dobrou fyzičku i výsledky a nakonec jsem skončil jako instruktor. V roce 1950 jsem rukoval na vojnu jako výsadkář, ale už s tím, že jsem byl v rozjetý skupině. Pomáhali jsme lidem za hranice. Lidi se předávali, ale to nebylo jako je vzít a převézt přes hranice, to bylo po šňůře, protože kdyby to někde prasklo, tak aby jen jedna či dvě buňky a nikdo jiný. Konspirační činnost hluboce neuznávám, byl to dost hazard, i když hluboce smekám před takovým Andělem, který odvezl lidi sám přes hranice. My jsme provozovali válku osvědčenou „akci tři“, tzv. že každý znal svého levýho a pravýho partáka, ale nikoho dalšího. Řetězec se dal přerušit, ale nikdy to nemělo dopad na celou skupinu.

Poněvadž jsem byl v důstojnický škole, tak den po narukování, 2. října 1950, mi byl přiznán charakter aspiranta (instruktora). V instruktoráku jsem byl už od května roku 1950, cvičili jsme tam s vojáky, co tam byli od října, museli jsme s nimi chytout dech a taky z patnácti frekventantů nás prošlo sedm.

Takže jsem dělal parašutismus, pak jsem byl na vojně a tam jsem měl asi dva týdny před zatčením úraz, potrhal jsem si při seskoku tlusté střevo, praskla mi vrátnice, ztratil jsem značně krve. Všichni se divili, že jsem se z

toho vyhrabal, ale já tvrdím, že díky té fyzičce. Byl jsem na interně ve Vinohradské nemocnici, dostal jsem hned první den sternální punkci, druhý den jsem si klidně ležel na pokoji a přijela sestra s vozíčkem, její pohled byl zdrcující, přitom to byla skautka a řekla, že jdu na sternální punkci, odvezla mne vedle a doktor, mimojiné také skaut, řekl: „*Ty tři, co jsou na pokoji, jsou z StBáci a jdou po tobě. Dostaneš kolaps, saniták ti dá civilní hadry, bude s tebou jezdit, než se převlíkneš, zastaví ti u brány, a pak chraň tě Pán Bůh.*“ Tak se také stalo. To bylo ve čtvrtek a před polednem jsem měl zameteny všechny věci a dobře. Na mě se vázala patnáctičlenná skautská skupina a já byl poslední zatčený z té velké skupiny, za mnou už nikoho nezatkl. Všechny jsem upozornil a doličný předměty zničil. Přišli si pro mě v sobotu ráno. Měl jsem to jako nevěsta, dvě auta přede mnou a dvě za mnou. Chodil jsem v předklonu s desetkrát zvětšenou slezinou po úraze. Bylo to sranda, když mně zatýkali, jak v Kocourkově, ale mrzí mne jedna věc. Říkal jsem otci, ať si uklidí z nočního stolku pistoli, on si myslel, že fantazíruju, tak tu tam samozřejmě našli. Tátův šuplík v nočním stolku byl pro celou rodinu tabu, nikdo do něj nesměl, a tak jsem StBákovi do něj zavřel prsty a řekl, ať si zavolají otce. Pravděpodobně si pro něj dojeli, a proto jsem měl taky velký honosný doprovod aut. Vyřadili se na bráchovi. Studoval a měl seznam publikací, ten mu sebrali a mě pak vyslýchali, kdo ty lidi na seznamu jsou. Se mě třeba ptali, kdo to je Hemingway a co s ním mám. Když jsem byl vyšetřovanej, tak mi došlo, co to bylo. Sedí se na židli, tři kroky od sebe jsem měl stůl a za ním seděl referent, který psal protokol. Někdo přišel dovnitř a pronesl: „*Čest práci*“, já na to jen: „*Čest*“. V papírech měli napsáno, že mám komando výcvik, to je tichý zabíjení rukama, proto jsem v té době asi nedostal jedinou ránu, nemůžu si proto stěžovat, ale vím, že kluci byli byti. Nikdo na mne nevztáhl ruku, byl jsem ve stavu, že by mi to bylo fuk, ale pár bych jich vzal s sebou. Řečeno bez hrdinství – byl jsem k tomu vychováván.

Jak znělo odsouzení?

Špionáž, velezrada, sdružování osob státu nepřátelských, tak zněla obžaloba. Pro mě neměli jediný doličný předmět, jen tu tátovu zbraň.

Prokurátorka se ptala, jestli bych střílel. Odpověděl jsem, že samozřejmě, ale že bych nikdy nezačal sám. Začala patetické povídačky: „*On by zastřelil nejlepší syny národa!*“ Chtěla skončit větou: „*Jak hovoří doličné předměty ...*“ Ale desky byly prázdné, takže si utrhla pěknou ostudu, neboť neměla nic. S ex offo jsem se seznámil den před soudem, začal na mě řvát, proč jsem nechodil radši za holkama. Řekl jsem, že nemám zájem a odvedli mě. Stačil mi ještě říct, že mám navržený absolutní trest, nevěděl jsem, co to je, tak jsem odpověděl: „*A co má být!*“ Když jsem přišel na celu, kluci se mohli umlátit smíchy, neboť absolutní trest je šmitec. Nevím, co bych odpověděl, kdybych to věděl. Za tuhle větu jsem dostal od předsedy senátu zabrat. Tvrdil, že jsem nečestný, ignorant a velice nebezpečný špión, vycvičený k zardousení komunistické třídy. Byly to teatrální výstupy. Četli korespondenční lístek od otce, který jsem nikdy nedostal, že nevěří, že bych někdy něco provedl proti čestnosti a ať se děje cokoli, abych nikdy nezapomněl, že jsem Plocek. Advokát mluvil v číslech, nedali mi velezradu, jen špionáž a sdružování osob státu nebezpečných a napasovali mi třináct let. Poté jsme šli k obhájčům a radili se o odvolání. Advokát tvrdil: „*Chtěl jsem to ukecat na jedenáct, ale nakonec těch třináct není špatných.*“ Také jsem neměl lavici obžalovaných, ale křeslo, to bylo kvůli té slezině, už jsem ji neměl, ale skoro jsem nechodil, z jedné strany mne podpíral Hütter a z druhé Bobková. Nemusel jsem se ale ničeho bát, měl jsem tři dny na úklid a jediný, kdo mohl vyjmenovat lidi, byl velitel Rendl, který byl už popraven, jinak nikdo nevěděl, co dělám konkrétně. Bylo to moje zvláštní postavení ve skupině.

Po soudu jsem měl potíže, na cele jsem omdléval, kluci ztropili povyk na cele, a tak mě odvedli k doktoru Petrovovi. Ten měl v první řadě řeči o simulantech, pak ale sundal košili a ztichnul, položil mne na lůžko jako mimino, zavolal slona Bubiho a ten mne pomáhal na celu. Takový řev jsem ale neslyšel od války. Petrov zakřičel: „*Já jsem nařídil odnést!*“ Naložili mne na polní lehátko a na cele přeložili na slamník, který byl přivázaný ke stěně a normálně se o něj nemohlo ani opřít. A ten Bubi od té doby ťukal na dveře a šeptal: „*Ticho, ten vedle je nemocnej*“. To jsme koukali, protože za jiných okolností se vyznačoval jednou věcí. Chodil a bouchal klíčkama o dveře, kopal a

řval, a to je na cele příšerný zvuk, byla to vyloženě buzerace. Referent č. 482 se mě ptal: „*Co s váma je? Dostal jsem dopis od dr. Petrova, že za Vás má zodpovědnost jen dvacetčtyři hodin, ale já nevím, kam Vás dám, vydržíte to do rána?*“ Druhý den ráno přišli a odvezli do nemocnice do Střešovic, kde mě operoval MuDr. Tuhý. Ten byl vinný z toho, že mě po operaci slepého střeva popraskaly stehy v roce 1947. Věděl jsem, že doktoři si před příslušníky StB servítky nebrali a referent si také vyslechl dost, doktor na něj řval, že nás mordujou. A skutečně, nejdříve mě vykrmili a až pak operovali.

Co jste dělal se svou skupinou?

Tam, kde jsem skautoval, tam jsem měl zakázáno nabírat lidi. Bylo to celkem logické, byli jsme řízená skupina ze západu, protože náš velitel Emanuel Rendl byl příslušník CIC už od druhé světové války, kde působil jako důstojník v Jugoslávii u Tita u partyzánů, byl to chytřej a zdatnej chlapík. Alois Hůtter byl jeho pobočník, ale svým způsobem podléhal mě. Já jsem byl ten, kdo šifroval a dešifroval jejich zprávy a odnášel je do schránky. Zprávy se týkaly například pohybu milic, výrobě v ČKD, vojsk a vztahů československých a ruských jednotek. Měli jsme mapovat věci, zprávy jsme měli ze všech možných oddílů a byly to informace po stránce vojenské a na to navazovala činnost. Měl jsem příkaz udělat skupinu lidí, kteří se vyznají ve zbraních a stopování. Vybral jsem patnáct kluků, ale nesměli to být lidé z mého okolí.

Mohl byste srovnat chování bachařů v jednotlivých věznicích?

Záleželo hodně na lidech, kteří tam se mnou byli. Moje první komando bylo Cementárny ve Dvoře Králové, tam byl bachař Brabec a hlídala nás závodní stráž. Byl tam nějaký Štásek, ten byl pořád s flintou za mnou, i když jsem šel jen na záchod. Jednou jsem tam pracoval s chlapíkem, který přivařoval háčky na potrubí a já mu je přidržoval. Našel jsem si hadr a tam jsem si nacpal ty háčky, trvalo mi, než jsem vyšel z lutny na oběd, ne jako těm, co pracovali venku. On řval, co to mám, tak jsem se naštvál a ten hadr vysypal. On se rozzuřil, rozeběhl se ke mně, ale já jsem vykopl ešus s polévkou přímo na něj,

spustil jsem povyk, že mě nemusí buzerovat. Řekl jsem mu: „*Na tebe si, dědku, počkám a přijdu se ti vysrat na hrob!*“ Ono to mělo účinek, už si mě nevšimnul, když někoho posílal na druhý konec tábora bez doprovodu, poslal mě.

Když mi odebrali slezinu, tak mi doktoři řekli, že se mám s fyzičkou rozloučit a že se musím šetřit. Slezinu mám odebranou a mám podvázaný i kousky žil. Ale já jsem potajmu cvičil, běhal jsem na místě, posiloval a odnášel to pravidelně horečkama. Doktoři nevěděli původ horeček, a tak mě poslali do nemocnice na Pankrác. Tam pracovali retribuční Němci, jeden z nich byl řezbář a udělal mi cigaretovou špičku ve tvaru lva, kterou jsem nepoužíval, měl jsem ji jen na ozdobu. Brabec od něj pořád chtěl něco vyřezat, ale vždy dostal odpověď: „*Až budete mít uniformu jako my, ale teď jste na druhém břehu.*“ Brabec mu to nemohl přikázat, chtěl mi ji proto několikrát sebrat. Když mě stěhovali na Pankrác, tak mi prohlížel věci, já jsem přehmátnul čepici a vypadla mi cigaretová špička, obyčejná višňovka. Na dvě špičky jsme neměli právo, a tak Brabec už už sahal po lvu, ale já na něj dupnul. Brabce to rozčílilo, napřáhoval se, ale já seknul a zlomil mu ruku, sbalil se, nastoupil do Antona a odjeli jsme. Když jsme dorazili na Pankrác, tak mě chtěl jeden bachař dát do korekce, ale MuDr. Provazník řekl: „*To ani v legraci, vždyť má možná tyfus, co vy víte. Ten jde na izolaci do nemocnice.*“ Izolace, to byla velká cimra, do rohu mi tam dali patnáct dek, přáli mi po doktorské i stravovací stránce, neboť mi předepsali osmínkovou dietu. Na Pankráci jsem byl šest neděl, a pak jsem šel na Fúrlinger.

Na Fúrlingeru jsem chodil na noční směny, bylo to tam celkem dobrý, protože tam bylo spousta retribučáků. Hlídali tam bachaři Svazu vězeňské stráže, to byli takoví tatíci, ne jako bachaři s červenýma výločkama, ti přišli až po útěku syna špeditéra Kverky, který jim poslal ze Sydney na Fúrlinger pohled. Protože jsem nechtěl makat v neděli a tudíž plnit jejich socialistický závazky z lásky pro republiku, tak mě ostříhali dohola, načež jsem prohlásil, že nebudu fírat, poněvadž nemám vlasy, který jsou přirozená ochrana, tak mě za trest poslali na Tmavý Důl ve Rtyni v Podkrkonoší.

Tam jsem byl přes rok, to byly lázně. Na lágru byly okna s mříží

rozbitelnou rukou, visely na nich salámy, koukali jsme jak blázni. Vyběhl jeden kluk a křičel: „*Bratře, to jsem rád, že ti můžu poděkovat. Pamatuješ, když nás vezli z Mořiny, měl jsi chleba a salám a dal jsi mi to.*“ Vyndal čepici, dal mi tam hrst cigaret a od té doby se o mě staral. Ve Rtyni bylo pravidlo, že se muselo měsíc fárat, a pak byl nárok na půl litru mléka, on mi zařídil litr každý den, takže já i kluci měli co jíst. Na lágru se také vytočilo za sobotu a neděli víc piva než ve Rtyni za celých čtrnáct dní. Na Vánoce, když ubližovali muklovi na lágru, tak přišel náčelník tábora „sedej vlk“ Bartoš a seřval toho bachaře. Důl ve Rtyni zachraňoval svou produkci Ostravská procenta. Bylo tam jedno z nejkvalitnějších uhlí až na to, že se tam pracovalo vleže, protože tam byly stroje do osmdesáti centimetrů. Když nás buzeroval někdo na dole, tak jsme řekli bachařům, že nás honěj, a oni běželi a srovnali to. Mezi sebou se hádali a my jsme z toho těžili. Na Štědrý večer jsme měli dostat sklenku červeného vína, ale kvůli průšvihů to bachaři zakázali, a tak se naválili chlapi na oberštagra a ten bachařům vynadal, a tak jsme měli na Štědrý večer víno. Jednou ráno odveleli všechny státní soudy a retribučky na Jáchymovsko.

Tam to nebylo veselý, stačilo jedno špatný slovíčko a hned korekce. Korekce byla hrozná, stravu jsme tam dostávali jednou za tři dny, a to ještě poloviční dávku. První den jsme dostali vodu z nádobí ve vršku od ešusu, které říkali čaj. Druhý den 12,5 dkg chleba a šálek vody a třetí den poloviční dávku stravy, což bylo dva knedlíky, poloviční lžíce zelí a někdy maso, které šlo těžko rozžvýkat. Čtvrtý den to šlo znova. V korekci jsme měli buď jednu deku, nebo vůbec nic. V Jáchymově byl starej ústředňák, tam nás šoupli do baráku a tam v lágru byl barák obehnaný ostnatým drátem, kde měli bouchací komando, které chodilo rovnat mukly. Mě komandoval bachař jménem Salzman.

Z čeho jste čerpal sílu?

Čerpal jsem ji z dobrých vzpomínek. Jednou v domněnku, že jde pohraniční stráž po mně, jsem se ukryl, někoho pronásledovali, ale hodili plynový granát a já jsem se toho nalokal, nebylo mi dobře a věděl jsem, že v Srní je teta s dcerou. Byla o osm let starší než já a když jsem byl dítě, tak mě občas hlídala. Jel jsem za nima, dala mi fotku v červenci roku 1951, na zadní

straně je básnička:

*Na poraženém kameni té naší Šumavy,
se stává člověk náhle domaví
a jedna myšlenka se stále vrací,
že neroste tu nic až do nebe
a kdyby snad přece, tak samo od sebe,
že hrom do toho včas bací.*

To mi dávalo morální sílu překonat celý kriminál a věci, které jsou silně pod hranicí lidské důstojnosti. Že jednou všechno končí, i sebevětší příkoří a útrapa, že je to normální koloběh života.

Kde jste poznal svou ženu?

Nikde jsem nevyprávěl, že jsem byl zavřenej, nikdo by mi to stejně tehdy nevěřil a asi bych těžko nesl, kdyby mi někdo řekl, že to není možný. Byla by to urážka těch, co tam zanechali svoje životy, tak jsme o tom nemluvili. Manželka mého kamaráda, kterému jsem dělal mistra, měla narozeniny a mamča tam byla taky a s ní ještě jedna jejich sousedka, jež se pořád ptala. Občas jsem něco utrousil a mamču to zaujalo a slovo dalo slovo. Takže jsme se poznali na oslavě narozenin mého podřízeného.

Kdy Vás pustili a jak se Vám sháněla práce?

Propustili mne na první amnestii prezidenta Novotného v roce 1960. Práce se mi nesháněla, dostal jsem příkaz, že nastoupím u vodních staveb v Dělnické ulici. Hned mě poslali pracovat do Roztok, odtud mě poslali do Vojkovic a Kralup nad Vltavou na hydroelektrárnu Miřovice. Pak si mě pozvali, abych dosloužil vojenskou službu. Tím jsem odešel z hydroelektrárny, kde jsem měl veliký problémy s předsedou ROH Conkem, jednou jsem ho dokonce chytnul pod krkem. Když nás totiž pouštěli, říkali nám, že nám nikdo nesmí připomínat, že jsme byli muklové a on při každé příležitosti ryl a stěžoval si na mě. Za napadení jsem byl pozván 5. října 1960 na Národní

výbor, ale 5. října jsem narukoval, tak k tomu nedošlo. Za to podniky psaly posudky a líbil se mi jeden plukovníka Kalvody. Líbily se mu moje postoje, tak mi nabídl, jestli nechci jít dělat vedoucího širny nebo řidiče, také k tomu kvůli vojně nedošlo. Na vojnu si nemohu stěžovat. Byl jsem o deset let starší než velitel roty, který se mě chodil například ptát, na jakou nohu se točí při povelu čelem vzad. V posudku si přečetli, že jsem frekventant důstojnické školy výsadkářů a to dokonce posledního roku, kdy probíhal komandos výcvik, neboť pak nastupoval sovětský výcvik. Protože v posudku také bylo uvedeno „Dosloužení beze zbraně“, tak jsem dělal nástěnky, ale u střelby si mě občas vytáhli, tam jsem zažil nezapomenutelnou věc. Dělal jsem zametače, měl dva samopaly a co rota nestačila sestřílet, tak jsem dělal já. Obouruč jsem sestřeloval tank. Uvědomoval jsem si, že to sledují, takže přijel velitelský jeep, naložili mě a nějaký major mě seřval za to, že jsem měl oblečené kecky a za to, co tam dělám. Byl tam ale i podplukovník Malý z mý čety v důstojnické škole, vzal mne okolo krku, šli jsme pryč a major jen koukal. Věřím, že díky Malému jsem se dostal do kurzu sběračů raněných v Kroměříži, kde bylo vedení a kde jsem měl permanentní propustku.

Po vojně jsem nastoupil v Průmstavu. Kluci mě pořád pobízeli, ať se zeptám na školu, tak jsem se ptal hlavního stavbyvedoucího, ke kterému jsem měl blízko, neboť byl z rodiny národních socialistů, jestli bych mohl, ale po jeho odpovědi: „*Vy byste všichni chtěli dělat školu a kdo by dělal rukama*“, jsem už neměl zájem. Zastal se mě předseda partaje. To byl člověk, se kterým jsem byl věčně na kordy, byl to vedoucí Armatúrky a špatně ohýbali dráty, což se mi nelíbilo. Na veřejné schůzi si vzal slovo a ptal se, kolik jsme vraceli ze studijního fondu. Zjistil, že všechno a odpověděl: „*Když tady máš šikovného chlapa, který chce na studie, tak se ti nechce, ty o něm víš, jen když ti teče do zadku, ale že by mohl jít do školy, to nevíš.*“ Já jsem se styděl, ale dali mě na večerní průmyslovku. Dodělal jsem ji v roce 1970. Ředitel školy Antonín Růžička si mě zavolaal, že mě navrhl na vysokou, ale že zpráva od StB tvrdí: „*Není žádoucí, aby politický vězeň studoval na vysoké škole*“. Řekl: „*To ovlivnit nemůžu, ale rozhodni se, jestli chceš jít na rekonstrukce nebo výstavbu*“. Protože mě baví památky, tak mě poslal na rekonstrukce. Do

důchodu jsem pak pracoval jako stavbyvedoucí, potom jako dozor, následně jako vedoucí oddělení stavebních dozorů a nakonec jako vedoucí odboru dozorů.

Jak jste přivítal revoluci?

Z posledního zaměstnání mě vyhodili, poněvadž se dozvěděli, že tam jako protistátní zločinec nemám co dělat, tak jsem byl chvíli bez zaměstnání. Měl jsem jít do Institutu obchodní výchovy, kde byl ředitel Žabka, ptal se, proč nejsem ve straně, že by mne potřeboval jako technického náměstka. V té době jsem pracoval jako vedoucí dozorů a suploval jsem technického náměstka, bylo mi to samozřejmě ale divný, že se kádruvka neozvala. Potom přišel nový ředitel Synek, manžel tehdejší ministryně školství, který si o mně nechal vyjet ilegálně výpis z trestního rejstříku, neboť na to má právo jen soud a začalo to. O jeho zájmu mne informoval jeden StBák a já se zase na něj zeptal kluků. Výpověď jsem dal 30. října 1989 a nastoupil v Artcentru. O měsíc později jsem si šel pro peníze a Synek tam pořád byl, tak jsem na Občanském fóru říkal, jak je to možné, načež se ho zbavili.

Jste stále aktivním skautem?

Byl jsem přijat do oddílu Velená Fanderlika. To jsou skauti, kteří byli zavření za totáče, nebo byli jinak perzekuováni. Máme jednu zvláštnost, podmínkou přijetí je čistej lustrák, tzv. nikdy nebýt v partai, podepsat spolupráci či být funkcionářem nad rámec okresu a podobně.

Po revoluci jsem začal pracovat v Národním archivu, mezitím se na mě obrátil ministr Langoš z MV, který mě pověřil funkcí v komisi, která vyšetřovala lidi, kteří utekli občanským komisím.

Potom jsem nastoupil na velitelství pohraniční policie, vykonával jsem pátrací a informační a mimojiné vraždy na hranicích v letech 1948-1989. Vraždy jsem vydal v Pietě, ale nedělám si iluze, že je to konečný stav, výsledky jsou jen z materiálů, které se mi dostaly do rukou. Mezitím odešel šéfredaktor časopisu Věrní zůstaneme a začal to dělat Zdeněk Vacek, se kterým jsme kamarádi už od založení KPV. Byl jsem jeden ze zakladatelů časopisu a

název Věrní zůstali byl můj nápad. Po odtržení Sdružení bývalých politických vězňů, kteří si nechali patentovat název Věrní zůstali, jsme si dali název Věrní zůstaneme. Vydáváme číslo každý měsíc, kromě července a srpna.

Politickým přesvědčením jste sociální demokrat, jste ve straně?

Byl jsem sociální demokrat, pocházím z rodiny, kde všichni byli sociální demokraté, dost jsem politice fandil. V roce 1989 jsem se zase hlásil do sociální demokracie, a to až do doby než přijel první předseda, Jiří Horák, a pronesl větu: „A kluci domů“, stejnou větu jako Tusar v roce 1921, kterou zval odpadlíky do strany. V té době jsem odevzdal legitimaci. Tři roky je za mnou posílali, abych se vrátil zpátky, ale dnes už to není sociálně demokratická politika, dřív to byla státotvorná organizace a nikoli rozbíjející. Přihlášku do sociální demokracie jsem podal už v roce 1947, ne v 18 ale v 17 letech, a asi v březnu roku 1947 jsem najednou dostal komunistickou legitimaci, zatím jsem si ji nechal, člověk nikdy nemohl vědět, na co by se mu mohla hodit.

Příloha č. 11 Rozhovor s Marií Plockovou konaný 14. března 2010 v Praze.

V jaké rodině jste vyrůstala?

Tatínek Josef Švadlenka byl úředník, pracoval na dráze jako výpravčí. Po škole ho vyslali do Dolní Lipové, kde jsem se také narodila v roce 1935. V roce 1937, když začali Němci obsazovat Sudety, tak rodiče se jako jedni z prvních Čechů snažili dostat zpět do vnitrozemí, protože ještě šlo odstěhovat se i s majetkem. Tatínkův kolega, který tam zůstal ještě nějakou dobu, tak si s rodinou nesměli vzít nic. A tak jsme se vrátili zpět do Přerova, rodného města mých rodičů. Přerov bylo průmyslové město, je tam železnice a tam tatínek celý život pracoval. Maminka Marie Švadlenková pracovala u svých rodičů, kteří měli malé hospodářství. Tatínek maminky byl polír, dnešními slovy řečeno stavbyvedoucí. Když byla maminka stará, tak tu bydlela s námi a vyprávěla mi, jak stavěl například záložnu, gymnázium a různé budovy v Přerově. Vyprávěla mi, jak za ním po škole chodila a vykali si, tehdy to bylo ještě zvykem.

Bydleli jsme v malé vesničce Dluhonice u Přerova, tam rodiče postavili za pomoci svých rodičů baráček s verandou a terasou v roce 1938. Já po základní škole šla na Střední zdravotnickou školu, byl konec války, narodila se mi sestra Marta. Tátovy jsem měla za zlé, že jí dal takové tvrdé jméno, asi ho dostala, neboť se těšil na kluka, mám ráda měkká jména, říkala jsem ji Marti, nikdy jsem Martu nepoužila.

Pocházíte z Moravy, jste tedy věřící?

Nejsem věřící ze dvou důvodů. Měla jsem deset let, bylo těsně po válce. Za mého mládí se dělaly čárky, kdo chodil a nechodil do kostela. Pán, co mě učil náboženství, mi sahal do kalhotek, tak jsem si řekla, co je to za prase a jak mi může povídat něco o pánu bohu, ztratila jsem tehdy všechny iluze. Tím dalším momentem bylo, že má babička umírala na rakovinu dva roky, byla jen na morfiu a strašně se trápila a maminka jednou řekla: „*Kdyby Pánbůh byl, tak by tu maminku nenechal takhle trápit.*“ Řekla jsem si, že je to pravda a tyto dva momenty mě od církve odpudily. Ale nemám nic proti lidem, kteří věří,

ráda chodím do kostela, zejména když se tam zpívá. Pánaboha mám ale v sobě, spíš než v něj, věřím v dobré skutky.

Byli jste nějakým způsobem perzekuováni za druhé světové války?

V Přerově bylo velké letiště a během války jsme zažili nálety, bylo mi deset let, tak si na to pamatuji. Válka mě poznamenala hlavně tím, jak maminka brávala peřinku se sestrou a stále ji někam přendávala. Tatínek pracoval jako výpravčí, byl taková elita a vím, že se bál. Musel poslouchat Němce, kteří mu stáli s pistolí u zad a diktovali mu, jaký vlak má pustit a jaký zastavit. Táta byl takový antimilitantní typ a hrozně se vojáků bál, nebyl ani na vojně.

Ale po válce nastalo jedno z nejkrásnějších období mého života, pamatuji si tu krásu, vlastenectví, byla to nádhera a moc mě to poznamenalo. Oblékali jsme si hanácké kroje, stále byly nějaké slavnosti, tančilo se. Já byla zamilovaná do Josefa Špalka, stále se něco dělo. Naši byli u národních socialistů a ve mně to období nechalo ohromnou radost, lidi byli šťastní, nezažila jsem krásnější éru. Na mě to tehdy zapůsobilo, jako když teď vidím krásnou různobarevnou kytici, tak vesele, šťastně a optimisticky.

Jak to bylo po válce?

Za tátou přišel po válce jeden jeho kolega a donutil ho přejít ke komunistům po únoru 1948, náš táta se bál, že půjde do dolů a tak přešel. Já jsem taky takový slaboch, nedokázala bych se tak rovně a čestně být jako Kája. Ale nemám mu to za zlé, díky tomu jsem se bez problémů dostala na zdrávku. Taky jsem po střední škole nedostala umístěnkou někam na Ostravsko a mohla zůstat v Přerově. Později jsem si udělala ještě atestaci na hematologii a imunologii.

Zdrávku jsem dostudovala v roce 1953, to byla ale krutá doba, byla měnová reforma 3. června 1953, a to my jsme akorát maturovali. Pamatuji se, jak mi maminka dala 200Kčs, já to rozměnila a neměla nic. Chodila jsem do třídy se Zdenou Mašínovou, ta byla moc chytrá, ale samozřejmě se na medicínu nedostala. Měli jsme maturovat a do toho bratři Mašínové, my jsme

to ale nevěděli a stále jsme byli voláni do ředitelny. Stále nás strašili, že neodmaturujeme, že jsme hrozná třída, ale my jsme stále nevěděli proč. Kamarádila jsem se Svatavou Šneiderovou, učili jsme se spolu a ona měla sestru vojandu, my jsme ji pomluvili, domnívali se, že Svatava jí to řekla a že za to nás nemají jako třídu rádi a že je to spojené s ní. Nikdo jsme jí nerozuměli, Zdena perzekuovali, ale ona to nesměla říct, takže ona nám nic neřekla. Ani jsme nevěděli, jak ji perzekuovali, ona s námi nemluví ani teď. Je postižená po obrně, tehdy v padesátých letech chodila o dvou berlích, byl to primus třídy. Tehdy jsme se museli i na tablo vyfotit znovu ve svazáckém a museli jsme tak i maturovat. Ať jsme byli ve svazu mládeže nebo ne, tak jsme museli mít svazácké košile, jinak bychom nebyli připuštěni k maturitě. To byla jediná forma perzekuce, kterou si pamatuji. Zdena odmaturovala, ale ta jediná byla v šatech, byla tak hrdá, za to jsem si ji vážila, protože my jsme se všichni do těch košil oblékli a ta Zdena nikoli. Všechno to bylo tak tabu a byli jsme tak roztřesený, že si z maturity nepamatuji vůbec nic, nic z profesorů, průběhu ani otázek.

Po maturitě v roce 1953 jsem se seznámila s Josefem Kučerou, byl pohledný, holky mi ho záviděly a řekl mi: „*Slečno, vy se mi líbíte, já bych si vás vzal.*“ Tancovali jsme spolu na zábavě a od té doby chodili na rande, byl to absolutní suverén. V Přerově byl na vojně, chodil za mnou dva a půl roku, po vojně jsme spolu 17. března 1955 vzali, odešli do Prahy a 1. dubna 1955 jsem nastupovala na 1. Interní klinice fakultní nemocnice 2 na Karlově náměstí, kde jsem pracovala v oboru hematologie, s nemocí krevní leukémie, tu práci jsem milovala, ale byl to pro mě šok, byla to první klinika, kde se diagnostikovali tyto choroby. Tady se dělaly sternální punkce a dnes se podle elementů ve sternu dá určit typ a prognóza leukémie. Tehdy se nedalo, pouze to začínalo. Jedna sestřička Hana Šrámková leukémií na klinice dostala a umřela. Tehdy na leukémií umřelo mnoho lidí, protože ta léčba teprve začínala. Když jsem měla Aleše, tak jsme měli mateřskou asi jen tři měsíce, měla jsem tehdy osm let praxe a řekli mi, že pokud přeruším zaměstnání, tak ztrácím pracovní postup i kvalifikaci. To jsem nechtěla, ta práce byla nádherná a na kvalifikovaném pracovišti. Opustila jsem tříměsíční dítě a šla na sedm měsíců

do práce, většinou mi hlídala kluka maminka. Když byl Alešovi rok, tak tento zákon zrušili a já jsem s ním byla od jeho jednoho roku do tří let doma. Pracovala jsem zde do roku 1966, pak se narodila Miloslava, s ní jsem byla doma do jejích dvou let. Opustil mě manžel, a tak jsem nastoupila v Nuslích na poliklinice, když se tam otvírala. Byla to trochu rutinní laboratorní práce, krevní odběry, hematologie, rozbor moči, atd. V roce 1974 měl Karel nemocného bratra Hočkinovou chorobou, já jsem s ním na klinice přišla několikrát do styku, věděla jsem, co je to za nemoc, a tak jsem Jaromírovy říkala, že by mu mohli pomoci na klinice, kde jsem pracovala. Šli jsme za doktorem Zámečnickem a Ginsbírem, řekli mi, že diagnóza není dobrá, také za rok na to zemřel. Ginsbír mi nabídl místo. Tak jsem šla na Ústav biofyziky a nukleární medicíny a pracovala jsem tam přes dvacet let na výzkumu Hočkinovy choroby jako hematolog-imunolog a za dvacet let jsme tam udělali terapii s tím, abychom nepoškodili lidi léčbou. Nemocní, stejně jako i Jaromír, umírali na přeléčení. Byli jsme osmnáctičlenný tým, samí doktoři, dvě laborantky a jedna sestřička. Udělala jsem si atestaci na hematologii a imunologii v roce 1977. Pracovali jsme s nádory a krevními odběry od pacientů, po celou dobu jejich choroby jsme měli pacienty v evidenci, chodili k nám na odběry, kontrolovali jsme, jak dlouho a jak na ně působí terapie, jak dlouho jsou v klidu. V roce 1990 v 55 letech jsem odešla do důchodu, kdy jsem se starala o nemocnou maminku, tak jsem důchod i z tohoto důvodu uvítala. Vrátila jsem v letech 1993 až 1998, kdy jsem zpracovávala výsledky.

Jak jste práci se smrtelně nemocnými pacienty psychicky zvládala?

Už si to moc nepamatuju, ale dělala jsem v tom celý život, tak jsem si asi zvykla. Bylo mi to strašně líto, pamatuji si jména různých pacientů, kteří mě utkvěli v paměti. Někdy to bylo hodně smutný. Ale naučit se a dělat tu práci je hrozně poutavý. Ale chodila jsem domů a hodně jsme si každý den povídali, co kdo prožil v práci i ve škole, děti byly hodně informovaný o mojí práci, právě proto chtěla dcera jít na zdravku, protože věděla o mojí práci hodně. Za dvacet let se nám vrátilo 95 lidí do práce, uzdraveným holkám se

rodily děti, takže to začalo být hrozně radostný a hezký, neboť jsme viděli výsledky naší práce, že to k něčemu vedlo. Taky byly smutný momenty, Ing. Hladká s dvěma dětmi, krásná ženská, která mi umřela pod rukama. Museli jsme to skousnout, i když jsem na to myslela, pamatovala si to dlouho a trápilo mne to. Pamatovala jsem si spoustu věcí, nejen jména, ale i např. celý chorobopis bych mohla někomu vyjmenovat. Takováto profese v člověku zůstane.

Jak nesly odchod Vašeho prvního manžela děti a jak přijmuli pana Plocka jako tátu?

Josef Kučera mě opustil kvůli jiné, ale už se nikdy neoženil. Děti si k němu vztah nikdy nevybudovaly, on o to ani nikdy nestál. Syn s ním nemluví dodnes a tvrdí: „*On pro mě nic neudělal, Kája mi dal celý život a mám ho rád.*“ Karel pro ně opravdu dělal všechno, měl je moc rád. Oni to vědí, že se k nim dobře choval, váží si ho za to. Dceři třeba šil botičky na panenky, pomáhal jí, i když potřebovala něco do školy. Jednou měla ve škole veliký průšvih, měli opakování z ruštiny, hrozila ji pětka a měla s ostatními holkama jít na doučování, ale nešly tam. Ředitelka je za to nechtěla pustit k maturitě. Karel pracoval v rekonstrukci školy, znal se s ředitelkou, šel do školy orodovat, zaručil se za Mílu, že tu školu dodělá a všechno dobře dopadlo. Urovnal to za všechny holky. Tyhle věci člověk nemůže zapomenout, vytáhl ji z průseru.

Aleš se narodil 24. října 1960. Vystudoval zednické učiliště, po vyučení do druhého ročníku na Stavební a dopravní průmyslovou školu v Matné ulici na Starém Městě. Po studiu šel na vojnu, hned po vojně se oženil s Alicí a šel pracovat pro Dopravní podnik města Prahy, šel jezdit do metra. Žili v bytě Alice, ale rozvedli se po pěti letech, nebyli zralí pro manželství, byl to spíš takový neuvážený krok v mládí, dali se dohromady jako spolužáci. Po rozvodu žil nějakou dobu sám, z prvního manželství s Alicí má syna Aleše. Nebylo to pěkné manželství, já jsem tam k nim nesměla chodit. Překvapivě nyní máme s Alicí hezký vztah, má mě ráda a říká mi mamčo. Měla velké problémy se svými rodiči. Já umím odpustit, zapomenout na zlo. Alice se vdala podruhé a znovu rozvedla, má z druhého manželství holčičku. Vidíme se jednou za čas.

Po rozvodu Aleš přestal jezdit metrem. Je to sportovec, tak šel pracovat na tenisové kurty. U nás bydlet nemohl, neboť tu nebylo místo, bydlela zde maminka Karla. Jeho druhá žena Monika, narozená v roce 1964, žila v Německu, kam s rodiči utekli v roce 1968. Do Československa se poprvé vrátila až po revoluci v roce 1989 na Silvestra, kdy potkala mého Aleše opilého, špinavého, chlupatého, zarostlého někde v hospodě. Jednou mi při vyprávění řekla: „*Tohle je chlap pro mě, strašně se mi líbil, i když vypadal tak, jak vypadal.*“ Možná to trochu přehnala, ale nedivila bych se, kdyby to byla pravda, byl zrovna v takový životní krizi a vedl nezřízený život. Když se seznámili, tak jsme byli s Karlem na naší chaloupce. Naše babička tu byla na Silvestra sama, oni sem přišli, protože neměli kde spát, nechtěl ji brát na ty kurty. Babičce řekl, ať to nám to neříká. Babička si myslela, že přišel s chlapem, Monika byla totiž strašně hubená a v černém oblečená. Monika se také rozváděla s Čechem, děti z prvního manželství neměla. Řešili, co bude dál, Aleš nevěděl, co by v Německu dělal, ale nakonec se rozhodli, že se odstěhují oba do Německa v roce 1991. Žijí v Německu 9km od Norimberku v malém městě, které je neuvěřitelně čisté, bydlí v podnájmu. Měl v Německu firmu s obklady, ale zkrachoval, protože mu nějací lidé nezaplatily zakázky, tak čtyři roky vydělával na dluhy. Monika je letuška, umí jedenáct jazyků, takže má perfektní zaměstnání. Aleš občas lítá s ní, když má čas a teď jsou například oba v Bankoku.

Dnes Aleš zařizuje v Trhanově u Domažlic dům něco jako rehabilitační dům pro starší lidi v důchodovém věku, jezdí tedy 160km do práce, ale lidé jsou v Německu zvyklí dojíždět i více kilometrů do práce. Pracuje na domě už dva roky. Byla jsem se tam s malým Alešem podívat, vezl mě tam. Měla jsem 75. narozeniny a Aleš chtěl mně a Karlovi k mým narozeninám ten dům dát, že to dokázal a pro nás udělal. Byla jsem tam jen na otočku, ale byla jsem unešená, dům má asi dvacet místností s podlahovým topením, má to přepychové. On architekturu nestuduje, ale od dětství se o to zajímá, kdy maloval takové zvláštní obrazce. Každá místnost je originál. Jednu koupelnu má například udělanou ze střípků. Jinde je sauna s výřivkou, kde obložil a vytvořil takový zvláštní strom a z toho visí listy, které svítí. Jsou to všechno

jeho nápady. Mám z něj radost, Monika ho vede, je úžasně nabitá, když vidí celý svět, nakupuje levně po celém světě, je sice pořád pryč, ale Aleš v ten čas pracuje na té chatě. Monika ho jakoby vzdělala, jsou spolu dvacet let, ale je to na něm znát, získal hrozně moc a mám z něj radost a jsem na něj pyšná. Byl zničený, že Kája odejde, byl mu rádce, často spolu diskutovali, měli k sobě velmi blízko. In memoriam mu dělá na této chatě trvalou výstavu, kde shromažďuje všechny jeho významné věci, jako vyznamenání, fotky, dokumenty a tak.

Hned ze začátku, když měl Aleš deset let, zlobil mě, tak jsem mu řekla, že půjde do polepšovny, Kája se nějak nachomýtl a nabídl se, že ho tam zaveze. Děti ho ještě neznali, Aleš se musel sbalit a Karel ho zavedl přes celý Spořilov, že jedou do polepšovny, všechno bylo jen na oko, ale to Aleš nechápal. To bylo seznámení Aleše s Kájou. Jak je člověk hloupý jsem si uvědomila až nedávno, když mi to řekl Aleš: *„Viš, jakou jsi mi dala rámu, že toho chlapa, kterého jsi začala mít ráda, tak jsi ho se mnou poslala, aby mne odvedl do polepšovny, jaký jsme já k němu mohl získat vztah, vždyť já jsem toho Karla nenáviděl, teď si představ, že jak já jsem ho nenáviděl, tak já ho teď takhle strašně miluju.“* A on brečí, když o něm tímto způsobem mluví, padesátiletý chlap. Ale pro Karla je to neskutečné vyznamenání. Má ho v neuvěřitelné úctě, když o něm mluví a vzpomíná na různé historky, které mu hodně daly. Vzpomínal, jak jsme jednou byli na hausbótu, Alešovy bylo 15 let, byl v pubertě, vzal trubku, s partou šli do lesa a začal na ni vytrubovat. A ta hasičská trubka troubila „hoří, hoří“, v údolí se to rozléhalo, Kája to uslyšel, běžel tam a řekl mu, že se to nedělá, že by mohli přijet hasiči. Karel mu dal trest, aby si to pamatoval, tak celý víkend rovnal ohnuté hřebíky. Tehdy totiž nebyly a my jsme je tahaly z prken a narovnávaly je, když jsme začínali opravovat hausboat. Všichni Karlovy nadávali, že ho zbytečně trestá, ale Kája si trval na svém, a tak celou sobotu a neděli rovnal hřebíky. Aleš vzpomínal: *„Já na to nikdy nezapomenu, to byla pro mě tak úžasná škola, že já ji teď aplikuji na svoje dva chlapce.“*

Miloslava se narodila 28. dubna 1966. Chtěla studovat zdravotní vědu jako já, ale

kvůli problémům s páteří se nedostala a šla na ekonomku. Bydlela s námi a měla dvakrát za sebou těžký zápal plic, její Josef se vrátil z vojny a velmi často u nás byl. Kája to neměl rád, já se vždycky přimlouvala, ale musel to vždycky Kájovy říct sám: „*Pane Plocek, já nemůžu jet až na Letnou, to je daleko, můžu tady být?*“ Milena odmaturovala 15. června 1986 a 20. června byla svatba. Když byl maturitní týden, tak se celý učila, ležela na sluníčku, bylo celý týden hezky a on byl Černobil, byla ozářená a potratila hned první plod, ale otěhotněla brzo po svatbě.

Její manžel Josef Netymach vystudoval stavební školu ve Zborovské ulici a i když to bylo těsně před revolucí, tak aby dostali byt, tak pracoval jako zedník na stavbě, tím pádem byl dělnická profese a dostali byt v Butovicích. Nyní pracuje jako stavitel, studuje dálkově architekturu, obor rekonstrukce památek. Měl špatné dětství, od tří let ho vychovávala babička v Hostivaři. Dnes má menší postavení ve stavební firmě, se kterou jezdí po Praze a řídí několik staveb.

Milena začala ve státním podniku v kanceláři. To se jí nelíbilo, tak si zařídila s třemi kamarádkami realitní kancelář, to byl Ondřej malý, pak se rozešli, pořídila si drogerii, otěhotněla s Davidem, měla rizikové těhotenství, neboť předtím měla dva potraty, a tak jsem jí pomáhala a odpoledne jsem jezdila otvírat drogerii. Měla jsem toho nad hlavu, neboť jsem se starala ještě o moji maminku, která v té době bydlela u nás, a tak jsem řekla, že už to takhle nejde. Navíc postavili v tom místě supermarket, takže drogerii zrušili. Byla s Davidem doma, do toho dělali ještě prodeje realit. Pak šla na konkurz a dostala se na privatizaci bytů na Praze 1 na úřadě ve Vodičkově ulici, má tam dobré postavení a dobrý kolektiv holek. Ona je taková společenská, dobře snášenlivá, veselá.

Mám čtyři vnuky. Vždycky chtějí vyprávět, jak to bylo po válce. Nejlepší to uměl Kája. Seděl v křesle a všichni ho poslouchali tiše a s otevřenou pusou. Aleš a Michael jsou děti Aleše. Aleš se narodil v roce 1982 a je takový hodně do politiky, vždycky se ptá, co budu volit a proč. Je sečtělý, často mne doplňuje a já se vždy jen dívím, jak hodně toho ví. Řekla bych, že to zdědil po tátovy, který to má hodně od Káji i z knih. Vystudoval Střední odborné učiliště,

obor číšník, následně si dodělal maturitu. Má s jedním kamarádem v pronájmu restauraci na Halštatském náměstí.

Michael se narodil v roce 1994. Studuje na gymnáziu, jeho snem je být profesorem. Byl půl roku v Anglii na škole, rok byl ve Francii a teď bude maturovat. Chce studovat francouzštinu a jet na rok do Ameriky. Talent na jazyky má zřejmě po mamě, už teď umí česky, slovensky, rusky, francouzsky a anglicky. Je to chytrý kluk.

David a Ondřej jsou děti Miloslavy. David se narodil v únoru 1996. Ondřej se narodil v listopadu 1988. Vystudoval Střední ekonomickou školu zaměřenou na management, která se nachází v Sedmihradech, u Kladna. Chtěl pracovat v pohostinství, tak začal v pizzerii v Celetné ulici, ale nepohodl se se šéfem, tak odešel a celé léto pracoval ve Žlutých lázních jako barman, neboť dřív si udělal barmanský kurz. Byla jsem se tam za ním podívat, moc se mi to líbilo, protože je to koukavé povolání. Nyní přes týden jezdí po republice a prodávají zařízení do hotelů, ale nevím přesně jaké. Chodil teď dlouho s jednou dívkou, ale rozešli se. Nemohl se s tím srovnat, tak řekl, že nechce žádnou už ani vidět. Hrál závodně hokej za Prahu, Jindřichův Hradec, Mladou Boleslav, ale nakonec toho nechal.

David je nejmladší, je v osmé třídě, je dysgrafik a dyslektik, vystřídal všechny možné sporty, ale žádný ho úplně ještě nechytil. Teď momentálně závodně střílí, pojedeme na závody do Poděbrad a do Kolína. Dělá florbal, hokej a mnoho dalšího, má dlouhý vlasy, pouští si pořád muziku, má rád i vážnou hudbu, ale je to bláznivý puberták.

Jaké měl pan Plocek rodiče?

Jaroslav Plocek zemřel na rakovinu prostaty v roce 1968, to jsem ho ještě neznala. Jeho maminka měla mrtvici v roce 1980, kdy jsme si ji vzali k nám, zemřela v roce 1982. Dva roky u nás bydlela natrvalo, ale bylo to velmi náročné, neudržela moč, nic si nepamatovala, bylo to špatný. Proto Aleš také odešel ke své první ženě Alici, protože ta babička sem přišla a Aleš přespával na gauči. Ztratil soukromí, byla to složitá situace.

Víte něco o první ženě pana Plocka?

Po vězení odveleli Karla do Mělníka, kde se oženil se svou první ženou Evou Langovou, ta měla už jednoho syna Karla, kterého Karel adoptoval, a spolu měli syna Jaroslava v roce 1962. Po rozvodu se se synem skoro neviděl, ona to nechtěla. Jaroslav šel studovat vysokou školu, platili jsme na něj alimenty a on pak dal Karla k soudu, že nic neplatil, naštěstí jsme všechny doklady schovávali, tak to prohrál, ale po týhle aféře řekl, že to není jeho syn, tak o něm nerad mluvil a ani ho nepřiznával.

Pocítili jste nějaké formy perzekuce?

U nás v domě žil komunista Josef Landa, který pracoval u StB. Když jsem byla sama, tak mi radil: „*Až budeš někoho mít, tak mi řekni, já ti o něm všechno zjistím.*“ Kamarádili jsme spolu, já jsem nevěděla, co je zač. Když jsem se seznámila s Karlem, tak mu Kája o sobě všechno řekl. Pepa ho vzal do občanského výboru a Karel měl tím o něco lepší posudek, tím že pracoval pro ulici a tak, díky tomu také vystudoval, měl za sebou toho Pepu. Byli jsme kamarádi. S Pepou se kamarádíme i dnes, tvrdí, že komunisty už nevolí, ve straně není, ale že je levicový. Kája si ho vážil za čestnost, za to, že nikomu neublížil a že nepřevlíkl kabát. Takže když jsem si Karla vzala, tak z našeho okolí věděli jen Malíkovi a Landovi, že je bývalý politický vězeň, nikde jsme to nešířili.

Aleš se kvůli Karlovi nedostal na školu, proto šel na zednické učiliště. Chtěli ho potrestat, protože ho vychovával Karel, měl ale výborné výsledky, tak se dostal po vyučení do druhého ročníku na stavební průmyslovou školu s dopravním zaměřením v Matné ulici na Starém Městě. Aleš to těžce nesl, že mu režim házel klacky pod nohy, Kájovy to za zlý nemá. Míla se už dostala na školu bez problémů. Karel měl velmi často problémy s prací.

Poznamenala Karla nějakým způsobem věznění nebo vracely se mu traumata z vězení?

Myslím, že určitě, vězení mu zhoršilo nejen fyzický ale hlavně psychický stav, on by mi neřekl, jestli měl nějaká psychická traumata, tím mě

nechtěl zatěžovat. Já jsem to na něm ale poznala. Byl často nervózní, klepal se, byl vznětlivý, prudký. Jednou mi řekl: „*Ty jsi jediná osoba, která mě dokáže jednou větou dát do klidu.*“ Možná proto mě měl i tolik rád, protože já jsem ho dokázala zklidnit. Pohladila jsem ho, dala mu najevo lásku a on se zklidnil. Špatně jedl, to už ze začátku, když jsem ho poznala, tak byl deset let po kriminále, tak on nesnesl jídlo, musel brát prášky na žaludek, tohle všechno časem přešlo. Zklidnil se hodně. Často jsme se chodili koupat, vodu miloval, ale nemohl být ve vodě dlouho, neměl citlivost konečků nervů. Byl ve vodě, jeho tělo prochladlo, ale on to necítil, takže měl nějakým způsobem imunologii narušenou. Necítil vedro, mohl být klidně v kožichu, až když z něj tekla pot, tak si teprve uvědomil, že je potřeba sundat vrstvy oblečení. To jsem všechno hlídala, ale nepřišlo mi to jako zátěž, já jsem ho opečovávala a dělala to s láskou. Paradoxně si myslím, že mu možná ten uran trochu pomohl, že měl určitou terapii v sobě kvůli té slezině.

Byl opravdu hodně vznětlivý, svůj vztek si vybíjel formou, kterou jsem já neměla ráda, jednou například tak prásknul dveřmi, že je vysklil. Nebo se někdy oblékl a šel na čtyři hodiny pryč. Já jsem doma brečela, mně to vadilo, že utekl, ale to bylo jen prvních deset let, než jsme se sžili, do toho byly děti a problémy. Nebyla to sranda začínat s chlapem, když jsem měla děti.

Mluvil někdy o tom, co se dělo ve věznicích?

Mluvil, ale málo. Mluvil o korekci. Vůbec si to nedovedu představit, jak tam mohli žít, měli jedno oblečení, studenou vodu, žádný ponožky, pořádný boty, nic neměli a pořád jen jedno oblečení, je to krutý hrozně. Prošla jsem s ním různá setkání a když jsme se byli podívat v nově otevřeném skanzenu Vojna v Příbrami, tak jsme tam přijeli a před otevřením jsem panu Zahrádkovi řekla: „*Vy sem chcete lidem ukazovat, jak vypadal lágr, ale tady je vše naleštěný, napudrovaný, vše tip top, vždyť oni chodili v blátě, sněhu, domky měly prkna, že tam v zimě foukalo a byli zasněžený. Udělali jste lágr na podívání, mně se to nelíbí.*“

Co Karel a rok 1968?

V té době jsme se ještě neznali, takže přesně nevím, ale vím, že byly prověrky. Karel pracoval s Jaroslavem Malíkem, ten se naklonil v roce 1968 doleva. Přestali jsme spolu kamarádit, mě se to nelíbilo, že se naklonil, ale s Karlem spolu spolupracovali v práci. Víím také, že byl v KAN.

Co vy a rok 1989?

V červnu 1989 jsme se dostali poprvé za hranice Československa do Albeny v Bulharsku. Káju pochopitelně nikdy nepustili, a to ani na pracovní žádost žádal do Jugoslávie, kam měli jet z důvodů stavitelských jako parta. I když dvakrát žádal, tak výjezdní položku nedostal. V Bulharsku jsme byli 14 dní a já jsem tušila, že se něco semele, v okolních státech to už totiž také vřelo. Bydleli jsme v bungalovu, který byl rozdělený šňůrami, na jedné straně byli Češi a na druhé západní Němci. Měli lepší večere, lepší víno, a tak jsme začali rebelovat. Na jednom z večírků jsme se opili a začali zpívat český zakázaný písničky. Němci začali zpívat s námi. Z bungalovu nás vyhnali, museli jsme nasednout do autobusu a odvezli nás do ubytovacího prostoru v Albeně na nádvoří mezi hotely, zase jsme začali zpívat v kole, drželi jsme se kolem krku, tancovali jsme. Kolem nás se pořád pohybovali jedni manželé, strašně se mi líbili. Nevěděli jsme, jak se jmenují, ani jsme s nimi nemluvili, měli jsme svou partu a oni také. Když jsme zpívali a tancovali, tak jsem tancovala s tím hezkým klukem. Když přijeli policisté, tak jsme se rozprchlí. Někdo to asi udal, že jsme dělali rámus a že jsme zpívali zakázané písničky. Rozprchlí jsme se, ale pojali to jako revoluci. Vrátili se domů a taky v listopadu to začalo vařit i u nás. To byla taková příprava. V listopadu jsme každý den chodili ven, jednou jsem dostala od pacienta kytku a nesla jsem ji na Václavské náměstí, ale skoro nikdo tam ještě nebyl, položila jsem tam kytku a šla domů. Pak jsme se zúčastňovali různých akcí, s Kájou jsme chodili spolu až na manifestace. Během pochodu jsme křičeli „komunisti mimo zákon“, znovu tam byli ti krásní lidé z Bulharska. Zamávala jsem na ně, poznali nás. Představte si, že to byl Mirko a Maruška Šťastní a ty kluci se nepoznali, vždyť oni byli spolu zavřený. Tolikrát jsem ho upozorňovala, ale Karel říkal: „Není se čemu divit, Mirko má

bílý vlasy, já je nemám vůbec, tam jsme se znali jen v mundúrech, viděli jsme se v jiných podmínkách, ve špinavých hadrech, který jsme měli jediný.“ Já jsem z toho měla šok, že se ty kluci nepoznali. Když jsme si telefonovali, tak jsme vzpomínali: „Ať žije Bulharsko!“ Když Mirko v listopadu 2008 umřel, tak jsem to Kájovy ani neřekla, byl po operaci, byl na tom už špatně, takže to nevěděl.

Jak jste s Karlem žili po revoluci?

S Karlem jsem se účastnila většiny jeho akcí, hlavně po jeho operaci v roce 1999. Poznala jsem tím strašně moc prima lidí, s kterými se přátelím dodnes, voláme si, párkrát za rok chodíme na společný oběd, většinou se vždy scházíme na Josefa. Letos jsme se ještě nesešli, jsme totiž už často nemocní. Osamělý skauty jsme často zvali a i teď po Karlově smrti je zvu k sobě na oběd.

Přibližně od konce dubna až do konce léta jsme jezdili s Kájou na hausboat na Slapy, který jsme si s Kájou prkénko po prkénku postavili sami a udělali z něj barák. Mám tam zahrádku. Kája tam vysadil víno, tak jsem ho vyfotografovala, neboť měl první úrodu a Karel už ji neviděl. Teď na Slapy jezdím sama s Dougem. To byl Káji pes, pořád ho hledá, hlavně na autobusový zastávce čichá ke všem pánům, co projdou.

Po Karlově smrti se snažím taky žít společensky, navštěvovat přátele. Pořád v bytě někoho mám, nejsem vůbec sama, až toho mám někdy moc, včera David, mezitím přijede Ondřej, vždycky něco připravím, taky už mne to zmáhá. Jezdím na chatu, kde mám zahradu, musím jí zryt, pěstuju tam kytičky, zeleninu, trávnik, chodím se psem, vařím si a ošetřuju chatu, od rána do večera práce. Ale odpoledne na verandě, tam je gauč, rohová lavice, stůl a kus kuchyně. Tam svítí celé odpoledne slunko, tam si lehnu, čtu, luštím křížovky. To bylo Kájínkovo místo a on si tam pod peřinou spinknul uprostřed lesů, tam teče potůček, jsou tam kopce a skály, je tam osada hausboatů, které vyhodili stejně jako nás v roce 1980 z Vltavy, někdo si postavil chatu a zboursal ten hausboat, někdo si to udělal jako my, že si něco jen přimontoval. To naše je už

starý, ale zbourat to nechci. Děti za mnou na víkendy jezdí, tak jsem tam sama jen přes týden.

Účastníte se nějakým způsobem činnosti KPV?

Já jsem si myslela, že po smrti Karla jim tam budu chodit pomáhat, stejně jako to udělala po smrti Mirka Šťastného jeho žena a naše kamarádka Maruška Šťastná. Také tam pracuje paní Benešová, jejím kamarádem je Jiří Paroubek, když mi o něm nadšeně povídala, tak jsem si řekla, že tam chodit nemůžu. Řekla jsem to Marušce a částečným důvodem je i náš pejsek Dough, není zvyklý být sám, vždycky tu s ním někdo byl. Hlavním důvodem však je, že mi to za to nestojí, všichni se tam začali hádat, jeden na druhého nadávat, vyčítat si, závidět a já to nemám zapotřebí poslouchat. Domnívám se, že jsou postižení tím vším, co se jim stalo a ještě tím stáším. Kája byl v Konfederaci politických vězňů a náš kamarád Standa Stránský je ve Sdružení politických vězňů. Kája to rozštěpení odůvodnil tím, že vzniklo nějakou špionáží, která mezi ně vrazila klín, aby se rozhádali. Po revoluci žilo asi 250 000 vězňů, dnes je jich asi 3 000, takže ono to zaniká, mnoho lidí na to čeká. Chodím tam jednu za čas je navštívit a koupit si časopis, který se mi stejně už tak nelíbí od doby, co to nevede Kája. Připomenula jsem jim, že Kája má roční výročí úmrtí, jestli by tam něco nedali, nepožádala jsem je o to, jen připomenula, že je to už rok, co umřel. Ale nebylo v časopise nic.

Co říkáte na dnešní politickou situaci?

Pocházím z rodiny národních socialistů a od mládí jsem politicky silně pravicová. Karel byl střed, sociální demokrat. Můj táta, kdyby žil, tak by mě mu nedal. Pamatuji si, že jsem chtěla jít na schůzku s Jarkem Pajdlem a táta mi řekl, že žádného sociálního demokrata do rodiny nechceme, takže jsem nikam nešla. S Kájou jsme si ale rozuměli a o politice doma diskutovali, koho budeme volit a tak. Diskuze byly doma, on s tím nikam nechodil a já jeho názory respektovala, věděla jsem, že vždycky mluvil pravdu, a když něco vyslovil, tak to měl odůvodněné. Karel po revoluci dokonce kandidoval v prvních volbách, ale pak ze strany odstoupil, nebyla to podle něj ta pravá levicová Masarykova

strana. Myslel si, že se ubírají nečistým stylem. Poté, co odstoupil ze sociální demokracie, tak jsme vždy volili Občanskou demokratickou stranu.

Jaký byl pan Plocek jako manžel?

Byli jsme spolu 38 let, to byl tak krátký krásný sen a často jsme i slýchávali od ostatních, že by chtěli mít také tak pěkné manželství po tolika letech jako my. Považovala jsem ho za strašně charakterního člověka. Mě neuchvátil svým vzhledem, byl hubený, neurotický, ale cítila jsem v něm pevný charakter a lidskost, a to mě uchvátilo. A on se tak ke mně i choval, dával mi najevo výjimečným způsobem cit a oduševnělost. Měl určitý charisma a byl to člověk, který uměl ovlivnit, neboť měl většinou dobrý náhled na situaci i na lidi. Dokázal mi vždycky poradit, když jsem si s něčím nevěděla rady. Hodně jsme spolu doma mluvili, byli k sobě upřímní a všechno si řekli na rovinu. Kája byl vůdčí osobnost, celý život jsem k němu vzhlížela a hrozně jsem si ho vážila, a to hlavně láskově. Byl to mimořádný chlap, absolutně jsme si důvěřovali, mám ho tak hluboko v srdci, a i když nikoho jiného nechci, tak vím, že by mi ho nikdo nenahradil.

Jak pan Plocek zemřel?

V roce 1999 měl dvě operace tlustého střeva a kýl, ale zaléčili mu to a těch deset let byl celkem v pořádku, samozřejmě, že byl od té doby na dietě. Někdy v té době ho začaly bolet játra. V srpnu 2008, když měl narozeniny, tak už ležel v posteli, špatně jedl, nebývalo mu dobře, hned jsme jeli do nemocnice, kde mu našli nález a on řekl: „Prostě mi to ušmíkněte a hotovo.“ Takhle on to bral. Nevěděl, že byl nemocný, kdyby nešel na operaci, tak si myslím, že to přežil, ale strašně tu operaci chtěl. Jak se mu hrabali v játrech, tak si myslím, že se to rozjelo a funkce jater se zhoršila. Ale k první operaci došlo až 18. listopadu 2008, během ní mu vyrazili zub, pak byl nějaký čas lepší. V nemocnici strávil pět neděl, ale začal se mu tvořit ascytéz, který mu tryskal, když se například jen ohnul, bylo to ošklivé a pro něj hodně bolestivé. Domů přišel 12. prosince 2008, na Vánoce byl doma, ale jedl strašně málo, musela jsem ho nutit, polehával, začal zelenat. Po novém roce přijela dcera a

zhrozila se, jak Kája vypadal. Začal padat, tak jsme zavolali sanitku, bála jsem se, aby sebou nepráskl na zem.

Umíral posledních čtrnáct dní, zemřel v pátek 16. ledna 2009, ale na posledních pět dní jsem ho musela dát do nemocnice, protože už byl hodně špatný. Měl cirhózu jater, kterou dostal ve dvaceti letech, když byl parašutista, kdy měl úraz a odebrali mu slezinu, dávali mu přímou krev. Když umřel, tak mi řekli, že měl hepatitidu C. Protože celý život měl zvýšený urobilinogen a bilirubin, který je do 18 normal a on měl asi 400, jinak neměl žádné příznaky, tak na to nikdo nepřišel. Hepatitida C se nedá léčit a může se s ní žít i padesát let, podle toho, jak žijete. On měl poslední příznaky s mentálními příznaky. Barvu kůže měl takovou zelenožlutou, vše se mu z jater vylilo do těla, obsadilo mu to mozek a byl úplně šílený. Ten konec měl rychlý, ale špatný.

Pět dní před Kájovou smrtí mi švagr zavolal z Moravy, že sestru přejelo auto a že umřela v 64 letech, pohřeb měl být v sobotu. Ona neměla hezký manželství, měla despota a tyрана, ale bála se ho, tak s ním zůstala. Já jsem si u toho hrobu řekla, že jí je teď lépe než s ním. Moje maminka s námi žila asi sedm let a já jsem musela napsat dopis švagrově s prosbou, aby ji pustil za námi, že může kdykoli umřít a že je na tom špatně. Pustil ji, ale každou chvíli volal, že nemůže něco najít, rozkazovačně a nepříjemně mluvil, ona to trpěla, ale nikdy si nestěžovala. Já jsem se těšila, že spolu třeba budeme víc, no nebudeme. Život se s námi holt nemazlí. Zavolala jsem synovy Alěšovy, byl po operaci křečových žil a hned přijel, byl doma se mnou asi šest neděl, zachránil mě, já bych to bývala byla neunesla. Měli jsme jet na pohřeb, ale nejeli jsme, nechtěla jsem tady Kāju samotnýho nechat, už ani nevnímám, že u něj někdo byl. V pátek Kája umřel. V sobotu jsme šli na Vyšehrad, vzali jsme si všichni svíčky, šli jsme do toho kostela, ale vyhodili nás odtamtud, že tam nesmíme zapalovat svíčky. Vyšli jsme ven, hrála zvonkohra „Tisíckrát pozdravujeme tebe“, bylo zrovna poledne, zvonily zvony, svítilo slunko, byl sníh a my jsme tam za sestru a Kāju rozsvítily svíčky. Pojali jsme to jako svoje osobní rozloučení.

Příloha č. 12 Odpovědi na dotazník historické komise Ústřední rady Junáka.

Příloha č. 13 Vůdcovský a instruktorský dekret Karla Plocka z 3. června 1955
z vězeňské Lesní školy z lágru „L“.